

Spodbujanje kognitivnega razvoja v predšolskem obdobju

PRIROČNIK ZA VZGOJITELJE

RAABE

*Společně pro kvalitní
vzdělávání*

DECODE

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

©2023

Uredniki: dr. Marta Licardo dr. Bojan Kovačič, dr. Maruša Laure

Ta publikacija je nastala v okviru projekta „DEveloping the CognitivE Potential of Preschoolers from Disadvantaged Backgrounds“ (2022-1-CZ01-KA220-SCH-000086145).

Ta projekt je bil izveden s finančno podporo Evropske unije.

Za vsebino publikacije (sporočila) je izključno odgovorna avtorska skupina.

Publikacija (sporočilo) ne izraža stališč Evropske komisije in Evropska komisija ni odgovorna za kakršno koli uporabo informacij, ki jih vsebuje.

Izdajatelj

Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s. r. o.
Husinecká 903/10, 130 00 Praga 3
www.raabe.cz, email: raabe@raabe.cz

v letu 2023, 1. izdaja

Grafično oblikovanje, urejanje in prelom: Magnus I, s. r. o.

ISBN 978-80-7496-531-9 (online; pdf)

KOORDINATOR PROJEKTA

RAABE

*Společně pro kvalitní
vzdělávání*

PROJEKTNI PARTNERJI

RAABE
*Společně pro kvalitní
vzdělávání*

Spodbujanje kognitivnega razvoja v predšolskem obdobju

Priročnik za vzgojitelje

DEveloping the CognitivE Potential of Preschoolers
from Disadvantaged Backgrounds (DECODE)

Glavni uredniki:

dr. Marta Licardo
dr. Bojan Kovačič
dr. Maruša Laure

Avtorji:

Združenje za predšolsko vzgojo, i.a.

Mgr. Hana Splavcová, Ph.D.
doc. PhDr. Zora Syslová, Ph.D.
doc. PhDr. Ilona Bytešníková, Ph.D.
Mgr. Nikola Krejčová
PhDr. Irena Borkovcová, MBA

Univerza v Mariboru:

dr. Marta Licardo
dr. Bojan Kovačič
dr. Maruša Laure

Osnovna šola in vrtec Liběšice:

Mgr. Michaela Gondeková
Bc. Hana Zárubová
Vladimíra Andrtová, DiS.
Veronika Fusková
Petra Staňková

Vrtec Čtyřlístek Kadaň:

Mgr. Bc. Erika Zelenková
Bc. Naděžda Husová, Dis
Mgr. Věra Isáková
Vlasta Maxová
Sabina Plechingerová

Vrtec pri osnovni šoli Bratislava:

Mgr. Yulia Barzhak
Bc. Veronika Ojo
Zuzana Sádovská

Vrtec Ivana Glinška Maribor:

Karmen Meško, dipl. vzg.
Maja Geršak Banović, dipl. vzg.
Julijana Kološa, dipl. vzg.,
Sumedija Agić, dipl. vzg.
Špela Dovjak, prof. bio. in soc.
Špela Petrovič Štempihar, dipl. vzg.
Alekseja Glinšek, dipl. vzg.
Barbara Bednjički Rošer, prof. slo. in soc.

Koordinator projekta:

Založba dr. Josef Raabe, s. r. o.
Kamila Hofmannová, mag. Stanislava Andršová

Jezikovni pregled:

Thomas Prentis

Grafično oblikovanje naslovnice:

Magnus I, s. r. o.

Izdala:

Založba Raabe, s. r. o., Praga

ISBN 978-80-7496-531-9 (online; pdf)

Praga 2023

Kazalo vsebine

O projektu DECODE	8
Uvod	11
1. Kognitivni razvoj	12
1.1 Zaznavanje	12
1.2 Pozornost	15
1.3 Spomin	16
1.4 Mišljenje	17
1.5 Jezik	19
2. Razvoj otrokove osebnosti	24
2.1 Socialni in čustveni razvoj	25
2.2 Telesni razvoj	26
2.3 Izvršilne funkcije	26
3. Sodobni pristopi k razvoju otrok	28
3.1 Individualizacija	28
3.2 Integrirana vzgoja in izobraževanje	29
3.3 Načini učenja	30
3.3.1 Spontano in namerno učenje	30
3.3.2 Izkusveno učenje	31
3.3.3 Sodelovalno učenje	31
3.4 Strategije poučevanja	33
4. Spremljanje učnih izidov	36
4.1 Spremljanje otrokovega razvoja	36
4.2 Samospremljanje otrok	39
Zaključek	41
Literatura	42
5. Predlogi za delo z otroki	49
5.1 Mišljenje	50
5.1.1 Vsak je drugačen	50
5.1.2 S čim se rad igram	54
5.1.3 Voda okoli nas	60
5.1.4 Svet okoli nas	64
5.1.5 Otrokovi življenjski dogodki	66
5.1.6 Naša okolica	70
5.1.7 Darovi narave	72
5.1.8 Človeško telo	74
5.1.9 Rastline	76
5.1.10 Otrokovi življenjski dogodki	78
5.1.11 Komunikacija med nami	84
5.1.12 Štirje letni časi	88
5.1.13 Šport	90

5.1.14	Živali	92
5.1.15	Otrokovi življenjski dogodki	94
5.1.16	Varnost v cestnem prometu	96
5.1.17	Materiali in njihove lastnosti	98
5.1.18	Zdrava prehrana	102
5.1.19	Običaji in ljudske pravljice	104
5.1.20	Otrokovi življenjski dogodki	106
5.2	Spomin	108
5.2.1	Vsak je drugačen	108
5.2.2	S čim se rad igram	112
5.2.3	Voda okoli nas	116
5.2.4	Svet okoli nas	120
5.2.5	Otrokovi življenjski dogodki	122
5.2.6	Naša okolica	126
5.2.7	Darovi narave	128
5.2.8	Človeško telo	130
5.2.9	Rastline	132
5.2.10	Otrokovi življenjski dogodki	134
5.2.11	Komunikacija med nami	136
5.2.12	Štirje letni časi	138
5.2.13	Šport	140
5.2.14	Živali	142
5.2.15	Otrokovi življenjski dogodki	144
5.2.16	Varnost v cestnem prometu	146
5.2.17	Materiali in njihove lastnosti	148
5.2.18	Zdrava prehrana	150
5.2.19	Običaji in ljudske pravljice	152
5.2.20	Otrokovi življenjski dogodki	154
5.3	Pozornost	156
5.3.1	Vsak je drugačen	156
5.3.2	S čim se rad igram	160
5.3.3	Voda okoli nas	164
5.3.4	Svet okoli nas	166
5.3.5	Otrokovi življenjski dogodki	168
5.3.6	Naša okolica	170
5.3.7	Darovi narave	174
5.3.8	Človeško telo	176
5.3.9	Rastline	178
5.3.10	Otrokovi življenjski dogodki	180
5.3.11	Komunikacija med nami	182
5.3.12	Štirje letni časi	184
5.3.13	Šport	188
5.3.14	Živali	190
5.3.15	Otrokovi življenjski dogodki	192
5.3.16	Varnost v cestnem prometu	194
5.3.17	Materiali in njihove lastnosti	196
5.3.18	Zdrava prehrana	200
5.3.19	Običaji in ljudske pravljice	202
5.3.20	Otrokovi življenjski dogodki	206

5.4	Jezik	208
5.4.1	Vsak je drugačen	208
5.4.2	S čim se rad igram	210
5.4.3	Voda okoli nas	214
5.4.4	Svet okoli nas	216
5.4.5	Otrokovi življenjski dogodki	220
5.4.6	Naša okolica	224
5.4.7	Darovi narave	228
5.4.8	Človeško telo	230
5.4.9	Rastline	232
5.4.10	Otrokovi življenjski dogodki	234
5.4.11	Komunikacija med nami	238
5.4.12	Štirje letni časi	240
5.4.13	Šport	242
5.4.14	Živali	246
5.4.15	Otrokovi življenjski dogodki	250
5.4.16	Varnost v cestnem prometu	252
5.4.17	Materiali in njihove lastnosti	254
5.4.18	Zdrava prehrana	258
5.4.19	Običaji in ljudske pravljice	260
5.4.20	Otrokovi življenjski dogodki	262
5.5	Zaznavanje	264
5.5.1	Vsak je drugačen	264
5.5.2	S čim se rad igram	268
5.5.3	Voda okoli nas	272
5.5.4	Svet okoli nas	276
5.5.5	Otrokovi življenjski dogodki	278
5.5.6	Naša okolica	282
5.5.7	Darovi narave	284
5.5.8	Človeško telo	286
5.5.9	Rastline	288
5.5.10	Otrokovi življenjski dogodki	290
5.5.11	Komunikacija med nami	292
5.5.12	Štirje letni časi	294
5.5.13	Šport	296
5.5.14	Živali	300
5.5.15	Otrokovi življenjski dogodki	304
5.5.16	Varnost v cestnem prometu	306
5.5.17	Materiali in njihove lastnosti	308
5.5.18	Zdrava prehrana	312
5.5.19	Običaji in ljudske pravljice	314
5.5.20	Otrokovi življenjski dogodki	318

O projektu DECODE

Projekt DECODE (polno ime „Razvijanje kognitivnega potenciala predšolskih otrok iz socialno ogroženih okolij“) je mednarodni evropski projekt Erasmus+ (program Erasmus+, KA220-SCH, Partnerska sodelovanja, registracijska številka projekta: 2022-1-CZ01-KA220-SCH-000086145).

Projekt koordinira založba Dr. Josef Raabe in vključuje tri evropske države: Češko, Slovaško, Slovenijo in skupno osem partnerskih organizacij.

Strokovni partnerji projekta so štiri organizacije: Združenje za predšolsko vzgojo, založba Dr. Josef Raabe (Praga, Češka), Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta (Maribor, Slovenija) in EXPOL PEDAGOGIKA (Bratislava, Slovaška).

Pri razvoju, pripravi aktivnosti in preizkušanju rezultatov v praksi so sodelovali štirje vrtci: Osnovna šola in vrtec Li-běšice, Vrtec Čtyřlístek Kadaň (Češka), Osnovna šola in vrtec Kalinčiakova (Slovaška) in Vrtec Ivana Glinška Maribor (Slovenija).

Cilj projekta je bil prispevati k visokokakovostni predšolski vzgoji z uvedbo celostnega pristopa k spodbujanju kognitivnega razvoja otrok. Projekt se je osredotočil na podporo vsem otrokom v predšolski vzgoji, s poudarkom na otrocih iz socialno ogroženih okolij. Cilj je bil ustvariti prosto dostopne vire in spletna orodja za podporo kognitivnemu razvoju otrok s poudarkom na otrocih iz socialno ogroženih okolij.

Projekt vzgojiteljem zagotavlja celovito metodološko podporo, razvija sodelovanje med vrtcem in družino ter staršem ponudi digitalno dostopne vire z opisom raznolikih aktivnosti za izvajanje doma.

Vrtci, ki so sodelovali v projektu, so skupaj z družinami spodbujali kognitivni razvoj otrok in krepili njihove ključne kompetence, s čimer so preprečevali učne primanjkljaje in nizke ravni osnovnih veščin.

Priročnik DECODE za vzgojitelje

Eden prvih rezultatov projekta, ki ga imate v rokah, je publikacija z naslovom *Spodbujanje kognitivnega razvoja v predšolskem obdobju: priročnik za vzgojitelje*.

Priročnik je namenjen predvsem vzgojiteljem v vrtcih in je zasnovan tako, da podpira pripravljenost vzgojiteljev za uporabo kakovostnih pedagoških strategij za uravnotežen socialni, čustveni in kognitivni razvoj otrok (ne le) iz depriviligiranih okolij.

Priročnik je napisan za vzgojitelje predšolskih otrok in druge strokovnjake, ki delajo z otroki v zgodnjem otroštvu. Namen te publikacije je razložiti osnovne koncepte otrokovega kognitivnega razvoja in ponuditi nekaj posebnih vpogledov s pedagoškega vidika v kognicijo in druga področja razvoja pri otrocih. Prvo poglavje predstavlja kratki teoretični pregled otrokovega kognitivnega razvoja v zgodnjem otroštvu. To vključuje zaznavanje, pozornost, spomin, mišljenje in jezik z definicijami, kratkimi razlagami razvoja in možnimi posledicami za otroke iz depriviligiranih okolij. Drugo poglavje opisuje socialni in čustveni razvoj, telesni razvoj in izvršilne funkcije kot pomembna razvojna področja. Tretje poglavje obravnava trenutne pristope k razvoju otrok v zgodnjem otroštvu, ki vključujejo individualizacijo, integrirano izobraževanje in načine učenja. Načini učenja so opisani z uporabo spontanega, namernega učenja, izkustvenega učenja in sodelovalnega učenja kot osnovnih pedagoških konceptov učenja v vrtcih. Četrto poglavje vključuje spremljanje učnih izidov kot integralni del izobraževanja, ki nam pomaga pridobiti vpogled v otrokove edinstvene sposobnosti, zahteve in napredek. Priročnik vključuje teoretični uvod v kognitivni razvoj, razvoj osebnosti, trenutne pristope k razvoju otrok, ocenjevanje učnih izidov in 96 privlačnih učnih aktivnosti za delo z otroki v skupini.

Drugi rezultati projekta

Drugi rezultati projekta se osredotočajo na razvoj otroka, povečanje kompetenc vzgojiteljev in staršev predšolskih otrok ter krepitev sodelovanja med vrtci in starši.

Za starše je pripravljen priročnik s priporočili za spodbujanje kognitivnega razvoja otrok v domačem okolju in digitalna zbirka aktivnosti za starše za delo z otroki doma, ki vključuje 320 različnih aktivnosti.

Rezultati projekta vključujejo tudi razvoj znanja in veščin vzgojiteljev predšolskih otrok preko prosto dostopnega spletnega tečaja, ki širi paleto izobraževalnih programov za vzgojitelje v predšolski vzgoji.

Rezultati projekta so prosto dostopni odprti digitalni izobraževalni viri in brezplačna digitalna knjižnica v vseh nacionalnih jezikih projekta ter tudi v angleščini.

Vsi rezultati projekta so brezplačno prosto dostopni za prenos na spletni strani DECODE

DECODE | „Razvijanje kognitivnega potenciala predšolskih otrok iz depriviligiranih okolij“ (raabe.cz)

Verjamemo, da bodo rezultati projekta DECODE koristni ne le za vzgojitelje, temveč tudi za starše. Upamo, da bodo rezultati projekta prispevali k izboljšanju kakovosti vzgoje in izobraževanja otrok v vrtcih in šolah v vseh sodelujočih državah.

Uvod

Priručnik Spodbujanje kognitivnega razvoja v vrtcu je zasnovan za vzgojitelje in druge strokovnjake, ki delajo z otroki v predšolskem obdobju. Njegov namen je opolnomočenje vzgojiteljev z znanjem, ki ga potrebujejo za kakovostno pedagoško delovanje in za zagotavljanje učnega okolja, ki otrokom omogoča doseganje čim boljših učnih rezultatov. Osredotoča se na razlago osnovnih konceptov otrokovega kognitivnega razvoja, pri čemer ponuja vpogled v kognicijo in druga področja otrokovega razvoja z vzgojnega-izobraževalnega vidika. Poleg tega predstavlja praktične strategije in pristope, ki jih lahko vzgojitelji vključijo v svoje delovanje in s tem zagotovijo spodbudno okolje, ki omogoča optimalen kognitivni razvoj otrok.

Prvo poglavje vsebuje kratek teoretični pregled kognitivnega razvoja v zgodnjem otroštvu. V tem poglavju so predstavljeni temeljni kognitivni procesi, na katerih temelji učenje, in sicer zaznavanje, pozornost, spomin, mišljenje in jezik, pri čemer so za vsakega od njih podane opredelitve in podrobnejše razlage. V tem poglavju je poudarjen tudi pomen razvijanja kognitivnih procesov za otroke iz prikrajšanih okolij.

Vsak otrok je edinstven, saj ga oblikujejo njegove edinstvene osebnostne lastnosti in izkušnje. Da bi ustvarili spodbudno učno okolje, je posledično treba prepoznati čustvene, socialne in intelektualne potrebe otrok ter se nanje odzvati. V drugem poglavju je na podlagi raziskovanja ključnih področij otrokove osebnosti poudarjena celostna narava otrokovega razvoja. V tem poglavju so predstavljeni socialni, čustveni in telesni razvoj ter izvršilne funkcije kot pomembni vidiki otrokovega splošnega razvoja in dobrega počutja.

Tretje poglavje se osredotoča na pristope k učenju otrok v predšolskem obdobju, zlasti v okviru vrtcev. Raziskuje pomen individualizacije, integracije dejavnosti in sprejemanja različnih načinov učenja. Poglavje poudarja pomen prilagajanja dejavnosti individualnim potrebam in močnim področjem vsakega otroka, spodbujanja inkluzivnih praks ter uporabe različnih pedagoških konceptov, kot so spontano, namerno, izkustveno in sodelovalno učenje.

Četrto poglavje poudarja pomen spremljanja učnih izidov otrok. V poglavju so predstavljene različne metode spremljanja in njihov pomen pri pridobivanju vpogleda v otrokove zmožnosti, napredek in individualne potrebe. Z ustreznimi metodami spremljanja lahko vzgojitelji izboljšajo učno izkušnjo vsakega otroka.

Vzgojitelji lahko pomembno vplivajo na življenje otrok, saj lahko otrokom na podlagi prepoznavanja in razvijanja njihovih individualnih potreb oziroma močnih področij ter zagotavljanja spodbudnega učnega okolja pomagajo, da bodo akademsko in osebnostno uspešni. Pomembno je, da vzgojitelji sprejmejo to odgovornost, saj lahko s svojimi prizadevanji oblikujejo prihodnost otrok in jim omogočijo, da dosežejo svoj polni potencial.

Ta priručnik je nastal v sodelovanju s strokovnjaki s področja predšolske vzgoje iz Češke, Slovaške in Slovenije v okviru projekta Erasmus+ DECODE – Developing the cognitive potential of preschoolers from disadvantage backgrounds (koda projekta: 2022-1-CZ01-KA220-SCH-000086145).

1. Kognitivni razvoj

Avtorji:

Marta Licardo, Maruša Laure, Bojan Kovačič

Kognitivni razvoj je vseživljenjski proces intelektualne rasti, ki se razvija z zaznavanjem, idejami in interakcijami. Poteka v več fazah: v prenatalnem obdobju, v obdobju dojenčka in malčka, v zgodnjem otroštvu, srednjem otroštvu, adolescenci, zgodnji odraslosti, srednji odraslosti in pozni odraslosti ter je povezan s socialno-čustvenim in telesnim razvojem. Nanj vpliva kombinacija bioloških, družbenih in psiholoških dejavnikov, ki se razlikujejo od posameznika do posameznika in lahko vodijo tako v intelektualno rast kot v upad. V večini teorij o kognitivnem razvoju imata narava in vzgoja pomembno in interaktivno vlogo (Deutch, 2009).

Zaznavanje, pozornost, spomin, mišljenje in jezik so pomembna, kompleksna in medsebojno povezana področja kognitivnega razvoja, ki oblikujejo intelektualno rast majhnih otrok. Za vzgojitelje je pomembno, da razumejo ta ključna področja, da bi lahko učinkovito načrtovali dejavnosti, ki podpirajo in krepijo kognitivni potencial vseh otrok ter še zlasti otrok iz prikrajšanih okolij. Otroci iz prikrajšanih okolij se soočajo z izzivi, ki vplivajo na njihov kognitivni razvoj, in sicer soočajo se z omejenim dostopom do kakovostnega izobraževanja, revščino, omejeno izpostavljenostjo jeziku in ustreznim jezikovnim spodbudam, kroničnim stresom in travmami, omejenim sodelovanjem staršev v vzgojno-izobraževalnem procesu, zdravstvenimi težavami, pomanjkanjem podpornih odnosov itd. (UNICEF, 2021). Vzgojitelji se morajo teh izzivov zavedati in jih upoštevati pri načrtovanju dejavnosti in podpore tem otrokom. Pri tem je pomembno, da ustrezno prilagodijo raven težavnosti dejavnosti in v dejavnosti vključijo ustrezne motivacijske tehnike. S tem poglavjem želimo prispevati k razumevanju posameznih kognitivnih področij in s tem opolnomočiti vzgojitelje za razvijanje praks delovanja, ki bodo podprle tudi razvoj otrok iz prikrajšanih okolij ter povečale njihov kognitivni potencial.

1.1 Zaznavanje

Zaznavanje je skupek procesov, s katerimi prepoznavamo, organiziramo in osmišljamo občutke, ki jih prejmemo iz okoljskih dražljajev na podlagi uporabe vseh čutil (Sternberg, 2006). Vidno zaznavanje je sposobnost interpretacije informacij, ki preko oči potujejo do možganov. Ima ključno vlogo pri številnih vidikih našega vsakdanjega življenja, vključno z učenjem, komunikacijo, orientacijo in ustvarjalnostjo. Slušno zaznavanje je proces, s katerim možgani razlagajo zvoke in jim dajejo pomen. Tipno zaznavanje je sposobnost razlaganja informacij, ki jih dobimo preko kože in dotikov. Zaznavanje vonja je sposobnost razlaganja informacij, ki jih dobimo s čutilom za vonj, in lahko pomembno vpliva tudi na naše čustvene in družbene izkušnje. Zaznavanje okusa je sposobnost interpretacije informacij, ki jih dobimo s čutilom za okus, in je tesno povezano z našim čutilom za vonj.

Razvoj zaznavanja

Novorojenček ima dobro razvita osnovna čutila, ki z izjemo vida v prvih mesecih po rojstvu dosežejo učinkovitost, primerljivo z učinkovitostjo odraslega človeka. Dojenčkova sposobnost ostrenja predmetov je podobna kot pri odraslih pri približno dveh mesecih, barvni vid pa pri štirih mesecih (Kellman in Arterberry, 2006). Ostrina vida doseže raven odraslih sicer med drugim in tretjim letom (Courage in Adams, 1990), a se že do šestega meseca približa ravni odraslih (Slater, 2001). Novorojenčki so dovzetni za barve in raje gledajo barvne kot sive slike, a do drugega meseca starosti slabo razlikujejo med različnimi barvami (Brown, 1990). Štirimesečni dojenčki razlikujejo med štirimi osnovnimi barvnimi kategorijami ter med osnovnimi in sestavljenimi barvami, kot so oranžna, rožnata in vijoličasta (Franklin in Davies, 2004). Novorojenčki relativno dobro slišijo – njihova slušna občutljivost se v prvih mesecih po rojstvu hitro razvija (Saffran, Werker in Werner, 2006). Sposobnost lokalizacije zvokov se močno poveča, ko se dojenček približa šestemu mesecu starosti. Takrat je sposoben tudi oceniti, kako daleč stran je vir zvoka. Napredek v lokalizaciji pa se nadaljuje v zgodnjem otroštvu (Litovsky in Aschmead, 1997).

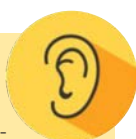
Med tretjim in šestim letom starosti otrokov zaznavni razvoj močno napreduje, saj se naučijo zaznavati in interpretirati informacije iz okolja. Stvari spoznavajo tako, da jih vidijo, slišijo, se jih dotikajo, okušajo in vonjajo (Sternberg, 2014). V zgodnjem otroštvu začnejo razvijati predstavno mišljenje, ki je sposobnost uporabe simbolov za predmete, ljudi in dogodke, pri čemer se oblikuje bolj intelektualna vrsta znanja, ki temelji na zaznavanju. Tako si na primer lahko predstavljajo posledice dejanj, ne da bi jih dejansko izvedli. Prav tako lahko s simboli izražajo kompleksnejše ideje. V tej starosti otroci poskušajo tudi razložiti, kako stvari delujejo in zakaj se neki dogodki dogajajo. Nove spretnosti nadgrajujejo spretnosti, ki jih otroci že imajo. Aktivno sodelujejo pri svojem razvoju, saj aktivno raziskujejo in oblikujejo razumevanja sveta z vsemi čutili (Sroufe idr., 1996). Otroci, stari od 3 do 6 let, tudi bolje kot malčki povezujejo informacije več čutil in jih uporabljajo za ustvarjanje popolnejše slike o svojem okolju. Razvoj zaznavanja v tem starostnem obdobju je pomemben temelj za poznejši kognitivni, socialni in čustveni razvoj. V tem starostnem obdobju otrokove zaznavne sposobnosti postanejo že bolj izpopolnjene in otroci znajo bolje uporabljati svoja čutila za raziskovanje in razumevanje sveta okoli sebe (Deloache, 2014).

Vidno zaznavanje vključuje:

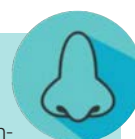
- **Vidno razlikovanje:** sposobnost razlikovanja med različnimi barvami, oblikami in vzorci na podlagi vida.
- **Prepoznavanje predmetov:** sposobnost prepoznavanja in določanja predmetov, ljudi in krajev na podlagi vida.
- **Prostorsko zaznavanje:** sposobnost zaznavanja in razumevanja prostorskih odnosov med predmeti v okolju.
- **Zaznavanje globine:** sposobnost zaznavanja in razumevanja relativnih razdalj med predmeti v okolju.
- **Zaznavanje gibanja:** sposobnost zaznavanja in razumevanja gibanja predmetov v okolju.
- **Vizualne predstave:** sposobnost predvidevanja vizualnih posledic izvedbe določenih dejanj.
- **Vizualni spomin:** sposobnost pomnjenja in prepoznav vizualne informacije v daljšem časovnem obdobju.
- **Razumevanje:** sposobnost razumevanja in razlaganja vizualnih informacij, kot so zemljevidi, grafikoni in diagrami.
- **Vizualno-motorična integracija:** sposobnost usklajevanja vizualnih informacij z motoričnimi spretnostmi, kot je koordinacija rok in oči.
- **Barvna konstantnost:** zaznavanje iste barve predmeta, tudi če se spremeni osvetlitev.
- **Konstantnost velikosti:** zaznavanje velikosti predmeta ne glede na njegovo velikost na sliki ali na očesni mrežnici.
- **Prepoznavanje vzorcev:** prepoznavanje ali razvrščanje dvodimenzionalnih vzorcev.
- **Organizacija zaznavanja:** prepoznavanje in smiselno urejanje vizualnih informacij.
- **Zaznavanje človeškega gibanja:** interpretacija gibanja drugih ljudi.

Slušno zaznavanje vključuje:

- **Diskriminacija:** sposobnost razlikovanja med različnimi zvoki in prepoznavanja določenih zvo- kov v kompleksni mešanici zvokov.
- **Prepoznavanje:** sposobnost prepoznavanja in poimenovanja določenih zvokov, kot so izgovorjene besede, glasbene note ali klici živali.
- **Lokalizacija:** sposobnost določanja smeri in razdalje vira zvoka.
- **Časovno procesiranje:** sposobnost zaznavanja in razlikovanja časa in trajanja zvokov.
- **Zaznavanje višine zvoka:** sposobnost zaznavanja in razlikovanja različnih frekvenc zvoka, vključno z glasbenimi toni in intonacijo govora.
- **Spomin:** zmožnost pomnjenja in prepoznav zvokov v daljšem časovnem obdobju.
- **Razumevanje:** sposobnost razumevanja pomena govornega jezika, vključno z besediščem, slovnico in skladnjo.
- **Produkcija:** sposobnost natančnega in učinkovitega proizvajanja in artikuliranja govornih zvokov.

Zaznavanje vonja vključuje:

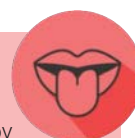
- **Diskriminacija:** sposobnost razlikovanja med različnimi vonji in prepoznavanja specifičnih vonjav v kompleksni mešanici vonjev.
- **Prepoznavanje:** sposobnost prepoznavanja in poimenovanja določenih vonjav, kot so vonj po cvetju, hrani ali osebi.
- **Zaznavanje intenzivnosti:** sposobnost zaznavanja in razlikovanja intenzivnosti različnih vonjav, na primer šibkih ali močnih vonjav.
- **Zaznavanje kakovosti:** sposobnost zaznavanja in razlikovanja kakovosti različnih vonjav, kot so sladki, kisli ali ostrski vonji.
- **Hedonsko zaznavanje:** sposobnost zaznavanja in razlikovanja prijetnih ali neprijetnih vonjav.
- **Spomin:** sposobnost pomnjenja in prepoznav vonjave v daljšem časovnem obdobju.
- **Razumevanje:** sposobnost razumevanja pomena in konteksta različnih vonjav, na primer vonja goreče stavbe ali uhajanja plina.

Tipno zaznavanje vključuje:

- **Diskriminacija:** sposobnost razlikovanja med različnimi teksturami, temperaturami in oblikami na podlagi dotika.
- **Prepoznavanje:** sposobnost prepoznavanja in poimenovanja predmetov ali materialov na podlagi njihovih otipljivih lastnosti.
- **Lokalizacija:** sposobnost določanja lokacije dotika na telesu ali predmetih.
- **Zaznavanje pritiska:** sposobnost zaznavanja in razlikovanja med različnimi stopnjami pritiska, na primer lahkim dotikom ali močnim pritiskom.
- **Zaznavanje tekstur:** sposobnost zaznavanja in razlikovanja različnih tekstur, kot so gladke, hrapave ali grbinaste površine.
- **Zaznavanje temperature:** sposobnost zaznavanja in razlikovanja različnih temperatur, na primer vročih ali hladnih površin.
- **Zaznavanje bolečine:** sposobnost zaznavanja in razlikovanja med različnimi stopnjami bolečine ali neugodja.
- **Propriocepcija:** sposobnost zaznavanja položaja in gibanja lastnega telesa, vključno s sklepi, mišicami in kitami.

Zaznavanje okusa vključuje:

- **Razlikovanje:** sposobnost razlikovanja med različnimi okusi in prepoznavanja posebnih okusov v kompleksni mešanici okusov.
- **Prepoznavanje:** sposobnost prepoznavanja in poimenovanja določenih okusov, kot so sladki, kisli, slani ali grenki.
- **Zaznavanje intenzivnosti:** sposobnost zaznavanja in razlikovanja intenzivnosti različnih okusov, kot so šibki ali močni okusi.
- **Zaznavanje kakovosti:** sposobnost zaznavanja in razlikovanja kakovosti različnih okusov, na primer okusa sadja ali zelenjave.
- **Hedonsko zaznavanje:** sposobnost zaznavanja in razlikovanja prijetnih ali neprijetnih okusov.
- **Spomin:** sposobnost pomnjenja in prepoznav okusov v daljšem časovnem obdobju.
- **Razumevanje:** sposobnost razumevanja pomena in konteksta različnih okusov, na primer okusa določene hrane v določeni kulturi.

1.2 Pozornost

Pozornost lahko opredelimo kot sposobnost aktivne obdelave omejene količine informacij iz ogromne količine informacij, ki so na voljo prek čutil, spominov in drugih kognitivnih procesov (Sternberg, 2009). Pozornost je kognitivni proces, s katerim aktivno izbiramo informacije. Pozornost je aktivna, kadar jo od zgoraj navzdol usmerjajo posameznikovi cilji ali pričakovanja. Nasprotno pa je pozornost pasivna, kadar jo od spodaj navzgor usmerjajo zunanji dražljaji (npr. močan hrup) (Eysenck in Keane, 2015). Obstaja tudi pomembna razlika med usmerjeno in deljeno pozornostjo. Usmerjena pozornost (ali selektivna pozornost) se pokaže, kadar se soočimo z dvema ali več dražljaji hkrati in se moramo odzvati le na enega. Primer usmerjene pozornosti je, ko otrok sliši veliko glasov v igralnici in se odzove, ko ga pokličemo po imenu. Usmerjena pozornost omogoča vpogled v to, kako učinkovito lahko otrok izbere določene dražljaje, pri čemer ga ne zmotijo dražljaji, ki niso povezani z nalogo. Deljena pozornost se od usmerjene pozornosti razlikuje po sposobnosti delitve pozornosti med dva ali več dražljajev. Za otrokov razvoj je pomembna tudi združena pozornost, ki vključuje skupno osredotočenost na nekaj (npr. druge osebe, predmete, koncept ali dogodek) z nekom drugim. Zahteva sposobnost pridobivanja, ohranjanja in preusmerjanja pozornosti. Starš in otrok lahko na primer gledata igračo, s katero se igrata, ali opazujeta vlak, ki vozi mimo. Združena pozornost se lahko pridobi z očesnim stikom, gestami (npr. kazanjem s kazalcem) in/ali vokalizacijo, vključno z govornimi besedami (npr. »poglej tja«). Zgodnje spretnosti združene pozornosti lahko vključujejo na primer otrokov izteg roke z namenom, da bi ga odrasla oseba dvignila, ali gledanje iste strani knjige z drugo osebo (Leekam idr., 2000). Vzdrževanje pozornosti zahteva usklajevanje kognicije, čustev in motivacije. Kadar je otrok izpostavljen hudemu stresu, lahko to poslabša učinkovitost pozornosti (Margolin in Vickerman, 2007), kar se pogosto zgodi pri otrocih iz prikrajšanih okolij (Andrade idr., 2009; Murphy idr., 2007).

Razvoj pozornosti

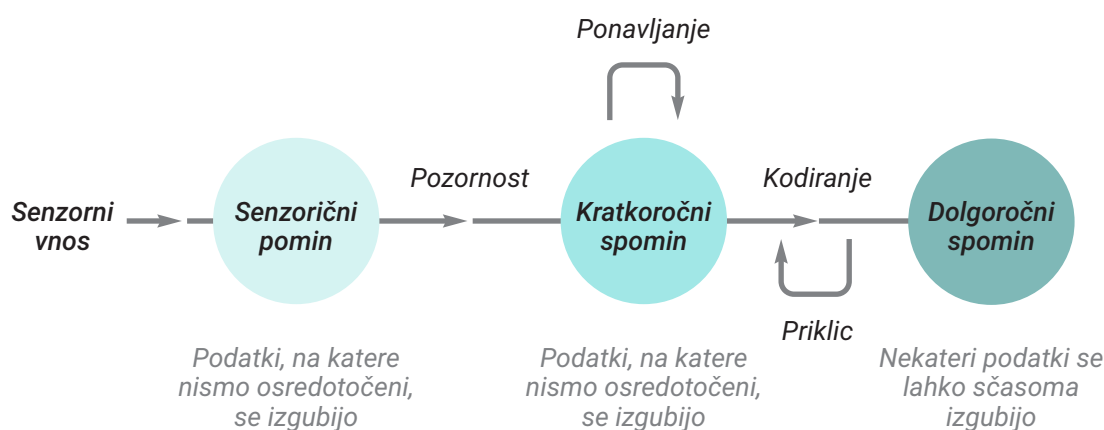
Pozornost se razvije že v zgodnjem otroštvu, saj frontalna kortikalna področja možganov postanejo bolj funkcionalna do konca prvega leta življenja. Pozornost, tj. sposobnost izbire informacij in sledenja dražljajem senzornega vnosa, se razvije v prvih šestih mesecih (Posner, 2004). Izvršilni nadzor nad pozornostjo se razvije proti koncu drugega leta življenja. To vključuje sposobnost ohranjanja osredotočenosti na določen dražljaj (Fuentes, 2004). V primerjavi s pozornostjo starejših otrok je pozornost otrok v zgodnjem otroštvu razmeroma šibka, tj. manj usmerjena in nadzorovana ter krajša. Prehaja od nesistematične oziroma nenačrtovane do sistematične oziroma načrtovane (Eysenck in Keane, 2015; Marjanovič Umek, 2020). Med tretjim in petim letom starosti se sposobnost pozornosti močno poveča, zlasti pri nalogah, ki jih otroku predstavi odrasla oseba (Ruff idr., 1998; Zupančič, 2020). Sposobnost vzpostavljanja združene pozornosti je bistvenega pomena za razvoj socialno-komunikacijskih in kognitivnih spretnosti. Pri tipično razvijajočih se otrocih se spretnosti združene pozornosti začnejo razvijati kmalu po rojstvu, do tretjega leta starosti pa so otroci običajno že usposobljeni za pridobivanje in ohranjanje združene pozornosti odraslih in vrstnikov. Otroci z razvojnimi težavami imajo lahko težave z združeno pozornostjo in drugimi vrstami pozornosti. Otrokovo ukvarjanje s predmeti in vključenost v dejavnosti ter sposobnost usmerjanja pozornosti na situacijske zahteve veljata za temeljni veščini pri razvoju samoregulacije, izvršilnega nadzora nad vedenjem ter pri socialnem in kognitivnem razvoju na različnih področjih (Kochanska idr., 2000). Vendar naloge izbiranja informacij, ohranjanja osredotočenosti nanje in neupoštevanja nepomembnih dražljajev otrokom predstavljajo izziv, saj njihovi sistemi pozornosti še niso popolnoma razviti (Sroufe idr., 1995).

1.3 Spomin

Spomin se nanaša na kognitivne procese pridobivanja, kodiranja, shranjevanja, ohranjanja in poznejšega priklica informacij (Squire, 2009). Spomin nam določa, kaj smo počeli, koga in kaj poznamo ter kdo smo. Ima osrednjo vlogo pri učenju jezika, mišljenju in delovanju. Način in vsebina pomnjenja sta odvisna od številnih dinamičnih, a vzajemno delujočih dejavnikov in okoliščin, ki vplivajo na delovanje otrokovega spomina in razvoj teh sposobnosti (Bjorklund, 2012). Za boljše razumevanje sistema spomina je dobro poznati nekaj osnovnih dejstev, povezanih s procesom pomnjenja, ki so predstavljena v nadaljevanju.

Prvo fazo pomnjenja imenujemo kodiranje, ki vključuje veliko enakih procesov, kot potekajo med zaznavanjem. Rezultat kodiranja je, da se informacije shranijo v spominski sistem. Shranjevanje je torej druga stopnja. Tretja stopnja je priklic, ki vključuje priklic shranjenih informacij iz spominskega sistema. Pozabljanje se pojavi, ko so naši poskusi priklica neuspešni. Ti različni procesi potekajo znotraj spominskega sistema (Eysenck in Keane, 2015). Trije osnovni sestavni deli spomina so: a) senzorični spomin, b) delovni/kratkoročni spomin in c) dolgoročni spomin. Spodnja slika 1 prikazuje poenostavljen prikaz procesa pomnjenja.

Slika 1: Proces pomnjenja.

Opomba: Prirejeno po Eysenck in Keane (2015).

Senzorični spomin se nanaša na zaznavanje, povezano z vidom, sluhom, vonjem, okusom in dotikom, ki vstopa prek čutnega korteksa možganov in se prenaša prek talamusa. Traja le milisekunde in je večinoma zunaj naše zavesti.

Kratkoročni spomin je sposobnost začasne spominske shrambe (od nekaj sekund do nekaj minut), pri čemer zadržimo zelo omejeno količino informacij. Informacije se v kratkoročnem spominu zadržujejo le toliko časa, dokler so pomembne za izvajanje določene naloge. Zaradi poudarjene aktivne vloge kratkoročnega spomina je bil opredeljen še **delovni spomin**, ki se nanaša na našo zmožnost upravljanja in uporabe informacij, shranjenih v kratkoročnem spominu. Delovni spomin hrani informacije za kratek čas. Delovni spomin sestavljata dve komponenti: fonološka zanka, ki obdeluje verbalne informacije, in vizualno-prostorska skica, ki obdeluje vizualne informacije. Obe nadzorujeta osrednji izvršilni sistem. Čeprav je delovni spomin odvisen od mreže medsebojno povezanih možganskih področij, je za to funkcijo ključen prefrontalni možganski režanj.

Informacije, ki se ohranijo več dni, mesecev ali celo let, se imenujejo **dolgoročni spomin**. Dolgoročni spomin delimo na proceduralni in deklarativni spomin. Deklarativni ali eksplicitni spomin ohranja podrobnosti dogodkov in informacij, ki se jih lahko zavestno spomnimo. Sestavljajo ga trije podsistemi: semantični spomin (informacije, pomen besed, pojmov ...), epizodični spomin (dogodki, imena ...) in avtobiografski spomin (posameznikov lastni epizodični spomin). Proceduralni ali implicitni spomin hrani znanje o tem, kako izvajati določene procese, od gibalnih do kognitivnih (npr. kako voziti kolo, kako plavati, spomini na dogodke, povezane z močnimi čustvi in občutki, smrt, rojstvo, travmatični dogodki).

Spomin ima temeljno vlogo pri kognitivnem razvoju, in sicer pri pozornosti, sklepanju, organizaciji, govoru in jeziku, še zlasti pri usvajanju jezika, jezikovnega razumevanja in razvijanju bralnih sposobnosti (Baddeley, 2003; Bull idr., 2008; Cowan, 2005; Engle, 2002; Savage idr., 2006). Otroci z boljšim delovnim spominom imajo tudi boljše socialne spretnosti (Sabol in Pianta, 2012), uspešnejše ciljno usmerjeno vedenje, boljše besedišče in boljše matematične dosežke (Fitzpatrick in Pagani, 2012; Marcovitch idr., 2010). Slabše sposobnosti delovnega spomina so pri otrocih povezane s težavami pri branju in matematiki (Alloway idr., 2009), slabšim splošnim učnim napredkom, slabšimi sposobnostmi reševanja problemov in pomanjkanjem pozornosti (Gathercole idr., 2008).

Razvoj spomina

Novorojenčki razvijajo tako kratkoročni (delovni) kot dolgoročni spomin. Učijo se predvsem z navajanjem, klasičnim in instrumentalnim pogojevanjem ter posnemanjem (Zupančič, 2020). Strategije pomnjenja se s starostjo izboljšujejo zaradi pogostosti uporabe in njihove kompleksnosti, čeprav starost ni glavni dejavnik, ki bi določal, ali si bo otrok zapomnil neki dogodek oziroma kako dolgo si ga bo zapomnil. Dogodke, ki jih otroci poznajo ali imajo z njimi pogostejše izkušnje, si dobro zapomnijo tudi v daljšem časovnem obdobju (Bauer, 1997). V zgodnjem otroštvu otroci uporabljajo strategije pomnjenja nezavedno, medtem ko se otroci, stari tri leta in več, zavedajo svojega spomina, vendar lahko nerealno ocenijo svojo spominsko zmogljivost. Malčki se lahko igrajo vizualne spominske igre s skritimi predmeti. Običajno si zapomnijo stvari, ki jih vidijo, medtem ko se starejši otroci postopoma začnejo zavedati pomena pomnjenja stvari, ki jih ne vidijo. Do konca predšolskega obdobja (pri šestih letih) se otroci pogosto zavedajo, da si je treba določeno nalogo zapomniti, vendar niso preveč dobri pri pripravi načrta, ki bi jim bil v pomoč pri pomnjenju (Sroufe idr., 1996). Pri vsakodnevnih dejavnostih predšolski otroci spomin izkazujejo s prepoznavanjem (zmožnost zaznavanja določenega dražljaja kot znanega) in prostim priklicem (zmožnost priklica informacij iz dolgoročnega spomina za trenutno uporabo). V procesu pomnjenja poskušajo otroci razumeti informacije, vendar na interpretacijo zapomnjenega vplivajo predhodno znanje, skripti¹ in odnosi med temi dejavniki. Posledično spominjanje ni le preprosto priklic zaznav, temveč proces, v katerem otrok konstruira kontekst (Zupančič, 2020). Skripti se razvijajo s starostjo, a že zelo majhni otroci uporabljajo skripte za znane dogodke in ti skripti vplivajo na to, kako otroci rekonstruirajo pretekle dogodke (Ceci idr., 2003).

Vsi otroci lažje razvijajo strategije pomnjenja, če jih pri tem podpira okolje. Na primer pri reševanju nalog, ki od njih zahtevajo prepoznavanje podobnosti in razlik na slikah ali predmetih, pri igranju iger, povezanih s spominom (vizualnih, slušnih ali kinestetičnih), ali pri reševanju nalog, ki od njih zahtevajo, da si zapomnijo navodila za opravljanje naloge (Marjanovič Umek, 2020). Običajno bodo uporabljali strategije pomnjenja, vendar so te strategije omejene (večinoma uporabljajo ponavljanje). V obdobju zgodnjega otroštva so otroci odvisni bodisi od situacije, ki spodbuja preproste dejavnosti, povezane s spominom, bodisi od navodil odraslih (Bauer, 1997; Sroufe idr., 1996).

1.4 Mišljenje

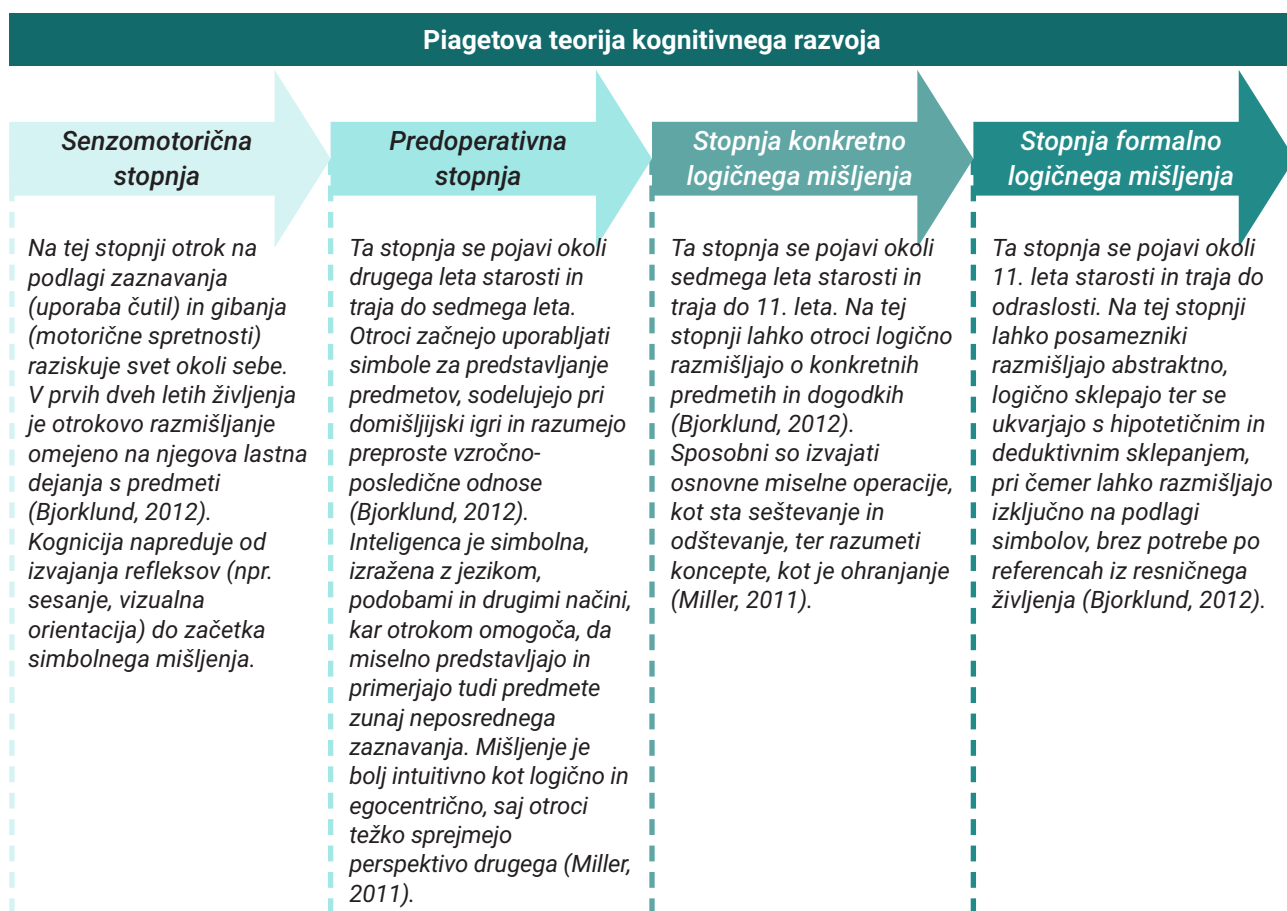
Beseda mišljenje lahko zajema več različnih psiholoških dejavnosti. Nanaša se na zavestne kognitivne procese, ki jih um uporablja za ustvarjanje misli, pri čemer ti procesi lahko potekajo brez potrebe po senzorični stimulaciji (Breyer in Gutland, 2015). Vključuje vrsto miselnih dejavnosti, kot so presojanje, razmišljanje, reševanje problemov in ustvarjanje, ter se nanaša tudi na rezultate uma, ki se kažejo v prepričanjih in mnenjih (Matsumoto, 2009). Miselne spretnosti lahko razdelimo na miselne procese višjega ali nižjega reda. Miselni procesi nižjega reda vključujejo osnovno obdelavo informacij, medtem ko miselni procesi višjega reda vključujejo zapletene kognitivne dejavnosti, kot so spraševanje, razlaganje, konstruiranje in vrednotenje novega znanja (Foster, 2009).

¹ Skript je kognitivna shematska struktura, miselni načrt, ki vsebuje osnovne ukrepe. Nanaša se na abstraktni splošni spomin za tipične dejavnosti, ki se pojavljajo med rutinskimi dogodki. Na primer, ko slišimo ali pomislimo na besedo »restavracija«, verjetno aktiviramo skripto »grem v restavracijo ali jem v restavracijo« (Ceci et al., 2003).

Razvoj mišljenja

Razvoj mišljenja je zapleten in večplasten proces, zato obstajajo številne teorije in perspektive, ki poskušajo pojasniti, kako se razvija skozi čas. Teorija Jeana Piageta je eden od najvplivnejših in najpogostejše citiranih okvirov za razumevanje kognitivnega razvoja pri otrocih. Piagetova teorija poudarja, da so otroci aktivni učenci, katerih mišljenje odraža njihovo edinstveno razlago sveta. Na kognitivni razvoj je gledal kot na konstruktiven proces, v katerem obstoječe znanje usmerja pridobivanje novih informacij. Otrokov intelektualne dosežke uravnava splošni živčni sistem, kognitivni razvoj pa vključuje vrsto transformacij in ne postopnega kopičenja znanja ali veščin (Bjorklund, 2012). Čeprav je Piagetova teorija o razvoju mišljenja priljubljena že več kot 80 let, jo raziskave pogosto postavljajo pod vprašaj. Piaget je morda podcenjeval otrokove sposobnosti. Raziskave so namreč pokazale, da lahko otroci že v zgodnjem otroštvu kažejo kompleksne miselne sposobnosti in da je njihovo razmišljanje bolj raznoliko, kot je mislil Piaget (Bjorklund, 2012).

Slika 2: Piagetova teorija kognitivnega razvoja.

Opomba: Prirejeno po Bjorklundu (2012).

Ko otroci rastejo in se razvijajo, razvijajo tudi nove načine razmišljanja in obdelave informacij. Nekateri ključni koncepti, ki oblikujejo njihovo mišljenje, so predstavno mišljenje, centracija in egocentrizem (Miller, 2011). Razumevanje teh konceptov je za starše oz. skrbnike in vzgojitelje ključnega pomena, da lahko podpirajo otroke pri razvoju njihovih kognitivnih sposobnosti.

Predstavno mišljenje se nanaša na sposobnost uporabe miselnih simbolov za predstavitev ali poimenovanje predmetov, dogodkov ali konceptov, ki niso prisotni. Otrok lahko miselno kodira informacije in z njimi upravlja v mislih, tudi če niso fizično prisotne (Bjorklund, 2012). Primer predstavnega mišljenja je, ko se otrok igra z avto-

mobilčkom in ga nato pospravi. Kasneje lahko razmišlja o avtomobilu in si predstavlja, da ga vozi, čeprav avtomobil fizično ni prisoten ob njem.

Centracija je kognitivna težnja otrok, da se osredotočijo le na en del situacije in prezrejo vse drugo. To je značilno za otroke v Piagetovi predoperativni stopnji, zaradi česar lahko spregledajo pomembne podrobnosti (Bjorklund, 2012). Primer centriranja je, ko otroku pokažemo dva kozarca, pri čemer je eden ozek in visok, drugi pa nizek in širok. Če otroka vprašamo, v katerem kozarcu je več vode, se lahko osredotoči samo na višino kozarcev in izbere visok in ozek kozarec, čeprav je v obeh kozarcih enaka količina vode. Otrok se namreč osredotoča na višino kozarca in zanemarija širino, ki je pomemben podatek pri določanju količine tekočine, ki jo lahko vsebuje posoda.

Egocentrizem se nanaša na otrokovo nagnjenost k temu, da na svet gleda izključno s svojega zornega kota in ima težave z gledanjem na stvari s perspektive drugih. Po Piagetu je egocentrizem značilen za predoperativno stopnjo razvoja (Bjorklund, 2012). Primer egocentrizma je, ko se otrok igra igro skrivalnic in si zakrije oči, da bi se skril, saj meni, da je s tem postal neviden tudi za tistega, ki ga išče. Otrok domneva, da če ne vidi iskalca, potem tudi iskalec ne more videti njega.

Dojenčki začnejo v prvem letu življenja razvijati kognitivne spretnosti, vključno z razmišljanjem, usmerjenim v prihodnost, reševanjem problemov, zaznavanjem vzročno-posledičnih povezav in sklepanjem na podlagi vizualnih scenarijev. Te spretnosti temeljijo na zaznavanju in so implicitne (Chen, 2020). Dojenčki lahko na primer razumejo, da je igrača skrita pod odejo, in jo z rokami odkrijejo. Približno pri dveh do treh letih začnejo otroci razvijati simbolno sklepanje, saj se zavedajo dvojne narave slik in prostorske informacije uporabljajo kot simbole, ki jih usmerjajo pri iskanju v realnem prostoru. Prav tako začnejo pri reševanju problemov konstruirati predstave o vzročno-posledičnih odnosih (Chen, 2020). Ko so otroci starejši, njihovo razmišljanje in učenje postaneta bolj zapletena, konceptualna in eksplicitna. Rešujejo lahko kompleksnejše naloge in uporabljajo pogojno in analogno sklepanje. Prav tako lahko razlikujejo med določljivimi in nedoločljivimi dokazi ter razumejo logiko preverjanja hipotez (Chen, 2020). Otrok lahko na primer uporabi analogno sklepanje, da reši uganko, in sicer z uporabo rešitve, ki jo je uporabil za podobno nalogo v preteklosti. Pri petih ali šestih letih otroci razvijejo naprednejše kognitivne sposobnosti, kot so v prihodnost usmerjeno sklepanje, načrtovanje poti in kompleksnejše analogno sklepanje. Razumejo tudi temeljno logiko preverjanja hipotez (Chen, 2020). Otrok lahko na primer načrtuje svojo pot v vrtec ali uporabi znanstveno metodo za preverjanje hipoteze o nekem znanstvenem poskusu.

1.5 Jezik

Jezik se nanaša na sistematično in dogovorjeno uporabo zvokov, znakov ali simbolov z namenom sporazumevanja ali izražanja. Jezik je večplasten in vključuje zvoke govora, pravila za združevanje besed v stavke, pomen besed in stavkov ter prilagoditev rabe jezika za različne družbene interakcije. Vsaka od teh plasti jezika se razvija in uči, pri čemer je učenje jezika kulturno pogojeno (Bjorklund, 2012).

Obstaja vsaj pet različnih podsistemov jezika, ki se razvijajo skozi čas (Hoff, 2009):

- fonologija (analiza glasov in pravil, ki urejajo sestavo in kombinacijo zvokov v govoru),
- morfolologija (analiza besedotvorja in njegovega odnosa do drugih besed),
- skladnja (analiza razporeditve besed in besednih zvez za oblikovanje stavkov),
- semantika (analiza pomena besed) in pragmatika (analiza socialne rabe jezika).

Večina procesa učenja jezika poteka v zgodnjem otroštvu. Obstaja več teorij o tem, kako se učimo jezika, in sicer da se otroci že rodijo z nekakšno prirojeno univerzalno slovnico, ki strukturira in omejuje jezik (Chomsky, 1980; Roeper, 2007), da otroci pridobivajo jezikovno kompetenco predvsem s kulturnim učenjem in drugimi splošnimi kognitivnimi procesi (Goldberg, 2006), ali da se abstraktne učne strukture sčasoma pojavijo iz rabe jezika prek jezikovne interakcije z okoljem (Heine in Kuteva, 2007). Osrednje dejstvo vseh teorij usvajanja jezika je, da se otroci učijo jezika v določenem okolju, z določenimi odraslimi kot jezikovnimi modeli in ob določenih priložnostih.

Da bi postali kompetentni pri rabi jezika, morajo zato otroci sami rekonstruirati ali prilagoditi jezikovne abstrakcije (Tomasselo, 2014).

Funkcije jezika (Halliday, 2003), predstavljene na Sliki 3, se uporabljajo za razlago konteksta ali situacije, pri čemer jih lahko tudi vzgojitelji uporabijo pri načrtovanju jezikovnih dejavnosti.

Slika 3: Funkcije jezika.

Regulatorna	■ Uporaba jezika z namenom nadzora nad obnašanjem drugih: „Ne jej sladoleda“.
Interakcijska	■ Uporaba jezika za vzpostavitev in vzdrževanje odnosov: „Rad te imam, mamica“.
Osebna	■ Uporaba jezika za izražanje čustev, mnenj, lastne identitete: „Sem priden fant“.
Informativna	■ Uporaba jezika za sporočanje informacij, posredovanje dejstev: „Imam čiste roke, mami“.
Hevristična	■ Uporaba jezika z namenom iskanja informacij, učenja, raziskovanja okolja: „Kaj je to“?
Domišljjska	■ Uporaba jezika za raziskovanje domišljije, ustvarjanje domišljjskega sveta, pripovedovanje zgodb, šal, pravljic.
Instrumentalna	■ Uporaba jezika za izražanje osebnih potreb: „Vodo, prosim“.

Opomba: Prirejeno po Hallidayu (2003).

V teoriji jezika, ki poudarja praktično rabo jezika, se zagovarja teza, da se jezikovna struktura razvija na podlagi rabe jezika. To velja na ravni besed in slovnic. Otroci pri tem uporabljajo splošne kognitivne procese, kot so združena pozornost, komunikacijska namera, usvajanje simbolov, iskanje vzorcev, abstrakcijo, kategorizacijo, analogijo in druge procese. Ti procesi skupaj pojasnjujejo, kako otroci iz jezika, ki ga slišijo okoli sebe, oblikujejo svoj jezik (Tomassello, 2014).

Razvoj jezika

Razvoj jezika poteka podobno pri vseh otrocih. To počnejo tako, da se učijo jezika ali jezikov svojega okolja. Kot dojenčki razvijajo številne kognitivne in socialne spretnosti ter sposobnost delitve govora na smiselne enote. Prve prepoznavne besede običajno izrečejo med 10. in 18. mesecem starosti, prve večbesedne izjave pa med 14. in 24. mesecem starosti. Do tretjega leta starosti so otroci pogosto sposobni tvoriti razmeroma dolge izreke in začnejo združevati več kot en stavek v usklajene in podredne tvorbe (npr. relativne stavke, razvezane stavke). Med 4. in 7. letom starosti otroci naredijo velik napredek v sposobnosti upoštevanja poslušalčeve perspektive ter tvorjenja koherentnih razprav in pripovednih zaporedij. Te spretnosti in sposobnost razmišljanja o jeziku kot predmetu znanja se razvijajo v vseh šolskih letih, nanje pa močno vpliva količina pismenega ali drugega kompleksnega jezika, ki so mu otroci izpostavljeni. V razvoju obstajajo velike individualne razlike v starosti, pri kateri otroci dosežejo te točke, in poleg tega tudi v spretnostih, ki jih lahko določen otrok izkaže v določenem obdobju. Prav tako obstajajo individualne razlike v načinu, kako otroci pristopajo k nalogam. To je pomembno upoštevati pri obravnavi teorij, ki temeljijo na določenem vrstnem redu razvoja ali na določenem razmerju med različnimi sposobnostmi. Pomembno je tudi vedeti, da veliko otrok odrašča v okoljih, v katerih slišijo in se vsaj do neke mere

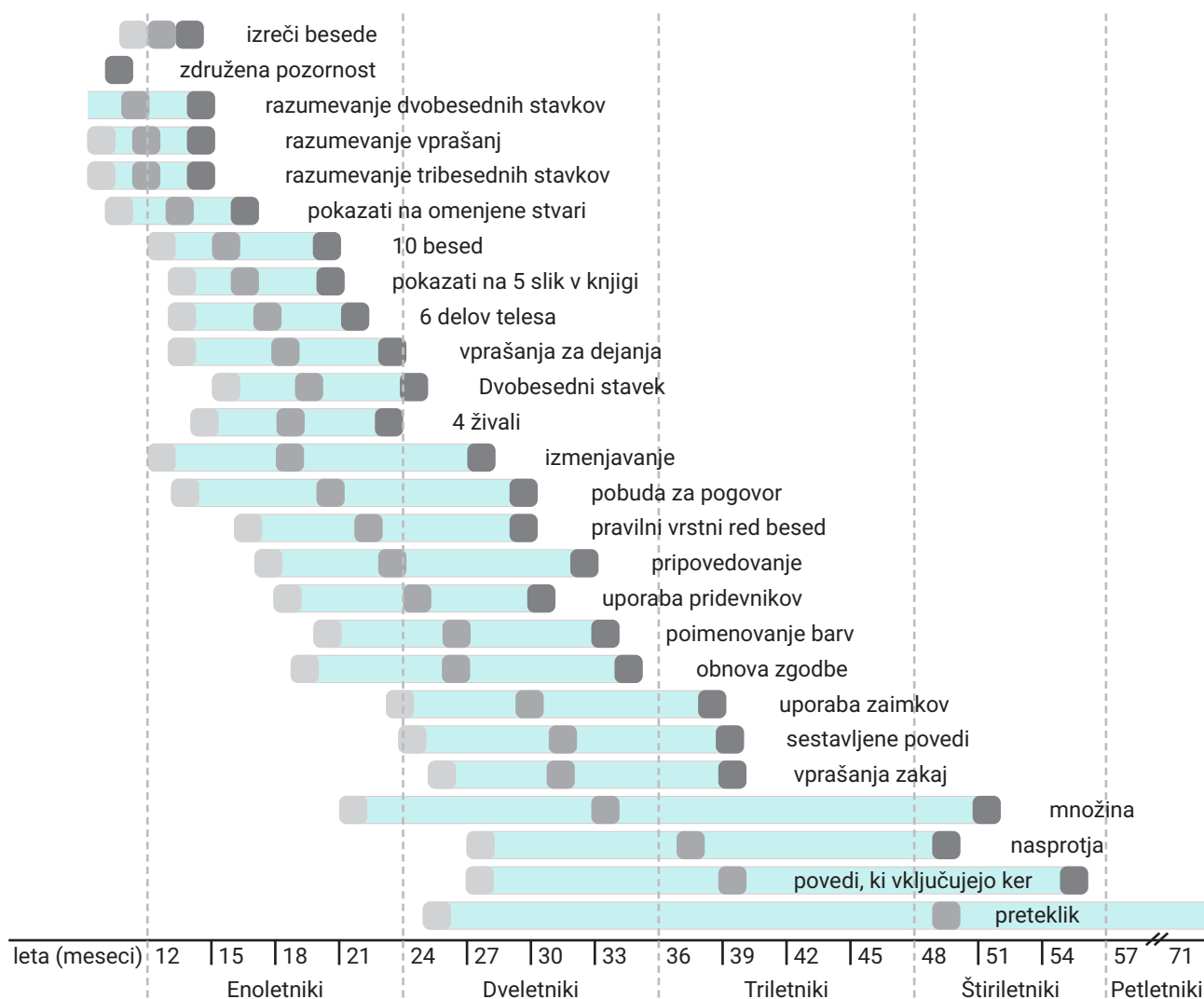
učijo več kot enega jezika. Dosedanje ugotovitve sicer kažejo, da to nima bistvenega vpliva na potek usvajanja jezika v zgodnjih letih (Ambridge in Lieven, 2011).

Čas, ko otroci pokažejo prve znake razumevanja in začnejo tvoriti besede, je različen. Razumevanje posameznih besed, kot je »ne«, se začne zelo zgodaj. Otroci si lahko razlagajo izjave ljudi okoli sebe na podlagi kontekstualnih informacij, ne da bi razčlenili večino slišane. Nekateri otroci izgovorijo prve besede (po poročanju staršev) pri približno 10 mesecih, medtem ko drugi pred 16. do 18. mesecem izgovorijo le nekaj prepoznavnih besed. Pri večini otrok sta napredek v razumevanju in produkciji močno povezana. Tudi tvorjenje izrekov poteka skozi dolg proces avtomatizacije in izpopolnjevanja. Na začetku so lahko dojenčkovi izreki zelo podobni izrekam odraslih. Vendar pa gredo skozi nadaljnjo fazo, v kateri vsak otrok ustvari širši nabor besed, ki so večinoma omejene na fonološko »predlogo«. Narava te predloge se razlikuje od otroka do otroka. Otrokova zgodnja sporazumevalna dejanja se razvijejo v »protojezikovne« simbole, tj. vsak otrok za izražanje različnih pomenov uporablja poseben niz zvokov in gest. Po pogosto počasnem začetku se otrokov besedni zaklad eksponentno razširi, tako da med 2. in 6. letom starosti vsak dan doda 9 do 10 novih besed. V industrializiranih in urbaniziranih družbah otroci v vrtcu dodajo približno 3000 besed na leto (Lieven, 2008; Tomasello, 2014).

Z razvojem otrokovega jezika se zgodijo velike spremembe. Samostalniške in glagolske besedne zveze postanejo bolj zapletene. Za popoln razvoj zapletenih glagolskih besednih zvez je sicer potrebno veliko časa. V prvih pogovorih z majhnimi otroki je običajno potrebno veliko podpore in spodbud. Pri približno dveh letih so otroci bolj tekoči udeleženci pogovora, sploh ko se pogovor vrti okoli rutinskih dejavnosti in ko se lahko pridružijo pogovoru v trenutkih, ki jih sami izberejo. Med drugim in tretjim letom starosti se začnejo uporabljati tudi prislovna določila (npr. zdaj in pravkar), njihov obseg in prisotnost pa se razvijata tudi v šolskem obdobju in pozneje. Odgovarjanje na vprašanja in ohranjanje teme se med 2. in 4. letom precej izboljša. Tudi prošnje za pojasnila in otrokovi odzivi nanje kažejo jasen razvoj: s starostjo se otroci na prošnje za pojasnila odzivajo z bolj raznovrstnimi odgovori in jih tudi sami več podajo, čeprav tudi pri 7-ih letih pri nalogi sporazumevanja otroci ne podajo toliko ali tako specifičnih pojasnil, kot zahteva naloga (Ambridge in Lieven, 2011; Lieven, 2008).

Nedavna študija jezikovnega razvoja (Visser-Bochane idr., 2020) je opredelila razvojne mejnike za usvajanje jezika med 1. in 6. letom starosti, ki odražajo otrokov jezikovni razvoj v tem obdobju na področju besedišča, slovnice in komunikacije. Spodnja slika 4 prikazuje mesece/leta, v katerih določene jezikovne mejnike doseže 15 % (svetlo sivo), 50 % (sivo) in 85 % (temno sivo) otrok. Razpon posameznih mejnikov najdete v starostnem razponu na dnu slike.

Slika 4: Starost, pri kateri je vsak od mejnikov dosežen pri 15 % (svetlo siva), 50 % (siva) in 85 % (temno siva) otrok (Visser-Bochane idr., 2019).

Razvoj jezika je osnovna spretnost vseh otrok in je bistvenega pomena za sodelovanje v vsakdanjem življenju, natančneje za otrokov kognitivni, socialni in čustveni razvoj ter izobraževalne dosežke pozneje v življenju. Netipičen jezikovni razvoj ima velik vpliv na otroka in njegovo življenje, zato ga je treba čim prej prepoznati.

Zakaj je tako pomembno podpirati kognitivni razvoj otrok iz prikrajšanih okolij?

Osnovni procesi, vključeni v zgodnji kognitivni nadzor, kot so zaznavanje, pozornost, spomin in fonološka obdelava, so temelj za vse oblike kognitivnih dejavnosti in družbenega vedenja v celotnem življenjskem obdobju. Pomembni so za otrokov razvoj in socialno prilagajanje, učne dosežke, samoregulacijo, psihološko odpornost in psihopatologijo (Lipina in Colombo, 2009; Posner in Rothbart, 2005).

Otroci, ki odrasčajo v prikrajšanih okoljih (npr. otroci iz družin z nižjim SES, otroci priseljencev in beguncev, socialno izolirani otroci, otroci, ki živijo na toksičnih območjih, otroci staršev, odvisnih od drog ali alkohola, zanemarjeni otroci itd.), imajo slabše dosežke po različnih kognitivnih merilih in so slabše pripravljeni na šolo (Farah idr., 2006). Odraščanje v prikrajšanem okolju lahko vključuje različne dejavnike tveganja, kot so a) družbeno-kulturni dejavniki (neenakost spolov, nizka izobrazba staršev, omejen dostop do izobraževanja in drugih storitev, pogoste spremembe domačega okolja), b) biološki dejavniki (pomanjkljiva prehrana, bolezni, okoljski toksini), c) psihosocialni

dejavniki (dejavniki starševstva, npr. agresija, zloraba, depresija staršev, nasilje v družini). Posledice motenj v otrokovem razvoju so verjetno medgeneracijske (Walker idr., 2007).

Študije (National Institute of Child Health and Human Development and Early Child Care Research Network 2003, 2005) so pokazale, da lahko kakovost domačega okolja (npr. razpoložljivost spodbudnih igrac in učnih pripomočkov, prizadevanja staršev, materina občutljivost in varstvo otrok) napoveduje otrokovo uspešnost pri ohranjanju pozornosti, inhibitornem nadzoru in načrtovanju. Poleg tega so raziskovalci ugotovili, da je kakovost domačega okolja močnejše povezana z izidi otrok kot kakovost vrtca. Ugotovljeno je bilo še, da je kakovost obeh okolij napovedovala otrokovo uspešnost pri nalogah pozornosti in spomina.

Zato bi morali programi zgodnjega ukrepanja, kot je intervencijski program v projektu DECODE, vključevati celovito kognitivno podporo za vse otroke iz prikrajšanih okolij, da bi otrokom zagotovili ustrezne možnosti za kognitivni razvoj in socialno vključenost.

2. Razvoj otrokove osebnosti

Avtorici:

Hana Splavcová in Zora Syslová

Obdobje zgodnjega otroštva, tj. obdobje od rojstva do začetka obveznega šolanja, se pogosto pojmuje na različne načine. V skladu z razvojnimi stopnjami otroka, psihologi (npr. Allen in Marotz, 2002; Wagner, 2000) to obdobje delijo na obdobje novorojenčka, dojenčka, malčka in predšolskega otroka. Po Mednarodni standardni klasifikaciji vzgoje in izobraževanja (ang. International Standard Classification of Education, ISCED) (UNESCO, 2011) je celotno obdobje od rojstva do začetka obveznega šolanja označeno z oznako ISCED 0 in se lahko izpolnjuje v različnih vrstah predšolskih okolij. V nekaterih vzgojno-izobraževalnih sistemih je to obdobje opredeljeno ločeno kot obdobje od rojstva do treh let in od treh let do začetka obveznega šolanja. Zgodovinsko gledano je bil takšen pri-stop na Češkem in Slovaškem. Slovenija je ena od držav, kjer je predšolska vzgoja organizirana za celotno obdobje od 11. meseca starosti do vstopa v osnovno šolo, kot priporoča OECD (ang. Organisation for Economic Co-operation and Development). Za namene spremljanja pripravljenosti na šolo se v tem besedilu osredotočamo na ožje razvojno obdobje, katerega zaključek bo otroku omogočil gladek in nemoten prehod iz vrtca v osnovno šolo. To je obdobje približno med petim in šestim letom starosti, ko lahko opazujemo, kako vsak otrok postopoma dosega zrelost in pripravljenost za vstop v osnovnošolsko izobraževanje.

Spremljanja šolske zrelosti in pripravljenosti za šolo ne moremo dojemati kot preprosto nalogo, pri kateri otrokove dosežke primerjamo z določenim standardom. Socialni, čustveni in kognitivni razvoj predšolskega otroka je zelo spremenljiv, neenakomeren in individualen. Poleg razvojnih predpostavk je otrokov razvoj odvisen tudi od drugih vidikov, zlasti od okoljske spodbude, splošnega zdravja in družinskega okolja. Vzgojitelj mora poznati razvojne posebnosti in zmožnosti predšolskih otrok, razumeti naravne razlike v otrokovem kulturnem in socialnem okolju ter jih upoštevati pri svojih ugotovitvah o otrokovi pripravljenosti za šolo. Po potrebi lahko družina otroka napoti k psihologu, ki podrobneje preuči otrokove zmožnosti za vstop v šolo ter njegovo sposobnost učenja v družbeno kulturnem kontekstu.

Spremljanje pripravljenosti na šolo vključuje vrsto vprašanj, katerih odgovori omogočajo oblikovanje posodobljene slike otrokovega osebnostnega razvoja na vseh področjih. Posebej nas zanimajo naslednje značilnosti otrokovega razvoja:

- slušno in vidno zaznavanje,
- fina in groba motorika ali grafomotorika,
- kratkoročni in dolgoročni spomin,
- osredotočanje na nalogo,
- govor, besedišče in komunikacija,
- uravnavanje vedenja in čustev,
- ločitev od staršev,
- odzivi na tuje avtoritete,
- sodelovanje z vrstniki.

Říčan in Krejčířová (1997) pravita, da je otrokova psihološka zrelost opredeljena kot zrelost kognitivnih in intelektualnih funkcij ter sposobnosti, delovna zrelost ter čustvena in socialna zrelost. Kognitivni razvoj smo opredelili v prejšnjem poglavju, zdaj pa se bomo osredotočili na preostala področja.

2.1 Socialni in čustveni razvoj

Vsak otrok je edinstven, njegov socialni in čustveni razvoj pa je odvisen od številnih dejavnikov. Prvi so biološki in genetski dejavniki, ki vključujejo temperament in spol. Temperament močno vpliva na otrokovo sposobnost koncentracije in obvladovanja čustev. Od temperamenta je odvisna otrokova živahnost ter dovzetnost za objemanje, dotike. Vloge, ki so povezane s spolom, se pri otroku v veliki meri oblikujejo na podlagi vplivov okolja. Otrok oblikuje svoje vzorce vedenja na podlagi odnosov z drugimi otroki, iz posnemanja vedenjskih vzorcev odraslih ter preko iger.

Pomemben dejavnik je tudi okolje. Spodbude iz okolja prihajajo predvsem iz otrokove družine. Njihovi temelji so postavljeni v prenatalnem obdobju z zdravstvenim stanjem matere, nato pa v postnatalni oskrbi otroka in matere. Med vplivi okolja so tudi socialno ekonomski položaj družine, izobrazba staršev in pripadnost določeni družbeni skupini. Vsi ti vidiki vplivajo na vedenje staršev in njihovo dojemanje lastne odgovornosti za otrokov razvoj. Ne smemo zanemariti interakcij, ki jim je otrok izpostavljen v družini in zunaj nje. Zato se pri pedagoški diagnozi otrokovega psihosocialnega razvoja ne smemo osredotočiti le na otroka samega, temveč moramo upoštevati tudi njegovo ozadje in družino kot celoto.

Socialni in čustveni razvoj vključuje sposobnost prepoznavanja in poznavanja samega sebe, razumevanja, uravnavanja in ustreznega izražanja čustev ter prosocialnega vedenja. Kot poročata Allen in Marotz (2002), petletni otrok sklepa prijateljstva z enim ali dvema otrokoma, se rad vključuje v skupne dejavnosti, v igro prinaša nove ideje, deli igrače in sodeluje. Petletni otrok je zaščitniški do mlajših otrok, na splošno upošteva pravila, uboga odrasle in išče potrditev svojih potreb. Močno mu koristijo opisne povratne informacije. Otrok pogosteje izraža svoja čustva brez večjih nihanj. Sposoben je odložiti izpolnitev svojih potreb, počakati in zdržati.

Vágnerová (2000) opozarja, da bo otrok ob koncu zgodnjega otroštva dosegel naslednjo razvojno stopnjo, ko bo ponotranjil določene osnovne norme in se z njimi identificiral. Medtem ko se v prejšnjem obdobju otrokov občutek krivde pojavi skoraj izključno na podlagi graje, v tem obdobju otrok pridobi sposobnost, da se sramuje svojega nezaželenega vedenja. Občutek krivde pomeni, da začne otrok sprejemati določene omejitve kot brezpogojno veljavne in doživljati kršitve teh omejitev kot neprijetne. To v celoti potrjuje Eriksonovo teorijo psihološkega razvoja, v kateri je med prvih osem let človekovega življenja uvrstil faze, ki se nanašajo na oblikovanje zaupanja/nezaupanja, avtonomnosti/dvoma ter iniciativnosti/krivde.

Pri petletnih otrocih opazimo pomemben premik v razvoju prosocialnega vedenja. Ta razvoj je povezan z doseganjem določene stopnje empatije, z zmožnostjo obvladovanja agresije in lastnih trenutnih potreb (Vágnerová, 2000). Poleg tega ima pri razvoju pomembno vlogo socialno učenje s posnemanjem ali pogojevanjem, tj. z modeliranjem vedenja bližnjih oseb ali z nagrajevanjem za zaželeno vedenje.

Starši so za otroka čustveno pomembna avtoriteta. Vstop v vrtec in poznejši prehod iz vrtca v osnovno šolo sta pomembna prehoda za otroka in njegovo družino. Njihove potrebe in odgovornosti se spremenijo. Vsi otroci, tudi tisti, ki so na to spremembo pripravljeni, gredo skozi obdobje prilagajanja, v katerem se lahko odzivajo neustrezno, občutljivo in čustveno. Če je družina izpostavljena tudi drugim stresnim situacijam (bolezen v družini, ločitev, finančne težave, brezposelnost, rojstvo drugega otroka itd.), je to prilagajanje na novo okolje za otroka in njegove bližnje še težje. Vzgojitelji se morajo zavedati, da lahko nekateri od teh vidikov niso vidni na prvi pogled. Starši bodo vzgojiteljem zaupali le, če bodo ob njih čutili podporo, varnost in zaščito.

2.2 Telesni razvoj

V predšolskem obdobju otrok doživi več mejnikov telesnega razvoja. Ti so večinoma predvidljivi in se pojavljajo v določenem vrstnem redu in časovnem razponu. Kljub temu tudi v tem pogledu obstajajo individualne razlike med otroki, ki pa ne vplivajo na otrokov celostni razvoj. Nekateri otroci začnejo hoditi že dolgo pred prvim rojstnim dnevom, drugi šele po njem. »Na svetu ni dveh otrok, ki bi se razvijala in rastla enako hitro in na enak način« (Allen in Marotz, 2002, str. 21).

Otrok gre običajno skozi faze intenzivne hitre rasti, ki se izmenjujejo s fazami umirjenega razvoja. Z rastjo se spreminjajo telesna razmerja, višina in teža. Najbolj izrazita obdobja rasti so v zgodnjem otroštvu in adolescenci. Izven teh obdobj je rast počasnejša, mlade celice pa vse življenje nadomeščajo stare. Telesni razvoj je povezan z zrelostjo živčnega sistema, mišic in kosti.

Gibalni razvoj je tesno povezan s telesnim razvojem in rastjo, z zorenjem živčnega sistema, razvojem čutnega zaznavanja, oblikovanjem mišične mase ter možnostmi za vadbo grobe in fine motorike. Prvotne refleksivne motorične spretnosti postopoma nadomesti zavestno obvladovanje telesa in njegovih gibov. Allen in Marotz (2002) to soodvisnost prikažeta na primeru otroka, ki ga zanima samostojno prehranjevanje z žlico. Da bi otrok pridobil to spretnost, mora imeti okrepljene zapestne kosti, usklajeno gibanje oči in rok, imeti željo po poskušanju hrane ter potrebo po posnemanju drugih. Kasneje se tem vidikom doda še kultiviranje v obliki izpopolnjevanja fine motorike in razumevanja načel obnašanja pri mizi.

Tipični znaki triletnega otroka vključujejo izrazito upočasnitev hitrosti rasti, bitja srca ter dihanja. Otrokova telesna razmerja se spremenijo in so že bolj podobna odraslim. Kljub temu trebuh ostaja izbočen, hrbet pa upognjen. Triletni otrok je okreten, zlahka se izogne oviram, varno hodi po stopnicah, skače, nekaj časa lahko stoji na eni nogi, njegovi gibi pa so usklajeni.

Petletni otrok lahko hodi nazaj, pri hoji po stopnicah menja noge, varno drži ravnotežje na eni nogi in spretno vozi kolo ali skiro. Sposoben je manipulirati z majhnimi predmeti, uporablja pincetni prijem, reže, nanaša lepilo in običajno že dominantno uporablja eno roko.

Otrokov telesni razvoj in razvoj motoričnih spretnosti ter sposobnosti pomembno vplivajo na njegov zaznavni in kognitivni razvoj ter razvoj govora in jezika.

2.3 Izvršilne funkcije

Izvršilne funkcije zagotavljajo samostojno in namensko delovanje ter mišljenje posameznika. Te funkcije vključujejo sposobnost reševanja problemov, načrtovanja in organiziranja dejavnosti ter oblikovanja spoznanj in presojanja. Posamezniku omogočajo ohranjanje informacij ali navodil med opravljanjem dejavnosti, osredotočanje na ustrezne dražljaje med reševanjem problemov in izogibanje zunanjim ali notranjim motnjam. Izvršilne funkcije pogojujejo delovno zrelost. Po mnenju Blaira in Razze (2007) so te spretnosti pomembne pri razvoju nadzora volje, odloženega zadoščenja ter kognitivne in čustvene samoregulacije. Tako se v diagnostičnem procesu izvršilnih funkcij osredotočamo na sposobnost načrtovanja, ciljno usmerjenost, fleksibilnost, preklapljanje pozornosti in nadzor impulzov. Preizkusi izvršilnih funkcij so običajno del paketov standardiziranih preizkusov ali pa obstajajo kot samostojni preizkusi. Opazovanje otroka v različnih situacijah bo vzgojitelju nedvomno zagotovilo dragocene informacije o razvoju izvršilnih funkcij.

Pri dejavnostih, namenjenih razvijanju izvršilnih spretnosti, spodbujamo otrokovo aktivno sodelovanje, urimo delovni spomin, ugotavljamo povezave in odnose med informacijami ter spodbujamo besedno izražanje posameznih korakov dejavnosti. Vzgojitelj poimenuje vsak korak in določi njegovo klasifikacijo (kaj se je zgodilo, kaj bo naslednji korak), nauči otroka gledati na napako kot na naravni pojav in ga vodi k stalnemu nadzoru dejavnosti. V pred-

šolski vzgoji je bistveno, da otroke naučimo pravilno označevati korake, določiti vrstni red korakov in jim omogočiti dovolj časa za samoizražanje.

Fitzpatrick idr. (2014) poudarjajo, da je z razvojem izvršilnih spretnosti mogoče zmanjšati vrzel v dosežkih otrok iz prikrajšanih okolij. Za otroke je namreč značilno, da so bolj pozorni na zunanje manifestacije vedenja kot na uspešnost pri opravljanju nalog. Izvršilne funkcije otroku omogočajo učinkovitejše opravljanje nalog, saj mu omogočajo osredotočenost na ustrezne informacije. Po mnenju Duncana idr. (2007) je sposobnost vzdrževanja pozornosti pomembna sestavina izvršilnih funkcij, ki napoveduje otrokov uspeh v osnovni šoli.

Na tej razvojni stopnji lahko šestmesečna razlika med spremljanji ustreza pomembnim spremembam pri otroku; posledično se je izvajanje obveznega vpisa v šolo v primerjavi s preteklo prakso v nekaterih državah premaknilo iz zimskega na pomladni čas. V vrtcih ali svetovalnih centrih delujejo skupine, ki ponujajo pomoč pri razvoju otrokovih deficitarnih področij delovanja – ne le v primerih odloga obveznega šolanja. Starši skupaj z otrokom sodelujejo pri vseh srečanjih, zato da pridobijo potrebna znanja in spretnosti za domačo pripravo.

3. Sodobni pristopi k razvoju otrok

Avtorici:

Hana Splavcová in Zora Syslová

Osnovna načela predšolske vzgoje temeljijo na individualizaciji, povezovanju kontekstov, vključevanju izobraževalnih vsebin in različnih vrstah učenja (Ministrstvo za izobraževanje, 2021).

3.1 Individualizacija

Individualizacija temelji na spoštovanju edinstvenosti vsakega otroka, zaznavanju njegovega naravnega razvoja in zorenja ter upoštevanju njegovih trenutnih potreb, sposobnosti in interesov. Da bi zagotovili pogoje in priložnosti za optimalen razvoj osebnosti vsakega otroka, je treba v predšolski vzgoji uporabljati ustrezne metode in oblike dela. Med temi sta primerni metodi izkustvenega in sodelovalnega učenja preko dejavnosti, ki temeljijo na otrokovih neposrednih izkušnjah, spodbujajo otrokovo radovednost ter potrebo po odkrivanju, spodbujajo otrokovo veselje do učenja in dajejo priložnosti za pridobivanje izkušenj ter obvladovanje drugih spretnosti (Ministrstvo za izobraževanje, 2021).

Največji potencial vsakega otroka se uresničuje z uporabo ustreznih učnih metod in oblik. Otroci imajo priložnost, da razvijajo svoje sposobnosti in spretnosti v okviru svojih zmožnosti s situacijskim, izkustvenim in vrstniškim učenjem, skupinskimi dejavnostmi ter nestrukturirano igro, pri čemer si medsebojno pomagajo in se podpirajo. Individualizacija spodbuja otrokovo samozavedanje. Tako otrok lažje sodeluje z drugimi, sprejema nove vloge, je kooperativen, samostojen in je v korist skupini kot celoti. To potrjuje tudi Gajdoová in Dujková (2012), ki vlogo individualizacije opisujeta takole: Pravilno razumevanje individualizacije vodi k razvoju potenciala vsakega otroka. Razvija njihovo edinstvenost, sposobnost sodelovanja, strpnost in socialno občutljivost, ki preprečuje pretiran egoizem.

Pomembnost individualizacije izpostavljajo tudi Splavcová idr. (2023). Individualizacijo tesno povezujejo z drugimi dejavnostmi vzgojiteljev, zlasti s pedagoško diagnostiko, ki vzgojiteljem pomaga razumeti edinstvenost vsakega otroka in postaviti ustrezne cilje. Vzgojitelj lahko na podlagi pedagoške diagnoze izbere ustrezne učne strategije, povezane s formativnim ocenjevanjem in samoocenjevanjem. Vsi ti elementi so med seboj povezani in izgrajujejo celoto predšolske vzgoje (Splavcová idr., 2023).

3.2 Integrirana vzgoja in izobraževanje

Kot je navedeno v Okvirnem kurikulumu za predšolsko vzgojo (Ministrstvo za izobraževanje, 2021), ciljnih kategorij ni mogoče obravnavati ločeno, temveč jih je treba vedno obravnavati v kontekstu. Zato je nemogoče ločiti in samostojno delati s pedagoškimi področji kot „predmeti“. Tako razdrobljeno je bila vzgoja otroka v vrtcu predhodno zastavljena v zasnovi Programa vzgojno-izobraževalnega dela za vrtce (1984).

Primer osredotočenosti ciljev predšolske vzgoje na vsebino so bili cilji telesne vzgoje – otrok obvlada visoke skoke z uporabo mišic od pasu navzdol, met nad glavo in druge spretnosti. V sedanjem konceptu predšolske vzgoje cilj ni, da bi otrok pridobil le izolirano znanje ali preproste spretnosti. Namesto tega morajo biti pridobljene izkušnje kompleksnejše, lažje razumljive in za otroka bolj praktično uporabne, saj lahko le tako pridobi »*dejanske rezultate dejavnosti – kompetence*« (Ministrstvo za izobraževanje, 2021, str. 8). Tematski poudarek pri načrtovanju ciljev je tako postal povezovalni oziroma integracijski element. Ta združuje smiselne in uporabne vsebine, ki temeljijo na otrokovih trenutnih potrebah, zmožnostih in interesih. Uporaba tem, povezanih z otrokovim življenjem, omogoča učenje v kontekstu, ki tvori naravne povezave. Vključevanje teh ciljev je jasno razvidno iz programa promocije zdravja v vrtcu (Havlínová idr., 2008). Na primeru ključne kompetence reševanja problemov lahko ponazorimo načelo povezovanja kategorij ciljev. V razvoj kompetence so vključeni štirje podcilji s treh vzgojno-izobraževalnih področij: *aktivno pristopa k problemom, organizira svoje dejavnosti, ne pričakuje, da bo nekdo drug rešil njegove probleme* (Tabela 1). Za vsakega od njih so opredeljeni pričakovani izidi, tj. kazalniki vzgojno-izobraževalnih dosežkov, s katerimi se ocenjuje vpliv vzgojno-izobraževalne ponudbe na razvoj otrokove osebnosti (Sedláčková idr., 2012).

Tabela 1: Primer medsebojne povezanosti učnih ciljev (Havlínová idr., 2008, str. 125)

3/5 PROAKTIVNO PRISTOPA K TEŽAVAM, ORGANIZIRA SVOJE DEJAVNOSTI IN NE PRIČAKUJE, DA BO NJEGOVE TEŽAVE REŠIL NEKDO DRUG.		
Posamezni vzgojno-izobraževalni podcilji		Kazalniki vzgojno-izobraževalnih dosežkov
II.3	► Imeti svoje mnenje in ga zagovarjati.	► Mnenje zagovarja v ustrezni obliki. ► Ne boji se povedati svojega mnenja.
III.2	◆ Upoštevat osnovne družbene norme komuniciranja.	◆ Sposoben se je pogajati. ◆ Govori jasno in razumno glasno. ◆ Vzpostavi pravilno obliko stika z vrstniki in odraslimi (pozdravi, priklama, odklana,...). ◆ Ne skače v besedo, ampak vas pusti govoriti. ◆ Druge otroke kliče po imenu. ◆ Pozdravi, se poslovi. ◆ Med pogovorom se ne obrača s hrbtom. ◆ Vljudno vpraša, prosi, se zahvali.
III.3	● Želeti delati v skupini in z njo.	● Sebe ne izpostavlja na račun drugih. ● Sposoben je sprejeti nalogo. ● Prizadeva si opraviti skupno nalogo.
V.4	■ Aktivno iskati rešitve.	■ Pospravi smeti, ki jih pustijo drugi, tako da ne ogrožajo njihovega zdravja. ■ Opozori odraslega na škodljivo vedenje in se z njim posvetuje o možnih rešitvah. ■ V različnih situacijah predlaga (si zamisli) več rešitev in o njih razpravlja. ■ Opazi nered, ki so ga ustvarili okoli sebe.

Če podrobneje preučimo ključne kompetence, ugotovimo, da je vsaka od njih vedno bolj „nasičena“ na nekaterih področjih in manj na drugih (ali pa sploh ne). Po drugi strani pa tudi nekateri podcilji prispevajo k razvoju več ključnih kompetenc hkrati. Ključne kompetence, vzgojno-izobraževalni cilji in podcilji ter pričakovani izidi v Okvirnem kurikulumu za predšolsko vzgojo (Ministrstvo za izobraževanje, 2021) so oblikovani veliko bolj splošno kot v pro-

gramu promocije zdravja v vrtcu (Havlíková idr., 2008). Povezovanje ciljnih kategorij je pričakovano le v šolskih izobraževalnih programih, in še to neposredno pri pouku, vendar jih mora učitelj opredeliti v učnem načrtu ali tematskem sklopu v razredu ob upoštevanju izbrane teme in potreb skupine učencev.

3.3 Načini učenja

Učenje je »*aktiven in ustvarjalen proces, ki razširja prirojeni genetski program in širi posameznikove možnosti*« (Hartl in Hartlová, 2004, str. 637). Preprosto povedano, gre za psihološki proces pridobivanja znanja in spretnosti, s katerimi oseba oblikuje svojo osebnost, vedenje, odnose z drugimi, itd. Z izobraževanjem in vadbo razvija prirojene sposobnosti in hkrati reproducira kulturo družbe kot celote. Učenje je mogoče razvrstiti glede na različne vidike. Ločimo npr. **spontano** pridobivanje osebnih izkušenj, neformalno prenašanje praks in vrednot v družini in družbi ter formalno, **namerno** učenje, ki poteka v institucijah.

3.3.1 Spontano in namerno učenje

Spontano učenje je izrazito individualen vseživljenjski proces, na katerega vplivata genotip posameznika in okolje, v katerem se posameznik deluje (glej prejšnja poglavja). Tako se vsak otrok uči na podlagi različnih dražljajev, ki ga obkrožajo in ga zanimajo, ter tako razvija prirojene sposobnosti, ki jih ima. Spontano učenje je najintenzivnejše v predšolskem obdobju, predvsem s posnemanjem v okviru igre. Otroke k igri spodbujajo njihove razvojne potrebe, povezane z učenjem. Brez igre se otroci ne morejo razvijati.

Kljub temu nekatere igre niso povezane z učenjem in imajo sprostitveno ali terapevtsko funkcijo. Pogosto jih motivira potreba po varnosti in zaščiti. Uresničevanje teh potreb mnogokrat spodbudijo težave, s katerimi se otroci srečujejo, običajno v družini. Za te igre je značilna težnja po stereotipnem ponavljanju tem. Otroške igre se zato lahko uporabljajo kot diagnostične in psihoterapevtske tehnike. Da bi takšna igra postala *igra* v pravem pomenu besede, je treba najprej razrešiti življenjske težave, s katerimi se otrok sooča. Šele nato lahko igra ponovno prevzame svojo učno funkcijo.

Ena od lastnosti, ki je povezana z otrokovo globoko koncentracijo med igro, je spontanost. Z igro otrok pridobiva informacije o sebi, o svetu in se uči različnih spretnosti povsem spontano in prostovoljno, v skladu s svojimi dejanskimi potrebami, zmožnostmi in interesi. To pa pomeni, da lahko nekatere izkušnje ostanejo otroku skrite. Na tem mestu pride do izraza namerno učenje, ki se običajno izvaja v vrtcih.

Namerno učenje je »*načrtovano in namensko, usmerjeno k določenemu cilju*« (Průcha in Veteška, 2012, str. 283). V predšolski vzgoji se osredotočamo na dejavnosti, ki so povezane z otrokovimi dejanskimi potrebami, zmožnostmi, interesi in njegovimi izkušnjami. Tako podpiramo njihovo radovednost, željo po znanju in motivacijo za učenje in potrebo po odkrivanju. Pri tem ne uporabljamo le zgoraj omenjenih spontanosti in igre, temveč tudi druge metode, zlasti izkustveno, sodelovalno, situacijsko in socialno učenje.

Izkustveno učenje temelji neposredno na otrokovih izkušnjah. Otrok ima priložnost, da se uči v avtentičnih situacijah ali okoliščinah, ki odražajo dejansko življenje. Situacijsko učenje temelji na uporabi situacij, ki se dogajajo v resničnem življenju, da bi otroci bolje razumeli svet okoli sebe.

Glavno orodje socializacije v otroštvu je socialno učenje. Otroci se s socialno podkrepitvijo, posnemanjem in identifikacijo naučijo zapletenih načinov vedenja in delovanja. To lahko dobro izkoristimo pri sodelovalnem učenju otrok. Vsak otrok ima svojo vlogo, hkrati pa mu pustimo veliko prostora, da se izraža in razvija v skladu s svojimi nagnjenji. Izkustveno in sodelovalno učenje bomo podrobneje predstavili v nadaljevanju.

3.3.2 Izkustveno učenje

Izkustveno učenje je naravno prepleteno z otrokovim spontanim učenjem. Kljub temu da spodbuda za delovanje prihaja od zunaj (tj. od vzgojitelja), ga označuje otrokova spontana pobuda z notranjo motivacijo (Havlíková idr., 2006). Bistvo izkustvenega učenja je v otrokovem globokem doživljanju in vključenosti v dejavnost. To je povsem v skladu s konstruktivističnim pristopom, ki je temelj predšolske vzgoje v Okvirnem kurikulumu za predšolsko vzgojo (Ministrstvo za izobraževanje, 2021).

Izkustveno učenje se pogosto zamenjuje z vzgojiteljevim posredovanjem izkušnje v dejavnosti. Na ta način vzgojitelj izkoristi naravno radovednost otrok. Otroci bodo povsem naravno in prostovoljno sodelovali pri dejavnosti, vendar pričakovani učinek izkustvenega učenja ni dosežen. Po mnenju Sedláčkove (2008) je to zato, ker ni notranje izkušnje, nečesa, kar bi pustilo globoke sledi in vplivalo na razvoj osebnosti.

Vzgojitelj, ki razume naravo izkustvenega učenja, uporablja skupinske dejavnosti za podporo namernega učenja otrok. Vendar pa morajo imeti otroci za resnično izkustveno učenje možnost izbire – možnost, da se sami vključijo v dejavnosti brez zunanje vzgojiteljeve spodbude. *»S tem ko se otroku omogoči, da „nekaj poskusi“, se potrdi in spoštuje dejstvo, da so možgani vsakega otroka drugačni. Vsak otrok naravno izbira načine učenja in delovanja, ki so zanj učinkovitejši in zanesljivejši. Tako začnejo proces doživljanja, ki pusti trajen pečat in občutek zadovoljstva«* (Sedláčková, 2008, str. 1).

Pri izkustvenem učenju morajo imeti dejavnosti, ki jih pripravi vzgojitelj, naslednje značilnosti (Havlíková idr., 2006, str. 200):

- **Spontanost**, ki je povezana z izbiro dejavnosti.
- **Odkrivanje** pomeni, da je dejavnost otrokom ponujena kot problem, ki ga je treba rešiti ali odkriti in ustvariti nekaj novega ter izvirnega.
- **Komunikativnost** je lastnost, ki je povezana s sodelovanjem. Dejavnosti je treba načrtovati tako, da mora sodelovati skupina otrok ali dvojica.
- **Dejavnost in ustvarjalnost** sta drugi značilnosti izkustvenega učenja, ki ne omogočata vnaprejšnje priprave informacij ali navodil. Za te značilnosti je značilno okolje, bogato z različnimi materiali in pripomočki.
- **Konkretnost** pomeni, da dejavnost ni verbalni prenos pripravljenih informacij in znanja, temveč gre za neposredno dejavnost, pri kateri otroci ustvarjajo, ustvarjajo, raziskujejo itd.
- Zadnja značilnost je **celovitost**, ki pomeni, da otroci pri določenih dejavnostih vključujejo vsa svoja čutila in tako razvijajo svojo celotno osebnost.

Zgornje značilnosti kažejo, kako lahko vzgojitelj s premišljeno organizacijo vzgojno-izobraževalnega procesa doseže učinkovito učenje za vsakega posameznega otroka, s čimer smiselno razvija njegovo osebnost in postavlja temelje za ključne kompetence v skladu z Okvirnim kurikulumom za predšolsko vzgojo.

3.3.3 Sodelovalno učenje

Obstajajo številne teorije, ki obravnavajo učenje in razvoj kognitivnih procesov. Po Piagetu (1999) lahko na učenje gledamo kot na proces razširjanja in izpopolnjevanja že obstoječih kognitivnih shem in konceptov. Vzgojitelj ta proces optimizira z ustvarjanjem ustreznih pogojev, v katerih je otrok tisti, ki oblikuje svoj pogled na svet in novo znanje postavlja v razmerje z že pridobljenim. Vigotski (2004) poudarja, da je učenje socialne narave. Otrok se učinkovito uči s pomočjo odraslega ali v skupini vrstnikov.

V sedanjem konceptu predšolske vzgoje poudarjamo razvoj otrokovih socialnih spretnosti. Cilj je naučiti otroke, da se cenijo, komunicirajo, delijo, sodelujejo in rešujejo konflikte. Po mnenju Smitha (1993) bodo tisti otroci, ki bodo pokazali večjo pripravljenost delovati v harmoniji z drugimi, ki bodo sodelovali, namesto tekmovali, zatrli potrebo po dokazovanju svojih sposobnosti s prisilnim nadzorovanjem drugih in se ne bodo primerjali z drugimi,

lažje uresničevali osebne ter skupne cilje. Sodelovalne dejavnosti pri otrocih krepijo zdravo samospoštovanje in občutek za timsko delo. Sodelovanje gradi mostove in podira ovire. Sposobnost timskega dela je pomembna življenjska veščina, ki vpliva na sodelovanje v družbenem in delovnem okolju. Skupinsko reševanje problemov in sodelovanje je treba spodbujati že v vrtcu. Sodelovalno učenje, pri katerem se lahko vzgojitelj osredotoči na naravni proces spoznavanja ter kognitivni in socialni razvoj otrok, je eno od učinkovitih orodij za pridobivanje teh spretnosti.

Sodelovalno učenje koristi tako otrokom kot vzgojiteljem. To je priložnost, da otroci razvijajo svoje miselne operacije, obseg in raven govora. Pomaga jim pri vključevanju v učne procese, doseganju višje stopnje samostojnosti, samospoštovanja in samozavesti. Ob vključitvi sodelovalnega učenja se lahko vzgojitelj bolj osredotoči na pedagoško diagnostiko posameznih otrok, ocenjevanje učnih procesov in rezultatov ter na načrtovanje in izvajanje nadaljnjih dejavnosti. Po mnenju Kasíkové (1997) tako otroci, ki se učijo od svojih vrstnikov, kot vzgojitelji, ki so bolj zadovoljni s svojim delom, iz sodelovalnih dejavnosti črpajo več zadovoljstva. Prav tako ne moremo zanemariti prispevka sodelovalnega učenja k vzpostavljanju dobrega odnosa med vzgojiteljem in otroki.

Glavna značilnost sodelovalnega učenja je, da otroci delajo v majhnih skupinah, in to predvsem zato (Kasíková, 1997):

- Vsak član skupine je spodbujen k besedni dejavnosti, s čimer se razvija njegov govor.
- Skupina prinaša večjo intimnost in več možnosti za odzivanje.
- Otroci ustvarijo več idej.
- Otroci se učijo drug od drugega.
- Otroci se naučijo, da so njihove izkušnje in ideje dragocene.

Vseh skupinskih dejavnosti ne moremo označiti kot sodelovalno učenje. Johnson in Johnson (1999) sta opredelila pet osnovnih značilnosti sodelovanja, ki so potrebne, da lahko govorimo o sodelovalnem učenju. Te so:

- 1. Pozitivna soodvisnost**, ki jo dosežemo z določitvijo skupnega cilja in razdelitvijo vlog v skupini. Gre za zavedanje, da posameznik ne more uspeti, če ne uspejo vsi člani skupine.
- 2. Osebna odgovornost** nastopi, ko skupina kot celota ocenjuje uspešnost vsakega posameznega člana. Namen sodelovalnega učenja je povečati edinstvenost vsakega posameznika. Skupaj lahko dosežejo višjo raven uspešnosti kot pri samostojnem delu.
- 3. Za interakcijo iz oči v oči sta** značilni medsebojna podpora in pomoč pri doseganju skupnega cilja. To vključuje ustne razlage posameznih strategij reševanja problemov, razpravljanje in prinašanje novega znanja drugim članom skupine, zmožnost vplivanja na razmišljanje in sklepe drugih, medsebojno nagrajevanje, socialno podporo in vzajemno učenje. Pogoji za ta pristop je majhna skupina, po možnosti od dveh do štirih oseb.
- 4. Socialne spretnosti** so potrebne za doseganje uspeha pri sodelovalnih dejavnostih. Člani skupine morajo dobro komunicirati, sprejemati odločitve, obvladovati konflikte, voditi skupino itd.
- 5. Skupinska refleksija** je učinkovit pristop za podporo odnosov in praks v skupini. Člani skupine razpravljajo o tem, kako dosegajo svoje cilje, katere dejavnosti, ki jih posamezniki izvajajo, pomagajo ali ne pomagajo pri sprejemanju odločitev, kako nadaljevati ali kaj spremeniti, pa tudi o obvladovanju reševanja konfliktov v skupini.

Poznavanje teh značilnosti lahko vzgojiteljem pomaga pri odločanju, kdaj uporabiti sodelovalno učenje v praksi. Po mnenju Slavina (1980, str. 337-338) uporaba sodelovalnega učenja med drugim spodbuja »*uspešnost, vzajemnost, povečuje samospoštovanje in izboljšuje otrokov odnos do šole. Spodbuja tudi razvoj drugih socialnih spretnosti.*«
Otrok se preko sodelovalnega učenja uči spoznavati samega sebe, sprejemati odgovornost za svoje vedenje, zavedati svojih slabosti in prednosti, ceniti individualne razlike in obvladovati svoja čustva. Pri tem krepí svojo samozavest in postane empatičen. Bolje zna prisluhniti drugim, ponuditi ali prositi za pomoč, komunicirati in reševati konflikte (Kasíková, 1997). Izkušnje praktikov kažejo, da je oblikovanje sodelovalnih spretnosti najbolje uporabljati neposredno v naravnih učnih situacijah.

Sodelovalna dejavnost se običajno izvaja tako, da otroci v skupini krepijo svoje sposobnosti na socialni, čustveni in kognitivni ravni. Vzgojitelj to upošteva že pri določanju ciljev. Bistvo je vnaprej določen cilj, ki je otrokom znan, zanje sprejemljiv in predvidljiv. Sodelovalno učenje zahteva dobro organizacijo, premišljeno upravljanje časa in vzgojiteljevo lastno udeležbo v vlogi opazovalca in vodje. Načrtovanje vključuje tudi določitev vloge vsakega člana skupine pri doseganju cilja. V končni refleksiji otroci z evalvacijo in samoocenjevanjem ocenijo potek dejavnosti in uspešnost skupine.

Ne smemo pozabiti na kakovost učnega okolja, ki podpira prizadevanja otrok in je pomemben pogoj za izboljšanje kakovosti učnega procesa in učnih rezultatov. Sodelovalno učenje je eden najučinkovitejših učnih pristopov. Njegova uporaba je priporočljiva na vseh stopnjah izobraževanja.

3.4 Strategije poučevanja

Avtorica:

Marta Licardo

V tem poglavju so predstavljene osnovne informacije o metodah in strategijah učenja in poučevanja, ki so primerne za otroke iz neprivilegiranih okolij in spodbujajo kognitivni razvoj na področju predšolske vzgoje.

Priporoča se uporaba naslednjih **splošnih strategij** (Whitebread in Coltman, 2008):

- **Vodene dejavnosti je treba prilagoditi tako, da so besede lažje razumljive**, po potrebi pa je treba navodila za delo pripraviti z uporabo slikovnega gradiva in dvojezično, če otrok ne govori vzgojiteljevega jezika.
- **Pri načrtovanju dejavnosti je treba upoštevati, kako jih bo otrok lahko spremljal**. Kadar ocenite, da otrok ne more slediti načrtovani dejavnosti v skupini, je treba pripraviti nadomestno dejavnost.
- **Uporaba verbalnih in neverbalnih navodil**. Neverbalna navodila pomenijo, da otroka vodimo za roko in mu pokažemo, kaj od njega pričakujemo. Uporabljajo se ilustracije in praktični prikazi. Otroku tudi dovolimo, da vodi sam.
- **Uporabljajte vzporedni govor**, v katerem odrasli govorijo o tem, kaj počne otrok. Vzporedni govor mora biti na začetku učenja zelo poenostavljen, da lahko otroku postopoma pomagamo izbrati ustrezne besede glede na določeno dejavnost ali stanje.
- **Razširitev besednih zvez**. Odrasli ponovi otrokovo besedo ali besedno zvezo, vendar v daljši obliki, npr. „Želiš žogo?“ ali „Izberi rdečo žogo.“ ali „Rdeča žoga je res velika.“ Otroka prosimo, naj ponovi podaljšano besedno zvezo.
- **Individualna spodbuda in pohvala**. Vzgojitelj lahko pohvali verbalno ali neverbalno. Otroka individualno spodbuja.
- **Zahtevnejše naloge so razdeljene na manjše korake**, ki omogočajo izvedbo zahtevne naloge po delih.
- Če obstajajo **ustrezni neverbalni odzivi ali posebni odzivi, ki jih uporabljajo starši**, jih lahko vzgojitelj na začetku uporabi, zlasti v najzgodnejšem starostnem obdobju (1-3-letni otroci).
- **Vzgojitelj mora biti vzor** in pokazati želeno dejanje, vedenje ali nalogo.
- **Uporabite podkrepitve**, ki so lahko poseben dogodek ali posledica, ki povečujejo prijetnost učenja in kognitivnih procesov, vplivajo na ponavljanje vedenja in motivacijo za učenje. Podkrepitev je lahko v obliki predmeta (konkretna igrača) ali v obliki dejavnosti (socialne - odhod na igrišče, nalepka, dodatna igra, ogled živali itd.) Ciljno vedenje se neguje in krepí dovolj dolgo, dokler se ne doseže stopnja avtomatizacije.

Predlogi učnih strategij na posameznih kognitivnih področjih:

Zaznavanje

Zagotovite dejavnosti in izkušnje, ki otroku omogočajo, da rešuje probleme in prihaja do zaključkov s pomočjo vidnega, slušnega, kinestetičnega ali drugega zaznavanja. Zagotovite različne dražljaje za razvoj zaznavanja: zvoke, teksture, okuse, ogleda, vizualne podobe, vonjave, temperature, ki jih najdemo v okolju. Zagotovite različne spodbude za zaznavanje pri igrah, prosti igri, vsakodnevnih rutinskih dejavnostih, med čakanjem in pri vodenih dejavnostih.

Pozornost

Uporabite različne načine za spodbujanje pozornosti, kot so uganke, socialne igre, družabne igre, opazovanje okolja (npr. živali, vreme, promet). Spodbujajte skupno pozornost z odraslo osebo. Otroku zagotovite neprekinjen čas za delo pri dejavnostih. Bodite otroku na voljo in prepoznajte, kdaj potrebuje vodenje. Podprite otroka pri razvijanju pozornosti s podaljševanjem interakcij (npr. trenutni interakciji dodajte novo izkušnjo).

Spomin

Poslušajte otrokove zgodbe, postavljajte vprašanja odprtega tipa, berite zgodbe in ga vprašajte, ali se spomni, kaj se je zgodilo v določenem delu. Uporabite igro za sporazumevanje o prejšnjih dogodkih ali izkušnjah, igrajte vse vrste spominskih iger (npr. spomin, skrivanje kartic, kdo je kdo). Otroka vključite v sodelovanje pri besednih rimah, ki vključujejo tudi številke in matematiko. Uporabljajte obratni vrstni red korakov pri učenju - začnemo učenje zadnjega koraka naloge in se nato pomikamo proti začetku. To je običajno koristno pri razvijanju sposobnosti, da si pomaga sam (npr. sestavljamo sestavljanke, nato pa jo otrok po vrsti razstavi in spet sam sestavi).

Jezik

Osnovne smernice za učenje jezika v predšolskem in zgodnjem šolskem obdobju so naslednje (Wittmer in Petersen, 2018):

1. Ustvarite otroku prijazen odnos

Okolje, v katerem se otrok uči jezika, mora biti varno in ljubeče, odrasli pa mora prevzeti vlogo empatičnega sogovornika, ki v otroku vzbuja prijetna čustva in ga spodbuja k obvladovanju jezika in drugih nalog. Občutki varnosti in sprejetosti, ki so temelj odnosa v procesu učenja, ustvarjajo primerno okolje, v katerem si otrok upa učiti.

2. Odzivajte se na otrokov govor in se z njim izmenično pogovarjajte

Največji delež učenja jezika poteka med interakcijo med odraslim in otrokom. Pomembno je, da se odrasli aktivno odziva na otrokov govor in ga tako uči, da je jezik najučinkovitejše sredstvo za zadovoljevanje lastnih potreb. Ko otrok uporablja besede, se odzovemo, nato pa počakamo, da se otrok odzove na naš odziv. Odrasli ne sme prevladovati v pogovoru, temveč mora imeti enakovredno partnersko vlogo pri izmenjavi dialoga z otrokom.

3. Odzivajte se na otrokovo neverbalno komunikacijo

Ko odrasli razume otrokovo neverbalno komunikacijo in se nanjo odzove, dobi vlogo partnerja v pogovoru z otrokom. Neverbalna komunikacija vključuje razumevanje otrokovih gest, položaja telesa in različnih glasov, ki jih otrok ustvarja, ko nam skuša povedati ali sporočiti, kaj želi ali kako se počuti. Ko otrok na primer pride in nekaj pokaže, se odzovemo in poimenujemo predmet ali dejanje; če otrok gleda stran ali je nejevoljen, se odzovemo in poskušamo ugotoviti, kaj mu ni všeč, ali pa prekinemo učenje.

4. Uporabite monolog ali vzporedni govor

Monolog pomeni govor, v katerem odrasla oseba opisuje, kaj počne skupaj z otrokom. Če na primer otroku damo jabolko, rečemo: „Zdaj bomo jedli jabolko.“ Vzporedni govor je govor, v katerem odrasla oseba opisuje, kaj otrok počne: „Tonček zdaj jé jabolko, jabolko je sočno, slastno.“ Monolog in vzporedni govor povezujeta besede z dejanji, s čimer se besedam pripiše pomen in postanejo smiselne.

5. Pogosto se pogovarjajte z otrokom in razširite njegov besedni zaklad.

Pogostost in kakovost pogovora z otrokom neposredno vplivata na učenje jezika. Z otrokom se moramo pogovarjati čim več, pri tem pa moramo biti pozorni tudi na širjenje njegovega besednega zaklada. Kljub temu otroka ne smemo preobremeniti s preveč novimi informacijami. Kakovostne pogovore lahko vključimo v vsakdanjo rutino in vsakodnevne interakcije ali v vodene dejavnosti, na primer v skupno branje slikanic.

6. Uporabite strategije skupne pozornosti

Skupna pozornost pomeni, da se odrasli osredotoča na predmete, ki so pritegnili otrokovo pozornost, in jih ubesedi ter obratno. Skupna pozornost pomeni čas, ko je pozornost odraslega in otroka usmerjena na isti predmet. Skupna pozornost je osnova za povezovanje predmetov z besediščem in posledično osnova za učenje jezika.

4. Spremljanje učnih izidov

Avtorica:

Maruša Laure

Spremljanje je sestavni del vzgoje in izobraževanja, ki nam pomaga pridobiti vpogled v edinstvene sposobnosti, zahteve in napredovanje posameznikov, začeni z zgodnjim otroštvom in nadaljujoč vse življenje. Izraz spremljanje se nanaša na proces sistematičnega zbiranja, analize in razlage dokazov, povezanih z otrokovim razvojem (Wortham, 2014).

4.1 Spremljanje otrokovega razvoja

Zakaj bi morali spremljati otrokov razvoj?

Spremljanje je dragoceno orodje, ki se lahko uporablja za različne namene, zlasti v predšolski vzgoji. V nadaljevanju je navedenih nekaj glavnih točk, ki poudarjajo pomen spremljanja:

Osnovni cilj spremljanja majhnih otrok je podpirati njihovo učenje in razvoj s prilagajanjem oblik in ravni poučevanja, da bi bolje zadovoljili njihove individualne potrebe (Shepard idr., 1998). Spremljanje otrokovih dosežkov pomaga vzgojiteljem prepoznati, kje je vsak otrok v primerjavi z ostalimi otroki v skupini in glede na kurikulum (Wortham, 2014). Pomaga določiti otroke, pri katerih obstaja tveganje, da bodo imeli slabe učne rezultate, ali otroke, ki morda potrebujejo specialno-pedagoško podporo (Gullo, 2005).

S spremljanjem lahko prav tako zgodaj odkrijemo morebitne zdravstvene težave ali razvojne zaostanke, kar omogoča takojšnjo podporo in večje možnosti za premagovanje številnih razvojnih pomanjkljivosti ali razlik. Spremljanje se lahko uporabi tudi v raziskovalne namene, na primer za preučevanje predšolskih otrok, da bi bolje razumeli njihovo vedenje, ocenjevanje kakovosti njihovega okolja ali spremljanje trendov (Wortham, 2014).

Če povzamemo, je spremljanje ključnega pomena pri podpiranju učenja in razvoja predšolskih otrok, saj zagotavlja dragocene informacije, ki lahko usmerjajo učenje, prepoznavajo področja potreb in spodbujajo zgodnje ukrepanje.

Načela spremljanja v zgodnjem otroštvu

Spremljanje mora otrokom pomagati pri učenju.

Spremljanje je treba opraviti le, če bo otrokom prineslo resnične koristi, kot so boljša podpora pri individualnem učenju, boljši dostop do storitev ali višji standardi v skupini (Shepard idr., 1998).

Pri spremljanju je treba uporabiti več virov informacij.

Vsaka metoda spremljanja ima prednosti in slabosti, zato je najbolje uporabiti več metod, da dobimo natančnejšo sliko otrokovega razvoja (Wortham, 2014). Uporaba različnih vrst dokazov, kot so standardizirani preizkus, opazovanje, poročila staršev in vzgojiteljev itd. lahko pripomore k še večji natančnosti spremljanja (Shepard idr., 1998).

Spremljanje mora biti pravično za vse otroke.

V zgodnjem otroštvu se vsak otrok razvija in uči v svojem tempu in na svoj način, zato je ključnega pomena, da te razlike prepoznamo in cenimo. Pri spremljanju otrok iz različnih okolij in z različnimi predispozicijami je pomembno, da vzgojitelji spremljajo pošteno in natančno. Ocenjevalec se mora zavedati vseh omejitev in biti odprt za alternativne strategije zbiranja potrebnih informacij (Wortham, 2014). Da bi bilo spremljanje smiselno, mora biti veljavno, zanesljivo in pošteno za predvideni namen (Shepard idr., 1998).

V spremljanje je treba vključiti otrokovo družino.

Otrokove starše je treba obravnavati kot dragocen vir informacij pri spremljanju in kot poslušalce rezultatov spremljanja (Shepard idr., 1998).

Ocene morajo biti ustrezne

Mlajši kot je otrok, težje je zbrati točne in veljavne podatke. Pomembno je, da sta tako vsebina kot metodologija, uporabljena pri spremljanju, primerni starosti otrok. Pri spremljanju predšolskih otrok uporabljajte metode spremljanja, ki so primerne njihovi starosti in so jim znane. Prav tako upoštevajte njihovo znanje jezika, saj ima to pomembno vlogo pri večini ocenjevanj. Nanj lahko vpliva omejena izpostavljenost jeziku v nekaterih domačih okoljih (Shepard idr., 1998).

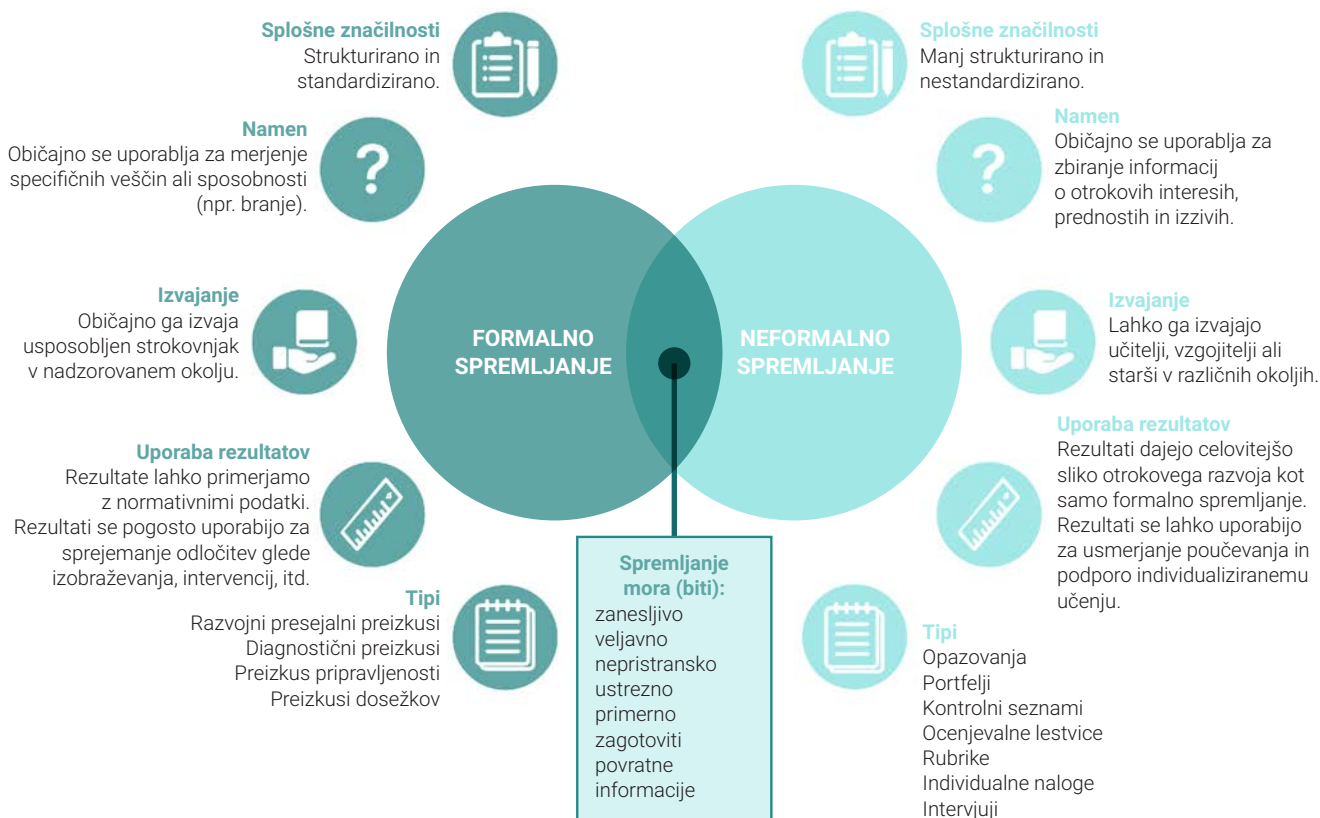
Različni načini spremljanja (kognitivnega) razvoja v zgodnjem otroštvu

Otrokov kognitivni razvoj lahko spremljamo z različnimi metodami in orodji, tako formalno kot neformalno. Ker ima vsaka vrsta spremljanja svoje prednosti in omejitve, je ključnega pomena, da imamo celovit sistem spremljanja, ki vključuje različne metode in orodja. Neformalno spremljanje se običajno nanaša na zbiranje informacij o otrokovem razvoju z vsakodnevnimi opazovanji in interakcijami, medtem ko se pri formalnem spremljanju uporabljajo temeljitejše in uveljavljene metode. V zgodnjem otroštvu lahko opazovanje otrokovega vedenja v vsakdanjih situacijah zagotovi dragocene informacije o njegovem razvoju. Pri spremljanju otrokovega napredka v skupini se vzgojitelji pogosto zanašajo tudi na ocene, ki jih oblikujejo sami (Snow in Van Hemel, 2008).

Po drugi strani pa se pri formalnih vrednotenjih uporabljajo temeljitejše in bolj znane metode. Strokovnjaki izdelajo orodja, ki merijo zahtevane lastnosti, nato pa jih preizkusijo na velikem številu otrok. Ta vrsta spremljanja je znana kot standardizirani preizkus, saj je bil z njegovo uporabo na otrocih, ki predstavljajo splošno populacijo, določen standard (Wortham, 2014).

Pri izbiri orodja za spremljanje je treba upoštevati namen spremljanja, otrokovo starost in njegove razvojne sposobnosti ter kulturni kontekst.

Slika 5: Spremljanje

Opomba: Avtorica poglavja je besedilo povzela po Worthamu (2014).

Spremljanje otrok iz prikrajšanih okolij

Spremljanje predšolskih otrok iz različnih socialno ekonomskih in kulturnih okolij je lahko izziv, saj se je izkazalo, da so standardizirani preizkusi lahko pristranski in morda ne bodo natančno opredelili njihovih učnih potreb (Biggar, 2005). Zato so lahko otroci iz prikrajšanih okolij, zlasti tisti z omejenim znanjem jezika, izpostavljeni tveganju napačne ali prenizke diagnoze posebnih potreb (López idr., 2005).

Vzgojitelji lahko odpravijo napake pri spremljanju in podpirajo različne učne potrebe tako, da:

- uporabijo različne metode in strategije spremljanja za boljše razumevanje otrokovih individualnih učnih in razvojnih potreb,
- prepoznajo in zagotavljajo, da so ocene kulturno in jezikovno primerne,
- se zavedajo, da so standardni preizkusi lahko pristranski, in razmislijo o bolj vključujočih strategijah spremljanja,
- ustvarjajo priložnosti za otroke iz različnih okolij, da v skupini delijo svoje kulturne izkušnje, jezik in običaje,
- iščejo priložnosti za strokovni razvoj in usposabljanje za podporo učenju kulturno in jezikovno raznolikih otrok.

Vzgojitelji lahko s temi strategijami pomagajo vsem otrokom, da uspevajo in dosežejo svoj polni potencial, ne glede na kulturo, jezik ali socialno ekonomsko ozadje.

4.2 Samospremljanje otrok

Avtorici:

Hana Splavcová in Zora Syslová

Zelo pomemben element predšolske vzgoje, ki je pogosto podcenjen ali celo zanemarjen, je vodenje otrok k samospremljanju. To področje je kot problematično opredelil tudi češki šolski inšpektorat (Czech School Inspectorate, CSI). »Poleg tega, da veliko število vzgojiteljev ne ve, kako spodbujati samospremljanje pri otrocih, pogosto tudi niso prepričani o njegovem pomenu. Med razlogi za to je tudi dejstvo, da je bilo to področje pri usposabljanju vzgojiteljev v vrtcih dolgo zanemarjeno« (CSI, 2017, str. 58).

Kratochvílova (2011) trdi, da samospremljanje skupaj z vzgojiteljevim ocenjevanjem vpliva na oblikovanje otrokove samopodobe in zdravega samospoštovanja (Kratochvílová, 2011, str. 79). Spremljanje in samospremljanje tvorita enotno celoto, ki jo lahko štejemo za sredstvo in cilj vzgoje in izobraževanja. Samospremljanje razvija ključno kompetenco za učenje: otrok »se veseli tistega, kar je sam dosegel in obvladal; ocenjuje svoje prednosti; uči se ocenjevati svoj osebni napredek in ceniti dosežke drugih« (Ministrstvo za izobraževanje, 2021, str. 11). Je tudi del ključne kompetence za aktivnost in državljanstvo: »[predšolski otrok] zna prepoznati in uporabiti svoje prednosti ter prepoznati svoje slabosti« (Ministrstvo za izobraževanje, 2021, str. 13).

Otroke je treba voditi k samospremljanju in se ga postopoma naučiti. Da bi se otroci naučili ocenjevati svoje učenje in vedenje ter sčasoma uporabljati medsebojno ocenjevanje na podlagi opisnih povratnih informacij, jih mora vzgojitelj pri tej veščini podpirati. Po mnenju Kratochvílove (2011) mora vzgojitelj, ki je prepričan o pomembnosti samoocenjevanja, to razvijati tako, da:

- ustvari ustrezne pogoje, ki vključujejo zlasti ustvarjanje pozitivne socialne klime, vključno z ustvarjanjem varnega socialnega okolja in uporabo posebnih opisnih povratnih informacij,
- vzpostavi dnevno rutino, ki bo omogočala čas za samospremljanje,
- uporablja učne strategije, ki vključujejo razmislek o učnih dejavnostih, predstavitev ocene lastnega dela ali dela skupine,
- združi vrste in oblike samospremljanje, ki podpirajo pasivno ocenjevanje z neverbalno komunikacijo (npr. palci 👍 👎) ali grafičnim prikazom (npr. emotikoni 😊 😐 😞 ali izražanje z barvo – semafor), in ocenjevanje z aktivnimi sredstvi verbalnega sporazumevanja (npr. v okviru predstavitev otrok v refleksijskem krogu, kjer odgovarjajo na vprašanja, ki se nanašajo na to, kaj so se naučili pri zadnji temi, kako jim je uspelo opraviti naloge, kako dobro so sodelovali, ter kaj bi želeli izboljšati naslednjič),
- starše seznani s pomenom samospremljanja in jih spodbuja za uporabo samospremljanja.

Zaključek

Predšolska vzgoja je osnovni gradnik vseživljenjskega učenja. V današnji zelo ciljno usmerjeni družbi, je profesionalna dolžnost vzgojitelja, da spodbuja kakovostne izkušnje v otroštvu, da otroke podpira v občutkih uspešnosti na podlagi ustvarjalnih aktivnosti, v katerih je vsak otrok aktivno vključen glede na trenutne potrebe, sposobnosti in interese, ne glede na končni rezultat, s poudarkom na procesu, tj. izkušnji zadovoljstva, radosti napredka, premagovanja izzivov ter iskanju rešitev. Za to otrok potrebuje vključujoče, sprejemajoče okolje in podporo za gradnjo socialnih odnosov z vrstniki. Vrtec je prostor, ki dopolnjuje družinsko vzgojo. Tu otroku damo priložnost za raziskovanje in doživljanje novih socialnih vlog, za razvoj komunikacijskih veščin in je obdan z zadostnimi dražljaji za kognitivni razvoj. Vzgojitelj uporablja svoje strokovne in osebne veščine, da spozna otroka in posebej spodbuja njegov učni napredek in komunikacijo odnosov in vrednot.

Ta priročnik pokriva široko paleto izzivov v predšolski vzgoji in vključuje veliko pomembnih vidikov. Zagotovo ni izčrpen in ekskluziven vir informacij, vendar daje vpogled v te izzive, pri čemer je jasno, da se vzgojitelj ne more osredotočiti na eno področje, ampak mora zavestno in namensko povezovati teoretično znanje s prakso. Od poznavanja otrokove osebnosti do izbire primernih vzgojnih strategij in nato odločanja o naslednjih korakih s spremljanjem vzgojnega procesa. Cilj je, da otrok do konca predšolskega obdobja doseže svoj optimalni razvoj na vseh področjih, da je pripravljen za nadaljnje učenje, prevzem novih socialnih vlog in soočanje z novimi izzivi, ki ga čakajo.

Izjemno pomembna je medsebojna povezanost predšolske vzgoje z družinskim okoljem. Komunikacija in sodelovanje z družino postaja vse pomembnejše. Več kot primerno je, da družina in vrtec skupaj vplivata na otroka na podlagi njihovih trenutnih potreb, sposobnosti in interesov.

Vzgojitelj bi moral enako ublažiti pritisk družine na otrokovo uspešnost, ublažiti učinke zaščitniškega starševstva in podpirati družine iz socialno ogroženih okolij, tako da vsi delujejo v najboljšem interesu otroka. Za podporo komunikaciji z družino v korist razvoja otrokovega kognitivnega potenciala ta priročnik spremlja še en priročnik projekta DECODE, ki je namenjen predvsem staršem. Nudi jim širok spekter aktivnosti za podporo svojemu otroku v domačem okolju. Vzgojiteljem ponuja priložnost, da staršem predstavijo koristi projekta ali najdejo dodaten navdih za svoje delo.

Vse dejavnosti v obeh priročnikih so bile preizkušene v vrtcih. Zahvaljujemo se vsem, ki so prebrali gradiva, jih uporabili v svojem delu in rezultate posredovali staršem.

Literatura

- Allen, K. E., & Marotz, L. R. (2002). *Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let* [Behavior & Development of Children Pre-Birth Through Eight]. Portál.
- Alloway, T. P., Gathercole, S. E., Kirkwood, H., & Elliot, J. (2009). The cognitive and behavioral characteristics of children with low working memory. *Child Development*, 80(2), 606–621. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2009.01282.x>
- Ambridge, B., & Lieven, E. V. M. (2011). *Child language acquisition: Contrasting theoretical approaches*. Cambridge University Press.
- Andrade, B., Brodeur, D., Waschbusch, D., Stewart, S., & McGee, R. (2009). Selective and sustained attention as predictors of social problems in children with typical and disordered attention abilities. *Journal of Attention Disorders*, 12(4), 341–352.
- Asher, J. (2000). *Learning another language through actions: The complete teacher's guide book*; 6th edition. Sky Oaks Productions.
- Asher, J. J. (1969). The total physical response approach to second language learning. *The Modern Language Journal*, 53(1), 3–17.
- Baddeley, A. (2003). Working memory and language: An overview. *Journal of Communication Disorders*, 36(3), 189–208. [https://doi.org/10.1016/S0021-9924\(03\)00019-4](https://doi.org/10.1016/S0021-9924(03)00019-4)
- Bauer, P. J. (1997). Development of memory in early childhood. In N. Cowan (Ed.), *The development of memory in childhood* (pp. 83–112). Taylor & Francis.
- Biggar, H. (2005). NAEYC recommendations on screening and assessment of young English-language learners. *YC Young Children*, 60(6), 44.
- Bishop, D. V. M., Snowling, M. J., Thompson, P. A., Greenhalgh, T. & the CATALISE-2 consortium (2017). Phase 2 of CATALISE: a multinational and multidisciplinary Delphi consensus study of problems with language development: Terminology. *The Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 1068–1080.
- Bjorklund, D. F. (2012). *Children's thinking: Cognitive development and individual differences*, (5th ed.). Wadsworth, Cengage Learning.
- Blair, C. & Peters Razza, R. (2007). Relating effortful control, executive function, and false belief understanding to emerging math and literacy ability in kindergarten. *Child development*, 78(2), 647–63.
- Breyer, T., & Gutland, C. (2015). Introduction. In T. Breyer & C. Gutland (Eds.), *Phenomenology of Thinking: Philosophical Investigations into the Character of Cognitive Experiences* (pp. 1–24). Routledge.
- Brown, A. M. (1990). Development of visual sensitivity to light and colour vision in human infants: A critical review. *Vision Research*, 30, 1159–1188.
- Bull, R., Espy, K. A., & Wiebe, S. A. (2008). Short-term memory, working memory, and executive functioning in preschoolers: Longitudinal predictors of mathematical achievement at age 7 years. *Developmental Neuropsychology*, 33(3), 205–228. <https://doi.org/10.1080/87565640801982312>
- Bytešníková, I. (2014). *Koncepce rané logopedické intervence v České republice: teorie, výzkum, terapie* [The Conception of Early Speech Therapy Intervention in the Czech Republic: Theory, research, therapy]. 1st ed. Brno: Masaryk University.
- Bytešníková, I. (2017). *Interdisciplinární přístup v rané logopedické intervenci* [Interdisciplinary Approach in Early Speech Therapy Intervention]. 1. ed. Brno: Masaryk University.
- Bytešníková, I. (2021). Postupy pro stimulaci vývoje řeči a jazykových schopností - jaká je role rodičů? (Metody pro stimulaci rozvoje řeči a jazykových dovedností – jaká je role rodičů?) [Methods for stimulating the development of speech and language skills – what is the role of parents?]. *Pediatric pro praxi* 22(6), 387–389. Olomouc.

- Ceci, S. J., Fitneva, S. A., & Gilstrap, L. L. (2003). Memory development and eyewitness testimony. In A. Slater & G. Bremner (Eds.), *An introduction to developmental psychology* (pp. 283–310). Blackwell publishing.
- Chen, Z. (2020). Milestones: Cognitive. In J. B. Benson (Ed.), *Encyclopedia of Infant and Early Childhood Development (Second Edition)* (pp. 330–338). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-809324-5.21825-7>
- Chomsky, N. (1980). Rules and representations. *Behavioral and Brain Sciences*, 3, 1–61.
- Ciccotti, S. (2008). *Rozumíte svému děťátku? Zajímavé psychologické experimenty pro lepší pochopení nejmenších dětí* [Do You Understand your child? Interesting Psychological Experiments for a Better Understanding of the Smallest Children]. Prague: Portál.
- Conti-Ramsden, G. (2009). The field of language impairment is growing up. *Child Language Teaching and Therapy*, 25(2), 166–168. <https://doi.org/10.1177/0265659009105890>
- Courage, M. L., & Adams, R. J. (1990). Visual acuity assessment from birth to three years using the acuity card procedure. Cross-sectional and longitudinal samples. *Optometry and Vision Science*, 67, 713–718.
- Cowan, N. (2005). *Working memory capacity*. Psychology Press.
- ČŠI (2017). *Kvalita a efektivita vzdělávání a vzdělávací soustavy ve školním roce 2016/2017. Výroční zpráva*. [Quality and Effectiveness of Education and the Educational System in the 2016/2017 School Year. Annual Report.] Available from: [Vyrocni-zprava-CSI_2016-2017_web.pdf](http://vyrocni-zprava-CSI_2016-2017_web.pdf) (csicr.cz)
- Dalton-Puffer, C. (2007). *Discourse in content and language integrated learning (CLIL) classrooms*. John Benjamin Publishing Company.
- De Casper, A. J. & Fifer, W. P. (1980). Of Human Bonding: Newborns Prefer their Mothers' Voices. *Science*, 208(6): 1174–1176.
- De Saussure, F. (2007). *Kurs obecné lingvistiky* [Course in General Linguistics] (3rd ed., edited by Academia 2, translated by František Čermák). Prague: Academia.
- DeLoache, J. S. (2014). Early development of the understanding and use of symbolic artifacts. In U. Goswami (Ed.), *Handbook of childhood cognitive development (2nd ed.)*, (pp. 312–336). Wiley-Blackwell.
- Deutch, S. L. (2009). Cognitive development. In B. Kerr (Ed.), *Encyclopedia of Giftedness, Creativity, and Talent* (pp. 156–158). SAGE Publications.
- Duncan, G. J., Dowsett, CH., Claessens, A., Magnuson, K., Huston, A. C., Klebanov, P., Pagani, L. S., Feinstein, L., Engel, M., Brooks-Gunn, J., Sexton, H., Duckworth, K. & Japel, C. (2007). School readiness and later achievement. *Developmental psychology*, 43(6), 1428–1446.
- Engle, R. W. (2002). Working memory capacity as executive attention. *Current Directions in Psychological Science*, 11(1), 19–23. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.00160>
- Eysenck, M. W., & Keane, M. T. (2015). *Cognitive psychology: A student's handbook (7th ed.)*. Psychology Press.
- Farah, M. J., Shera, D. M., Savage, J. H., Betancourt, L., Giannetta, J. M., Brodsky, N. L., Malmud, E. K. & Hurt, H. (2006). Childhood poverty: Specific associations with neurocognitive development. *Brain Research*, 1110(1), 166–174. <https://doi.org/10.1016/j.brainres.2006.06.072>
- Fitzpatrick, C., & Pagani, L. S. (2012). Toddler working memory skills predict kindergarten school readiness. *Intelligence*, 40, 205–212. <https://doi.org/10.1016/j.intell.2011.11.007>
- FitzPatrick, L., & Valskov, K. (2014). *Internal Communication: A Manual for Practitioners*. London: Kogan Page.
- Foster, J. F. (2009). Thinking skills. In B. Kerr (Ed.), *Encyclopedia of Giftedness, Creativity, and Talent* (pp. 898–899). SAGE Publications.
- Franklin, A., & Davies, I. R. L. (2004). New evidence for infant colour categories. *British Journal of Developmental Psychology*, 22(3), 349–377. <https://doi.org/10.1348/026151004X22337>
- Fuentes, J. J. (2004). Inhibitory processing in the attentional networks. In M. I. Posner (Ed.), *Cognitive neuroscience of attention* (pp. 45–55). Guilford.

- Garcia, R. (1996). *Instructor's notebook: How to apply TPR for best results* (4th ed.). Sky Oaks Productions.
- Gardošová, J., & Dujková, L. (2012). *Vzdělávací program Začít spolu. Metodický průvodce pro předškolní vzdělávání*. [Starting together Educational Programme. Methodological Guide for Preschool Education.] Portál.
- Gathercole, S. E., Alloway, T. P., Kirkwood, H. J., Elliot, J. G., Holmes, J., & Hilton, K. A. (2008). Attentional and executive function behaviors in children with poor working memory. *Learning and Individual Differences*, 18, 214–223.
- Genesee, F. & Hamayan, E. (2016). *CLIL in context. Practical guidance for educators*. Cambridge University Press.
- Gojkov, G., Rajović, B., & Stojanović, G. (2015). NTC learning system and divergent production. *Research in pedagogy* (5), 109–112.
- Goldberg, A. (2006). *Constructions at work*. Oxford University Press.
- Golinkoff, R. M., Hirsh-Pasek, K., Bloom, L., Smith, L., Woodward, A., Akhtar & et al. (2000). *Becoming a word learner: A debate on lexical acquisition*. New York: NY: Oxford University Press.
- Gullo, D. F. (2005). *Understanding assessment and evaluation in early childhood education* (Vol. 95). Teachers College Press.
- Halliday, M. A. K. (2003). *On language and linguistics*. Continuum.
- Hartl, P., & Hartlová, H. (2004). *Psychologický slovník* [Dictionary of Psychology]. Portál.
- Havlíková, M., Lacinová, I., Petrasová, N., Syslová, Z., Šprachtová, L., & Vencáková, E. (2008). *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole* [Curriculum of Support for Kindergarten Health] (2nd updated programme). Prague: Portál.
- Heine, B., & Kuteva, T. (2007). *The genesis of grammar: A reconstruction*. Oxford University Press.
- Hoff, E. (2009). *Language development* (4th ed.). Wadsworth.
- Horňáková, K., Kapalková, S., & Mikulajová, M. (2009). *Jak mluvit s dětmi od narození do tří let* [How to Talk to Children from Birth to Age Three]. Prague: Portál.
- Jennings, S. (1998). *Introduction to dramatherapy: Theatre and healing: Ariadne's ball of thread*. Jessica Kingsley Publishers, Ltd.
- Jennings, S. (1999). *Introduction to developmental playtherapy: Playing and health*. Jessica Kingsley Publishers, Ltd.
- Jennings, S. (2011). *Healthy attachments and neuro-dramatic-play*. Jessica Kingsley Publishers.
- Johnson, D. W., Johnson, R. T. (1999). Making Cooperative Learning Work. Theory into Practice. *Building Community through Cooperative Learning*, 38(2), 67–73.
- Juriševič, M., Rajović, R., & Drgan, L. (2010). *NTC učenje: Spodbujanje razvoja učnih potencialov otrok v predšolskem obdobju*. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Kapalková, S. (2009). Vývin reči [Development of Speech]. In: Kerekretiová, A. a kol. *Základy logopédie* [The Basics of Speech Therapy]. Bratislava: Comenius University Bratislava.
- Kasíková, H. (1997). *Kooperativní učení, kooperativní škola* [Cooperative Learning, a Cooperative School]. Prague: Portál.
- Kellman, P. J., & Arterberry, M. E. (2006). Infant visual perception. In D. Kuhn & R. Siegler (Eds.), *Handbook of child psychology: Vol. 2. Cognition, perception, and language* (6th ed.) (pp. 109–160). Wiley.
- Kesselová, J. Sémantické kategórie v ranej ontogenéze dieťaťa [Semantic Categories in Early Childhood Ontogenesis], In Slančová, D. a kol. *Štúdie o detskej reči* [Studies into Childhood Speech]. Prešov: Faculty of Arts, University of Presov, 2008.
- Kochanska, G., Murray, K., & Harlan, E. (2000). Effortful control in early childhood: Continuity and change, antecedents, and implications for social development. *Developmental Psychology*, 36, 220–232.
- Kolár, Z., & Šikulová, R. (2007). *Vyučování jako dialog* [Teaching as Dialogue]. Grada.

- Kolláriková, Z. & Pupala, B. (2001). *Předškolní a primární pedagogika: Předškolská a elementární pedagogika* [Preschool and Primary Pedagogy: Preschool and Elementary Pedagogy]. Prague: Portál.
- Kopřiva, P., Nováčková, J., Nevolová, D., & Kopřivová, T. (2015). *Respektovat a být respektován* [To Respect and Be Respected]. Pavel Kopřiva: Spirála.
- Krahulcová, B. (2013). *Dyslalie – patlavost: vady a poruchy výslovnosti* [Dyslalia – the Stammer: Defects and Disorders of Pronunciation]. 2nd expand. and reworked ed. Prague: Beakra.
- Kratochvílová, J. (2009). Hodnocení a sebehodnocení [Assessment and Self-assessment]. In Horká, H., Filová, H., Janík, T., Kratochvílová, J. *Studie ze školní pedagogiky* [Studies in School Pedagogy]. Brno: Masaryk University.
- Kratochvílová, J. (2011). *Systém hodnocení sebehodnocení žáků* [A System for Assessing Pupil's Self-assessments]. MSD spol. s r.o.
- Krejčová, V., Kargerová, J., & Syslová, Z. (2015). *Individualizace předškolního vzdělávání* [Individualisation of Preschool Education]. Prague: Portál.
- Lechta, V. & kol. (1990). *Logopedické repetitório* [Speech Therapy Study Notes]. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo [Slovak Pedagogical Publishing House].
- Lechta, V. (2002). *Symptomatické poruchy řeči u dětí* [Symptomatic Speech Defects in Children]. Prague: Portál.
- Leekam, S. R., López, B., & Moore, C. (2000). Attention and joint attention in preschool children with autism. *Developmental Psychology*, 36(2), 261–273. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.36.2.261>
- Lieven, E. (2008). Language development: Overview. In M. M. Haith & J. B. Benson (Eds.), *Encyclopedia of Infant and Early Childhood Development* (pp. 187–200). Academic Press.
- Lipina, S. J., & Colombo, J. A. (2009). *Poverty and brain development during childhood: An approach from cognitive psychology and neuroscience*. American Psychological Association.
- Litovsky, R. J., & Aschmead, D. H. (1997). Development of binaural and spatial hearing in infants and children. In R. H. Gilkey & T. R. Anderson (Eds.), *Binaural and spatial hearing in real and virtual environments* (pp. 571–592). Erlbaum.
- López, E. J., Salas, L., & Flores, J. P. (2005). Hispanic preschool children: What about assessment and intervention? *YC Young Children*, 60(6), 48.
- Love, R. J., & Webb, W. G. (2009). *Mozek a řeč. Neurologie nejen pro logopedy* [Brain and Speech. Neurology not Just for Speech Therapists]. Prague: Portál.
- Marcovitch, S., Boseovski, J. J., Knapp, R. J., & Kane, M. J. (2010). Goal neglect and working memory capacity in 4- to 6-year-old children. *Child Development*, 81(6), 1687–1695. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01503.x>
- Margolin, G., & Vickerman, K. A. (2007). Posttraumatic stress in children and adolescents exposed to family violence: Overview and issues. *Professional Psychology: Research and Practice*, 38, 613–619.
- Marjanovič Umek, L. (2020). Spoznavni razvoj v zgodnjem otroštvu [Cognitive development in early childhood]. In L. Marjanovič Umek & M. Zupančič (Eds.), *Razvojna psihologija, 2. zvezek* [Developmental psychology, Vol. 2] (pp. 342–368). Ljubljana: Ljubljana University Press, Faculty of Arts.
- Matsumoto, D. E. (2009). *The Cambridge dictionary of psychology*. Cambridge University Press.
- McCabe, C. P., & Marshall, J. D. (2006). Measuring the Social competence of preschool children with specific language impairment: correspondence among informant ratings and behavioral observations. *Topics in early childhood special education*, 26, 234–246.
- Miller, P. H. (2011). Piaget's theory: Past, present, and future. In J. Benson (Ed.), *The Wiley-Blackwell handbook of childhood cognitive development* (2nd ed.) (pp. 649–672). Wiley Blackwell.
- MŠMT (2021). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání* [Framework Educational Programme for Preschool Education]. Available from: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>

- Murphy, L., Laurie-Rose, C., Brinkman, T., & McNamara, K. (2007). Sustained attention and social competence in typically developing preschool-aged children. *Early Child Development and Care*, 177(2), 133–149.
- National Institute of Child Health and Human Development & the Early Child Care Research Network. (2003). Do children's attention processes mediate the link between family predictors and school readiness? *Developmental Psychology*, 39(3), 581–593. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.39.3.581>
- National Institute of Child Health and Human Development & the Early Child Care Research Network. (2005). Predicting individual differences in attention, memory, and planning in first graders from experiences at home, child care, and school. *Developmental Psychology*, 41(3), 99–114. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.41.1.99>
- NTC system of learning (2017). *The NTC programme*: Retrieved from <http://ntclearning.com/>
- OECD (2020). *The International Early Learning and Child Well-Being Study*. Available from: https://www.oecd-ilibrary.org/education/early-learning-and-child-well-being_3990407f-en
- OECD (2021). International Early Learning and Child Well-being Study. Available from: <https://oecdeditoday.com/should-education-leaders-be-listening-to-children/>
- OECD (2022). *The International Early Learning and Child Well-Being Study 2*. Available from: https://www.oecd-ilibrary.org/sites/3990407f-en/1/1/1/index.html?itemId=/content/publication/3990407f-en&_csp_=1938dea70b28530a9eb0f29fac225722&itemIGO=oecd&itemContentType=book
- Official Journal of the European Union, Council Recommendation of 22 May 2019 on High-Quality Early Childhood Education and Care Systems (2019/C 189/02). Available from: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2019.189.01.0004.01.ENG&toc=OJ:C:2019:189:TOC
- Opravilová, E., & Kropáčková, J. (2016). Od předškolní výchovy k předškolnímu vzdělávání a zpátky k předškolní výchově (Cesta od nedokonalé zmenšeniny dospělého k autonomní osobnosti) [From Preschool Upbringing to Preschool Education and Back to Preschool Upbringing (The Path from an Imperfect Miniature Adult to an Autonomous Personality)]. *Pedagogika*, 66(1), 39–50.
- Opravilová, E. (2016). *Předškolní pedagogika* [Preschool Pedagogy]. Grada.
- Owens, R. E. (1996). *Language development: An introduction*. 4th ed. New York: Allyn and Bacon.
- Owens, R. E. (2008). *Language development: An introduction*. Boston: Allyn and Bacon.
- Piaget, J. (1999). *Psychologie inteligence* [The Psychology of Intelligence]. Prague: Portál.
- Posner, M. (2004). Progress in attention research. In M. I. Posner (Ed.), *Cognitive neuroscience of attention* (pp. 3–9). The Guilford Press.
- Posner, M. I., & Rothbart, M. K. (2005). Influencing brain networks: Implications for education. *Trends in Cognitive Sciences*, 9(3), 99–103.
- Průcha, J. & Veteška, J. (2012). *Andragogický slovník* [Andragogic dictionary]. Grada Publishing a. s.
- Roeper, T. (2007). *The prism of grammar*. MIT Press.
- Ruff, H. A., Capozzoli, M., & Weissberg, R. (1998). Age, individuality, and context as factors in sustained visual attention during the preschool years. *Developmental Psychology*, 34, 454–464.
- Sabol, T. J., & Pianta, R. C. (2012). Patterns of school readiness forecast achievement and socioemotional development at the end of elementary school. *Child Development*, 83(1), 282–299. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2011.01678.x>
- Saffran, J. R., Werker, J. F., & Werner, L. A. (2006). The infant's auditory world: Hearing, speech, and the beginnings of language. In D. Kuhn & R. Siegler (Eds.), *Handbook of child psychology: Vol. 2. Cognition, perception, and language* (6th ed.) (pp. 58–108). Wiley.
- Savage, R., Cornish, K., Manly, T., & Hollis, C. (2006). Cognitive processes in children's reading and attention: The role of working memory, divided attention, and response inhibition. *British Journal of Psychology*, 97(3), 365–385. <https://doi.org/10.1348/000712605X81370>

- Sedláčková, H., Syslová, Z., & Štěpánková, L. (2012). *Hodnocení výsledků předškolního vzdělávání* [Evaluating the Results of Preschool Education]. Wolters Kluwer.
- Shepard, L. A., Kagan, S. L., & Wurtz, E. (1998). *Principles and recommendations for early childhood assessments*. Washington, DC: National Education Goals Panel.
- Slančová, D. (2008). *Štúdie o detskej reči* [Study of Childhood Speech]. Prešov: Filozofická fakulta.
- Slater, A. (2001). Visual perception. In G. Bremner & A. Fogel (Eds.), *Blackwell handbook of infant development* (pp. 5–34). Blackwell.
- Smith, P. B., & Bond, M. H. (1993). *Sociální psychologie napříč kulturami: Analýza a perspektivy*. [Social Psychology Across Cultures: Analysis and Perspectives.] Harvester Wheatsheaf.
- Smolík, F., & Málková, G. (2014). *Vývoj jazykových schopností v předškolním věku* [The Development of Language Skills at a Preschool Age]. Prague: Grada.
- Smolík, F., Bláhová, V. & Bartoš, F. (2018). *Receptivní slovník & opakování vět* [Receptive Vocabulary & Sentence Repetition]. Prague: National Institute for Education.
- Snow, C. E., & Van Hemel, S. B. (2008). *Early childhood assessment: Why, what, and how*. The National Academies Press.
- Splavcová, H., Mouchová, A., & Krejčová, N. (2023). *Pedagogické diagnostikování v mateřské škole s příklady inspirativní praxe* [Pedagogical Diagnostics in Kindergarten with Examples from Inspirative Practice]. Prague: National Pedagogical Institute of the Czech Republic.
- Squire, L. R. (2009). Memory and brain systems: 1969–2009. *Journal of Neuroscience*, 29, 12711–12716. <https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.3575-09.2009>
- Sroufe, L. A., Cooper, R. G., & DeHart, G. B. (1996). *Child development: Its nature and course*. McGraw-Hill.
- Stará, J., & Starý, K. (2017). Studie výuky dějepisného učiva na 1. stupni ZŠ [A Study in Teaching the Historical Curriculum at the 1st Level of Primary School]. *Pedagogická orientace*, 27(1), 6–29.
- Sternberg, R. J. (2006). *Cognitive psychology* (4th ed.). Belmont: Thomson Higher Education.
- Sternberg, R. J. (2009). *Cognitive psychology* (5th ed.). Belmont: Wadsworth.
- Sternberg, R. J. (2014). Individual differences in cognitive development. In U. Goswami (Ed.), *Handbook of childhood cognitive development* (2nd ed.) (pp. 749–774). Wiley-Blackwell.
- Syslová, Z. et al. (2019). *Didaktika mateřské školy* [The Didactics of Kindergarten]. Wolters Kluwer.
- Syslová, Z., Kratochvílová, J., & Fikarová, T. (2018). *Pedagogická diagnostika v MŠ. Práce s portfoliem dítěte*. [Pedagogical Diagnostics at Kindergarten. Working with a Child's Portfolio.] Portál.
- Škoda, J., & Doulik, P. (2011). *Psychodidaktika. Metody efektivního a smysluplného učení a vyučování*. [Psychodidactics. Methods of Effective and Meaningful Teaching and Education.] Grada.
- Šulová, L. (2004). *Raný psychický vývoj dítěte* [Early Childhood Psychological Development]. Prague: Charles University.
- The HANDLE institute (2013). *The real reasons some kids can't learn. A guide for parents and professionals*. Retrieved from <http://www.handle.org/>
- Tomasello, M. (2014). Language development. In U. Goswami (Ed.), *Childhood cognitive development* (pp. 239–257). Wiley Blackwell.
- UNICEF. (2021). *The State of the World's Children 2021 – On My Mind: Promoting, protecting and caring for children's mental health*. <https://data.unicef.org/resources/sowc-2021/>
- Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. [Developmental Psychology. Childhood, Adulthood, Old Age.] Prague: Portál.
- Vágnerová, M. (2014). *Vývojová psychologie. Dětství a dospívání*. [Developmental Psychology. Childhood and Adolescence.] Karolinum.

- Visser-Bochane, M. I., Reijneveld, S. A., Krijnen, W. P., van der Schans, C. P., & Luinge, M. R. (2020). Identifying milestones in language development for young children ages 1 to 6 years. *Academic Pediatrics*, 20(3), 421–429. <https://doi.org/10.1016/j.acap.2019.07.003>
- Vygotsky, L. S. (2004). *Psychologie myšlení a řeči* [The Psychology of Thought and Language]. Portál.
- Walker, S. P., Wachs, T. D., Gardner, J. M., Lozoff, B., Wasserman, G. A., Pollitt, E., Carter, J. A. & Child Development Steering Group. (2007). Child development: Risk factors for adverse outcomes in developing countries. *Lancet*, 369(9556), 145–157. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(07\)60076-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(07)60076-2)
- Whitebread, D. and Coltman, P. (2008). *Teaching and learning in the early years*. London: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203930823>
- Wittmer, D. S., & Petersen, S. H. (2018). *Infant and Toddler Development and Responsive Program Planning: A Relationship-Based Approach* (4th ed.). Pearson.
- Wortham, S. C. (2014). *An Overview of Assessment in Early Childhood*. In S. C. Wortham (Ed.), *Assessment in Early Childhood Education*. Pearson Education Limited.
- Zupančič, M. (2020). Zaznavni in spoznavni razvoj dojenčka in malčka [Cognitive and perceptual development of infants and toddlers]. In L. Marjanovič Umek & M. Zupančič (Eds.), *Razvojna psihologija; 1. zvezek* [Developmental Psychology; Volume 1] (pp. 203–236). Ljubljana University Press, Faculty of Arts.

5. Predlogi za delo z otroki

Zbrane aktivnosti predstavljajo možnosti za spodbujanje otrokovega razvoja z uporabo metod in strategij, ki spodbujajo otrokove komunikacijske sposobnosti in kognitivni razvoj.

Vse navedene aktivnosti so bile izvedene v vrtcih, ki sodelujejo v projektu DECODE. Opisane so po enotni strukturi, ki zagotavlja jasnost.

Poleg osnovnih podatkov boste našli področje kognitivnega razvoja, na katerega je usmerjena aktivnost, priporočila za delo z otroki s specifičnimi izobraževalnimi potrebami, jasen in preprost opis nalog za otroke, vprašanja za razmislek in podporo med aktivnostmi.

Povratna informacija je pomemben del med aktivnostjo – neposredni govor, kaj vzgojitelj otrokom pove, kako jih podpira, kakšno povratno informacijo jim daje in tudi vprašanja za razmislek – kako vzgojitelj sprašuje otroke, kaj ugotavljajo, kako preverjajo svoj napredek pri učenju in razvoju kompetenc.

5.1 Mišljenje

5.1.1 Vsak je drugačen

Avtorici	Marcela Dietlová, Naděžda Husová
Ime dejavnosti	Unikatni kolački brez peke
Tematski sklop	Vsak je drugačen
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Prepoznavanje in poimenovanje predmetov v svoji okolici. ■ Izražanje misli, idej, občutkov, mnenj. ■ Namensko osredotočanje na dejavnosti in ohranjanje pozornosti. ■ Učinkovito sodelovanje z drugimi. ■ Premišljena uporaba vseh čutil, aktivno opazovanje in natančno opazovanje podrobnosti. ■ Reševanje težav, obravnavanje nalog in krmarjenje v različnih situacijah. ■ Deljenje nalog in odgovornosti z drugimi otroki. ■ Oblikovanje vprašanj, zagotavljanje odgovorov, ocenjevanje besednih predstav in vključevanje v besedne interakcije. ■ Uporaba ustvarjalnega mišljenja in predstavitev inovativnih zamisli. ■ Pogajanje z vrstniki in odraslimi v svojem okolju in iskanje sprejemljivih rešitev (v enostavnih situacijah samostojno, v zahtevnejših pa s pomočjo).
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke razdelite v skupine. Optimalna velikost skupine je 3-4 otroke.
Priprava okolja, pripomočki	Pekač (ali več manjših), skleda, jušna žlica, čajna žlička, deska za rezanje, nož, pecivo, majhni okrogli piškoti, kislá smetana, sladkor, razno sadje za dekoracijo (kot so maline, jagode, borovnice, kivi, banana). Navodila za recept in postopek.
Navodila	Naša današnja tema je „edinstvenost“. Pogovorimo se o tem, kako se vsak od nas razlikuje drug od drugega. Kaj pomeni, ko rečemo, da smo vsi edinstveni? Če bi bili vsi popolnoma enaki, kaj mislite, kako bi bilo?
Navodila	Predstavljajte si, če bi imeli vsi enake obraze, lase, želje, oblečeni enako in obnašanje na enak način – kakšen bi bil ta svet? Kako lahko ugotovite, da je nekdo v nekem pogledu drugačen? S katerimi čutili lahko opazite te razlike pri drugih? Vzemite si trenutek in pogledjte svojega prijatelja. V čem se on ali ona razlikuje od vas ali drugih? Kaj vam pomeni izraz „edinstvenost“,? Kako lahko izrazite svojo edinstvenost? Kaj vas dela edinstvenega? Ali lahko opišete, kako je videti, ko nekdo se zdi edinstven, ima poseben vonj, govori na edinstven način ali ima drugačen okus? Kaj pa, ko nekdo naredi nekaj, kar zmora samo on? Zdaj pa preusmerite pozornost na mizo. Kaj vidite tam? Kaj bi lahko ustvarili danes, da bi poudarili svojo edinstvenost? Opazujte različno sadje na mizi. Katere vrste prepoznate? Katere značilnosti naredijo sadje edinstveno?

Navodila	Ne pozabite, da je vsak od vas drugačen in ima svojo edinstvenost. Danes je vaša naloga, da skupaj kot skupina ustvarite edinstveno torto brez peke. Dobili boste osnovne napotke, orodja in sestavine. Kako pa se boste odločili okrasiti in okusiti svojo torto, je v celoti odvisno od ustvarjalnosti vaše skupine. Sodelujte v svojih skupinah, da določite vloge, postopek in sestavine, ki jih boste uporabili. Pripravite se sami. Ali vsi razumete svojo nalogo? S čim boste začeli? Potrebuje kdo dodatno razlago? Ali nam lahko kdo ponovi nalogo? Lahko kdo še enkrat opiše naš skupni cilj? Pri rokovanju z noži bodite previdni in z njimi ravnajte pazljivo.
Opis	Otroci se zberejo v krogu in sodelujejo v razpravi o edinstvenosti posameznikov. Vzgojiteljica spodbuja otroke, da raziščejo, kaj jih loči kot edinstvene posameznike. Postopoma zastavlja odprta vprašanja, da otroke spodbudi k razmišljanju o lastni posebnosti in drugačnosti. Otroci se pozorno opazujejo, prisluhnejo glasu drug drugega in raziskujejo, v čem so njihovi prijatelji različni in edinstveni. Na mizi ima vsaka skupina na voljo model, navodila in potrebne sestavine. Kot skupina se otroci skupaj odločijo za svoje začetne korake in oblikujejo načrt za svoj postopek izdelave torte. Med seboj si razdelijo vloge, dosežejo soglasje o postopku, izberejo arome in izberejo sadje, s katerim povečajo edinstvenost svoje torte. Na koncu vsaka skupina predstavi in opiše posebnosti, zaradi katerih je njihova torta edinstvena.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ste se že odločili, kdo bo dajal navodila in kdo bo rokoval z modelom in piškoti? Kdo bo skrbel za mešanje smetane in merjenje sladkorja? In kdo bo skrbel za rezanje sadja? Prosim, bodimo previdni pri delu z nožem. Ali vsi preverjate, ali sledite pravilnemu postopku? Kdo je odgovoren za preverjanje količine sladkorja na tehtnici, da torta ni presladka? Poskrbite za soglasje glede izbire sadja. Ali vsi razumete nalogo? Če pride do napak, kako jih boste obravnavali in odpravili?
Vprašanja za razmislek	Kako je potekalo vaše sodelovanje? Kdo je naredil prvi korak? Kako dobro ste sodelovali? Kdo je bil zadolžen za uporabo tehtnice? Ali ste naleteli na kakšne izzive? Kaj loči vašo torto od drugih in jo dela edinstveno? Ali lahko razložite svojo izbiro piškotov iz testa namesto okroglih piškotov? Kaj vas je pripeljalo do tega, da ste izbrali jagode? Ali obstaja kaj, kar bi naredili drugače, če bi to storili znova?
Tveganja in nasveti	Dosledno krepite pomen medsebojnega dogovora med otroki glede vlog, na primer, kdo bo sledil navodilom, kdo bo skrbel za mešanje in merjenje, kdo bo opravljal naloge rezanja in kdo bo uporabil model, dodal piškote. Poudarite pomen timskega dela in sodelovanja. Poleg tega otroke redno opozarjajte na varno uporabo nožev.

Priloga 1 – Pripomočki

Priloga 2 – Razdelitev v skupine na hrbtu

Priloga 3 – Navodila za postopek

Priloga 4 – Sodelovanje

Priloga 5 – Sodelovanje 1

Priloga 6 – Sodelovanje 2

Priloga 7 – Končano skupinsko delo

1

●

2

●●

DECODE

Za obsah sdělení odpovídá výlučně autorský tým. Sdělení nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou obsahem sdělení.

3

●●●

4

●●●●

DECODE

Za obsah sdělení odpovídá výlučně autorský tým. Sdělení nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou obsahem sdělení.

5.1.2 S čim se rad igram

Avtorici	Naděžda Husová, Erika Zelenková
Ime dejavnosti	Naše mesto
Tematski sklop	S čim se rad igram
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Samostojno in smiselno izražajo misli, ideje, občutke, mnenja. ■ Vodenje pogovora (poslušanje drugega, čakanje, da drugi zaključi misel, sledenje govorcu in vsebini, postavljanje vprašanj). ■ Razumeti slišano (zajeti glavno idejo zgodbe, slediti zapletu in ga ponoviti v pravih stavkih). ■ Oblikovati vprašanja, odgovarjati, vrednotiti besedne nastope, besedno odgovarjati. ■ Osredotočanje na dejavnost in ohranjanje pozornosti. ■ Razmišljati, voditi preprosto razmišljanje in tudi izraziti, o čem misli in razmišlja. ■ Rešujejo probleme, naloge in situacije, kreativno razmišljajo, podajajo »ideje«; najti nove rešitve ali alternative običajnim. ■ Izražajo svojo domišljijo in domišljijo v ustvarjalnih dejavnostih (konstruktivnih, likovnih, glasbenih, gibalnih ali dramskih) in v besednih izjavah o njih. ■ Zavzemati lastna mnenja in stališča ter jih izražati. ■ Zagovarjati svoje stališče ali mnenje, spoštovati drugo stališče ali mnenje.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke razdelimo v skupine. Idealno število v skupini je 5 otrok. Aktivnost lahko razdelimo na tri do štiri dni.
Priprava okolja, pripomočki	Piktogrami pomembnejših objektov v mestu (postaja, bencinska črpalka, bolnišnica, trgovski center), leseni ostanki in kocke za gradnjo hiš, zgradb in spomenikov, lesene podloge 25×30×30 cm, gravirni stroj, pisalne potrebščine, leseni material za izdelavo prevoznih sredstev, pripomočki za delo z lesom (luknjač, kladio, žebli, lepilo, sveder ipd.), zaščitni delovni pripomočki, različne velikosti papirjev, navodila za izdelavo prevoznega sredstva, zemljevid za demonstracijo.
Navodila	Naša tema je igra. Igra, ki jo lahko naredite sami. Včeraj smo se pogovarjali o našem mestu. Ali prepoznate simbole pred seboj na slikah? To so piktogrami. Kaj predstavljajo? Ko vidite, kaj sem postavil pred vas, ali pomislite, kaj bi lahko zgradili? Povejte mi, kaj je zanimivega v našem mestu? Katere zanimive zgradbe lahko najdete tukaj? Kdo nam lahko pove kaj zanimivega o tej stavbi? Kaj če bi danes zgradili naše mesto? Kako se imenuje naše mesto? Ali kdo od vas živi v drugem mestu? V kakšnem? Kako mu je ime? Kako daleč je od Kadane? Koliko časa traja, da greš v vrtec iz drugega mesta? Ali za to uporabljate kakšno prevozno sredstvo? Kaj?

Navodila

Dogovorili smo se, da boste skupaj zgradili Kadaň. Vaša naloga je zdaj zgraditi mesto. Hiše, zanimive zgradbe in spomeniki iz našega mesta. S čim boste začeli? Kaj boste najprej zgradili? Kaj potrebujete za gradnjo hiše? Ali potrebujete orodje? Katero? Delajte v skupinah in se dogovorite, kaj zgraditi in kako. Od vas je odvisno, kam boste postavili stavbo in kako velika bo. Vendar ne pozabite, da lahko uporabite samo tisto, kar vidite pred seboj. Orodje najdete na delovni mizi. Vse skupine imajo samo ta kup gradiva, ki ga vidite pred seboj. Tudi skupine se morajo med seboj dogovoriti in vzeti le toliko kock, kolikor jih resnično potrebujejo. Veš kaj storiti? Kaj naredite s kockami, ki vam ostanejo? Vam je zmanjkalo blokov za vašo stavbo? Kako to rešujete? Lahko koga prosiš za pomoč?

Ko končate svojo konstrukcijo, jo označite s piktogramom, ki ga izdelate sami. Veste, kaj je piktogram? Lahko koga vprašaš? Ti lahko bolj izkušen prijatelj svetuje?

Drugi dan:

Kdo mi bo povedal, kaj je bila tvoja včerajšnja naloga? Želi še kdo kaj dodati k odgovoru? Pred seboj imate zgradbe, ki ste jih včeraj zgradili v skupinah. Vsaka stavba je označena s piktogramom, ki ste ga naredili v skupinah. Kdo lahko poimenuje vaše zgradbe glede na piktograme?

Imate zgradbe, spomenike in pomembna mesta. Kaj zdaj potrebujete, da bo vaše mesto popolno? Kaj manjka v vašem mestu? Kaj bi lahko naredili za povezavo zgradb? Pred seboj imate lesene deske. Ima kdo kakšno idejo, kako jih uporabiti v interkonekciji? Kaj uporabljate pri delu z lesom? S katero napravo je mogoče barvati les? Kako delati s tako napravo, da se ne poškodujete?

Danes boste dobili dve nalogi. Naredite ceste in povežite svoje zgradbe. Delali boste v istih skupinah kot včeraj. Kaj morate storiti najprej? Kako boste nadaljevali? Bi se dalo izmisliti kako drugače? V skupini se dogovorite, kdo bo imel katero vlogo. Poti je treba najprej narisati na podlogo s svinčnikom in jih nato zažgati s peresom za graviranje. Skupine se morajo med seboj dogovoriti, kdo bo narisal ovinkasto cesto, kdo bo narisal ravno cesto, kdo bo narisal križišče ali krožišče. Kaj bi se zgodilo, če bi vsi naredili ravne ceste? Ali nosite zaščitno delovno opremo in na vidnem mestu zavezan ekipni šal?

Vidim, da so vse ceste narejene. Uporabite jih tako, da bodo vse zgradbe povezane. Sodelujte v skupinah, pa tudi v skupinah med seboj. Veš, kako se to naredi? Kako to storiti, da povežemo vse zgradbe? Nimate dovolj cest? Kako to rešujete?

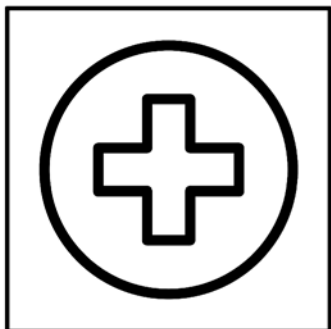
Tretji dan:

Kakšna je bila vaša naloga v preteklih dneh? Kdo mi bo ponovil, kaj vidimo pred seboj? Kako lahko danes preverite, ali obstaja pot do vsake stavbe? Ko vidite gradivo pred seboj, kaj bi lahko naredili iz njega, da bi preverili pravilnost vaše povezave? Ponovno boste delali v istih skupinah. Vzemi svoj šal.

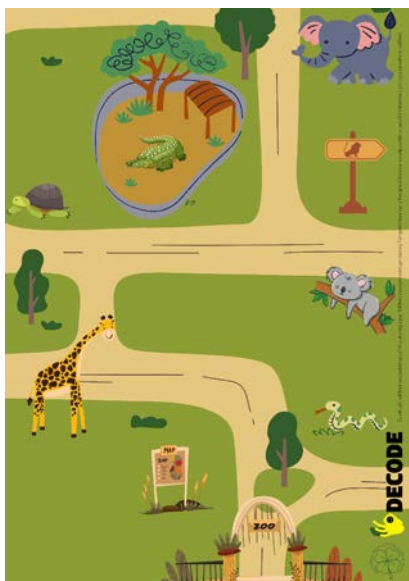
Vaša naloga je izdelati prevozno sredstvo in z njim preveriti povezavo. Gradivo imate pred sabo. Kakšna orodja boste uporabili, je odvisno od vas. V skupinah se med seboj dogovorite, kako bo vaše prevozno sredstvo izgledalo in kako ga boste naredili. Ali vse skupine razumejo nalogo? Vam lahko prijatelj iz druge skupine kaj svetuje? V čem je problem? Bo tak avto vozil? In kako to rešite? Vidim, da so prevozna sredstva pripravljena v vseh skupinah. Preverite, ali so strukture povezane.

Navodila	Isti ali četrti dan: V nekaj dneh ste igrali gradbenika. Kaj vam je uspelo zgraditi in proizvesti? Vaša zadnja naloga je naslikati zemljevid na podlagi vaše zgradbe. Kako je ime osebi, ki slika zemljevide? Kdo je že slišal tako besedo? Mi mu ploskamo. Kdo bo poskušal ploskati besedo sam? Kaj mora kartograf znati narediti? Kaj se zgodi, če naslika postajo (policijo, bolnišnico ...) kje drugje, kot je v resnici? Katere zemljevide poznate? Kaj je na njih drugače? Kateri zemljevid je to? Za kaj ga potrebuješ? Zdaj narišete svoj zemljevid. Zemljevid vaše zgrajene Kadane. Vsaka skupina si izbere list papirja. Kako velik bo papir, je odvisno od vas. S čim ga boste pobarvali, je tudi vaša odločitev. V skupinah se dogovorite, kdo bo barval ceste in kdo gradil. Ne pozabite označiti vseh zgradb s piktogramom. Veš kaj storiti? Ali razumete, kako boste ustvarili zemljevid? Bo prosim kdo ponovil nalogo? Nato boste zemljevide skupaj primerjali.
Opis	Otroci sedijo v krogu, vzgojitelj jih uvede v temo in pokaže piktograme zgradb v mestu. Vzgojitelj na tla odlaga različne kocke in leseni material. Z odprtimi vprašanji sprašuje o mestu, v katerem živijo. Otroci se razdelijo v skupine in prinesejo šal svoje skupine na vidno mesto. Vzgojitelj dodeli nalogo. Otroci delajo skupaj v skupini, gradijo hiše, spomenike, zgradbe. Dogovarjajo se v skupinah, pa tudi med skupinami. Skupine vzamejo samo toliko kock, kot jih resnično potrebujejo za svojo zgradbo, in izberejo, kam bodo zgradbo postavile. Vzgojitelj pusti skupinam, da delajo popolnoma po svoji domišljiji in ne posega v zgradbe. Otroci svojo zgradbo označijo s piktogramom, ki ga izdelajo sami v skupini. Drugi dan: Otroci sedijo v krogu med svojimi zgradbami. Vzgojitelj jim dovoli, da povzamejo, katero nalogo so opravili prejšnji dan. Na tla so položene prazne lesene deske. Z odprtimi vprašanji vzgojitelj vpraša, kaj otroci pogrešajo med zgradbami. Otroci se razdelijo v iste skupine kot prejšnji dan, se označijo z barvnimi šali in oblikujejo ceste. Sodelujejo tako v skupinah kot med skupinami. Dogovorijo se, kdo bo pobarval križišče, kdo ravno in kdo zavito cesto. S pomočjo gravirnega stroja bodo skupaj naredili ceste, ki bodo povezovalle njihove zgradbe. Tretji dan: Otroci stojijo pred zgrajenim mestom. Pred njimi so material in orodja za izdelavo vozil. Vzgojitelj zada nalogo, da preveri, ali so vse strukture povezane. Otroci v skupinah izdelajo prevozno sredstvo. Dogovorijo se, kakšno prevozno sredstvo bodo izdelali, kakšne materiale in orodja bodo uporabili. Skupine si med seboj izposojajo orodje za obdelavo lesa in se izmenjujejo pri panku. Na koncu se otroci usedejo za gradnjo mesta, vzgojitelj pa vpraša, kaj so lahko zgradili in izdelali v nekaj dneh. Vsi skupaj bodo razložili, kaj so zemljevidi in za kaj jih potrebujemo v življenju. Vzgojitelj dodeli zadnjo konstrukcijsko nalogo. Vsaki skupini dajte kos papirja. Velikost papirja in zaloge prepusti skupinam. Otroci narišejo zemljevid in nanj postavijo vse zgradbe in ceste. Zgradbam dodajajo piktograme. V skupinah se dogovorijo za vloge in skupaj delajo na zadani nalogi. Dokončane zemljevide skupine primerjajo in ovrednotijo.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Prvi dan: Kako velika bo vaša zgradba? Kje lahko najdete tako strukturo v Kadani? Vam je zmanjkalo gradbenega materiala? Kako to rešujete? Lahko koga prosite za več kock? Vidim, da imaš tu naokoli veliko kock in jih ne uporabljaš. Kaj boš naredil z njimi? Poglejte okoli sebe, ali obstaja skupina, ki ji manjkajo kocke? Koliko kock še potrebujete?

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Drugi dan: Kaj se zgodi, če naredite samo ravne ceste? Kdo v vaši skupini še ni poskusil delati z gravirnim strojem? Zakaj? Kako do več možnosti cest? Mislite, da vam bodo ceste dovolj? Kaj boš naredil z njim? Ali so vsi v skupini že položili kakšen del ceste? Če nimate več cestnih delov, pa še povezanih stavb, kaj bi še lahko storili? Cenim, da se strinjate in poskušate rešiti težave. Tretji dan: Bo vaše vozilo delovalo? Zakaj se kolesa vašega vozila ne vrtijo? Ko ga prilepiš, kako se bodo kolesa vrtela? Ali so ceste pravilno locirane, da nobena zgradba ne ostane brez ceste? Kako to rešujete? Kaj se zgodi, ko zaviješ na ta del ceste? Zakaj ste uporabili to obliko papirja? Zakaj se vse zgradbe ne prilegajo vašemu zemljevidu? Kakšen je piktogram za to stavbo? Ste ga prerisali na enak način? Kaj je narisano na piktogramu? Poimenujte to zgradbo. V čem se vaš zemljevid razlikuje od drugih skupin? Kaj se je spremenilo? Kaj je drugače? Kako lahko to popraviš?
Vprašanja za razmislek	Kako ste se počutili? Ste imeli med gradnjo kakšne težave? Kako ste to rešili? Kaj vam je bilo težko? Zakaj? Katera orodja ste uporabili? Katera orodja za obdelavo lesa ste težko uporabljali? Zakaj? Vas je kaj presenetilo? Kaj te je zanimalo? Kaj si se naučil? Kako ste sodelovali z drugo skupino?
Tveganja in nasveti	Otroke spomnite na skupno delo v skupinah in sodelovanje z drugimi skupinami. Otrokom naročite, naj dvostransko slikajo na lesene preproge za več možnosti ceste.

Slika – Piktogrami pomembnih stavb v mestu

Slika – Zemljevid za predstavitev

Slika – Navodila za izdelavo prevoznega sredstva

Slika – Piktogrami stavb

Slika – Sodelovanje pri načrtovanju gradnje

Slika – Sodelovanje pri gradnji objektov

Slika – Zgradbe s piktogrami otrok

Slika – Predogled mesta

Slika – Sodelovanje pri izdelavi zemljevida 1

Slika – Sodelovanje pri izdelavi
zemljevida 2

Slika – Proizvodnja prevoznega sredstva

5.1.3 Voda okoli nas

Avtorji	Věra Isáková, Naděžda Husová a kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Ime dejavnosti	Čiščenje vode iz narave
Tematski sklop	Voda okoli nas
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Samostojno in povezano ubesedovanje misli, zamisli. ■ Učinkovito komuniciranje z besedami in kretnjami, izkazovanje improvizacijske sposobnosti. ■ Natančno opisovanje trenutnega stanja. ■ Zavestno vključevanje v dejavnosti s stalno osredotočenostjo in pozornostjo. ■ Komuniciranje z vrstniki (naravno in sproščeno). ■ Pogajanje in sodelovanje tako z otroki kot odraslimi v svojem okolju, za doseganje obojestransko sprejemljive rešitve. ■ Pridobivanje temeljnega znanja o svoji neposredni okolici, ki je primerno, smiselno in ugodno za njihovo učenje. ■ Zavedanje o pomenu okolja.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke bomo najprej seznanili s kroženjem vode v naravi in procesom čiščenja vode, s pomočjo videa ali vizualnih pripomočkov bomo prikazali naravno čiščenje, nato pa bomo proces čiščenja vode raziskovali v igralnici. Za inkluzivno udeležbo bomo otroke razdelili v skupine. Idealna velikost skupine je 4-5 otrok. Znotraj vsake skupine bodo otroci sodelovali pri izbiri predstavnika, ki bo koordiniral dejavnosti skupine.
Priprava okolja, pripomočki	PET platenke, kozarci za konzerviranje, škarje (ali nož), filter papirji, vata, celuloza, kamenčki različnih velikosti, pesek, mah in voda iz naravnega vira, kot je ribnik, reka ali potok. Dodatno je treba pripraviti vizualna navodila za čiščenje vode v igralnici ter vizualne pripomočke za razumevanje vodnega kroga.
Navodila	Od kod prihaja voda v naravi? Kako voda pride v zbiralnik? Videli ste video in sliko, ki pojasnjujeta, kako se voda iz rek, ribnikov in jezov čisti. Naredili boste poskus in sami očistili vodo iz reke. Kdo zna razložiti, kaj je poskus? Katere nečistoče oz. Umazanijo vidiš v vodi? S čim bi lahko očistili vodo? Na delovni mizi boste našli vse, kar ste našli v naravi in v vrtcu. Vsaka skupina bo imela na mizi slikovni priročnik. Od vas je odvisno, kako se boste v skupini dogovorili. Vodja skupine naj vas vodi in določi, kdo bo izvajal katero dejavnost. Ali veste, kako boste nadaljevali? Kako boste razporedili posamezne materiale? Če potrebujete pomoč, je v igralnici postaja, kjer najdete poučno literaturo in video. Ta postaja je označena z žarnico. Lahko vprašate tudi starejšega ali bolj izkušenega prijatelja iz druge skupine. Če še vedno ne najdete odgovora na svoje vprašanje, prosite za pomoč vzgojitelja. Ko natočite vodo, kaj se zgodi v steklenici? Kakšna voda priteče iz vašega kozarca? Kje ste naleteli na težave? Ste upoštevali navodila?

Opis	Otroci se najprej seznanijo s tematiko. Sedejo v krog, vzgojitelj pa z otroki spoznava naravno čiščenje vode. Če je le možno, vzgojitelj z otroki načrtuje ekskurzijo in ogled tamkajšnje čistilne naprave. V primerih, ko obisk čistilne naprave ni izvedljiv, otroke seznanimo s postopkom čiščenja preko video posnetkov ali slikovnih gradiv. Kot del postopka čiščenja vode otroci sodelujejo pri odločanju o opremi za filtriranje vode, ki jo bodo potrebovali. Med izletom do reke ali drugega naravnega vodnega vira zbirajo orodje in material. V igralnici vzgojitelj razloži, kako bi lahko deloval proces čiščenja. Vzgojitelj organizira materiale in orodja na delovni mizi, postavi postajo za pomoč z učnimi gradivi ali tablico z video posnetki in navodili. Vsa orodja in materiali so otrokom lahko dostopni.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ali lahko kdo pomaga pri držanju steklenice? Kdo bo odgovoren za točenje vode iz reke? Kako nameravate zložiti materiale? Ali upoštevate navedena navodila? Ali vaš čistilec vode deluje, kot je bilo predvideno? Ali je voda, ki izteka, videti čista? Opazil sem, da je voda še vedno videti onesnažena; ali lahko ugotovite, kje je šlo kaj narobe? Kako je napredoval vaš poskus? Pohvalim lahko vašo sposobnost sodelovanja, dodeljevanja vlog, skupno delo.
Vprašanja za razmislek	Ali je vsem v skupini uspelo doseči soglasje? Katere materiale ste uporabili v PET plastenki? Kako ste uspešno razplastili materiale? Kakšen je bil rezultat, ko ste umazano vodo zlili skozi vaš filtrirni sistem? Ali ste dobili čisto vodo brez kakršnih koli puščanj? Kaj mislite, kje so se ali bi se lahko stvari lahko zapletle? Kako bi se v prihodnje drugače lotili čiščenja vode?
Tveganja in nasveti	Okrepite pomen medsebojnega sodelovanja. Nenehno postavljajte odprta vprašanja in potrpežljivo počakajte na otrokove odgovore, komentarje in zamisli. Spodbujajte jih, da samostojno iščejo rešitve. Poudarjajte pomen natančnosti, čistoče in previdnosti skozi celotno aktivnost. Preverite pravilnost. Otroke opomnite, da se lahko obrnejo na starejše in bolj izkušene vrstnike iz drugih skupin, uporabijo postajo za pomoč ali prosijo za pomoč vzgojitelja.

Priloga 1 – Kako se čisti voda

Priloga 2 – Odvzem vode iz reke

Priloga 3 – Zbirka gradiva

Priloga 4 – Ponudba materiala

Priloga 5 – Izbira materiala

Priloga 6 – Sodelovanje --
plastenje materiala

Priloga 7 – Točimo vodo v čistilec

Priloga 8 – Spremljamo proces
čiščenja

Priloga 9 – Pripomočki in gradivo

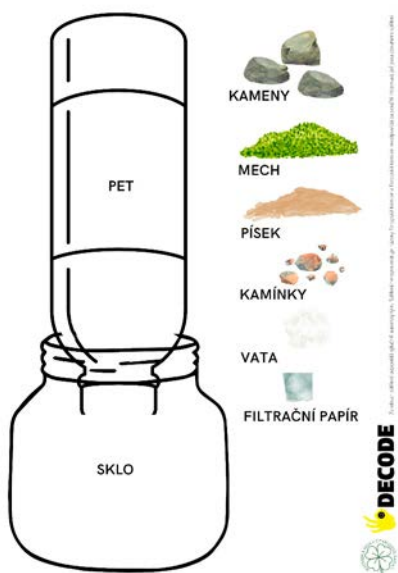
Priloga 10 – Pripomočki in gradivo

Priloga 11 – Povratne informacije

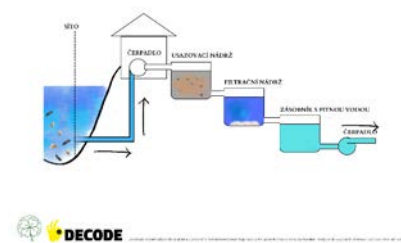
Priloga 12 – Čistilec vode v vrtcu

Priloga 13 – Datoteka PDF – Slikovni vodnik za čiščenje vode v igralnici

Priloga 14 – PDF datoteka – Slikovna podpora – Kroženje vode v naravi

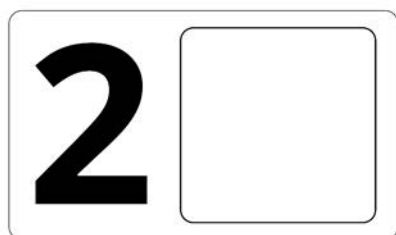
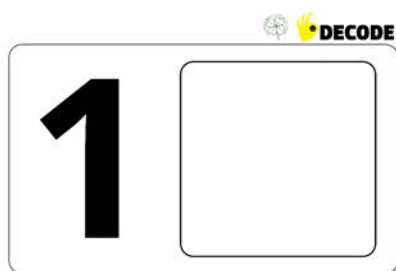
Priloga 15 – PDF datoteka – Slikovna podpora – Čiščenje vode v naravi

Priloga 16 – Služba za pomoč uporabnikom

5.1.4 Svet okoli nas

Avtorji	Naděžda Husová, Erika Zelenková a kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Ime dejavnosti	Računamo lahko zunaj in v vrtcu
Tematski sklop	Svet okoli nas
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Razumevanje in uporaba osnovnih numeričnih in matematičnih pojmov ter elementarnih matematičnih povezav. ■ Sledenje navodilom.
Starost otrok	2–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke razdelite v dve skupini, znotraj katerih se razporedijo v pare. Vzgojitelj lahko naredi nalogo zahtevnejšo tako, da na primer otroci za vsako število določijo samo eno vrsto naravnih predmetov ipd. Ko vsi otroci opravijo nalogo, naj številke razporedijo tako, da je upoštevano zaporedje števil.
Priprava okolja, pripomočki	Ploščice s števili, lesene roke in naravni materiali.
Navodila	Kaj lahko naberete v gozdu? Kaj so naravni izdelki? Vaša naloga je, da zberete toliko naravnih predmetov, kot je število, prikazano na plošči, in nato postavite plošče v vrsto glede na zaporedje števil. Pri tem si lahko pomagata z lesenimi prsti. Kdo bo štel in kdo iskal, se odločite sami. Ali potrebujete kakšen nasvet? Ali lahko poimenujete predmete, ki ste jih našli? Ali veste, kakšna je vaša naloga? Kaj bote naredili najprej? Ali opazite kakšne napake? Kako bi jih rešili?
Opis	Plošče postavimo eno zraven druge glede na zaporedje števil. Otrokom v pomoč nudimo lesene roke. Vsak par izmenično izbira ploščo in išče naravne predmete.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vidim, da ste se dogovorili, kdo bo iskal in kdo štel. Kako ste rešili težavo, če niste našli dovolj predmetov? Dobro je, da ste pomislili, kje iskati različne predmete. Opazil sem, da ste plošče postavili v vrsto. Poskusite znova pregledati niz števil. Zakaj ste ploščo postavili tik ob številko ...? Kaj mislite, katera številka je naslednja? Dobro je, da se med iskanjem izmenjujete.
Vprašanja za razmislek	Katere predmete vam je bilo težko najti? In kaj je bilo enostavno? Ste našli nekaj, česar ne znate poimenovati ali prešteti? Ali ste pri določeni številki naleteli na kakšne izzive in če da, zakaj? Kako bi lahko pomagali prijatelju pri dokončanju naloge?
Tveganja in nasveti	Otroke spodbujamo, da naloge dokončajo.

Za vsebuje informacije o avtorskih pravicah. Slike in besedila so namenjeni izobraževalnim in izobraževalnim namenom, ne pa za komercialno uporabo.

Priloga št. 1 – PDF datoteka –
Vstavite ploščico z določeno številko

Za vsebuje informacije o avtorskih pravicah. Slike in besedila so namenjeni izobraževalnim in izobraževalnim namenom, ne pa za komercialno uporabo.

Priloga št. 2 – PDF datoteka –
Ročna predloga

Priloga št. 3 – Prave roke in ploščice

Priloga št. 4 – V praksi 1

Priloga št. 5 – V praksi 2

Priloga št. 6 – V praksi 3

5.1.5 Življenjski dogodki

Avtorici	Denisa Dušková, Erika Zelenková
Ime dejavnosti	Mednarodni dan otroka – zeliščni sirup
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Ustrezno izražanje misli, idej, občutkov, mnenj in sodb. ■ Sodelovanje v pogovorih z aktivnim poslušanjem drugih. ■ Razumevanje govorjenih informacij, vključno z dojemanjem glavne ideje zgodbe, sledenje zapletu in natančno povzemanje v celih stavkih. ■ Oblikovanje vprašanj, odgovorov, miselnih predstav in učinkovito odzivanje z besedno komunikacijo. ■ Opisovanje situacij iz resničnega življenja ali tistih, prikazanih na slikah. ■ Namerno vključevanje vseh čutil, pozorno opazovanje in razvijanje vpogleda. ■ Razmišljanje, osnovno sklepanje in učinkovito artikuliranje misli in mnenj. ■ Razumevanje temeljnih numeričnih in matematičnih konceptov, vključno z osnovnimi matematičnimi razmerji (kot je primerjanje, urejanje in razvrščanje nizov predmetov na podlagi posebnih meril, osnovno prepoznavanje števil do približno 20, razumevanje številskih zaporedij in razumevanje konceptov, kot so več, manj, prvi in zadnji). ■ Reševanje problemov, predstavljanje novih zamisli ali inovativnih rešitev. ■ Zavedanje individualnosti, izražanje osebnih mnenj in stališč ter učinkovito posredovanje le teh.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Največje število otrok v posamezni skupini je omejeno na 5. Za oblikovanje teh skupin vzgojitelj uporablja barvne kocke. Na začetku vzgojitelj otrokom razdeli nekaj kock, preostale kocke pa otroci povlečejo iz klobuka. Vsak otrok se pridruži skupini glede na barvo kocke, ki jo nariše. Ta dejavnost naj traja več dni, pri čemer zeliščni poparek zahteva 24-urno namakanje. Poleg tega vzgojitelj ponudi otrokom možnost, da izberejo, kateri sirup želijo pripraviti. Vzgojitelj mora nameniti čas za pripravo vizualnega priročnika z recepti ali pa recept ustvari v sodelovanju z otroki.
Priprava okolja, pripomočki	Klobuk, barvne kocke, sveža zelišča, limone, citronska kislina, sladkor, voda, merilna skodelica, tehtnica, skleda, deske za rezanje, noži, žlica, lonec, lesena žlica, kuhalnik, sito, lij, steklenice, ki jih je mogoče zapreti, vrč, kozarci, slikovno navodila za pripravo.
Navodila	Prvi dan: Mednarodni dan otroka. Kaj je ta življenjski dogodek? Kako ga boste praznovali? S kom bi ga rad praznoval? Kaj je del praznovanja? Kaj vam je na zabavi najbolj všeč? Kakšna limonada bi lahko bila zdrava in zdravilna? Kakšno limonado lahko pripravite? Iz česa ga boste naredili? Kako naredijo gazirane pijače, preden jih kupiš v trgovini? Kje dobimo sestavine? Pred vrtcem imate zeliščni vrt, za kaj ga lahko uporabite? Katera zelišča tam rastejo? Poznate kakšno vrsto? Katera vrsta? Danes bo vaša naloga pripraviti oziroma narediti zdravo limonado. Razdelite se v skupine. Dogovorite se o vlogah. Vsaka skupina si za pripravo sirupa nabere zelišča na vrtu.

Navodila	Pred vami je priročnik za izdelavo. Sledi temu. Kdo nam lahko razloži, kaj vidi v navodilih? Kakšen bo napredek vašega dela? Kdo lahko ponovi? Ali poznate vsa navodila, ki jih vidite v priročniku? Kdo bi vam lahko svetoval? Drugi dan: Včeraj ste se dogovorili, da pripravite limonado za praznovanje. Kdo lahko ponovi, kar ste pripravili včeraj? Kaj bo naslednji korak? Kaj je po navodilih treba narediti danes? Vaša današnja naloga je dokončati sirup. Uporabili boste ista navodila kot včeraj. Delajte v istih skupinah kot včeraj. Sodelujte in se pogajajte. Katere pripomočke potrebujete za pripravo? Razdelite vloge in se dogovorite kot skupina.
Opis	Prvi dan: Otroci sedejo v krog, kjer skupaj raziskujejo temo priprav na dan otroka. Vzgojitelj z odprtimi vprašanji usmerja razpravo v smeri izdelave zdravega sirupa in ocenjuje obstoječe znanje otrok o pripravi sirupa. Vzgojitelj spodbuja otroke, da razmišljajo o pijači, ki jo želijo pripraviti za praznovanje, in sestavinah, ki jih bodo potrebovali. Vzgojitelj ostaja prilagodljiv pri odzivanju na njihove predloge, išče navodila in bodisi ustvari vizualni recept ali pa ga razvije v sodelovanju z otroki. Otroke nato razdelimo v skupine, zberemo potrebno orodje in sestavine ter začnemo s prvo fazo priprave sirupa. Zmes pustimo stati čez noč. Drugi dan: Vzgojitelj spodbudi otroke, naj se spomnijo, kaj so načrtovali in dosegli prejšnji dan. Skupaj pregledajo svoje cilje. Otroci nadaljujejo delo v istih skupinah po vizualnih navodilih. Dodelijo si vloge in sodelujejo pri dokončanju postopka izdelave sirupa. Ko je končan, sirup nalijemo v steklenice in shranimo v hladilniku.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kaj se zgodi, če ne upoštevate postopka in navodil? Lahko nekdo iz druge skupine svetuje? Kje začneš? Kaj je prvi korak? Katera orodja potrebujete za to nalogo? Koliko listov zelišč morate utrgati? Koliko je peščica? Kaj je naslednji korak po trganju listov zelišč? Kako pripraviti limone? Koliko limon je treba narezati? Kaj uporabljate za merjenje vode? Koliko vode potrebujete? Kako dolgo naj mešanica stoji? Kdo je odgovoren za vsako vlogo v vaši skupini? S čim precedite poparek? Kako natančno merite sladkor? Kdaj naj prižgemo štedilnik? Kako veste, kdaj se je sladkor popolnoma raztopil? Koliko žličk citronske kisline naj uporabite? Kako prenesete končni sirup v steklenice? Kaj vam lahko pomaga pri tem procesu?
Vprašanja za razmislek	Kako dobro ste upoštevali navodila med delom? Katero sadje ste uporabili za sirup? Ali ste pri pripravi naleteli na kakšne težave in če da, kako ste jih rešili? Ali so bili v procesu kakšni posebej zahtevni vidiki? Ali lahko navedete orodja, ki ste jih uporabili pri tej nalogi? Vas je kaj v zvezi s postopkom presenetilo ali je kaj posebej vzbudilo vaše zanimanje? Za konec, kakšen vam je všeč okus sirupa?
Tveganja in nasveti	Opomnite otroke, naj učinkovito sodelujejo v svojih skupinah. Poudarite, kako pomembno je, da ima vsak član ekipe določeno vlogo in se po potrebi izmenjuje. Spodbujajte jih k natančnemu in skrbnemu delu.

Priloga št. 1 - Zbirka zelišč

Priloga št. 2 – Sodelovanje pri proizvodnji limonade

Priloga št. 3 – Skupinsko delo po receptu

Priloga št. 4 – Sodelovanje pri proizvodnji limonade 1

Priloga št. 5 – Pripravljena limonada

Priloga št. 6 – PDF datoteka – Navodila za pripravo limonade

5.1.6 Naša okolica

Avtorica	Hana Zárubová
Ime dejavnosti	Obisk prijatelja
Tematski sklop	Naša okolica
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Poimenovanje stvari iz okolice. ■ Orientiranje v svoji okolici. ■ Razvijanje koordinacije rok in oči. ■ Razločevanje slikovnih simbolov. ■ Sodelovanje z drugimi.
Starost otrok	5–7 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Po potrebi lahko vzgojitelj poda besedne namige, opis živali ali uporabi fotografije.
Priprava okolja, pripomočki	Zemljevid vasi. Fotografije pomembnih zgradb (v mestu in vasi, vključno s tistimi, ki jih v vasi ni). Kreda.
Navodila	»Iz mesta nas je prišel obiskati moj prijatelj Peta, ki mu želimo razkazati našo vas. Sprehodili se bomo skozi vas in opisali pomembne zgradbe in kraje, na katere naletimo. Za začetek se seznanimo z zemljevidom vasi. S kredo na parket narišite osnovno postavitev vasi, vključno s cestami. Na zemljevid postavite slike zgradb, da predstavljajo njihove lokacije, kot smo jih opazili med sprehodom. Prepoznavajte slike, ki jih nismo uporabili, in se pogovorite, čemu so te zgradbe in kraji namenjeni. Ali lahko izpostavite razlike med vasjo in mestom?
Opis	Naš prijatelj Peta (lutka) je prišel iz mesta in želimo mu predstaviti našo vas, da jo spozna. Takole bomo to storili: Sprehodili se bomo po vasi in izpostavili pomembne kraje, kot so trgovina, šola, knjižnica, občinski urad, cerkev, ribnik, park ipd. Vsak kraj bo predstavljen s fotografijo, ki jo drži eden od otrok. Ogledali si bomo tudi zemljevid naše vasi. Vzgojitelj bo na tleh ustvaril preprosto risbo vasi s kredo, vključno s cestami in zgradbami (brez oznak). Otroci bodo nato poskušali svoje fotografije povezati s pravilnim mestom na risbi s kredo. Pogovarjali se bomo o fotografijah, ki ne sodijo v našo vas, kot so kino, gledališče, veleblagovnica, in razložili, kaj so. Raziskali bomo tudi razlike med vasjo in mestom.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vzgojitelj s preprostimi vprašanji otrokom pomaga zapomniti imena in namene krajev ali zgradb: „Kaj je ta stavba/kraj?“ „Za kaj se uporablja?“

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	„Blizu česa se nahaja? Kaj lahko najdete v bližini?“ Med uporabo zemljevida se bodo otroci poskušali spomniti in poimenovati vse kraje in zgradbe, ki so jih identificirali. Če se ne morejo spomniti lokacije določene zgradbe ali kraja, lahko vzgojitelj poda namige tako, da omeni, kaj je v bližini ali postavi dodatna vprašanja. Skozi celotno dejavnost vzgojitelj daje pozitivne povratne informacije, da bi otroke prepričal, da so na pravi poti. Spodbuja jih k sodelovanju in konstruktivni komunikaciji.
Vprašanja za razmislek	Kaj lahko najdemo v naši vasi? Ali nam je uspelo ustvariti natančen zemljevid naše vasi? Kako dobro ste sodelovali? Ali ste naleteli na kakšne izzive ali težave? Kakšne so razlike med vasjo in mestom? Kaj cenimo v naši vasi? Ali obstajajo kakšne spremembe, ki bi si jih želeli? Zakaj cenimo svojo vas/mesto? Kako lahko prispevamo k njenemu/njegovemu ohranjanju in izboljšanju?
Tveganja in nasveti	Upoštevajte varno vedenje v prometu.

Slika – Predstavitev vasi – cerkev

Slika – Spoznavanje vasi – šola

Slika – Spoznavanje vasi – trgovina

Slika – Poimenovanje slik

Slika – Poimenovanje slik

Slika – Orientacija v prostoru

5.1.7 Darovi narave

Avtorica	Petra Staňková
Ime dejavnosti	Naravni elementi
Tematski sklop	Darovi narave
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Razlikovanje med dejavnostmi, ki lahko podpirajo zdravje okolja in tistimi, ki mu lahko škodijo (naravne nesreče – veter, dež, poplave, vročina, suša, pozeba). ■ Zavedanje pomena okolja (tako v naravi kot družbi) za človeka in razumevanje, da lahko vedenje ljudi vpliva na njihovo zdravje in okolje. ■ Aktivno prispevanje k skrbi za okolico.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Dejavnost poenostavimo z uporabo manjšega števila kart, s poudarkom na zemlji, vodi, ognju in zraku. Otroku dodatno pojasnimo naravne elemente.
Priprava okolja, pripomočki	Karte oz. domine z naravnimi elementi, ki jih pripravimo sami – zemlja, voda, ogenj, zrak.
Navodila	Med jutranjim krogom na preprogi se z otroki pogovarjamo o naravnih elementih. Zastavimo jim vprašanje: Ali poznate kakšne naravne elemente? Ali kdo ve, koliko jih imamo in kateri so? Obstajajo štirje naravni elementi: zemlja, voda, ogenj in zrak. 1. Kaj nam pomeni zemlja? 2. Kakšno vlogo ima voda v našem življenju? 3. Kakšen pomen ima za nas ogenj? 4. Kako nam koristi zrak? Sedaj pa oblikujemo pare in se pripravimo na igro. Igrali bomo domine s kartami. Razdelite karte, pri čemer bo vsak par prejel 12 kart. Preostale karte položite med vas na mizo ali preprogo.
Opis	Igramo igro domin s kartami. Vsak otrok prejme 12 kart, preostale karte pa položimo med otroke na mizo ali preprogo. Cilj igre je uskladiti vašo karto s tisto, ki je že postavljena, pomeni da sta sliki na obeh kartah enaki. Karte se lahko postavljajo le na vrh, dodajanje kar ob strani ni dovoljeno. Če igralec ne more narediti poteze, izgubi svojo igro. Igra se zaključi, ko eden od igralcev položi zadnjo karto oz. ko nihče več ne more narediti nobene poteze. Otroci so razdeljeni v pare, naključno ali z risanjem risb z elementi. Nato dva para tekmujeta drug proti drugemu in se znotraj svojih parov odločita, katero karto bosta uporabila.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vzgojitelj spodbuja otroke, naj si vzamejo čas, pozorno pregledajo slike na kartah, ki so pred njimi, in razmislijo, kateremu elementu naj ustrezajo. Ali lahko komunicirate drug z drugim? Zakaj ste izbrali to karto? Opazil sem, da ne morete nadaljevati z igranjem; kakšne korake sprejemate, da bi rešili situacijo? Ali obstaja kakšna druga karta, ki bi jo lahko uporabili?

Vprašanja za razmislek

Otroci se zberejo v krogu na preprogi in razmislijo o svojih izkušnjah z dejavnostjo (kaj jim je bilo všeč in kaj ne).

Kaj vam je bilo danes najbolj všeč?
 Kako je potekalo vaše timsko delo?
 Ali vam je uspelo doseči soglasje?
 Ali obstaja kaj, kar bi naslednjič naredili drugače?
 Kaj je izstopalo?
 Kaj je bil vaš glavni izziv?
 Kateri del dejavnosti se vam je zdel najlažji?
 Koliko elementov imamo?
 Ali lahko poimenujete naravne elemente, o katerih smo razpravljali?
 Ali veste, kakšne naravne nesreče nas lahko prizadenejo?
 Kaj nam pomeni zemlja?
 Kakšno vlogo ima voda v našem življenju?
 Kako pomemben je ogenj za nas?
 Za kaj je pomemben zrak?

Tveganja in nasveti

Otroke razdelimo v pare, saj bodo tako sodelovali, vsi bodo prišli na vrsto in manj bo čakanja na vrsto.

Slika – Dodelitev slike

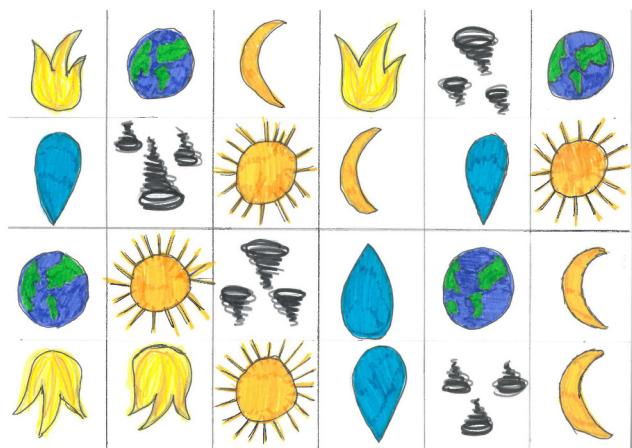
Slika – Igranje domin

Slika – Ujemanje
prilnega elementa

Slika – Iskanje prave slike

Slika – Domine

5.1.8 Človeško telo

Avtorica	Veronika Fusková
Ime dejavnosti	Sudoku – človeško okostje
Tematski sklop	Človeško telo
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Poimenovanje delov telesa in nekaterih organov ter razumevanje osnovnih pojmov, povezanih z zdravjem, gibanjem in športom. ■ Prepoznavanje vidnih delov telesa (npr. rama, koleno, komolec, zapestje), in prepoznavanje določenih notranjih organov (npr. srce, pljuča, možgani, želodec). ■ Prepoznavanje in poimenovanje večine predmetov in elementov v njihovi okolici. ■ Neodvisno in smiselno izražanje misli, idej in občutkov s primerno ubesedenimi stavki. ■ Uporaba vse čutil za zaznavanje in razlikovanje. ■ Osredotočanje na mišljenje. ■ Razvijanje veščin komuniciranja in sodelovanja z vrstniki.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Izberemo lahko poenostavljeno verzijo sudokuja. Pri tej različici manjka ena slika ali manjkajo dve ali tri slike, odvisno od sposobnosti otroka. Druga možnost je, da imate različice, kjer vsak posameznik izpolni samo eno vrstico ali stolpec z manjkajočo sliko človeškega okostja.
Priprava okolja, pripomočki	Osnovni materiali za igranje vključujejo laminirano mrežo, kocke gumijastega lepila in laminirane slike okostja (celega okostja in njegovih delov).
Navodila	1. Dopolnite manjkajoče slike, naj se enaka slika ne ponovi v vrsticah ali stolpcih. 2. Da boste uspešni, sodelujte med seboj in si pomagajte.
Opis	Otroci morajo izpolniti slike okostja (kot je celotno okostje, čeljust, lobanja itd.) tako, da se v vrsticah ali stolpcih ne ponavljajo. Število dokončanih slik se razlikuje glede na starost in posameznika sposobnosti. Slike so pritrjene na igralno površino s samolepilnim gumijastim lepilom. Otroci so razvrščeni v skupine tako, da naključno rišejo slike (ki jih bodo kasneje uporabili v Sudokuju). Skupaj delajo, da bi našli rešitev uganke Sudoku.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vzgojitelj opazuje otrokovo komunikacijo in sodelovanje. Če otroci prosijo za pomoč, jim pomaga pri iskanju rešitev z usmerjevalnimi vprašanji, kot je: Katera slika manjka v tem stolpcu? Katera slika manjka v tej vrstici? Ali ste preverili vse vrstice? Je kje ponovljena slika? Da otrokom poenostavimo delo, lahko prvo tabelo izpolnimo skupaj kot skupina (npr. na tabli), nato pa lahko otrok sam preizkusi naslednjo tabelo.

Vprašanja za razmislek

Ocenjujemo miselne sposobnosti otrok, njihov pristop k reševanju problemov, njihovo ustvarjalnost in kako se soočajo z izzivi.

Ali ste med aktivnostjo naleteli na kakšne težave?

Če da, zakaj so se te težave pojavile?

Kako ste se lotili reševanja težav?

Kako je potekalo timsko delo in sodelovanje?

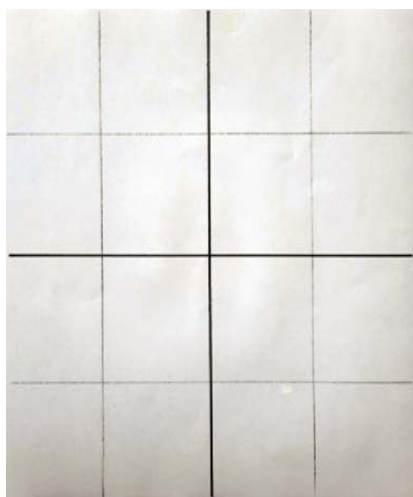
Ali so se vam kakšni vidiki naloge zdeli lahki?

Ste lahko prepoznali in poimenovali dele telesa svojega sošolca?

Ta vprašanja lahko pomagajo oceniti otrokovo uspešnost in učne rezultate.

Tveganja in nasveti

Vzgojitelj prevzame vlogo opazovalca. Če opazi, da skupina težko napreduje, posreduje, da ugotovi in obravnava težavo. Vzgojitelj daje navodila, otroke usmeri v pravo smer, kar jim olajša delo, spodbuja jih, da lažje skupaj dokončajo nalogo.

Osnovna sudoku tabela

Fotografije sudokuja št. 1

Fotografija sudokuja št. 2

Foto Sudoku št. 3

5.1.9 Rastline

Avtorica	Vladimíra Andrtová
Ime dejavnosti	Kako rastlina raste – časovno zaporedje
Tematski sklop	Rastline
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Razumevanje konceptov, povezanih s časom. ■ Dojemanje matematičnih konceptov. ■ Pridobivanje novih informacij in veščin.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Nalogo razdelite na stopnje, zagotovite dodatna ustna navodila in ponudite ilustrativne primere.
Priprava okolja, pripomočki	Slika, ki prikazujejo rastne faze fižola, vključno s samim fižolom, fižolom s koreninami, fižolom s kličnimi listi, fižolom z listi in cvetovi. Poleg tega boste za praktičen primer potrebovali fižol, skodelico, vato in vodo.
Navodila	„Otroci, poskusimo skupaj vzgojiti fižolček iz semena. Ali veste, kaj rastlina potrebuje za preživetje? Kaj moramo narediti najprej in kaj sledi? Ali se lahko dogovorite, kako naprej? Razdelimo se v skupine in skupaj poskusimo posaditi fižol. V skodelico najprej položimo vato, jo navlažimo in nato dodamo fižol. Vsak dan bomo opazovali, kaj se dogaja.“ „Preden pa fižol začne kaliti, ponazorimo ta postopek s slikami. Vsaka skupina je dobila nabor slik, ki prikazujejo stopnje kaljenja fižola. Poskusite jih razporediti v pravilnem vrstnem redu, kakor razvoj napreduje. Kasneje bomo rešitve predstavili in pregledali skupaj z ostalimi skupinami.“
Opis	Z otroki se pogovarjamo, kako rastlina raste in iz katerih delov je sestavljena. Pogovarjamo se tudi o tem, kaj rastlina potrebuje za preživetje. Otroci se v svoji skupini dogovorijo o postopku sajenja in nato nadaljujejo s sajenjem lastnega fižola. Po sajenju vsaka skupina dobi komplet slik, ki ponazarjajo faze kaljenja fižola. Njihova naloga je urediti te slike v kronološkem vrstnem redu, da prikažejo razvojni proces. Po tej dejavnosti skupine med seboj primerjajo svoje rešitve in sodelujejo v razpravi o svojih pristopih.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	„Katera slika je prva? In katera sledi? Kaj je naslednji korak v zaporedju? Ali lahko razložite, kaj rastlina potrebuje za rast, in ali ste sledili vsem potrebnim korakom, da bi vaš fižol vzkli? Vidim, da ste svojo nalogo že opravili. Ali lahko razjasnite razloge za vrstni red, v katerem ste razporedili slike? Ali so vsi v skupini sodelovali pri dejavnosti? Bo po vašem mnenju rastlina najprej pognala korenine ali steblo? S čim ste zalivali rastlino? Kaj mislite, koliko časa traja, da rastlina zraste? Ali kdo od vas pomaga pri vzgoji rastlin tudi doma?“
Vprašanja za razmislek	„Kako je vaša skupina prišla do dogovora? Ste naleteli na težave, ki jih je bilo treba rešiti? Ali ste iskali pomoč pri drugih članih skupine, in če ste, kako ste to storili? Kako ste si razdelili naloge med seboj? Ali ste dosegli soglasje o naslednjih korakih pri skrbi za fižol?“
Tveganja in nasveti	Paziti je treba, da je vata, na kateri klijе fižol, stalno vlažna. Poskrbeti je treba za dovolj globok lonček. Če fižol ne vzklije, lahko to uporabimo kot priložnost za ponazoritev zahtev za rast rastlin.

Slika – Fižol v vati

Slika – Spremljanje kaljenja fižola

Slika – Niz slik gojenja fižola

Slika – delajte z nizom slik

Slika – Manipulacija s slikami

5.1.10 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorica	Hana Zárubová
Ime dejavnosti	Kako smo pekli torto s psom in mačko
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Razumevanje zgodbe in obnavljanje zgodbe. ■ Zaznavanje in razlikovanje z vsemi čutili – sluh, tip, vonj, okus. ■ Manipuliranje z vsakodnevnimi predmeti. ■ Vključevanje v praznične aktivnosti. ■ Spodbujanje domišljije in ustvarjalnosti pri ustvarjalnih podvigih. ■ Sodelovanje z vrstniki.
Starost otrok	4–7 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Pravljico strnite ali pa jo razdelite na več krajših delov. Poskusite jo ponoviti korak za korakom, pri čemer uporabite slike ali vizualne pripomočke za vsakim krajšim odsekom in postopoma gradite zaplet. Koristno bi bilo tudi, če bi vključili podobe otrok, peciva, psov, mačk itd. Dejavnosti pogosteje spreminjajte (da ohranite pozornost), da bo otrok lažje obnovil zgodbo (glede na zaporedje dogodkov) s pomočjo slik.
Priprava okolja, pripomočki	Pravljica Josefa Čapka: „Zgodba o psu in mački, ki pečeta torto“ Kaširane slike različnih vrst hrane, lonček, lesena žlica, mali podstavki (ali večji okrogli piškoti), marmelada, Nutella, stepena smetana v spreju, konzerva, rozine, drobno sadje.
Navodila	»Preberimo pravljico Pes in mačka. Pozorno poslušaj, saj jo bomo skupaj obnovili. Izberi slike, ki prikazujejo, kako sta pes in mačka zmešala sestavine za torto in jih položi v lonček. Bi tudi ti želela takšno torto? Oblikovali bomo slaščičarske skupine in poskusili, da okrasite torto s priloženimi sestavinami. Sodelujte s prijatelji, da se odločite, kako bo izgledala vaša torta, kdo bo dodal posamezno sestavino in kako boste razdelili torto za pokušino. Preden začnete, ustvarite skupno „fotografijo“ ali izdelajte svojo torto iz papirja. Narisali bomo tudi ilustracijo za pravljico, potem pa si bomo skupaj ogledali razstavo tvojih likovnih del. Ali opaziš kaj posebnega na tem delu? Kdo bi lahko bil avtor?“
Opis	Vzgojitelj otrokom prebere pravljico o psu in mački, ki pečeta torto. Nato otroci ponovijo zgodbo s svojimi besedami. Prikličejo živila, ki sta jih pes in mačka uporabila v torti, poiščejo ustrezne slike na kupu in jih med mešanjem z leseno kuhalnico položijo v lonec. Vsaka skupina prejme osnovo (velik okrogel piškot) in jo okraši s pripravljeno hrano po svojih željah. Nato skupaj ustvarijo ilustracijo ali izdelajo torto s priloženimi materiali, ki se ujemajo z njihovimi okraski. Skupina si nato enakomerno razdeli svojo majhno torto in jo uživa. Proti koncu vsak otrok nariše risbico, povezano s pravljico »Kako sta pes in maček spekla torto«. Vsi otroci sodelujejo na razstavi, kjer si lahko ogledajo slike, prepoznajo edinstvene detajle in morda ugibajo avtorje.

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kaj so otroci pripravili torto za psa in mačko? Kako so ga okrasili? Zakaj sta se pes in mačka odločila speči torto? Ali lahko prepoznate živila, ki ne bi smela biti v torti? Zakaj? Kdo ni maral marmelade, psa ali mačke? Kdo je na koncu pojedel torto in kaj se mu je zgodilo potem? Zakaj sta si pes in mačka oddahnila, ker nista pojedla torte? Če bi torti dodali nekaj dobrega, kaj bi to bilo? Ali menite, da lahko mačke in psi dejansko spečejo torto v resničnem življenju? Ste že kdaj doma s starši ali skrbniki spekli torto? Kakšen je občutek, ko nekdo praznuje praznik ali rojstni dan?
Vprašanja za razmislek	Kaj vam je bilo v pravljici všeč oziroma kaj ne? Ste lahko prepoznali živila, ki sta jih pes in mačka uporabila za pripravo torte? Ali ste uživali v okraševanju in jedli torto, ki ste jo naredili? Če bi lahko drugače okrasili torto, kaj bi dodali ali spremenili? Kako je potekalo vaše timsko delo? Je bilo težko doseči soglasje? Kako se ti je zdelo risanje oziroma ustvarjanje po predlogi? Ali ste na slikah opazili kakšne podrobnosti ali edinstvene vidike? Misliš, da bi morda želel doma s starši poskusiti speči torto? Katere previdnostne ukrepe bi sprejeli pri tem?
Tveganja in nasveti	Pravljica naj bo razmeroma kratka, da otrokom zagotovimo njihovo pozornost.

PRAVLJICA – KAKO STA PES IN MAČKA NAREDILA TORTO ZA PRAZNIK

Pasji praznik naj bi bil jutri, mačka pa ima rojstni dan.

Otroci so to vedeli in so želeli psa in mačko nekako presenetiti za praznik in rojstni dan. Spraševali so se, kaj bi dali ali naredili psu in mački; potem so se spomnili in rekli: »Veste kaj, otroci? Za praznik bomo naredili torto za psa in mačko!»

Kakor so rekli, tako so tudi storili. Vzeli so kalup zanjo in naredili čudovito torto iz peska za psa in mačko; na vrh so dali pet lepih belih kamnov, bili so kot mandlji in torta je bila kot prava.

Prinesli so ga mački in psu. »Veš, za praznik in rojstni dan smo ti prinesli torto. Zelo je dobra, poješ jo lahko celo.«

Pes in mačka sta vzela torto in rekla: »Njam, njam, njam, dobra je, dobro ti je uspelo,« in se delala, da jo jesta. »Hvala,« so rekli otrokom, »takšne torte še nismo jedli.« Otroci so bili veseli in so odšli domov.

»Škoda, da psi in mačke ne jedo peska,« je rekel pes mački, ko so otroci odšli, »tako lepa torta, bi rad užival!« Veš, da sem si zaradi tega močno zaželela pravo torto. Ampak moral bi biti resničen, vam povem!»

»Tudi jaz imam okus po pravih tortah,« je rekla mucka. »Veste kaj, ker imam jutri rojstni dan in je praznik, bi morali narediti torto! Enostavno ne vem, kako narediti takšno torto.«

»Ni kaj,« je rekel pes, »lahko je, jaz znam narediti tako pravo torto!« Vse, kar je najboljše za jesti, vse, kar najraje jeste, lahko daste v takšno torto in potem je torta najboljša. Če daš tja pet najboljših jedi, je petkrat boljša, če jih daš deset, potem je desetkrat boljša. A tja jih bomo dali sto in imeli bomo stokrat boljšo torto!»

»Tako je,« je rekel maček, »naredili bomo najboljšo torto.«

Pes in mačka sta vzela predpasnika in začela kuhati.

Vzeli so moko, mleko in jajce ter zmešali. »Torta mora biti sladka,« je rekel maček in vanjo nasul sladkor. »Pa tudi malo slanega,« je rekel pes in dal noter sol. »Zdaj pa noter dajmo maslo in marmelado,« je rekel maček. »Marmelada, tukaj ne, tega ne maram,« je rekel pes, »namesto marmelade bomo dali skuto, to mi je zelo všeč.« Zato so notri dali nekaj skute. »Malo mastno se mi zdi,« je rekel maček, »slanine moramo dati notri.« »In orehe, da ne pozabimo,« je rekel pes in nasul kornet orehov. »Orehi so dobri,« je pritrdila mačka, »toda zagotovo bi morala biti tudi kumarica,« in dala je kumaro tja. »In kosti,« je zavpil pes, »nekaj kosti moramo dati tja!« Zato so v torto dali veliko kosti. »In miška, res imam rada miške!« se je spomnila mačka in v torto dala štiri miške. »Prav, zdaj pa nekaj burritov z veliko popra, to je nekaj zame,« je rekel pes in noter dal nekaj burritosov. »In glavna stvar!« je rekel maček. »Moramo dati stepeno smetano notri!« Tja so dali poln lonc smetane. »In malo čebule,« je rekel pes in dal čebulo notri. »In čokolado,« je rekla mucka in ji dodala čokolado. »In omako!« je pomislil pes in tja so dali omako.

Tako so v svojo torto dali in zmešali vse mogoče, vanjo so dali še česen in poper, vanjo so primešali mast in bonbone, ocvirke in cimet, zdrob in skuto, medenjake in kis, kakav in zelje, eno gosjo glavo. pa rozine, pa vse ostalo so morda dali v torto, kruha pa niso dali notri, ker psi in mačke kruha ne jedo ravno radi.

Ko so vse to zmešali in premešali, je nastal kolač, velik kot kolo voza. »Gospod, to bo velika torta, jo bomo že nekako pojedli!« so se pohvalili. »Zdaj pa poskrbimo za to.«

Torto so dali v peč in se veselili, da bo pečena. Kadilo se je, brbotalo je, brbotalo in piskalo, prasketalo, sikalo in soparilo, cvrlo in gorelo, vrelo in prelivalo in cvrčalo kakor stare cunje na ognju.

Ko se jim je zdelo, da je pecivo dovolj pečeno, so ga postavili pred vrata, da se ohladi. »Veš kaj,« je rekel maček psu, »in če so bili otroci tako dobri, da so nam prinesli svojo torto, jih bomo povabili na našo torto.«

»Potem pa pridi,« je rekel pes, »bomo šli povabit otroke.«

Prijela sta se za roke in šla vabit otroke. Otroci so se na vrtu pred hišo igrali s frnikolami. Psa in mačko so povabili na torto in se z njima nekaj časa igrali s frnikolami, nato pa z žogo in malo s kockami.

Toda vmes se je okoli torte sprehajal hudi pes, ki mu je, ko se je torta hladila, zavohal vse mogoče stvari v nos. »Haf haf haf,« je pomislil hudi pes, »tu notri nekaj diši, to mora biti nekaj za moj zob!«

Vohal je, vohal, vohal, dokler ni zavohal pasje in mačje torte. »Ha ha!« je rekel, ko mu je zadišala torta. »Tukaj je, jaz jo bom imel!«

In tako se je hudobni pes lotil torte. Srkal je in srkal, dokler mu niso prišle solze, kako vroča je bila torta notri, srkal je, da se je večkrat zadušil, srkal in srkal, dokler ni vsega pogoltnil. Nato je popil še cel vrč vode in se odkotalil.

Ko sta se pes in mačka dovolj igrala z otroki, so se spomnili na torto. Tako so se vsi prijeli za roke in šli pogledat, ali se je torta dovolj ohladila. »Gospod, uživali bomo, otroci,« sta rekla pes in maček, »sploh ne veš, kaj dobrega dava notri!«

Prišli so: pogledajo in – kaj? Torte ni več! „Jemin,“ sta rekla pes in mačka, „torte ni več, nekdo nama jo je vzel!“ Izgledajo in izgledajo in voila! Pod grmom je velik hudoben pes in glasno tuli. Pojedel je preveč te torte in zdaj mu je slabo. Trebuh ga neznosno boli. „Boli, boli!“ je zavpil zlobni pes. „To sem imel, kaj vse je bilo zmešano v tisti kolač, da me je tako neznosno zbolelo!“

„Hej, to je vse, kar imaš,“ je rekel pes, „moral bi ga pustiti, ko torta ni bila tvoja!“

„Veš, pes, vseeno mi je, da je hudi pes pojedel našo torto,“ je rekel maček, „mogoče bi zaradi naše torte tudi mi zboleli in bi nam pokvarili praznik in rojstni dan.“

»To je res,« je rekel pes, »le tuli in tuli naj, ta hudi pes, to je njegovo, jaz pa sem lačen, jedel bi, pa naj bo!« Doma pa nimamo kaj jesti, vse damo v torto. In kljub vsemu ne bi želel biti lačen na počitnicah.“

»Nič hudega, pes in mačka,« so rekli otroci, »pridi k nam, pa ti bomo dali naše malice.«

Tako sta pes in mačka odšla k otrokom na kosilo. „Dajmo, otroci, jejte!“ mama jih je poklicala, otroci pa so rekli: „Mama, tukaj je pasji praznik in mačji rojstni dan, tudi njim moramo nekaj dati za kosilo.“ Tako so dali mački in psu kosilo; dali so jim juho, bili pa so tudi mesni in krompirjevi cmoki. In kos torte od včeraj, tam nekje, jim je skuhala mamica.

Mačku in psu je bilo zelo všeč. Otrokom so se zahvalili za malico in veseli odšli domov. „Na počitnicah in rojstnem dnevu smo se imeli super!“ so se veselili. »Tako dobro kosilo! In po tem nas trebuh niti malo ne boli.“

Prišli so domov in veliki hudobni pes je bil še vedno tam v goščavi, tulil je in jokal. Po dobrem kosilu so se odpravili spat in uživali, kako lepo sta se kljub vsemu iztekla praznik in rojstni dan.

In ta hudi pes je tulil in tulil v tisti goščavi še štirinajst dni po njihovi torti.

Avtor: Josef Čapek

Slika – Pogovor z otroki o psu in mački

Slika – Slika od otrok – Pes, mačka in torta

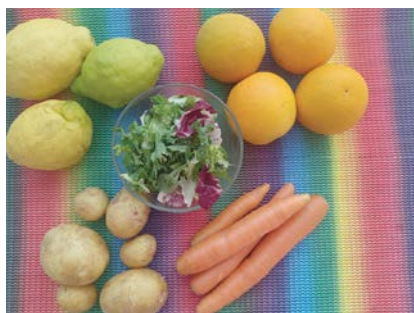
Slika – Otroško ustvarjanje – Torta

Slika – Otroci sami delajo pecivo

5.1.11 Komunikacija med nami

Avtorici	Zuzana Sádovská, Veronika Ojo
Ime dejavnosti	Recept
Tematski sklop	Komunikacija med nami
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Štetje do 5. ■ Dodeljevanje količin s štetjem. ■ Izvajanje različnih osnovnih položajev po navodilih (leže, sede, stoje, ...). ■ Sodelovanje in komuniciranje.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Naloge delamo po korakih, otrokom nudimo dodatna navodila in ilustrativne primere.
Priprava okolja, pripomočki	A4 karte z recepti, sadje in zelenjava, karte z različnimi položaji (stoje, sede, leže, na trebuhu ...).
Navodila	»V različnih prostorih vrtca (igralnica, igrišče) so postavljene košare, napolnjene z različnim sadjem in zelenjavo. V enem kupu je vzgojitelj pripravil ‚recepte‘ za otroke. Otroci se razdelijo v skupine tako, da žrebajo sadje. Otrok izbere en recept, za katerega je pred tem skupaj izbral več kosov sadja in zelenjave.«
Opis	Otroci iz košar izberejo enako število kosov sadja in zelenjave, kot so jih narisali na svoj papir. Zagotovite, da izberejo natanko isto sadje in zelenjavo, kot je navedeno na njihovih risbah. Otroci sodelujejo v parih in navzkrižno preverjajo pravilnost njihovih količin s povezovanjem. Po zbiranju sadja in zelenjave se bomo igrali igrice ‚Kubo je glavni‘. Vzgojitelj glasno napove določen kos sadja in zelenjave in nato dvigne list papirja nad svojo glavo (tako da ga lahko vidijo vsi otroci), na katerem je narisana določen položaj (na primer ležanje na boku, sedenje s prekržanimi nogami ali stoja na eni nogi). Otroci, ki imajo v receptu omenjeno sadje in zelenjavo, bodo upoštevali priložena navodila. Otroci med seboj komunicirajo in preverjajo pravilnost nalog ter po potrebi ponudijo popravke.«
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	„Ste prepričani, da je to sadje v vašem receptu?“ Ste v torbo odložili dovolj paprik? Je bilo korenje del vašega recepta? Imate točno količino? Opazil sem, da imaš eno jabolko več. Morda lahko še enkrat preveriš količino pri prijatelju.“
Vprašanja za razmislek	»Ali je bilo zahtevno prevzeti vlogo vzgojitelja? Zakaj?“ Katera druga živila bi radi vključili v recepte? Ste uživali v naši igri? Zakaj? Kaj vam je bilo najbolj všeč? Ste med igro naleteli na kakšne težave in jih odpravili? Ali lahko opišete svoje skupinsko delo v paru?“
Tveganja in nasveti	V igri, kjer Kubo daje ukaze, so otroci dovolj razmaknjeni, da preprečijo kakršno koli škodo drug drugemu. Vsaka vrsta sadja in zelenjave je v receptih omejena na največ 5 kosov. Dodamo lahko dodatno sadje in zelenjavo, da bo igra bolj zahtevna.

Slika – Nabavna št. 2

Slika – Recept št. 2 – solata

Slika – Recept št. 3 – kovnica

Slika – Bučke

Slika – Jajčevci

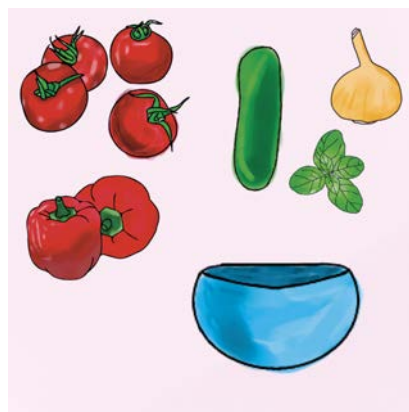
Slika – Breskve

Slika – Ohrovt in peteršilj

Slika – Nakup

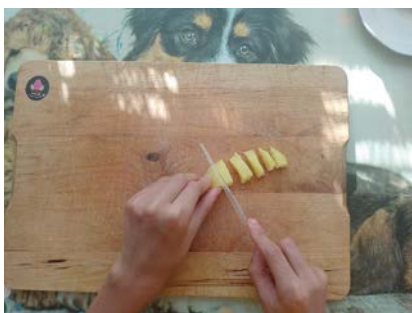
Slika – Recept št. 1 – solata

Slika – Recept št. 2 – solata

Slika – Recept št. 3 – Limonada

Slika – Milka reže kuhan krompir

Slika – Dianka reže paradižnik

Slika – Leila lupi kumaro

Slika – Milka dela solato

Slika – Narežemo čebulo

Slika – Delamo solato

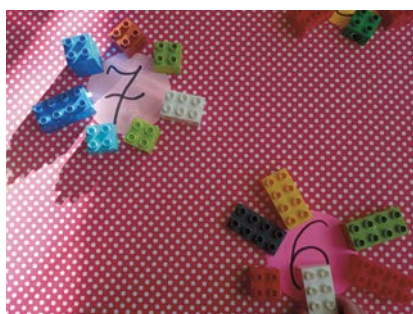

Slika – Moja najljubša limonada

5.1.12 Štirje letni časi

Avtorica	Yuliia Barzhak
Ime dejavnosti	Izgubljeni prijatelji
Tematski sklop	Štirje letni časi
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Dodeljevanje količin na podlagi pogojev. ■ Delo s scenarijem, ki vključuje koncept ali izziv. ■ Reševanje enostopenjskih kontekstualnih problemov z določanjem količine. ■ Razvoj sodelovanja in komunikacijskih veščin. ■ Spodbujanje prosocialnega razvoja.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Če otrok ne zna samostojno izračunati prikazane količine, mu vzgojiteljica pomaga tako, da njegov prst nežno vodi od enega elementa do želene količine. Druga možnost je, da šteje z otrokom, medtem ko tiho izgovori ime posamezne količine, prikazane s prsti. Če je otrok negotov glede svoje rešitve naloge, ga vzgojitelj spodbuja, da svojo rešitev preveri ali ponovi.
Priprava okolja, pripomočki	LEGO kocke, barvni krog, barvne kljukice, kartice z živalmi, papir z risanimi živalmi in pikami.
Navodila	Gremo na potovanje, kjer bomo utrjevali barve, števila in koordinacijo prstov. Povežite ustrezno število LEGO kock ali pik z označenimi postajami na podlagi ponujenih slik. Razdelite naloge znotraj svojih skupino in preverite svoje rešitve. Zagotovite, da so vsi člani skupine pravilno nameščeni na svojih postajah.
Opis	Vzgojitelj razdeli otroke v štiri skupine. Vsaka skupina bo začela na drugi postaji in nato prehajala. Hitrost prehajanja je določena s hitrostjo posamezne skupine in razpoložljivimi prostimi mesti. Vzgojitelj nadzoruje nemoten potek dejavnosti. Otroci sodelujejo pri iskanju rešitev za naloge in skupaj dokončajo dejavnost. 1. postaja: Na preprogi so papirnati krogi z narisanimi pikami, ki obsegajo 5 pik. Naloga otrok je, da na papirnate kroge položijo enako število LEGO kock. Z natančnim postavljanjem LEGO kock na pike bodo ustvarjene čudovite cvetoče pomladne rože. Glej prilogo 1. 2. postaja: Otroci imajo pred seboj liste papirja. Na nekaterih papirjih so različne živali narisane v različnem številu, na drugih pa različno število pik. Cilj otrok je povezati motive živali z enakim številom pik. Glejte prilogo 2. 3. postaja: V središču igralnice je velik papirnati krog, razdeljen na več različnih barvnih odsekov. Vsak barvni odsek ima ob robu narisane pike, vedno v razponu od 1 do 5 pik (ali varianta s pikami do 10). Naloga otrok je, da na ustrezne pike pritrdijo kljukice iste barve, kot je določen del kroga. Opomba: Pomembno je, da so pike nameščene blizu roba za morebitno pritrditev zatičev. 4. postaja: Vsak otrok prejme tri karte. Njihova naloga je pritrditi zatiče na del kartice, ki ustreza številu pik, prikazanih na tej kartici. Glej prilogo 3.

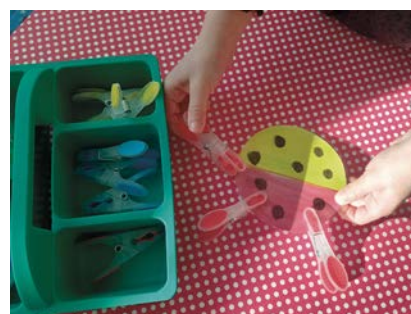
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ali je na voljo pravilno število zatičev? Kako lahko to potrdite? Ali ste izžrebali točno toliko kroglic, kot ustreza številu slik? Ali ste v krog postavili pravilno število kosov LEGO, ki se ujemajo s številom narisanih pik? Kako lahko to preverite? Ali ste pravilno sestavili posamezne dele? Še enkrat preveri, ali si kroglice pravilno povezal/narisal glede na število slik.
Vprašanja za razmislek	Kaj vam je bilo všeč pri naši igri? Katera igra vam je predstavljala največji izziv? Katero igro bi lahko igrali ves dan? Ali obstaja igra, ki je ne želite več igrati? Če da, zakaj? Ali ste pomagali prijatelju, ko niste bili prepričani ali niste vedeli odgovora?
Tveganja in nasveti	Pomembno je, da otroke enakomerno porazdelite po postajah. Pripomočki morajo biti nameščeni na jasno ločenih in ustreznih razdaljah. Manjše pripomočke je priporočljivo plastificirati, da preprečite poškodbe in imate možnost večkratne uporabe. Pri ustvarjanju pik lahko otroci namesto barvic uporabljajo flomastre (na tabli).

Slika – Lego rože

Slika – Vzorec stojala

Slika – Dodajanje klinov

Slika – Dodajanje več klinov

Slika – Dodajanje klinov po korakih

Slika – Vzorec dejavnosti

5.1.13 Šport

Avtorica	Yuliia Barzhak
Ime dejavnosti	Moj najboljši prijatelj – šport
Tematski sklop	Šport
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Prilagajanje športne opreme in oblačil določenemu športu. ■ Razvrščanje elementov glede na dano lastnost. ■ Poimenovanje in opis različnih športov.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otrokom postavimo različna vprašanja o športu, da zagotovimo, da razumevanje nalog.
Priprava okolja, pripomočki	Lutka, slike športnih iger, športna oblačila/oprema za lutke.
Navodila	Naš Ferko (maskota našega vrtca) se pripravlja na športno aktivnost, a se ne more odločiti, kaj vse potrebuje. Poglejmo skupaj, kaj potrebuje.
Opis	Igralnica je urejena kot »trgovina s športno opremo«. Vzgojitelji in otroci postavijo slike športnih oblačil in športne opreme. Po seznaitvi z opremo in oblačili se otroci razdelijo v skupine. Vsaka ekipa prejme sliko športnika s športno opremo (npr. smučar, plezalec, plavalec, hokejist). Naloga otrok je, da na podlagi slik določijo pravo športno obleko in opremo za šport na sliki. Hkrati bodo ugotavljali, ali je športna oprema, prikazana na sliki ob športniku pravilna in popolna. Na koncu vsaka ekipa ob svojo sliko razporedi oblačila in športno opremo. Čas, ki ga otroci porabijo za dokončanje naloge, ni pomemben.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kaj imajo ti predmeti skupnega? Komu so namenjeni? Kakšni so njihovi nameni? Kdaj se običajno uporabljajo? Kateri šport ste izbrali? Ste že kdaj sodelovali pri njem? Katero opremo ste izbrali? Ste se pravilno odločili? Kaj na sliki ni bilo pravilno in ni primerno za izbrani šport? Zakaj? Za kateri šport je bilo namenjeno? Mislite, da ste morda kaj spregledali?
Vprašanja za razmislek	Je bilo težko poiskati primerna oblačila in opremo za izbrani šport? Če da, zakaj je bilo težko? Če bi se odločili za drug šport, katerega bi izbrali in zakaj? Ali lahko hokejist uporablja predmete, ki jih običajno uporabljajo plavalci? Kako je potekalo vaše timsko delo? Ali so vsi imeli priložnost prispevati in podati ideje? Kateri vidik naloge se vam je zdel najbolj prijeten?
Tveganja in nasveti	Če otroci ne morejo doseči soglasja o izbiri vodje, lahko vzgojitelj predlaga različne načine izbire (npr. z izštevanke). Poskrbite, da bo dovolj prostora za postavitev slik.

Slika – Maskota se vozi s kolesom

Slika – Nogometaš maskota

Slika – Maskota plava

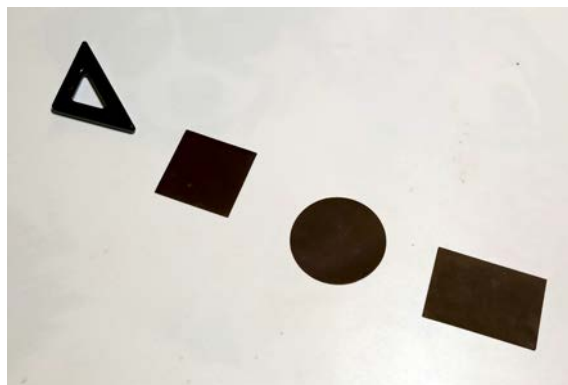
5.1.14 Živali

Avtorica	Yuliia Barzhak
Ime dejavnosti	Srečna kmetija
Tematski sklop	Živali
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Določanje števila predmetov pri seštevanju, odštevanju, seštevanju ali odštevanju. ■ V območju do 10 določi število predmetov v skupini s štetjem enega za drugim. ■ Razlikovanje in razvrščanje predmetov z določeno lastnostjo (npr. barva, oblika, velikost, material itd.). ■ Ustvarjanje preprostih zaporedij predmetov po danem vzorcu ali pravilu. ■ Prepoznavanje kroga, kvadrata, pravokotnika, trikotnika.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Če otrok ne more računati sam, računajte z njim in s prstom pokažite na pike.
Priprava okolja, pripomočki	Slika živali, pobarvanke, papir A4 s slikami piščancev, prazni mali papirji, magnetne geometrijske sestavljanke (krog, trikotnik, kvadrat, pravokotnik), trak, veja, vrvica, kreda, majica, lonček, svinčniki, kmečki dedek in punčka.
Navodila	Otroci, danes gremo na kmetijo. Spoznali bomo živali. Vendar pa kmet ni prepričan, ali so vse živali v ogradi, zato potrebuje pomoč. Tudi kokoška ne more prešteti svojih nagajivih piščančkov, ki tekajo sem in tja. Nekateri izmed njih imajo celo težave pri iskanju poti, ki bi jih pripeljala do matere. Ker pa ta še ni končana, jo morajo na živalski farmi nujno dopolniti. Kmetovi vnukinji Caroline pomagajmo primerjati, katere živali in stvari na kmetiji so večje in katere manjše. Razdelili se bomo v skupine, da si bomo lahko pri nalogah pomagali. Na prvi postaji boste šteli pike glede na to, koliko živali vidite na sliki pred seboj. Na drugi postaji boste narisali papir z določenim številom pik. To bo določilo, koliko piščančkov boste pobarvali. Pri tem ne pozabite na skupno preverjanje naloge. Na tretji postaji boste po predlogi zgradili pot za piščančke nazaj na kmetijo. Preučite, kako je kmet začel graditi pot. Pred seboj razporedite oblike v enakem vrstnem redu, kot je to storil kmet. Na zadnji postaji boste pomagali kmetovi ženi primerjati predmete. Preučite predmete, razpravljajte med seboj in se odločite, kateri predmet je velik - majhen, dolg - kratek, ozek - širok itd. Slika vam bodo dale namige. V skupini si razdelite dele nalog tako, da se bodo vsi menjavali in si medsebojno pomagali.
Opis	1. postaja: Otroci imajo na določenem prostoru različne slike živali, ki so zložene druga na drugo v različne kupe, največ 5 slik na kup. V kotu odeje imajo svinčnike in majhne koščke čistega papirja. Naloga otrok je, da izberejo en kup živali in preštejejo, koliko slik živali je na njem. Nato vsak otrok vzame prazen list papirja in svinčnik ter nariše toliko pik, kolikor je bilo slik živali na njegovem kupu.

Opis	2. postaja: Otroci imajo klobuk, napolnjen s koščki papirja, vsak z različnim številom pik do 5. Otroci te papirje razdelijo v dve skupini. Pred seboj imajo tudi list papirja A4, na katerem je narisanih 10 piščančkov. Njihova naloga je, da pobarvajo toliko piščančkov, kolikor je pik na njihovem papirju. 3. postaja: Te sestavljanke so razporejene v vnaprej določenem vrstnem redu, ki ga izbere vzgojitelj. Naloga otrok je, da z vsemi koščki sestavljanke, ki so na voljo na njihovi postaji, dokončajo pot v istem vrstnem redu. 4. postaja: Naloga otrok je, da primerjajo predmete in določijo, kateri predmet je manjši - večji, krajši - daljši, ožji - širši (pas, veja, vrv, kreča, majica, vrč ...). Vsaka dejavnost ima jasno opredeljen prostor, tako zaradi varnosti kot tudi zato, da se pozornost otrok osredotoči na nalogo. Vsaka skupina otrok med delom s slikami živali poimenuje žival, ki je upodobljena na sliki. Otroci so razdeljeni v skupine tako, da so v vsaki skupini otroci z različnimi sposobnostmi in znanjem. Vzgojitelj spremlja napredek na vsaki postaji in kako otroci opravljajo svoje naloge. Po opravljenih nalogah na vseh postajah vzgojitelj da jasen znak, ki je bil predhodno dogovorjen, da si skupine zamenjajo postaje. Vzgojitelj po potrebi otroke motivira s kratko zgodbo.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ste prepričani, da je to njegovo ime? Koliko živali si imel na kupu? Koliko pik si narisal na svoj papir? Kako veš, da je to pravilno? Ali lahko to preverite v svoji skupini? Koliko piščančkov ste do zdaj pobarvali? Koliko jih morate še pobarvati, da bo število pik na vašem papirju enako številu pik? Katere geometrijske oblike imajo te magnetne sestavljanke? Ali poznate druge geometrijske oblike? Katere so to? Ali ste prepričani, da ste pravilno sestavili pot? Katera veja je daljša? Kako lahko to ugotoviš? Zakaj je ta pas širši od tistega? Vidim, da se pri izpolnjevanju nalog menjavate. Ali ste se vsi zamenjali? Ali se pogovarjate o rešitvah?
Vprašanja za razmislek	Katera vloga vam je bila najbolj všeč? Katera naloga je bila za vas največji izziv? Katera dejavnost je bila najbolj zahtevna? V čem ste najbolj uživali? Pri kateri dejavnosti ste potrebovali največ pomoči? Katere igre si ne bi več želeli igrati? Ali je kdo v vaši skupini pomagal prijatelju? Katere druge živali bi si želeli imeti namesto tistih, s katerimi smo se igrali danes? Ali ste morali rešiti kakšno zanimivo situacijo? Kako ste se spopadli z razdelitvijo vlog?
Tveganja in nasveti	Če je potrebno, lahko otroci/vzgojitelj otroku pomagajo prešteti živali in narisati pravilno število pik. Otroci se lahko izmenjujejo na vsaki postaji ali pa zamenjamo postaje, ko vsaj 5 otrok opravi nalogo.

Slika – Piščanec

Slika – Cesta

5.1.15 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorici	Veronika Ojo, Yuliia Barzhak
Ime dejavnosti	Kje sem?
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Razumevanje pomena osebnih podatkov. ■ Pogovarjanje o tem kaj narediti, če se izgubimo. ■ Orientacija na zemljevidu ali tabli. ■ Razvijanje logičnega sklepanja.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Z otrokom individualno utrjujemo informacije, dokler si jih ne zapomni. Med dejavnostjo postavljamo vprašanja za preverjanje razumevanja pojmov. Prepričamo se, da si je otrok informacije zapomnil in jih razumel.
Priprava okolja, pripomočki	Slika likov (dedek, babica, otroci, moški, ženska, policist), natisnjene slike stavb v okolici vrtca, papir A4, barvice.
Navodila	Otroci, včasih se lahko zgodi, da se nehote ločite od staršev, ne da bi se tega pravočasno zavedali, torej se izgubite. Ali že veste, kaj morate storiti v tem primeru? Kako ravnati? Pomembno je, da ostanete tam, kjer ste, če se starši vrnejo na kraj, kjer ste bili nazadnje skupaj. Kako bi ravnali, če bi minilo že nekaj časa, starši pa se še vedno ne bi vrnili? Kje bi moral poiskati pomoč? Lahko se obrnete na gospo, ki ima s seboj otroke, ali pa na policiste, če jih vidite. Kaj bi jim rekli? Kaj bi vam lahko pomagalo? Ali poznate svoje ime, priimek in naslov? Če smo se to zgodi v malem kraju in zagotovo poznate pot domov ter upoštevate pravila cestnega prometa, lahko greste domov. Ali vsi poznate svojo pot domov? Ali jo lahko prikažemo skupaj? Vsak od vas, otroci, bo na magnetni tabli izbral slike stavb ali hiš, ki jih skupaj s starši vidite, ko potujete v vrtec. Tisti, ki imajo daljšo pot do vrtca, lahko poskusijo narisati, kakšne nenavadne stavbe običajno vidijo na svoji poti (pošta, nakupovalni center, lekarna, okrogla hiša, ne kvadratna). Nato se bomo razdelili v skupine in drug drugemu lahko opišete pot domov, poveste, kakšen je vaš naslov kjer živite. Zdaj, ko ste prišli domov, narišite, kako je videti vaš dom. Ali lahko to stavbo nato postavimo na zemljevid? Vprašajte sošolce v skupini, kje živijo, in na podlagi tega poskusite razporediti svoj dom. Na koncu lahko ob svojem domu narišete vse člane svoje družine, ki živijo z vami.
Opis	Otroci sedijo v krogu. V sredini kroga so slike moških, žensk, otrok, policistov in starejših ljudi. Pogovarjamo se o tem, kako varno ravnati v primeru, da se izgubimo. Otroci predlagajo rešitve in razpravljajo. Po tem pogovoru otroci konstruirajo svojo pot domov iz vrtca. Ker večina otrok živi zelo blizu vrtca, bodo na magnetni tabli izbrali stavbe, ki jih srečujejo na poti v vrtec in iz njega. Nato se otroci razdelijo v skupine in drug drugemu opišejo svojo pot v vrtec. Otroci lahko postavljajo dodatna vprašanja. Spodbujamo skupinsko dejavnost. Nato otroci narišejo, kako je videti njihov dom, in s pogovorom z drugimi otroki v skupini poskušajo sliko svojega doma postaviti na pravo mesto na zemljevidu. Na koncu, če se otrokom tako zdi, narišejo člane svoje družine.

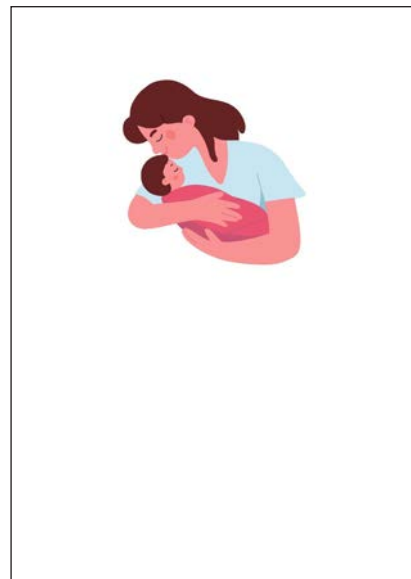
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ste se kdaj izgubili? Če da, kako ste našli pot nazaj k staršem? Koga bi obiskali, če bi se izgubili? Kam bi šli, če bi se izgubili? Na cesti moraš paziti, kam stopiš. Ne pozabite, da se morate, ko ste zunaj, vedno prepričati, da so vaši starši v bližini! Kako si ugotovil, kje živi tvoj prijatelj? Kaj si ga vprašal? Ali veš, kako priti domov? Ali znaš opisati pot? Vidim, da svojemu prijatelju pomagaš pri opisovanju poti. Ali veš, kje živi? Ali je ta prijatelj tvoj sosed? Kako si to izvedel?
Vprašanja za razmislek	Kako bi se počutili, če bi se izgubili? Zakaj? Preden se pogovorimo o tem, kaj storiti, če se izgubite, kaj bi najprej storili? Ali poznate koga, ki se je že kdaj izgubil? Kako so našli pot nazaj k staršem? Kako je potekalo vaše sodelovanje? Ali se je bilo težko spomniti poti domov? Ali ste se spomnili okolice poti? Kaj bi vam pri tem pomagalo? Ali vam je uspelo ugotoviti, kje vsi živijo? Kako ste ravnali naprej?
Tveganja in nasveti	Pomembno je opozoriti, da se v primeru izgube sprva ne smete premakniti z mesta, šele po določenem času se približajte neznancu. Pomembno je, da otrokom svetujete, naj se približajo materi z otroki ali policiji/gasilcem/reševalcem, če jih slučajno vidijo v bližini. Ko se vračajo sami, je pomembno, da otroke opozorite, da morajo upoštevati prometna pravila. Otroke opozorite, da je izjemno pomembno, da med gibanjem na cesti ne izgubijo izpred oči staršev. Priporočamo tudi, da preverite, ali otroci poznajo imena svojih staršev in sorojencev. Če ne, bi bilo koristno, da se jih naučijo v prihodnjih dneh v vrtcu ali doma s starši.

Slika – Moje potovanje (risala Alička Valentovičová)

Slika – Policija nas je obiskala

Slika – Moja družina

5.1.16 Varnost v cestnem prometu

Avtorica	Julijana Kološa, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Kateri prometni znak bom sestavil?
Tematski sklop	Varnost v cestnem prometu
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Razvijanje logičnega razmišljanja. ■ Urjenje presojanja, odločanja, sklepanja in utrjevanje pomena prometnega znaka. ■ Iskanje različnih rešitev in argumentiranje.
Starost otrok	4–5 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroci lahko prometne znake opisujejo na različne načine, ki si jih sami izberejo (npr. lahko kažejo s pantomimo, predstavijo v svojem jeziku ipd.). Predloge sestavljanj lahko razrežemo na različno število kosov, glede na predznanje in stopnjo razvoja. S tem lahko težavnost dejavnosti prilagajamo.
Priprava okolja, pripomočki	Slikovne kartice s prometnimi znaki in sestavljanke (razrezanke) različnih prometnih znakov.
Navodila	■ Otroke s pomočjo slikovnih kartic razdelimo v manjše skupine. ■ V skupini si izmenjujejo ideje, utrjujejo znanje o prometnem znaku, ki je na kartici. Prometni znak po svojih zmožnostih opišejo, pojasnijo njegov pomen v cestnem prometu, pokažejo s pantomimo ali ga predstavijo v svojem jeziku. <i>Kateri prometni znak ima vaša skupina? Kaj pomeni? Ga vsi poznate? Ste ga že kje opazili? Na kaj moramo biti pozorni, ko ga opazimo?</i> ■ Vsaka skupina dobi svojo sestavljanjo, razrezanko. Otroke spodbudimo k sestavljanju razrezanke. <i>Kateri del boš najprej sestavil? Poglej robove, kakšne barve in oblike so? Kaj misliš, kateri prometni znak boš sestavil? Kaj pomeni ta prometni znak? Na mizi imamo več sestavljanj, različnih barv in oblik. Poskusi sestavljati tako, da robove stikaš in ugotoviš, kateri prometni znak si sestavil.</i>
Opis	Na mizah pripravimo več kosov različnih sestavljanj prometnih znakov, ki jih otroci že poznajo. Otroke spodbudimo k sestavljanju in medsebojnemu dialogu o pomenu prometnega znaka in njegovih značilnostih. Med dejavnostjo se pogovarjajo, si prisluhnejo, pomagajo. Otroke lahko opomnimo, da smo spoznali različne prometne znake, naj bodo pozorni na obliko, barvo in njihov pomen.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	V kolikor je potrebno, otrokom pomagamo z vprašanji: <i>Kateri kos boš izbral najprej? Kaj moraš poiskati zdaj? Bodi pozoren na barvo.</i>
Vprašanja za razmislek	Kako ste sodelovali? Že poznate te znake? Kaj pomenijo? Na kakšen način ste se lotili reševanja naloge? Kateri prometni znak je vaš najljubši?
Tveganja in nasveti	Igra se izvaja v umirjenem, sproščenem vzdušju. Otrokom damo čas za razmislek in posredovanje odgovorov. Otroci si prisluhnejo in si med seboj pomagajo pri razlagi, delijo izkušnje. Čas igre lahko omejimo (npr. peščene ure) oz. prilagodimo zmožnostim otrok.
Priloge	Pridobljeno 17. 4. 2023 iz: https://site-317310.mozfiles.com/files/317310/catitems/Prometni_znaki-b31d7d598037a3fdaa4fc383310f0fce.jpg

Priloga 1 – Utrjevanje pomena prometnih znakov

Priloga 2 – Sestavljanke prometnih znakov

Priloga 3 - Dialog med otroki (pojasnjevanje pomena sestavljenega prometnega znaka)

Priloga 4 – Posredovanje pomena sestavljenega prometnega znaka

Priloga 5 – Prometni znaki

Obrázok – Dopravné značky

5.1.17 Materiali in njihove lastnosti

Avtorici	Sumedija Agić, dipl. vzg. in Špela Dovjak, prof. bio. in soc.
Ime dejavnosti	Kovina in magnet
Tematski sklop	Materiali in njihove lastnosti
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Prepoznavanje lastnosti materiala z logičnim sklepanjem. ■ Postavljanje smiselnih vprašanj. ■ Oblikovanje in izražanje svojega mnenja. ■ Primerjava mnenj. ■ Iskanje različnih rešitev (reševanje problemov). ■ Utemeljevanje posameznih rešitev problema.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroci se razdelijo v 4 skupine. Za razvrščanje v skupine lahko uporabimo izštevanko ali igralno kocko z barvami. Skupine se formirajo na podlagi barve, ki jo otrok poimenuje, ko vrže kocko. Če so mesta v skupini določene barve že zapolnjena, otrok kocko vrže ponovno. Posameznikom, ki imajo težave z razumevanjem jezika, nudimo dodatno individualno razlago in omogočimo delo z vizualnimi, slikovnimi navodili. Spodbujamo jih, da se med seboj pogovarjajo, si razdelijo naloge in si pomagajo.
Priprava okolja, pripomočki	Igralna kocka z barvami, magneti, baloni in manjši predmeti iz različnih materialov (npr. Lego kocke; plastične, steklene, lesene perlice; plastični in leseni gumbi; kamenčki; kovinske sponke, ipd.).
Navodila	■ Začnite pogovor o materialih. Vprašajte otroke, katere materiale poznajo in jih lahko naštejejo. ■ Spodbujajte otroke, da razmislijo o materialih, ki jih ne poznajo. <i>Ali vidiš kakšen material, ki ga ne znaš poimenovati? Ga zna poimenovati tvoj prijatelj?</i> ■ Razpravljajte o različnih materialih iz okolja. <i>Kje vse najdemo izbrane materiale? Katerega materiala meniš, da je v naši igralnici največ? Zakaj, pojasni? Iz česa so Lego kocke, stoli, okno? Ali so tvoji prijatelji enakega mnenja kot ti? Iz česa je miza, radiator?</i> ■ Spodbujajte otroke, da razmišljajo o lastnostih materialov. <i>Ali imajo vsi materiali enake lastnosti? S čim lahko prepoznamo kovine?</i> ■ Otroci se razdelijo v skupine. Ena izmed skupin v igralnici poišče manjše predmete iz različnih materialov in z njimi napolni balone (enake barve). Le v enem balonu naj bodo kovinski predmeti. <i>Balone zavežite in povabite druge skupine k ugotavljanju.</i> ■ Ostale skupine poskušajo z vsemi čutili ugotoviti, kaj se skriva v balonih. <i>Spodbujajte jih, da se pogovarjajo, podajajo odgovore in primerjajo svoje ugotovitve s skupino, ki je balone napolnila.</i> ■ Skupina, ki ve, kaj se skriva v balonih, naj odgovarja na morebitna vprašanja in pomaga z namigi ter dodatnimi vprašanji. Če je potrebno, pomaga tudi vzgojitelj.

Navodila	■ Ko skupine ugotovijo, kaj je v balonih, sledi nova naloga: otroci naj zdaj brez tipanja ugotovijo, v katerem balonu se skrivajo kovinski predmeti. <i>Spodbudimo otroke, da poskušajo sami najti različne načine, kako rešiti problem. Kako bi to ugotovili? Ali ima kdo kakšno idejo?</i> ■ Otroci s podanimi predlogi preverjajo, v katerem balonu so kovinski predmeti. Pred vsakim izzivom balone premešamo. ■ Otroke spodbudimo k razmišljanju o tem, kako bi lahko za to nalogo uporabili magnet.
Opis	V tednu pred dejavnostjo otroci skupaj z vzgojiteljem raziskujejo okolico in različne materiale. Otroke spodbujamo, da materiale in njihove lastnosti zaznavajo z vsemi čutili (jih opazujejo, tipajo, vonjajo ...).
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Nekaj najpogostejših materialov si fotografirajo, fotografije natisnemo in pritrdimo na tablo, materiale poimenujejo. V igralnici tako večkrat ponovijo, iz katerih materialov so predmeti, ki smo jih raziskovali, fotografirali, spoznali.
Vprašanja za razmislek	Ste bili vsi istega mnenja, kaj se skriva v balonih? Kako ste rešili nalogo? Zakaj so se nekateri predmeti povezali z magnetom, drugi pa ne? Kako ste ugotovili, kaj je rešitev? Bi kaj dodali, spremenili? Katere predmete bi lahko uporabili za igro z magneti? Poišči jih v igralnici.
Tveganja in nasveti	Da spodbudimo otroke k iskanju idej, uporabimo metodo skupinskega reševanja problemov – viharjenje možganov (brainstorming). Pojasnimo jim, da so vse ideje odlične, dobrodošle, da jih moramo preizkusiti, saj bodo pomembno prispevale k rešitvi naloge. Na ta način dodatno motiviramo tudi otroke, ki so v komunikaciji zadržani, se težje vključujejo v skupinsko delo.

Priloga 1 – Razdelitev v skupine

Priloga 2 – Pripravljanje dejavnosti

Priloga 3 – Raziskovanje, ugotavljanje, kaj je v balonih

Priloga 4 – Razmišljanje, delo v skupini

Priloga 5 – Preverjanje z magnetom

Priloga 6 – Raziskovanje v igralnici

5.1.18 Zdrava prehrana

Avtorica	Maja Geršak Banović, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Kam spada?
Tematski sklop	Zdrava prehrana
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Spodbujanje razmišljanja. ■ Urjenje presojanja, odločanja, sklepanja. ■ Razvrščanje prehranskih izdelkov. ■ Razvijanje logičnega razmišljanja. ■ Urjenje delovnega spomina.
Starost otrok	3–5 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Didaktična igra je primerna za 2–6 igralcev. Primerna je vse otroke, saj vsebuje slikovni material.
Priprava okolja, pripomočki	Igralna kocka s slikami različnih vrst hrane (sadje, zelenjava, mesni izdelki, mlečni izdelki, žitarice, sladkarije), velika igralna kocka s pikami, 6×6 velikih slik na tleh in tabela za sledenje cilju igre. Igra se lahko igra v igralnici, telovadnici, na hodniku ali na igrišču. Otroci morajo imeti dovolj prostora za hojo po slikah, ki jih razvrstimo po prostoru.
Navodila	■ Z otroki se na temo zdrave prehrane pogovarjamo o posameznih skupinah živil. Pripravljenih imamo 6 škatel (na vsaki je označena vrsta hrane – sadje, zelenjava, sladkarije, mlečni izdelki, mesni izdelki, žitarice) in 36 slik z različnimi prehranskimi izdelki. Skupaj razvrstimo slike v škatle: <i>Kam bomo razvrstili jagode? H kateri vrsti hrane spadajo oreščki? Kam bomo umestili klobase? Kam bomo dali jogurt?</i> – tako sprašujemo otroke, dokler ne razvrstimo vseh 36 slik. ■ Slika, ki so v škatlah naključno razporedimo po tleh (naj se živila ne stikajo med seboj), vzamemo pripravljene igralne kocke in pričnemo z igro. Vsak otrok, ki je na vrsti, vrže kocko s slikami in z metom določi prehranski izdelek, ki ga mora poimenovati in opisati. Nato vrže še kocko s pikami in s tem določi koliko izdelkov te vrste (iz prejšnje kocke) mora poiskati na tleh. Premika se lahko samo po vrsti živil, ki jo je pokazala prva kocka. (Npr. če prva kocka pokaže mesne izdelke, druga pa številko 4, mora otrok stopiti na 4 slike mesnih izdelkov in vsakega poimenovati). ■ V primeru, da otrok ne zna poimenovati živila, lahko za pomoč prosi prijatelja, ki ga izbere z vprašanjem <i>Ali ti veš, katero živilo je to?</i> ■ Za vsako dobro opravljeno nalogo, otrok prejme šampiljko na list. V primeru, da mu je pomagal prijatelj, oba prejmeta šampiljko.

Opis	V tednu pred dejavnostjo otroci že naredijo prehranski semafor z vrstami hrane, v knjižnem kotičku listajo slikanice, na temo prehrane izvajamo dejavnosti za usvajanje besedišča o vrstah zdrave prehrane. Za že izvedene dejavnosti v preteklih dneh imamo na stenah igralnice nalepljene plakate, da so na voljo za ogled in pogovor, tako da otroci lažje usvajajo vsebine, ki jih obravnavamo. Otroci se s poljubno izštevanko razvrstijo v skupine (2–6 igralcev) in sledijo predstavljenim navodilom didaktične igre. Igro najprej igramo tako, da vsi otroci opazujejo, ena skupina pa pod vodstvom vzgojitelja demonstrira. Ko otroci usvojijo pravila igre, se lahko igrajo sami, brez odrasle osebe. Z izbiro prijatelja, ki pomaga, skrbimo za vzdrževanje pozornosti in sodelovanja vseh igralcev.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ste vsi razumeli navodila? Veste, kaj je vaša naloga? Kako ste v skupini sodelovali? Je kdo potreboval pomoč? Kako ste uspešno rešili nalogo? Kdo je zbral vse štampljke na listu.
Vprašanja za razmislek	Kako ste ugotovili, kaj je rešitev? Ali je bila naloga razvrščanja in poimenovanja težka? Kako ste si pomagali, če česa niste znali razvrstiti? Kje v igralnici bi lahko poiskali odgovore?
Tveganja in nasveti	Da spodbudimo otroke k iskanju idej, uporabimo metodo skupinskega reševanja problemov – viharjenje možganov (brainstorming). Na ta način dodatno motiviramo tudi otroke, ki so v delu s prijatelji zadržani, se težje vključujejo v skupinsko delo.

Priloga 1 – Razvrščanje živil

Priloga 2 – Razporeditev slik po prostoru

Priloga 3 – Met kocke

Priloga 4 – Izvajanje naloge

5.1.19 Običaji in ljudske pravljice

Avtorici	Špela Petrovič Štampihar, dipl. vzg. in Alekseja Glinšek, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Razmišljujoča tabela
Tematski sklop	Običaji in ljudske pravljice
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Spodbujanje razmišljanja. ■ Razvijanje koncentracije. ■ Urjenje delovnega spomina. ■ Spodbujanje kreativnega mišljenja. ■ Urjenje presojanja, odločanja, načrtovanja, sklepanja, predstavljanja. ■ Iskanje različnih rešitev in argumentiranje.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Priporočamo, da otroci pričnejo z uporabo tabele velikosti 3×3, ki sodi med najmanj zahtevne, nato nadaljujejo s tabelo 4×4 ter na koncu uporabijo tabelo 5×5. V kolikor opazimo, da otroci nalogo zelo hitro usvajajo in bi potrebovali večji izziv, jim ponudimo tabelo z več kvadrati (npr. 6×6, 7×7) in slikami, kar postavi nalogo na višji nivo zahtevnosti.
Priprava okolja, pripomočki	Pripravimo didaktično gradivo (delovne liste), ki vsebujejo tabelo. Zraven tabele potrebujemo tudi slike določenih likov iz pravljice <i>Trije medvedi</i> – deklica, sin medved, mama medvedka, ati medved. Priporočljivo je, da se dejavnost izvaja v mirnem, tihem prostoru, brez motečih zunanjih dejavnikov oz. dražljajev.
Navodila	■ Pripravimo tabele in slike likov iz ljudske pravljice <i>Trije medvedi</i>. Skupaj si ogledamo pripravljene liste s tabelami in slike medvedov. <i>Kaj vidite na listu? Vas ta tabela, mreža na kaj spominja? Ste že kje videli kaj podobnega? Kje oz. za kaj bi lahko to uporabili? Kaj mislite, kaj bo vaša naloga? Kaj bomo počeli? Kakšno navodilo bi vi dali svojim prijateljem v skupini? Kako bi jim razložili, kaj bomo počeli?</i> ■ Otroci se razdelijo v manjše skupine. ■ Vsaka skupina dobi najprej list s tabelo 3×3 in 9 slik medvedov. Njihova naloga je, da morajo tabelo zapolniti tako, da v vsak kvadrat postavijo enega medveda. Paziti morajo, da se enak medved ne pojavi dvakrat v nobeni vrstici in nobenem stolpcu. ■ Ko jim to uspe, nadaljujejo s tabelo 4×4 in s 16 slikami. ■ V kolikor so tudi pri tem uspešni, nadaljujejo s tabelo 5×5 in 25 slikami.
Opis	Otroci lahko sami pripravijo gradivo – izrežejo slike, na katerih so liki medvedov. Razdeljeni v skupine se o dejavnosti pogovorijo ter naredijo načrt izpeljave.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Preverite, ali so v tej vrstici/stolpcu vse slike medvedov različne.

Vprašanja za razmislek	Kaj je cilj naloge? Kako ste se je lotili? Kako veste, da na to mesto ne smete položiti slike velikega medveda? Kako ste vedeli, kaj položiti na določeno mesto? Kaj ste naredili, ko ste ugotovili, da ste se zmotili? Ste kdaj delali kaj podobnega? Kako bi lahko naredili to nalogo še bolj zahtevno?
Tveganja in nasveti	Otroke opozorite, da si vzamejo čas za reševanje naloge in naj ne hitijo. Okolje, kjer se dejavnost izvaja, naj bo umirjeno. Naloga od njih zahteva koncentracijo, zato poskrbite, da jih pri tem nič ali nihče ne ovira.
Priloge	https://sl.wikisource.org/wiki/Trije_medvedi likovno gradivo: Three Bears Cliparts: Download Free High-Quality Three Bears Cliparts (clipart-library.com) Goldilocks and the Three Bears Small World Characters (twinkl.si)

Priloga 1: Priprava in ogled učnega lista

Priloga 2: Opisovanje videnega

Priloga 3: Izvajanje aktivnosti 1

Priloga 4: Izvajanje aktivnosti 2

Priloga 5: Nudenje pomoči med izvajanjem, medsebojna podpora

5.1.20 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorica	Karmen Meško, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Kaj potrebujemo v šoli in zakaj?
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Mišljenje
Cilji	■ Razvijanje številčnih predstav. ■ Povezovanje simbolov in števil. ■ Razvrščanje slik in simbolov.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroci se razdelijo v manjše skupine, kjer jim pripravimo kartonske podlage, na katerih so s pikami narisane vrednosti števil; kartončke s slikami. Otroci si slike ogledujejo na kartončkih in hkrati preštevajo pikice na podlagi; ko najdejo ustrezno (enako) število pik in šolskih pripomočkov na kartončkih, jih položijo na kartonsko podlago. Za otroke iz prikrajšanih okolij priporočamo individualni pristop, pogovor z vzgojiteljem: <i>Kaj vidiš na sliki? Si ta predmet že kdaj držal v roki? Kdaj se ta predmet uporablja? Kaj imajo ti predmeti skupnega?</i>
Priprava okolja, pripomočki	Okrogli kartončki s simbolnimi slikami šolskih potrebščin; kartonasta podlaga s števili.
Navodila	■ Vzgojitelj in otroci sedijo k mizi. Otroci najprej prejmejo kartončke s slikami različnih šolskih pripomočkov. ■ Otroci prepoznajo ter poimenujejo pripomočke, pogovarjamo se tudi o rabi teh pripomočkov. <i>Poznate ta pripomoček? Ste ga že kdaj držali v roki? Kdaj ga uporabljamo? Kaj še lahko počnemo z njim? Iz kakšnega materiala je? Ga imamo v vrtcu? Poiščite ga.</i> ■ Otroci nato dobijo okrogle kartončke s slikami šolskih potrebščin, na katerih je napisano število predmetov. ■ Otroci prepoznajo in poimenujejo predmete na teh kartončkih ter jih preštejejo.
Opis	S pomočjo vidne zaznave pik, izgovarjajo številke, da bodo lahko razporejali kartončke z enakim številom šolskih pripomočkov k pikam na podlagi. Med celotnim izvajanjem dejavnosti vzgojitelj kontinuirano spodbuja otroke k opazovanju, razmišljanju in povezovanju. Didaktična gradiva pripravimo za vse otroke, zato lahko delajo hkrati vse skupine.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Otroke spodbujamo, da glasno preštevajo. Če jim štetje povzroča težave, štejemo skupaj z otroki v skupini. Spodbujamo jih, da si slike ogledujejo skupaj in se o njih pogovarjajo, debatirajo.
Vprašanja za razmislek	Kako ste našli ustrezne kroge na podlagi? Ste si pomagali s prsti? Kaj vam je bilo pri tej nalogi najtežje?
Tveganja in nasveti	Pri poimenovanju predmetov otroku lahko dajemo namige. V kolikor otrok ne ugotovi števila preko vidne zaznave, ga spodbudim, da prešteje pikice. V kolikor je tudi tukaj neuspešen, mu pomagamo pri preštevanju. Če otrok predmetov ne prepozna, mu pomagamo z namigi (npr. s tem predmetom lahko rišeš ravne črte).

Priloga 1 - Ogledovanje kartončkov s slikami

Priloga 2 - Preštevanje simbolov na kartončkih

Priloga 3 - Preštevanje pik na podlagi

Priloga 4 - Opazovanje in pogovor

Priloga 5 - Preštevanje pripomočkov in primerjanje s številom pik

5.2 Spomin

5.2.1 Vsak je drugačen

Avtorici	Sabina Plechingerová, Naděžda Husová
Ime dejavnosti	Tiha pošta
Tematski sklop	Vsak je drugačen
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Poimenovanje elementov v okolici. ■ Oblikovanje vprašanj, odgovarjanje nanje in ocenjevanje besednih nastopov. ■ Ustno odgovarjanje. ■ Opisovanje situacije, bodisi resnične bodisi prikazane na sliki. ■ Zavestno prizadevanje, osredotočenost na dejavnost in njeno dokončanje. ■ Zaznavanje in razlikovanje z vsemi čutili, vključno z razločevanjem zvokov in tonov, prepoznavanjem oblik in drugih značilnosti predmetov z vidom, prepoznavanjem vonjav in okusov ter zaznavanjem z dotikom.
Starost otrok	4–7 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke razdelite v skupine. Idealno bi bilo, če bi vsako skupino sestavljalo 5–6 otrok. Vzgojitelj lahko izbira med dvema načinoma združevanja v skupine. Lažja možnost: Vzgojitelj lahko uporabi barvne ovojnice in barvne kljukice. Vodjem skupin razdeli karte iz ovojnic, medtem ko drugi otroci vlečejo barvne kljukice. Nato se oblikujejo skupine glede na barvo, dodeljeno posameznemu otroku. Težja možnost: Vzgojitelj dodeli nalogo - oblikovanje skupin po pet, pri čemer mora vsaka skupina vključevati vsaj enega otroka, ki izpolnjuje določena merila (npr. deklico, dečka, nekoga z očali itd.). Otroci naj iščejo člane skupine, ki imajo z njimi nekaj skupnega (npr. barvo las, očala, barvo oči itd.). Za večji izziv se lahko uvedejo dodatne kartice. Otroci lahko izpolnijo 2–3 kartice hkrati.
Priprava okolja, pripomočki	Tabela z navodili, prazna tabela, slikovne kartice.
Navodila	Razpravljamo o konceptu edinstvenosti. Nas lahko kdo spomni, kaj pomeni, ko je nekdo edinstven? Kaj ali kdo je lahko edinstven? Danes imam slike fantkov in deklic. Čeprav imajo morda nekaj podobnosti, imajo tudi razlike. Vsak od njih ima rad različne stvari in ima različne želje glede hrane. Vaša naloga je zdaj zbrati te podatke o njih. V vaši skupini bo ena oseba prejela kartico z informacijami o tem, kaj ima vaš dodeljeni fant ali deklica rad in v čem uživa. Ta oseba ne sme razkriti te karte drugim in mora sedeti ločeno s hrbtom obrnjena proti preostali skupini. Drugi član skupine bo dobil prazno kartico in jo mora izpolniti z majhnimi karticami na podlagi posredovanih informacij. Tako kot prva oseba naj tudi oni sedijo ločeno s hrbtom obrnjeni proti skupini. Ostali v skupini bodo tiho posredovali te informacije.

Navodila	Vadimo: Oseba, ki prva izpolni svojo karto, sede in začne s šepetanjem sporočila, na primer: Fant ne mara ugank. Nato posredujte to sporočilo, dokler ne doseže zadnje osebe, ki mora pravilno identificirati sliko in jo postaviti na ustrezno mesto na svoji prazni kartici. Sodelujte in se dogovorite o svojih vlogah.
Opis	Vzgojitelj preveri, kaj so se že naučili o edinstvenosti. Nato se otroci razvrstijo v skupine po priloženih navodilih glede na izbrano varianto. Preden začne igro, vzgojitelj otrokom razdeli vloge v skupinah. Razpravljajo in sodelujejo pri tem, kdo bo deloval kot pobudnik, kdo bo končni prejemnik in kdo bo glasnik. Ko so vloge določene, zasedejo določena mesta. Otrok, ki sedi na prvem mestu, dobi izpolnjeno kartico, ki vsebuje vse podatke o fantku ali deklici na sliki. Pregledajo kartico in izberejo eno informacijo, ki jo posredujejo v kratkem stavku (npr. „Imajo modre oči,“ „Uživa v igranju nogometa,“ „Ne je paradižnikov“). Ta stavek zašepetajo na uho osebi, ki sedi za njimi. Na ta način se informacije prenašajo od ene osebe do druge in na koncu dosežejo zadnjo osebo v skupini. Ta zadnja oseba ima pred seboj kartico, skupaj z ločenimi slikovnimi karticami, ki so potrebne za dokončanje. Po prejemu informacij poiščejo določeno sliko in jo postavijo na ustrezno mesto na kartici. Ko je karta v celoti izpolnjena, se celotna skupina zbere v krog. S kartico, ki je bila prvotno dana prvemu otroku, preverijo točnost izpolnjene kartice.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ali razumete nalogo? Lahko kdo razloži pravila igre? Ali lahko prepoznate vse predmete na sliki? Ali obstajajo predmeti, o katerih niste prepričani? Če potrebujete pomoč, lahko za nasvet prosite prijatelja v drugi skupini. Glede katerih informacij še niste prepričani? Kako ste si razdelili vloge v svoji skupini? Kakšne dogovore ste sklenili?
Vprašanja za razmislek	V čem se vaše karte razlikujejo med seboj? Ali lahko opišete težavo, na katero ste naleteli? Kako vam je to uspelo rešiti? Bi naslednjič kaj naredili drugače? Kateri vidiki naloge so vam predstavljali izziv? Kako ste razdelili vloge v skupini? Je kdo, ki bi se rad preizkusil v drugačni vlogi v skupini? Ali lahko ugotovite kakšno podobnost med vami in fantom/dekletom na kartici? Kakšne so vaše prehrambene želje in česa ne marate? Primerjajte se z vrstniki.
Tveganja in nasveti	Otroke opomnite, naj si ne izmišljajo lastnih besed in naj pri izmenjavi informacij komunicirajo tiho. Otroke spodbudite, naj podajo vzorčne stavke in pokažejo, kako izpolniti kartico.

Priloga 1 – Združevanje

Priloga 2 – Dajanje navodil

Priloga 3 – Vloga prvega

Priloga 4 – Vloga zadnje osebe

Priloga 5 – Prenos informacij

Priloga 6 – Ocenjevanje

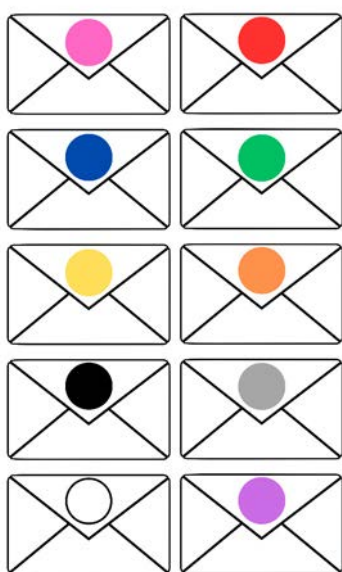
Priloga 7 – Izročki 1

Priloga 8 – Izročki 2

Priloga 9 – PDF datoteka –
Pripravljene voščilnice za
dečke/deklince

Priloga 11 – PDF datoteka –
Ovojnice za združevanje

5.2.2 S čim se rad igram

Avtorici	Marcela Dietlová, Naděžda Husová
Ime dejavnosti	Zgradite svojo igračo
Tematski sklop	S čim se rad igram
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Izražanje samostojnih in smiselnih misli, idej, občutkov, mnenj in sodb. ■ Izvajanje nalog po spominu. ■ Oblikovanje vprašanj in podajanje verbalnih odgovorov. ■ Urjenje vizualnega spomina skozi igro. ■ Sklepanje dogovorov tako z vrstniki kot z odraslimi. ■ Razvijanje osnovnih informacijskih veščin.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroci se razdelijo v skupine. V vsaki skupini naj bo maksimalno 5 otrok. Za lažjo delitev v skupine lahko uporabite barvne žetone. Otroci naj potegnejo žetone iz vrečke. Glede na barvo izžrebanega žetona, se bodo pridružili ustrezni skupini.
Priprava okolja, pripomočki	Tablica ali pametni telefon za snemanje postopka sestavljanja igrače. Poleg tega boste potrebovali razstavljenno igračo, sestavljeno iz največ petih delov, kot je leseni robot z glavo, telesom, rokami, nogami, dvema vijakoma in dvema maticama.
Navodila	Naša današnja tema je vaša najljubša igra ali igrača. Katera je tvoja najljubša igrača? Iz katerega materiala je narejena? Ali se spomnite kakšnih alternativnih materialov, iz katerih bi lahko bila izdelana? Je kdo že imel igračo iz nečesa starega ali rabljenega? Če da, kako je izgledala in kako se je imenovala? Če bi jo razstavili, iz koliko delov bi bila sestavljena? Ali imate kakšna navodila? Kje običajno najdemo navodila za izdelavo, sestavljanje ali uporabo stvari? Ali so vaši igrači priložena navodila ali ste jih ustvarili sami? Če bi ga morali sestaviti po spominu, kako bi to naredili? Prinesel sem eno od teh igrač, ki jih je mogoče razstaviti. To je robot z imenom Emil. Preden vam razkrijem Emila, bi rad, da razmislite, katere materiale bi lahko uporabili za izdelavo robota. Zdaj pa pogledjmo Emila. Iz katerih materialov mislite, da je narejen? Katere dele ali komponente bi potrebovali, da bi ustvarili robota, kot je on? Iz koliko delov je sestavljen Emil in kako bi jih povezali med seboj? Ali lahko na njem prepoznate kakšne geometrijske oblike? Ima še kdo doma igračo robota, ki se ga da razstaviti? Danes je vaša naloga razstaviti Emila. Vaša naloga je, da fotografirate vsak del, ki ga odstranite. Sodelujte, dogovorite se, kje začeti, in razdelite vloge znotraj skupine. Fotografije vam bodo služile kot navodilo za sestavljanje. Kdo lahko povzame vašo nalogo? S katerim delom boste začeli? Ali vsi znate uporabljati tablico ali telefon? Po potrebi lahko za pomoč prosite prijatelja iz svoje ali druge skupine. Po razstavljanju in dokumentiranju: Vidim, da je robot zdaj razstavljen, postopek pa ste zabeležili na fotografijah. Kot skupina pregledajte fotografije, ki vam bodo služile kot navodila za sestavljanje, in znova sestavite robota po spominu. Poskusite si zapomniti zaporedje, ko pregledujete fotografije. Sodelujte kot skupina in se odločite, kako si boste razdelili vloge za ponovno gradnjo. Ali vsi razumete nalogo ali jo je komu treba še enkrat razložiti?

Opis	Otroci sedejo v krog z vzgojiteljem in se pogovarjajo o svojih najljubših igračah in o tem, kako se radi igrajo z njimi. Vzgojitelj zastavlja odprta vprašanja, da otroke spodbudi, da opišejo svoje igrače, vključno z njihovim videzom, materialom in ali jih je mogoče razstaviti in ponovno sestaviti oziroma ali obstajajo navodila za sestavljanje. Nato vzgojitelj otrokom predstavi razstavljenega robota, narejenega iz odpadnega lesa, vijakov in matic. Preden razkrije robota, otroke spodbudi k razmišljanju o tem, katere materiale bi lahko uporabili za njegovo izdelavo. Ko je robot razkrit, otroci opišejo in analizirajo njegovo sestavo, pri čemer upoštevajo, iz koliko delov je sestavljen. Po tem se otroci razdelijo v skupine. Vzgojitelj poskrbi za prvi del naloge: vsaka skupina je odgovorna za razstavljanje robota in dokumentiranje procesa s fotografiranjem s tablico ali telefonom. Otroci sodelujejo v svojih skupinah in skupaj dokončajo to fazo naloge. Nato vzgojitelj predstavi drugi del naloge. Skupine sodelujejo pri ponovnem sestavljanju robota po spominu. V tej fazi si dodelijo vloge in odgovornosti znotraj skupine, da zagotovijo učinkovito timsko delo. Skozi aktivnost otroci med seboj sodelujejo, razpravljajo in se dogovarjajo, kako pristopiti k posameznemu delu naloge.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ali ste se dogovorili, kdo fotografira in kdo robota razstavi? Kam odlagate dele, da se ne pomešajo med seboj? Ali ste fotografirali vsak korak postopka? Ali se dogovarjate? Zakaj ne morete znova sestaviti robota po navodilih? Kaj lahko storite glede tega? Kako lahko to rešite?
Vprašanja za razmislek	Kako se vam je zdelo skupinsko delo? Ali je kdo pomagal komu iz druge skupine? S čim? Kako je bilo komu svetovati? Kdo je prvi začel z razgradnjo? Kaj vam je bilo težko? Kaj bi naslednjič naredili drugače? Zakaj? Ste lahko sestavili robota po spominu, kot je izgledal, ko vam je bil predstavljen? Kaj je bilo drugače?
Tveganja in nasveti	Otroke spodbujajte, da si med seboj pomagajo. Razstavljene dele naj postavijo na določeno mesto, da jih ne bodo pomešali. Opomnite vse otroke v skupini, naj si ogledajo fotografirani postopek.

Priloga 1 – Pripomočki

Priloga 2 – Skupna razgradnja 1

Priloga 3 – Skupna razgradnja 2

Priloga 4 – Sodelovanje za snemanje postopka

Priloga 5 – Delo s telefonom – navodila za izdelavo

Priloga 6 – Zapomni si postopek in sestavljanje

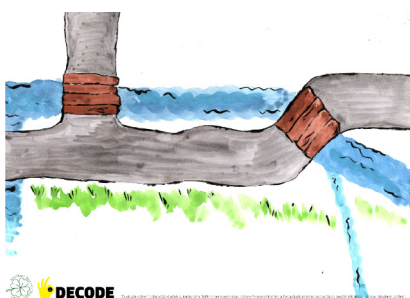
5.2.3 Voda okoli nas

Avtorji	Sabina Plechingerová, Vlasta Maxová in kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Ime dejavnosti	Po sledih reke
Tematski sklop	Voda okoli nas
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Oblikovanje vprašanj, odgovarjanje, vrednotenje besednih nastopov. ■ Ustno odgovarjanje, opisovanje situacij (resnično, po sliki). ■ Zavestno usmerjeno opazovanje (novo, spremenjeno, manjkajoče). ■ Prepoznavanje in poimenovanje tega, kar nas obdaja. ■ Sledenje in učenje po navodilih. ■ Izvajanje nalog po spominu. ■ Urjenje vizualnega spomina.
Starost otrok	3–7 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke bomo razdelili v skupine po tri ali štiri. Otroci izmenično vlečejo barvne ščipalke iz klobuka, in se tako razporedijo v skupine. Priporočljivo je, da aktivnost razdelite na dva dni. Prvi dan bodo otroci fotografirali s povečevalnimi stekli. Drugi dan bodo izdelali zemljevid in priložili fotografije. Za pregled lahko skupine vzamejo svoje dokončane zemljevide in se vrnejo na lokacijo ob reki, da skupaj preverijo točnost. Vzgojitelj naj nenehno spremlja menjavo vlog in koordinacijo med otroki.
Priprava okolja, pripomočki	Barvna povečevalna stekla, natisnjene fotografije, fotoaparati, barvice, palčke, zemljevid.
Navodila	Prvi dan: Danes se osredotočamo na vodo in bomo raziskovali njeno okolico. Poskusite si priklicati čim več predmetov, zvokov, rastlin in živali iz okolice reke. Vsak od vas bo imel svojo barvno lupo, s katero bo lahko s fotoaparatom posnel zanimive stvari na poti. V skupini se morate odločiti, kdo bo uporabljal fotoaparati, kdo povečevalno steklo in kdo bo iskal predmete, ki vas zanimajo. Ali vsi razumete nalogo? Vam je jasno, kaj morate storiti? Ali vam lahko jaz ali nekdo iz vaše skupine kaj pomaga? Ali znate uporabljati povečevalno steklo? Ste seznanjeni z upravljanjem kamere? Se vam zdi kakšen del naloge izziv? Če da, kaj konkretno? Drugi dan: Naša tema se vrti okoli vode. Lahko kdo povzame, kaj je bila vaša včerajšnja naloga? Se spomnite skupin, v katerih ste bili med fotografiranjem ob reki? Ponovno se združite v iste skupine kot včeraj. Ali kdo potrebuje pomoč? Ali se vsi zavedate, kaj morate storiti? Vsaki skupini smo dali zemljevid, ki opisuje pot, ki smo ji sledili, vključno s pomembnimi lokacijami. Vaš cilj je dokončati zemljevid. Imate pripravljene fotografije, vaša naloga pa je, da jih postavite na zemljevid, kjer ste med izletom te stvari opazovali, in jih pripnete. S tem bo zemljevid končan. Bistvenega pomena je komunikacija znotraj vaše skupine, menjavanje in sodelovanje. Ko bodo vaši zemljevidi končani, se bomo zbrali v krogu, da jih skupaj pregledamo. Ali razumete, kaj morate storiti zdaj? Ne pozabite sporočiti in razmisliti o tem, kar ste videli med včerajšnjim raziskovanjem. Ali potrebujete pomoč? Se srečujete s kakšnimi izzivi? Če je tako, ali jih lahko rešite sami ali vam lahko pomaga vrstnik v vaši skupini? Pomoč lahko poiščete tudi pri vrstniku iz druge skupine.

Opis	Prvi dan se otroci zberejo v krogu, kjer jim vzgojiteljica predstavi naloge za oba dneva in razloži cilje dejavnosti. V igralnici se otroci najprej razdelijo v skupine. Ko se odpravijo do reke, otroci, ki delajo v svojih skupinah, uporabljajo fotoaparate ali tablice skupaj z barvnimi povečevalnimi stekli, da ujamejo tisto, kar pritegne njihovo pozornost. Hkrati se trudijo, da bi si zapomnili določene lokacije, kjer je bila posamezna fotografija posneta. Pri tej dejavnosti otroci sodelujejo in usklajujejo svoja prizadevanja. Imajo tudi možnost, da po potrebi zamenjajo vloge. Naslednji dan dobijo iste skupine zemljevid, ki ga je pripravil vzgojitelj. Kot skupina postopoma izpolnjujejo ta zemljevid. Uporabljajo natisnjene fotografije in jih postavljajo na pravilna mesta, kjer so bile prvotno posnete s svojimi barvnimi povečevalnimi očali in fotoaparati. Po končani dejavnosti se otroci zberejo v krogu. Tu skupaj ocenijo in predstavijo, kaj so si zapomnili in nalepili na svoje karte.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kako si nameravate zapomniti točne lokacije, kjer ste posneli vsako fotografijo? Razmislite, ali bodo stvari, ki ste jih fotografirali, jutri še vedno tam. Lahko s fotografijami ujameste vse, kar vas zanima? Ali lahko navedete imena za vse predmete, ki ste jih fotografirali? Ali ste pravilno določili ustrezno lokacijo za vsako fotografijo na zemljevidu? Ali dosledno menjavate različne vloge znotraj svoje skupine? Ali jasno razumete vse pomembne mejnike na zemljevidu? Jih lahko identificirate vsaj pet ali morda celo več? Morda bi bilo koristno, če navzkrižno preverite s prijatelji v skupini, da zagotovite točnost umestitev vaših fotografij.
Vprašanja za razmislek	Sodelovali ste znotraj svoje skupine in se zanašali drug na drugega. Ste naleteli na kakšne izzive, ki ste jih morali premagati? Ali je med aktivnostjo prišlo do kakšnih nepričakovanih presenečenj? Se spomnite kakšnih izboljšav za naslednjič? Ali ste lahko pri fotografiranju učinkovito menjavali vloge? Kako vam je uspelo zagotoviti, da so vsi imeli možnost sodelovati? Kdo v vaši skupini se je uspešno izmenjeval in kako bi lahko izboljšali postopek rotacije za naslednjič? Ali so si vsi zapomnili in kaj pravilno postavili na zemljevid? Kateri vidiki dejavnosti so se vam zdeli najbolj zahtevni ali najlažji? Ali lahko pojasnite, zakaj ste se tako počutili?
Tveganja in nasveti	Prizadevajte si zagotoviti, da imajo vsi otroci dostop do istega prostora. Spodbujajte jih, da posnamejo slike predmetov in motivov, ki ostanejo nespremenjeni. Okrepite pomen sodelovanja znotraj skupin in menjavanja različnih vlog.

Priloga 1 – Povečevalne lupe – fotografija

Priloga 2 – PDF datoteka – Pripravljen zemljevid

Priloga 3 – Opazovanje reke

Priloga 4 – Fotografija

Priloga 5 – Uporaba lupe in kamere

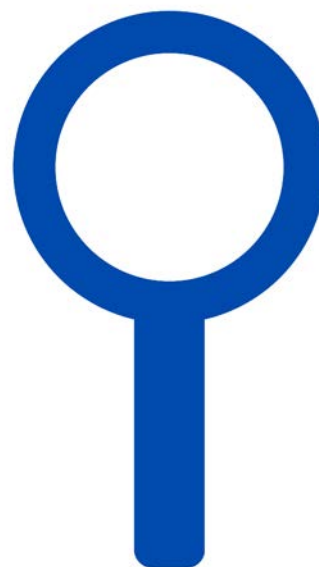
Priloga 6 – Pogajanje v skupini

Priloga 7 – Lepljenje na zemljevid

Priloga 8 – Delitev v krogu

Priloga 9 – PDF datoteka – Barvne lupe

5.2.4 Svet okoli nas

Avtorji	Naděžda Husová, Vlasta Maxová in kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Ime dejavnosti	Pripravimo nahrbtnik ...
Tematski sklop	Svet okoli nas
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Namerno osredotočanje na dejavnost in ohranjanje pozornosti. ■ Učenje kratih besedil na pamet. ■ Razvijanje spomina.
Starost otrok	2–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Pred aktivnostjo priporočamo jogo z otroki za izboljšanje koncentracije in prekrvavitev možganov (Zgodba o drevesu iz semena – video v priponki). Otroci, ki obvladajo položaje, lahko pomagajo ostalim otrokom, kot je prikazano v videu. Tako lahko pomagajo pri vsakem položaju in ogrevanju. Začnite z manjšo skupino otrok – največ 6 otrok. Nalogo se lahko uporablja tudi za vadbo slušnega spomina. Dejavnost lahko spremenimo tako, da otroci najprej v nahrbtnik pospravijo predmete, ki jih vidijo, nato predmete, ki so prikazani na sliki, in nazadnje predmete, ki si jih zamislijo.
Priprava okolja, pripomočki	Nahrtnik, razni predmeti, košara.
Navodila	Kam greste najraje na sprehod? Kaj pomeni pohod ali sprehod? Poskusite razmisliti, kaj bomo dali v nahrtnik. Kakšno bo vreme med sprehodom? Kako se morate obleči in obuti? Se spomnite, ali ste vi ali vaši starši kdaj kaj izgubili na sprehodu? Vaša naloga je, da si postopoma zapomnite vse predmete, ki smo jih dali v nahrtnik, jih ponovno navedete in na seznam dodate še kakšen predmet po vaši izbiri. Začel bom: »Ko grem na pohod, dam skodelico v nahrtnik« (Vzgojitelj vzame skodelico in jo da v nahrtnik). (Otrok na desni ponovi: »Ko grem na pohod, dam skodelico in žlico v nahrtnik.« in jo da v svoj nahrtnik). Ali razumete, kako to storiti? Potrebujete kakšen nasvet? Lahko to storite sami?
Opis	Idealno bi bilo, da bi otroci sedeli v krogu. V sredini kroga je košara z različnimi predmeti. Otrok, ki začne, vzame nahrtnik pred seboj in pomisli na stavek, skupaj s prvim predmetom, ki ga bo dal v nahrtnik. Naslednji otrok v vrsti ponovi stavek, vključno z vsemi prejšnjimi predmeti, nato pa izbrani predmet doda v nahrtnik. Pri tej dejavnosti otroci sodelujejo in pomagajo tistemu, ki ima morda težave s pomnjenjem.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kako ste se dogovorili, kdo bo začel?

Vprašanja za razmislek	Kaj je bil za vas najzahtevnejši del? In kaj vam je bilo lahko? Koliko predmetov ste si lahko zapomnili? Bi jih lahko našteli enega za drugim?
Tveganja in nasveti	Nalogo lahko uporabimo tudi za urjenje slušnega spomina. Na primer: »Ko sem šel v gozd, sem slišal sssss, kača ...« Vzgojitelj otroke opozori, naj se dogovorijo in poudari, da je pomembno ostati miren in dovoliti, da razmišljajo tudi drugi v skupini.

Priloga Priloga št. 1 – Skupinska dejavnost v praksi 1

Priloga št. 2 – Skupinska dejavnost v praksi 2

Priloga št. 3 – Skupinska dejavnost v praksi 3

5.2.5 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorici	Vlasta Maxová, Husová Naděžda
Ime dejavnosti	Mednarodni dan otroka – Pikapolonica in njene pikice
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Samostojno in smiselno izražanje misli, idej, občutkov, mnenj in sodb v ustrezno ubesedenih stavkih. ■ Sodelovanje v pogovorih (poslušanje drugih, čakanje, da drugi zaključijo svoje misli, sledenje govorcu in vsebini ter postavljanje vprašanj). ■ Oblikovanje vprašanj, odgovorov. ■ Razmišljanje, preprosto sklepanje ter izražanje misli in idej. ■ Sledenje navodilom. ■ Razumevanje osnovnih numeričnih in matematičnih konceptov, ustvarjanje elementarnih matematičnih povezav in njihova praktična uporaba (kot je primerjanje, urejanje in razvrščanje nizov predmetov na podlagi določenih pravil, razumevanje števil do približno šest, dojemanje številskih zaporedij v obsegu do deset in razumevanje pojmov, kot so več, manj, prvi, zadnji itd.). ■ Razumevanje prostorskih konceptov, vključno z desno, levo, spodaj, zgoraj, na sredini, zadaj, pod, nad, blizu, zraven, med itd.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke razporedimo v skupine. Optimalno število otrok v vsaki skupini je štiri. Vzgojitelj za lažjo organizacijo otrok v skupine lahko uporabi rože z barvnimi krogi. Otrokom razdelimo rože in jih razporedimo v skupine z enakimi barvami.
Priprava okolja, pripomočki	Rože iz papirja v sedmih različnih barvah Barvice, ki se ujemajo z barvami papirnatih rož Slika pikapolonic z različnimi barvnimi pikami Slika pikapolonic s praznimi pikami Podloga s kljukicami za pritrditev slik pikapolonice Ovojnice
Navodila	Pikapolonica leta s cveta na cvet. Hkrati se njene pike obarvajo. Na travniku pred seboj vidite sedem raznobarnih rožic, ob vsaki pa so barvice, s katerimi boste barvali. Razdelite se v skupine. Vsaka skupina bo od mene prejela pikapolonico z različnimi barvnimi pikami. Vaša prva naloga je, da si skupaj kot skupina zapomnite barve pik na pikapolonici. Dobro si jo oglejte. V skupini se dogovorite, kdo si bo zapomnil katero barvo. Veš kaj storiti? Kdo lahko zame ponovi prvi del naloge? Pikapolonico z barvnimi pikami bom zdaj skrila v kuverto, ne boš je videla. Od mene boš dobil prazno pikapolonico. Drugi del naloge je, da narišete barve v pikah točno tako, kot ste jih videli na svojem vzorcu. Po travniku boste letali kot pikapolonice, pri rožah boste našli barvice, ki jih potrebujete, in pike, ki jih boste pravilno pobarvali. O tem se je treba dogovoriti, tako da se vsi v vaši skupini vključijo in izmenjujejo. Kdo nam lahko ponovi celotno nalogo?

Opis	Na travi je razprostrtih sedem različnih barvnih cvetov. Ob vsaki rožici so barvice enake barve kot rožica. Otroci so razdeljeni v skupine. Vsaka skupina si pri vzgojitelju izbere eno pikapolonico z barvnimi pikami in skupaj se dogovorijo, kdo si bo zapomnil katero barvo. Vzgojitelj pikapolonico skrije v kuverto, med barvanjem pa mora ostati zaprta. Skupine prejmejo pikapolonico z nepobarvanimi pikami, pritrjeno s kljukicami na trdno podlogo. Skupina skupaj leti po travniku in barva pike, kot so si jih zapomnili v predlogi. Otroci se med barvanjem izmenjujejo v skupinah, se dogovarjajo in komentirajo barvo pik. Po vrnitvi preverijo in preštejejo pravilno obarvane pike po predlogi v kuverti.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kako se usklajujete in dogovarjate v svoji skupini? Kdo je odgovoren za beleženje posamezne barve in kako ste se odločili? Katere strategije bi lahko uporabili, da zagotovite, da so vsi v vaši skupini aktivno vključeni? Ali obstaja kakšna posebna barva, ki bi si jo rad zapomnil iz pikapolonice svojega sošolca? Kako lahko zagotovite, da se vsi učinkovito izmenjujejo?
Vprašanja za razmislek	Katere barve ste si uspeli pravilno zapomniti? Kako ste določili pravilno število pik? Ali lahko opišete postopek, kako je vaša skupina dosegla dogovor? Ali ste si kot skupina morali zapomniti posebne barve?
Tveganja in nasveti	Začnite s pikapolonico z manj pikami in postopoma povečujte kompleksnost. Okrepite pomen sodelovanja znotraj skupin.

Priloga št. 1 – Seznanitev z dejavnostjo

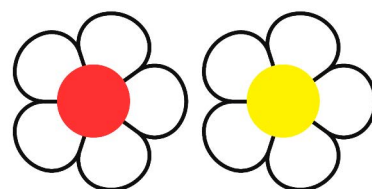
Priloga št. 2 – Dogovarjanje v skupinah

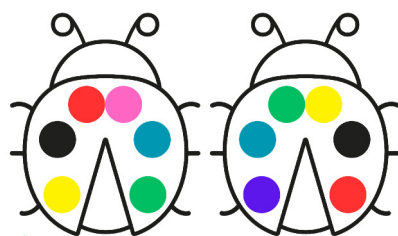
Priloga št. 3 – Shranjevanje v ovojnici

Priloga št. 4 – Risanje in menjavanje

Priloga št. 6 - PDF datoteka - Barvne rože za razvrščanje v skupine

Priloga št. 7 – Pikapolonice

5.2.6 Naša okolica

Avtorica	Hana Zárubová
Ime dejavnosti	„Kaj vidi zmaj od zgoraj?“
Tematski sklop	Naša okolica
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Orientiranje v bližnji okolici, pomnenje imen različnih objektov in njihove lege v vasi. ■ Ločevanje in pomnenje določenih slikovnih simbolov. ■ Poimenovanje otrokove okolice. ■ Sodelovanje z drugimi.
Starost otrok	5–7 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Izberite samo en objekt ali majhno število zgradb. Prav tako bo bolje, da otrok izbere predmet, ki ga najbolje pozna - na primer vrtec ali trgovina.
Priprava okolja, pripomočki	iPadi.
Navodila	»Svet bomo poskušali pogledati od zgoraj. Ali veste, otroci, kaj vidi zmaj od zgoraj? Najprej bomo z iPadi fotografirali najbolj znane stavbe v našem mestu, v vrtcu pa si jih bomo ogledali še od zgoraj. Vzemite iPade in se odpravite v vas. Ustavljajte se pri zanimivih predmetih in jih fotografirajte (po možnosti iz več kotov). Poimenuje predmete in opiše, kako izgledajo (od spodaj, od spredaj, od strani, od zadaj.) Po vrnitvi v vrtec z iPadi poiščite satelitski zemljevid v aplikaciji Google Zemljevidi. Oglejte si predmete s perspektive zmaja (od zgoraj). Poskusite prepoznati posamezne predmete in druge, ki jih obdajajo (drevesa, ribniki itd.). Razložite različne ikone na zemljevidu (npr. H za bolnišnico itd.).«
Opis	Otroci se bodo odpravili v vas, fotografirali zanimive objekte (šolo, cerkev, trgovino, restavracijo...). Otroci bodo delali v manjših skupinah ali parih, izmenjevali se bodo pri fotografiranju. Ocenjevali bodo fotografije drug drugega. Pogovarjali se bodo o namenu objektov, opisali njihov izgled in se poskušali spomniti vseh objektov, ki so jih fotografirali v vasi. Po vrnitvi v vrtec bodo fotografije še enkrat pregledali (vzgojitelj lahko fotografije natisne za lažjo predstavbo). Z iPadi bodo odprli aplikacijo Google Zemljevidi, dostopali do zemljevida območja in skušali poiskati fotografirane objekte iz zmajevske perspektive (od zgoraj). Lahko poimenujejo tudi druge stvari v bližini teh predmetov (drevesa, pokopališče, ribnik itd.). Razpravljali bodo o razliki med tem, kar vidijo s tal, in tem, kar vidijo od zgoraj. Poskušali si bodo priklicati različne podrobnosti o objektih, ki bi jim pomagali, da jih prepoznajo na Google Zemljevidih.

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	»Vzgojitelj vpraša otroke: Katere zanimive objekte v vasi poznate? Ali veste, kje se ti objekti nahajajo in ali lahko najdete pot do njih? Kaj vam je na objektih všeč in kaj ne?» Vzgojitelj bo na koncu delil svoje mnenje z otroki, vendar s poudarkom, da ni nujno, da so mnenja vseh enaka in da lahko vsak otrok vidi različne predmete drugače.
Vprašanja za razmislek	»Vzgojitelj vpraša otroke, kako dobro so se orientirali po vasi in iskali predmete. Vpraša, ali so slučajno opazili kaj nenavadnega, kar je pritegnilo njihovo pozornost. Vpraša, ali se spomnijo poti do posameznih objektov (od šole do cerkve itd.). "So ti bile zgradbe všeč? Kateri objekti so zanimivi in zakaj? Ali ti je bila ta dejavnost všeč in zakaj? Misliš, da bi lahko s starši našel svojo hišo ali stanovanje na zemljevidu?"
Tveganja in nasveti	"Pogovorite se o varnosti pri uporabi iPadov na prostem.

Fotografija št. 1 – Kaj zmaj vidi od zgoraj? – delo z iPadom

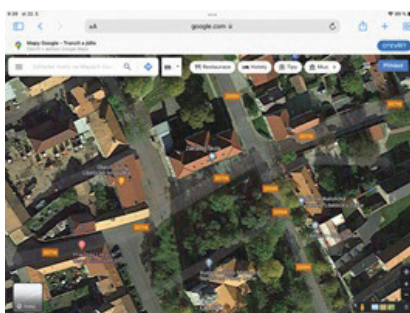
Fotografija št. 2 – fotografiranje predmetov

Fotografija št. 3 – fotografiranje občinskega urada

Fotografija št. 4 – iskanje objektov v aplikaciji Google Zemljevidi

Fotografija št. 5 – predmeti iz zmajeve perspektive

Fotografija št. 6 – sodelovalno delo v razredu

5.2.7 Darovi narave

Avtorice	Marcela Dietlová, Petra Staňková, Naděžda Husová
Ime dejavnosti	Plodovi dreves in rastlin
Tematski sklop	Darovi narave
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Razvijanje koncentracije in pozornosti. ■ Razvijanje vztrajnosti za dokončanje naloge. ■ Osredotočanje na pomembne informacije. ■ Prepoznavanje in razlikovanje vizualnih simbolov. ■ Razvijanje vizualnega spomina.
Starost otrok	3–7 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroku zagotovite manj parov enostavnejših slik, uporabite slike ki jih pozna.
Priprava okolja, pripomočki	Igra iskanja parov po spominu (odvisno od teme), škarje, miza ali ravna podloga.
Navodila	Skupaj preglejmo slike različnih sadežev na kartah. Bi jih kdo rad poskusil poimenovati? Ali prepoznate katero izmed njih? Igrali se bomo igro s temi kartami. Najprej en igralec obrne karto, in vsi pogledajo. Nato pride na vrsto drug igralec. Če najdete enake slike sadja, pridete na vrsto še enkrat. Na koncu bomo sešteli, koliko parov slik je vsak našel. Zdaj pa poskusimo v skupinah. Poglejmo, ali gre igra hitreje z medsebojno pomočjo. Razdelimo se v pare in se dogovorimo, kje bi lahko bila katera karta. Ali lahko pripravimo posebno strategijo? Kaj če bi zdaj igrali s skupinami po tri? Bo to kaj spremenilo?
Opis	Karte se premešajo in razprostrejo po mizi. Otroci izmenično obračajo karte eno za drugo. Ko otrok najde dve enaki sliki, lahko pobere karti in igra naprej. Set kart je običajno sestavljen iz 64 kart in igralec z največ pari na koncu zmaga. Vsak otrok izmenično obrača dve karti in poskuša najti ujemajoče se slike sadja. Cilj igre je odkriti čim več parov. Ta igra pomaga otrokom razvijati vizualni spomin in sposobnost prepoznavanja različnih vrst plodov dreves in rastlin. Za spodbujanje sodelovanja in komunikacije lahko igro spomin igramo v različno velikih skupinah. Tako imajo otroci priložnost, da se med igro pogovarjajo, oblikujejo strategije, dodeljujejo vloge in rešujejo probleme.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vzgojitelj otroka spodbuja, naj si vzame čas in dobro razmisli, kje in katero sliko je videl. Opazil sem, da ste imeli nekaj težav pri iskanju ujemanja. Kaj bi lahko naslednjič naredili drugače? Ali bi vam lahko kdo iz skupine pomagal? Kako boste razdelili naloge znotraj skupine? Ali bodo vsi iskali vse ali se bo nekdo osredotočil na določene dele položenih kart? Dobro vam gre, še bolje je, če med sabo sodelujete.
Vprašanja za razmislek	Kaj vam je bilo danes všeč ali kaj ne? Kaj je bil vaš glavni izziv? Kaj se vam je zdelo enostavno in kaj težko? Katere slike iz igre so vam najbolj ostale v spominu? Kdaj ste bili najboljši? V kateri skupini se vam je zdela igra najbolj prijetna? Kaj je bil vaš največji prispevek v skupini? Kako ste se soočili z neuspehi ali neuspehi? Ali bi lahko naslednjič naredili kaj drugače?

Tveganja in nasveti

Na začetku je priporočljivo igro igrati z zmanjšanim številom parov kart. To otrokom omogoča, da si bolje zapomnijo pare, doživijo uspeh in ostanejo motivirani za nadaljnjo igro. Koristno je tudi, da otroke organiziramo v manjše skupine za igro, saj s tem povečamo koncentracijo, zagotovimo, da vsi pridejo na vrsto in skrajšamo čakanje. Poleg tega je zaželeno, da uporabljamo le enostavnejše sadeže, ki jih otroci poznajo in jih znajo zlahka poimenovati. Pred igro lahko skupaj razvrstimo slike, ki jih nameravamo uporabiti.

Slika – Igranje Pexejev

Slika – Pexeso

5.2.8 Človeško telo

Avtorica	Veronika Fusková
Ime dejavnosti	Slepa sestavljanke
Tematski sklop	Človeško telo
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Prepoznavanje delov telesa in nekaterih organov. Razumevanje osnovnih pojmov, povezanih z zdravjem, gibanjem in športom. ■ Razvijanje kognitivnih sposobnosti. ■ Razvijanje samostojnosti, osredotočanje na dejavnost in razvijanje vztrajnosti. ■ Urjenje vizualnega spomina. ■ Razlikovanje slikovnih simbolov ter razumevanje pomenov in funkcij.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Za otroka lahko pripravimo manjši nabor slik, ki si jih je treba zapomniti.
Priprava okolja, pripomočki	Slike ali fotografije delov človeškega telesa, vrvice, učna slika celotne človeške figure.
Navodila	Otroci, vaša naloga je, da se spomnite delov telesa, ki so jih vaši sošolci skrili za hrbet, in sestavite sestavljanke človeške figure. Ko bom ploskal/a, bodo razkrili skrite slike, vi pa se morate spomniti, katera slika pripada posamezni osebi. Sodelujte kot skupina, si pomagajte in se dogovorite o zaporedju slik.
Opis	Vzgojitelj izbere 5 otrok, da prikažejo 1 del fotografije/slike človeškega telesa od 5 delov (desna roka, leva roka, telo, glava, noge), ki jim visi čez vrat in so obrnjeni na hrbet. Na vnaprej določen znak (ploskanje), se obrne s hrbtom proti otrokom, tako da si lahko drugi omejen čas ogledajo fotografije in slike. Ob istem znaku se obrne nazaj in skrije fotografije/slike pred pogledom drugih. Otroci v majhnih skupinah prepoznavajo dele človeškega telesa po priloženih navodilih, ki so na vidnem mestu. Poskušajo natančno sestaviti sestavljanke človeške figure. Če želite prilagoditi težavnostno stopnjo, lahko spreminjate število fotografij/slik delov človeškega telesa ali pomešate otroke, zaradi česar si morajo drugi zapomniti ne le fotografije/slike, temveč tudi, kdo ima posamezno fotografijo/sliko na hrbtu.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vzgojitelj je organizator naloge, daje vnaprej pripravljene signale in usmerja aktivnost. Na koncu ovrednoti in ugotovi morebitne napake. »Vidim, da ste svojo nalogo opravili. Za kakšno strategijo ste se odločili?« Če naletite na težave, katere alternative bi lahko razmislili? »Kateri bodo vaši naslednji koraki in čemu bi morali dati prednost?«

Vprašanja za razmislek	Kakšno je bilo vaše sodelovanje? Ali ste se znali učinkovito pogajati? Kakšen pristop ste izbrali in kaj vas je pripeljalo do uspeha? Ali ste naleteli na težave in jih odpravili? Če ste, kako? Na kakšen način ste drug drugemu pomagali? Kateri del dejavnosti se vam je zdel najbolj prijeten? Katerih dragocenih lekcij ste se danes naučili?
Tveganja in nasveti	Uporabite ježke tako, da otroci ne morejo razločiti velikosti slik. Nekateri otroci lahko začnejo prepoznavati dele telesa na podlagi velikosti slik, namesto da bi se zanašali na spomin. Ne pozabite vnaprej določiti izbrani znak (ploskanje).

Slika 1 – Otroci s fotografijami na hrbtu

Slika 2 – Otroci s fotografijami na hrbtu

Slika 3 – Fotografije modela v polni postavi

Fotografija št. 4 – Sestavljenka cele figure po modelu

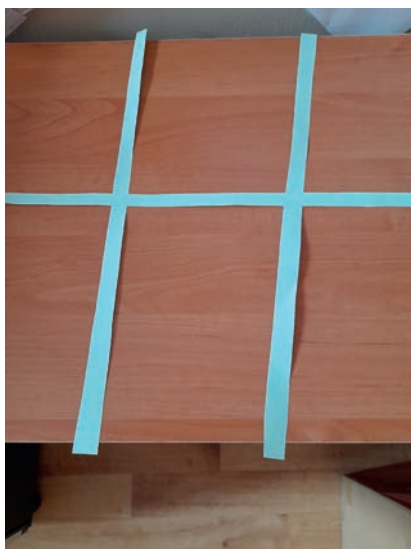
Slika 5 – Delo otrok

5.2.9 Rastline

Avtorica	Vladimíra Andrtová
Ime dejavnosti	Sajenje spomladanskega cvetja
Tematski sklop	Rastline
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Prepoznavanje in poimenovanje tega, kar nas obdaja. ■ Razumevanje prostorskih konceptov (desno, levo, zgoraj, spodaj). ■ Zapomniti si imena spomladanskega cvetja.
Starost otrok	4–5 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Naloge lahko poenostavite. Ustvarite tabelo s samo štirimi okni, postavite samo eno sliko in pripravite isto sliko na mizo, da se ujemata.
Priprava okolja, pripomočki	Tri do pet trakov barvnega papirja, slike spomladanskega cvetja
Navodila	“Vrtnar je na našo cvetlično gredo posadil rože, vaša naloga pa je, da kot skupina skrbno pregledate cvetlično gredo. Nato boste vsi odšli k mizi, kjer bo pripravljena prazna cvetlična greda, in posadili rože na ista mesta, ki ste jih predhodno videli. Pri iskanju rešitev si medsebojno pomagajte in sodelujte. Če niste prepričani, poskusite skupaj z možgansko nevihto priti do rešitve.”
Opis	Z otroki se pogovarjamo o pomladnem cvetju in si med seboj kažemo slike. Na začetku vzgojitelj poimenuje rože, nato pa pove ime rože, medtem ko otrok pokaže nanjo. Na koncu otrok pokaže in poimenuje rožo. Na mizi je iz papirnatih trakov ustvarjena vzorčna mreža (2×2, 2×3, 3×3), v katero so vložene karte s slikami pomladnih rož. Na stranskih mizah so pripravljene enake mreže, zraven pa enake slike. Otroci najprej pregledajo razporeditev slik na mreži modela, si zapomnijo njihove položaje in nato nadaljujejo do druge mize, da ponovijo postavitev slik. Običajno uporabljamo mreže s petimi ali tremi trakovi, odvisno od sposobnosti otrok. Otroci se sprva vključijo v dejavnost v manjših skupinah ali parih. Kasneje lahko poskusijo individualno.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	“Koliko cvetov ste se spomnili naenkrat? Katera mreža se vam je zdela najbolj zahtevna (tista s štirimi, šestimi ali devetimi slikami)? Lahko si ogledate še enkrat, če želite. Da, pravilno ste izbrali rožo. Ste jo uspeli posaditi na pravo mesto?”
Vprašanja za razmislek	“Katere rože smo posadili na gredice? Kaj vam je bilo najlažje in kaj najtežje? Vas je med aktivnostjo kaj motilo? S kom ste dobro sodelovali? Vas je kaj presenetilo? Se vam je zdelo bolje saditi rože v večji skupini, v paru ali posamično?”
Tveganja in nasveti	Pri mlajših otrocih je bolje začeti samo z dvema slikama. Starejši otroci bodo morda lahko izbirali med več slikami in poustvarili vzorčno mrežo.

Slika – Enostavna varianta – Mreža

Slika – Zmerna varianta – Mreža

Slika – Težka varianta – Mreža

5.2.10 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorica	Petra Staňková
Ime dejavnosti	Rojstnodnevna zabava
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Namerno osredotočanje in ohranjanje pozornosti. ■ Urjenje spomina. ■ Učinkovito sodelovanje z drugimi. ■ Vzpostavljanje stikov z odraslimi.
Starost otrok	4–7 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Z otrokom individualno utrjujemo informacije in se prepričamo, da jih je razumel in si jih zapomnil.
Priprava okolja, pripomočki	Pripomočkov ne potrebujemo.
Navodila	»Predstavljajte si, otroci, da skupaj načrtujemo rojstnodnevno zabavo in se bomo igrali igro ‚Moramo se pripraviti na rojstnodnevno zabavo ...‘ Poskusite pomisliti, kaj potrebujemo za takšno rojstnodnevno zabavo.«
Opis	Otroci sedijo v krogu, medtem ko jim odrasli razlagajo igro. Odrasla oseba bo začela. Otrokom pove stavek: »Za rojstnodnevno zabavo moram pripraviti ...« in poskrbi, da vsi otroci razumejo njegovo vsebino. Nato odrasli izgovori ta stavek in doda prvi predmet. Na primer: „Za rojstnodnevno zabavo moram pripraviti torto. Nato odrasli prosi prvega otroka, naj ponovi stavek in mu doda še en predmet. Na primer: „Za rojstnodnevno zabavo moram pripraviti torto in svečke.“ Tako se otroci izmenjujejo v krogu in skupaj ustvarjajo seznam za rojstnodnevno zabavo, dokler ne morejo nadaljevati seznama. Otroci igrajo igro v manjših skupinah.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vzgojitelj otrokom pomaga pri ponavljanju besed, ki se jih otroci domislijo med igro. To otrokom omogoča, da si poskušajo zapomniti čim več stvari.
Vprašanja za razmislek	Kaj ti je bilo danes všeč/kaj ti ni bilo všeč? Kaj je bil vaš največji izziv? Kaj vam je šlo zlahka in kaj težko? Kdo misliš, da si je zapomnil največ besed? Kaj ste se danes naučili? Vas je kaj presenetilo?
Tveganja in nasveti	Za to dejavnost je bolje, da otroke razdelite v manjše skupine, če jih je več. To otrokom pomaga pri boljši koncentraciji, zagotavlja, da vsi pridejo na vrsto in skrajša čakalne dobe.

Slika – Družabna igra

Slika – Igra

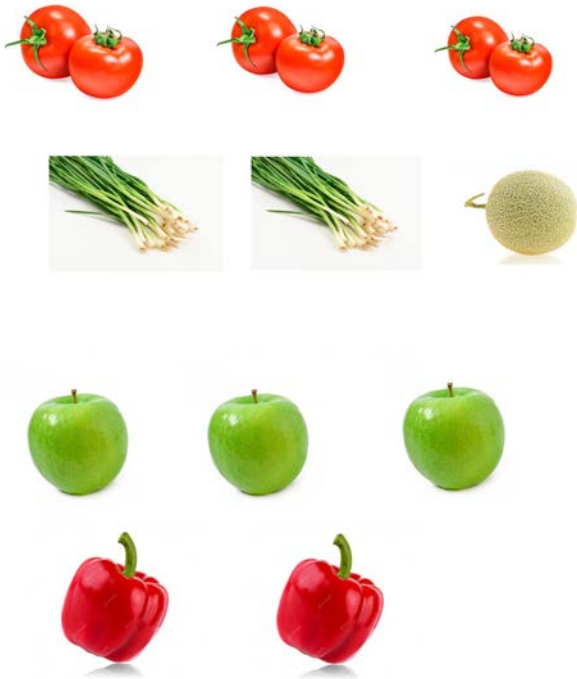
Slika – Igra za rojstni dan

5.2.11 Komunikacija med nami

Avtorici	Zuzana Sádovská, Yuliia Barzhak
Ime dejavnosti	Gremo na tržnico
Tematski sklop	Komunikacija med nami
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilja	■ Povezovanje informacij, ki si jih je treba zapomniti, s čutnimi občutki ali pojmi. ■ Prikaz, dodajanja in odvzemanja 2-3 predmetov iz skupine.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Po potrebi otroke spodbujamo in ponudimo dodaten čas in razlago.
Priprava okolja, pripomočki	Nakupovalni sezname, nahrbtniki, plastični denar, rdeča zastava.
Navodila	»Pridite, otroci! Gremo nakupovat na tržnico. Vsak od vas naj vzame košaro in recept ter si skupaj s prijateljem poskusita zapomniti predmete na receptu. Nato se odpravite do prodajalčeve stojnice, da zberete predmete, navedene na vašem receptu. Ne pozabite na vljudno vedenje (pozdravljanje, reči "prosim" in "hvala" prodajalcem). Nato skupaj s prijateljem preverita, ali sta kupila vse, kar potrebujeta. Na koncu ne pozabita plačati.»
Opis	Košare, napolnjene z različnim sadjem in zelenjavo, so postavljene v različnih prostorih vrtca, kot sta igralnica in igrišče. Vzgojitelj je za otroke pripravil 'nakupovalne sezname', ki so na posebnem kupu. Vzgojitelj otrokom v razredu razdeli nakupovalne sezname s slikami in vsak otrok mora najti partnerja, s katerim bo nakupoval. Naloga vsakega para je, da si skupaj zapomnijo nakupovalni seznam. Vzgojitelj otroke vključi v pogovor o njihovih izkušnjah pri nakupovanju s starši, kaj so kupili in česa ne smejo pozabiti. Otrokom je pomembno poudariti, da bo na tržnici veliko neznancev, zato naj pazijo drug na drugega in se držijo skupaj. Dejavnost poteka v parih. Vsak par prejme kartico s slikovnim nakupovalnim seznamom (glej prilogo 1) in deset plastičnih kovancev. Cilj otrok je, da si zapomnijo nakupovalni seznam. Ob prihodu na tržnico ali trgovino otroci izmenično kupujejo izdelke, pri čemer se vsak par pretvarja, da plača svoje nakupe (če se dejavnost izvaja v prostorih vrtca) ali pa otrokove nakupe na tržnici ali v trgovini plača vzgojitelj. Ko končajo, pari kupljeno blago pospravijo v nahrbtnike. Po vrnitvi v vrtec otroci pregledajo nakupe vsakega para glede na nakupovalni seznam v igralnici in preštejejo denar, ki jim ostane od nakupov.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	»V redu je, če se ne spomniš; vzemi si čas. Je bilo sadje ali zelenjava? Opazil sem, da ste pomagali drug drugemu. Ali se oba spomnita celotnega seznama? Kako ravnaš takrat, ko se nekdo ne spomni?»

Vprašanja za razmislek	»Spremljaš tudi starše, ko gredo po nakupih? Ali ste kupili vse na seznamu? Ali ste se držali nakupa le tistih artiklov, ki so bili na vašem seznamu? Je po vašem mnenju bolje nakupovati sam ali s partnerjem? Kaj je bil najzahtevnejši del dejavnosti? Ali ste imeli vsi dovolj denarja? Kaj si morate zapomniti, ko greste po nakupih? Ste naleteli na kakšne težave? Ste znali drug drugemu svetovati?"
Tveganja in nasveti	„Dejavnost se lahko izvaja tudi na zunanjih površinah vrtca, kjer se lahko postavi vrtčevska tržnica. Otroci med nakupovanjem nimajo s seboj seznamov, vendar jih ima vzgojitelj pri sebi, če kateri od otrok potrebuje pomoč ali prosi za nasvet.“

Nákupní seznam

Priloga št. 1 – nakupovalni seznam

Priloga št. 2 – pri delu

5.2.12 Štirje letni časi

Avtorici	Zuzana Sádovská, Veronika Ojo
Ime dejavnosti	Izgubljeni prijatelji
Tematski sklop	Štirje letni časi
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Opazovanje sprememb v naravi in dojemanje okolice. ■ Razumevanje značilnosti letnih časov. ■ Razvijanje spretnosti vizualnega razlikovanja.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke spodbujamo, da se aktivno vključijo v dejavnost. Poskrbimo, da nalogo razumejo in pozorno spremljamo njihov napredek. V rednih intervalih zagotavljamo, da otroci s posebnimi potrebami pridobijo specifično znanje.
Priprava okolja, pripomočki	Štirje ovojni papirji z ilustracijami letnih časov, slikami različnih predmetov, pobarvanke ter upodobitve predmetov in pojavov, povezanih s štirimi letnimi časi, na papirju velikosti A4.
Navodila	Vadimo naš spomin. Vaš cilj je, da se spomnite čim več iz slike pred vami. Izberite črno-bele slike iz kupčka, ki ste jih opazili na večji sliki, in jih pobarvajte z enakimi barvami kot na izvorni sliki. Sodelujte v skupini in si zabeležite, katerim slikam pripadate. Izbrane slike razporedite v vrsto, da oblikujete 'most'. Prijatelj vam bo nato pomagal priklicati slike. Metaforično lahko 'prečkate most' na mestu vsake slike. Poskrbite, da bo vsak na vrsti. Vsaka oseba se spomni dveh slik.
Opis	Vzgojitelj in otroci se vključijo v pogovor o naravi in sezonskih spremembah, pri čemer se osredotočajo na dež, veter in oblake. Skupaj izvajajo preprosta, kratkotrajna opazovanja sprememb vremena. Vzgojitelj otroke razdeli v štiri skupine, pri čemer v vsaki skupini zagotovi enakovredno mešanico sposobnosti in starosti. Ta začetna delitev v skupine je namenjena prvi nalogi, za naslednji dve aktivnosti pa otroci ne bodo v skupinah. Materiali in pripomočki za vsako aktivnost so vnaprej pripravljeni v igralnici. Aktivnost 1: Otroci imajo na razpolago velike ilustracije, ki predstavljajo posamezne letne čase, razprostrte po igralnici. Njihova naloga je, da te slike dve minuti preučujejo in si poskušajo zapomniti čim več predmetov. Nato vzgojitelj pobere in skrije ilustracije, tako da otrokom niso več dostopne. Sedaj je naloga otrok, da iz kupa slik izberejo samo tiste, ki so jih videli na ilustracijah in se jih spomnijo. Ko jih prepoznajo, izbrane slike pobarvajo z enakimi barvami, kot so bile prvotno. Nato otroci v skupini preverijo svoje rešitve in po potrebi naredijo popravke. Aktivnost 2: Otroci v vsaki skupini ustvarijo dva vzporedna stolpca, s slikami na tleh oblikujejo »mostove«. Naloga otrok je, da »preskočijo most« na mestu, ki ustreza predmetu, ki ga je poimenoval en otrok iz skupine (npr. drevo, prekrito s snegom, kopalke, dež, sonce, zimski čevlji). Ostali otroci v skupini se izmenjujejo pri skakanju čez most. Po dveh slikah se vloge 'klicateljev' zamenjajo.

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kakšne barve je bil traktor? Ali prepoznaš letni čas, upodobljen na tvoji sliki? Kako ste prišli do tega zaključka? Opazil sem, da preverjaš pravilnost, točnost. Lahko razložiš svoj postopek? Kakšne so vaše odgovornosti v skupini? Ali lahko prepoznate lokacijo, kjer lahko „skočite čez most“? Ali lahko poiščete podrobnejše slike?
Vprašanja za razmislek	Kako se je bilo spomniti in nato skočiti čez most? Bi radi še enkrat igrali tako igro? Ali je bilo težko spomniti se vsega, kar je omenjeno? Ali je bilo na slikah preveč predmetov? Koliko slik ste si zapomnili? Ste tudi vi izbrali prave barve? Kaj je bil najzahtevnejši del? Ali obstaja kaj, kar bi zdaj naredili drugače? Kako ste si med seboj pomagali v skupini?
Tveganja in nasveti	Kako se je bilo spomniti in nato skočiti čez most? Bi radi še enkrat igrali tako igro? Ali se je vsega težko spomniti, kar je omenjeno v zgodbi? Ali je bilo na slikah preveč predmetov? Koliko slik ste si zapomnili? Ste tudi vi lahko izbrali prave barve? Kaj je bil najzahtevnejši del? Ali obstaja kaj, kar bi zdaj naredili drugače? Kako ste se med seboj pomagali v skupini?

Slika – Vzorec igre Bridge

5.2.13 Šport

Avtorica	Veronika Ojo
Ime dejavnosti	Športni spomini
Tematski sklop	Šport
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Orientiranje v prostoru. ■ Razvijanje spomina in pozornosti. ■ Razvijanje komunikacijskih veščin.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otrokom med aktivnostjo omogočimo dovolj časa za zapomnitev slik. Druga možnost je, da lahko občasno med aktivnostjo prikažemo vse slike, ki so še na voljo, da jim osvežimo spomin.
Priprava okolja, pripomočki	Igra Pexeso, slike športa.
Navodila	Igrajmo igro Pexeso. Osredotočite se in si zapomnite čim več slik, ki vam jih bodo pokazali vaši soigralci. Nato bo vaša naloga, da med temi slikami najdete par, ki se ujema. Izberite eno sliko iz skupnega kupa in v sodelovanju s prijateljem razmislite, kateri izmed otrok bi lahko imel sliko, ki se ujema z vašo izbrano sliko. Ko se odločite, pokličite tega prijatelja, ki vam bo razkril, ali ste uspešno našli pravi par.
Opis	Otroci nad glavo držijo slike različnih športov (zimske in poletne), tako da jih vsi vidijo. Otrok, ki stoji nasproti, pregleduje slike in si jih poskuša zapomniti. Po 1 minuti otroci slike obrnejo v nasprotno smer, da preprečijo, da bi otroci nasproti njih videli slike. Nato ti, ki so opazovali, izberejo eno sliko iz kupa poleg sebe (kup vsebuje pare slik, ki so si jih otroci predhodno ogledali) in se odločijo, kateri prijatelj ima ujemajoči se par. Nato zakličejo ime svojega prijatelja in šport. Otroci se izmenjujejo v vlogah po vsakem krogu.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ste si zapomnili vse slike? Ali lahko slike premešamo? Katere športe lahko prepoznaš na slikah? Pozorno si oglejte vse slike svojih prijateljev.
Vprašanja za razmislek	V katerem delu igre ste najbolj uživali? Zakaj? Kaj je bil za vas najzahtevnejši del? Ali obstaja kaj, kar bi naslednjič naredili drugače? Kateri vidiki so bili za vas lahki in kateri težki? Ali ste lahko učinkovito sodelovali kot par? Se lahko sedaj spomnite imen športov, ki ste se jih težko spomnili? Ste se srečali s kakšnim športom, ki vam ni bil znan?
Tveganja in nasveti	Pripravite slike, ki bodo dovolj velike, da bodo zlahka vidne.

Slika – Papiga ponavljalec

Slika – Pexesa

5.2.14 Živali

Avtorica	Veronika Ojo
Ime dejavnosti	Mami, očka, igraymo se
Tematski sklop	Živali
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Odločanje o tem, ali določen predmet ima ali nima določene lastnosti. ■ Ugotavljanje resnico (da/ne, velja/ne velja). ■ Izbira predmetov iz skupine z določeno značilnostjo - razvrsti predmete v skupini na podlagi določene značilnosti.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Pri opravljanju nalog z otroki je priporočljivo nenehno preverjati, ali razumejo navodila. Če dejavnosti izvajajo otroci iz depriviligiranih okolij, je priporočljivo otroke povezati v pare, da se pomočnik/vzgojitelj lažje in hitreje odzove ter pomaga otrokom pri izpolnjevanju nalog.
Priprava okolja, pripomočki	Spominska igra na temo živali v lihih številkah, slike različnih okolij, slike živali, ki živijo v različnih okoljih, bingo karta, bingo seznam živali, plastična škatla, voda obarvana s črno barvo, plastična skodelica, papir A4 s 7 črno-belimi živalmi in eno barvno, zemlja pomešana z vodo, čopič, glavnik, skodelica, žlica, figurica LEGO, 5 figuric živali.
Navodila	1. Dejavnost – Spomin živali: Igrajmo se spomin. Vaša naloga je poiskati vse pare živali. Na koncu vam bo ostala ena živalska slika, ki ne bo imela para. Zapomnite si to žival. Potrebovali jo boste na koncu igre. 2. Dejavnost – Kam spadajo?: Vaša naloga je razvrstiti živali tako, da bodo vse razvrščene tam, kjer živijo (voda, kopno, zrak). Ko boste razvrstili vse živali, vam bo ostala ena žival, ki ni mogla najti svojega doma. Ponovno se spomnite te živali. 3. Dejavnost – Bingo!: Pomočnik vam bo prebral različne živali (zeleni lev, oranžni pes, rdeča miška, modra žirafa, beli medved ...), vaša naloga pa je, da na kartončkih označite le tiste živali, ki so vam bile prebrane. Biti morate zelo previdni, pozorno poslušati in si pomagati pri preverjanju. Žival, ki si jo morate zapomniti, je tista, ki je niste označili na svoji kartici. 4. Dejavnost – Detektiv: Na mizi so plastične posode, napolnjene z navadno vodo, obarvano z barvo za živila (črno). Pod temi posodami so skrite slike živali. Sedem jih je črno-belih in ena obarvana. Vaša naloga je, da najdete obarvano žival in si zapomnite, kakšna je bila. Barvno žival boste našli tako, da na dno posode z vodo postavite plastični lonček. Skodelica bo razkrila obliko živali. 5. Dejavnost – Arheolog: V manjšem bazenu ali večji plastični škatli se skriva veliko predmetov, vendar le 5 figuric živali. Iz močvirja boste morali izkopati vsaj eno žival in si zapomniti, katera je bila to. Nato jo boš vrnil, da jo bo lahko našel tvoj prijatelj. Iskanje bo zahtevno zato, ker je voda pomešana z zemljo, zato je kot pravo močvirje, predmete pa boste z očmi komaj videli. Poiskati jih morate z dotikom. 6. – Ko boste opravili vse naloge, boste na zadnji postaji med številnimi slikami živali izbrali natanko tiste, ki so vam ostale v nalogah in ste si jih morali pravilno zapomniti. Na ta način bomo preverili, ali ste obvladali naloge in si zapomnili prave živali.

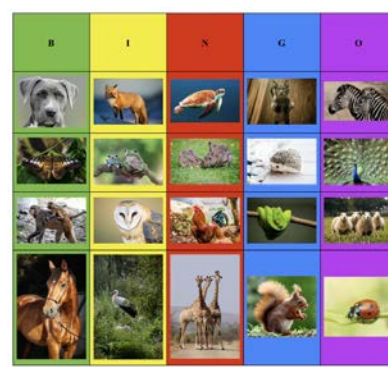
Opis	Vzgojitelj bo pripravil 5 različnih dejavnosti v prostoru (igrišče, igralnica). Naloga otrok bo opraviti vse naloge in po opravljenih nalogah na končni tabli izbrati slike živali, ki so bile uporabljene pri dejavnostih. Otroke bomo spodbudili, da na končni tabli izberejo odgovore za prejšnje dejavnosti. Dejavnosti se vedno izvajajo v parih, bodisi s starši bodisi z drugim otrokom iz razreda. Vzgojitelj bo pred začetkom tekmovanja vsem otrokom/staršem razložil pravila posamezne igre. Po končani dejavnosti je treba predmete vrniti v prvotno stanje, tako da drugi pari ne morejo uganiti odgovora. Otroci opravljajo dejavnosti v različnem vrstnem redu in vsakič, ko opravijo dejavnost, prejmejo barvni žig, pri čemer barva žiga ustreza posameznim postajam (barve žigov so odvisne od tega, kaj je na postaji na voljo). Vzgojitelj bo otroke vnaprej opozoril, naj ne zaužijejo vode, ki se uporablja pri dejavnostih, in poudaril tudi pravično igro. Kot nagrado za opravljene dejavnosti bodo otroci prejeli sok ali jabolko (konkretna nagrada bo odvisna od pravil posameznih organizatorjev in tega, kaj je primerno za otroke v vrtcu).
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kje živi orel? Ste prepričani, da je na tleh? Ali ste v igri spomina zbrali eno žival? Ali je žival, ki ste jo označili v igri bingo, zagotovo v kotu in zelena? Ali ste prepričani, da je lev pod pokrovom pisan? Kateri drugi predmeti so bili v močvirju? Da, v igrah ste izbrali ravno pravih 5 slik živali. Vidim, da si med seboj pomagata in se sporazumevata. Kako ste prišli do te rešitve?
Vprašanja za razmislek	Katera igra je bila najbolj zahtevna? Katero igro bi radi igrali še enkrat? Ali vam je bilo lahko najti pare v igri spomina? Kako je bilo razvrščati živali glede na to, kje živijo? Ste že kdaj igrali bingo? Ali ste uživali v našem živalskem bingu? Zakaj? Zakaj vam je bila vseč arheološka igra v močvirju? Kako vam je šlo sodelovanje? Ali ste se lahko dobro sporazumevali, da bi opravili naloge? Kdaj ste si morali najbolj pomagati?
Tveganja in nasveti	Na vsaki postaji so dejavnosti pripravljene vsaj trikrat, tako da lahko hkrati tekmuje več parov. Vzgojitelj redno preverja, ali so dejavnosti obnovljene v prvotno stanje.

Slika -- Živali

Slika – Črno-bele in barvne živali

Slika – Bingo!

5.2.15 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorica	Veronika Ojo
Ime dejavnosti	Moj prvi hišni ljubljeneček
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Razumevanje navodil. ■ Izvajanje nalog po spominu. ■ Razvijanje skrbi za živali.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Priporočamo, da otrok izbere žival, ki je po težavnosti ravno dovolj zahtevna, da bo razširila njegovo znanje in spretnosti.
Priprava okolja, pripomočki	A4 papirji z navodili, kako skrbeti za hišnega ljubljenečka, figurice živali, plastične palčke (30 kosov), plastični lončki (50 kosov), zeleni, rumeni, rdeči in modri kamenčki/frnikole, slike igrač/predmetov za živali (glavnik za nego konja, žoga za psa, kolo za hrčka, kroglice za ribe ...), vrečke/košare.
Navodila	Danes boste v igri preizkusili, ali lahko poskrbite za svojega hišnega ljubljenečka. Razdelili se bomo v skupine in se odpravili na pot. Izberite eno od ponujenih živali, za katero bi želeli skrbeti, in ji dajte ime. Pozorno preučite ilustrirana navodila, ki sem vam jih dal. Ugotovite, koliko in kakšno hrano potrebuje vaša žival, katere pripomočke morate priskrbeti in druge stvari, omenjene v navodilih. Ko si boste vse to zapomnili, mi prinesite svoj papir in svojega hišnega ljubljenečka obdržite pri sebi. Vzamete po eno košaro/vrečko na skupino in greste izbrat vse stvari, ki jih vaš hišni ljubljeneček potrebuje, da bo zdrav in srečen. Ne pozabite, da svoje hišne ljubljenečke peljete na sprehod tako dolgo, kot ga vaši hišni ljubljenečki zmorejo. Vsi oskrbovalci hišnih ljubljenečkov sodelujejo in usklajujejo svoje naloge.
Opis	Vzgojitelj dovoli otrokom, da izberejo svojo žival (figurice živali). Na podlagi njihove izbire jim pripravi ilustriran priročnik, kako naj skrbijo za svojo žival. Naloga otrok je, da si zapomnijo, koliko hrane potrebuje njihova žival, koliko vode, katere in koliko igrač ter kako dolg sprehod mora opraviti njihova žival. Na območju vrtca (na dvorišču, v igralnici) so 4 postaje. Na eni od njih so 4 posode s kamenčki 4 barv. Na drugi postaji so slike ali dejanski predmeti, ki služijo kot igrače ali predmeti za živali. Na tretji postaji so skodelice različnih barv. Na četrti postaji so druga ob drugi postavljene 3 vrste plastičnih palčk - v vsaki vrsti je 10 palčk. Vrste so med seboj oddaljene vsaj 30 cm. Otroci so vnaprej opozorjeni, da morajo paziti, da ne trčijo v drug v drugega, saj bi lahko poškodovali sebe in svoje živali. Vzgojitelj opazuje otroke med dejavnostmi. Ko otroci opravijo vse dejavnosti, se vrnejo na postajo, kjer so prevzeli svoje hišne ljubljenečke in košare. Vzgojitelj ob prihodu otrok preveri, ali imajo pravilno število predmetov, hrane in pijače glede na listke, ki so jih otroci označili z imeni. Po skupnem pregledu vsebine vseh košaric se vzgojitelj skupaj z vsemi otroki premakne do postaje, kjer naj bi se otroci sprehodili s svojimi živalmi. Tam skupaj z otroki preveri, ali so naredili pravilno število korakov (otrok gre ponovno skozi progo in glasno prešteje število korakov). Če se otrok ustavi pri svoji živali, je nalogo opravil pravilno. Vzgojitelj med dejavnostjo spodbuja sodelovanje med otroki. Med reševanjem naloge spodbuja komunikacijo in sodelovanje.

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ali ste pozabili kaj, kar morate vedeti o skrbi za hišnega ljubljence? Ste se o tem pogovarjali v skupini? Vidim, da vsi aktivno sodelujete pri nalogah. Če potrebujete pomoč, poskusite vprašati drugo skupino, kako so opravili nalogo. Ali vam je všeč žival, ki ste jo izbrali? Kakšno ime ste dali svoji živali? Odlično ste si zapomnili, kaj vaša žival potrebuje! Čestitamo!
Vprašanja za razmislek	Katero drugo žival bi izbrali, če bi jo lahko? Ste se težko spomnili, kaj potrebuje vaša žival? Zakaj? Kaj drugega bi lahko dali svojemu hišnemu ljubljencu kot igračo? Ali bi želeli skrbeti za svojega hišnega ljubljence doma? Zakaj? Kako je potekalo vaše sodelovanje? Ali je bilo težko komunicirati in se dogovoriti? Ali ste drug drugemu preverjali rešitve nalog?
Tveganja in nasveti	Postaje postavite na precejšnji medsebojni razdalji, da se izognete gneči otrok na postajah. Na postajah z igračami je priporočljivo uporabiti čim več resničnih predmetov in čim manj slik. Seveda je to odvisno od tega, katere predmete ima vrtec na voljo. Naš cilj je čustveno motivirati otroke, da bi razumeli, kako pomembno je skrbeti za svoje hišne ljubljence, jim zagotoviti pravo količino hrane in vode ter predmete. Otrokom na papir napišite imena njihovih hišnih ljubljencev. Za popestritev zadnje postaje lahko po preverjanju razporeditve domačih živali primerjamo, katere živali potrebujejo enake sprehode in katere za sprehod potrebujejo bistveno drugačne razdalje ...

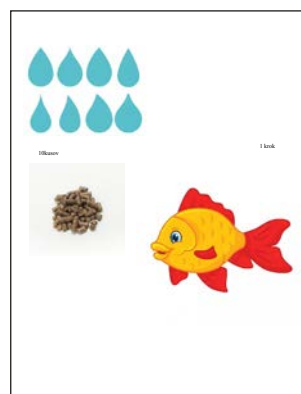
Slika – Milka skrbi za mačko

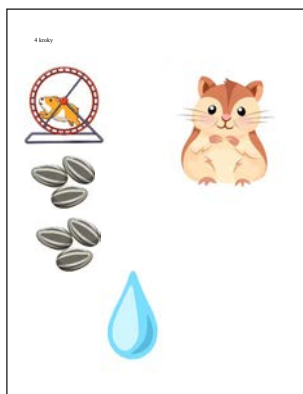
Slika – Mačka

Slika – Pes

Slika – Ribe

Slika – Hrček

5.2.16 Varnost v cestnem prometu

Avtorica	Julijana Kološa, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Kaj pomeni ta prometni znak?
Tematski sklop	Varnost v cestnem prometu
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Urjenje vizualnega delovnega spomina skozi igro. ■ Urjenje proceduralnega spomina (pri vključevanju v promet). ■ Urjenje sematičnega spomina (razumevanje pomena prometnih znakov).
Starost otrok	4–5 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Pozorni smo na to, da imajo otroci dovolj priložnosti za aktivno učenje. Namenjamo jim različna vprašanja, prilagojena njihovemu predznanju, da jih spodbudimo k razmišljanju.
Priprava okolja, pripomočki	Podvojene kartice s prometnimi znaki, odsevniki, prometna podlaga (npr. igralna preproga z motivom promet).
Navodila	■ Na aktivnem sprehodu opazujemo okolico, iščemo prometne znake in se o njih pogovarjamo. ■ V igralnici nadaljujemo pogovor o varnosti v cestnem prometu. <i>Kaj za vas pomeni varnost v cestnem prometu? Poznate še katero vrsto prometa?</i> ■ Pokažemo kartice s prometnimi znaki in se z njimi pogovorimo o njihovem pomenu. Znakom, ki se jih ne spomnijo ali jih ne poznajo, razložimo pomen. ■ Otroci se razdelijo v pare, v katerih se bodo igrali igro spomina. Kartice s prometnimi znaki obrnejo navzdol in izmenično iščejo pare. ■ Ko otrok najde kartici z enakima znakoma, ju poskuša poimenovati in razložiti pomen prometnega znaka. Pomen lahko pokaže tudi s pantomimo. ■ Otroci igro v parih nadaljujejo na prometni podlagi (igralna preproga, na kateri so narisane ceste), kjer z igračami uprizorijo promet. Uporabljajo majhne figure prometnih znakov in prevozna sredstva (npr. igrače avtomobilov). ■ Med igro spodbujajte otroke, da se pogovarjajo, se dogovarjajo in si medsebojno pojasnjujejo odločitve pri izbiri prometnega znaka ter njegov pomen.
Opis	Otroci odkrivajo kartice in iščejo pare prometnih znakov, ob tem s pogovorom razvijajo jezik, mišljenje in utrjujejo pojme o prometu. Otroci med dejavnostjo sodelujejo, se pogovarjajo, si prisluhnejo in drug drugemu pomagajo pri razlagah.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	<i>Vidim, da dobro opazujete in se med seboj pogovarjate.</i> Otroke spodbujamo k pogovoru in jim nudimo individualno podporo, v kolikor jo potrebujejo. V primeru nerazumevanja navodil, otroke spodbudimo k sodelovanju in razlagi, da pomen prometnih znakov vrstnikom dodatno demonstrirajo, pojasnijo.
Vprašanja za razmislek	Kako sta se dogovorila, kdo bo začel? Ali si ta prometni znak že kje videl? Kje? Kaj moramo storiti, ko ta prometni znak vidimo na cesti? Zakaj? Kakšne barve je? Kakšne oblike? Zakaj so po vašem mnenju znaki različnih oblik?

Tveganja in nasveti	Na aktivnem sprehodu ob cesti skrbimo za medsebojno varnost (drža za roke, odsevniki, hoja po notranji strani cestišča). Med opazovanjem se varno ustavimo, da se lahko otroci v parih pogovorijo o prometnem znaku, njegovih značilnostih in pomenu.
Priloge	Pridobljeno 29. 3. 2023 iz: https://i.pinimg.com/564x/ca/f9/12/ca/f912b42b31fcf6c74475a3d8692f36.jpg

Priloga 1 – Aktivni sprehod z opazovanjem

Priloga 2 – Spoznavanje pomena prometnih znakov

Priloga 3 – Utrjevanje pomena prometnih znakov

Priloga 4 – Igra spomin

Priloga 5 – Igra na igralni podlagi PROMET

Priloga 6 – Prometni znaki

5.2.17 Materiali in njihove lastnosti

Avtorici	Sumedija Agić, dipl. vzg. in Špela Dovjak, prof. bio. in soc.
Ime dejavnosti	Čutna pot
Tematski sklop	Materiali in njihove lastnosti
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Razvijanje kratkoročnega spomina. ■ Sestavljanje čutne poti po spominu. ■ Zaznavanje in razločevanje s čutili (taktilno zaznavanje).
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Spodbujamo sodelovanje, dogovarjanje in medsebojno zaupanje. V primeru, da otrok ne želi imeti pokrite oči zaradi neprijetnega občutka, dejavnost prilagodimo tako, da prevezo čez oči izpustimo. Otrokovo hojo po čutni poti spremlja prijatelj tako, da ga drži za roko, ga vodi in spodbuja.
Priprava okolja, pripomočki	Uporabimo materiale, ki jih najdemo doma ali v igralnici. Lahko uporabimo volno, orehe, kostanje, koruzo, riž, Lego gradnike, filc, stiropor, vato, blago, ipd.
Navodila	■ Z otroki se pogovarjamo o materialih in njihovih lastnostih. <i>Se spomnite, katere materiale smo spoznali do zdaj? Bi jih lahko našli? Katere od teh materialov vidite v igralnici? Kaj so naravni materiali?</i> ■ Otrokom damo materiale in škatle ter se o njih pogovarjamo. <i>Prepoznate materiale, ki smo vam jih pripravili danes? Kako bi opisali te materiale? Kako jih lahko razvrstimo? (po obliki, barvi, občutku, velikosti ...)</i> <i>Kaj menite, kako bi prepoznali materiale z zavezanimi očmi? Materiale tipajo, vonjajo, primerjajo po barvi, obliki, itn.</i> ■ Otroci škatle najprej napolnijo z različnimi materiali – sestavijo čutno pot, nato se razporedijo v pare. ■ Čutno pot prehodijo z bosimi nogami in zavezanimi očmi, vodi jih drugi otrok. ■ Po prehojeni čutni poti drugi otrok zamenja zaporedje materialov. ■ Naloga prvega otroka je, da si prehojeno pot dobro zapomni in nato materiale vrne v prvotno zaporedje (pot, ki jo je prehodil). ■ Dvojice nato zamenjajo vloge.
Opis	V parih se dogovorijo, kdo bo prvi prehodil čutno pot in kdo bo vodil. Medtem, ko ima prvi otrok na očeh prevezo, drugi spremeni zaporedje čutne poti, prime otroka s prevezo za roko, ga usmerja pri hoji, se z njim pogovarja. Na koncu poti otrok s prevezo počaka, da drugi otrok zaporedje materialov spremeni, zamenja. Nato mu sname prevezo in ta skuša sestaviti pravilno zaporedje prehojene čutne poti. Zastavljena dejavnost temelji na sodelovanju, komuniciranju, zaupanju in spodbujanju. Pomembno je, da se otroci dogovarjajo, samostojno pripravljajo, načrtujejo in izvedejo dejavnost.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Lahko se zgodi, da otroci zgolj s hojo, ne bodo prepoznali vseh materialov. V tem primeru jim priporočamo, da izberejo materiale, ki so čim bolj različni po obliki in občutku. Otroke spodbujamo, da se med dejavnostjo pogovarjajo, si zastavljajo vprašanja, opisujejo občutke, ki jih vzbujajo posamezni materiali in si skušajo zapomniti zaporedje materialov. Za občutek varnosti in razvoj zaupanja se otroka med hojo po čutni poti drži za roko.

Vprašanja za razmislek	Ste zaupali prijatelju, ki vas je vodil? Vam je bila naloga všeč? Je bila težka? Kako ste sodelovali? Kako ste se razdelili v pare? Kako ste se počutili s prevezo na očeh? Kaj je bilo najtežje? Koliko materialov ste si zapomnili? Kateri material ste najlažje prepoznali in zakaj? So bili vsi materiali prijetni na dotik? Zakaj da/ne? Katerega ste takoj prepoznali? Ali menite, da ste nalogo uspešno opravili? Bi kaj spremenili? Zakaj? Kateri material v igralnici bi še lahko uporabili pri oblikovanju čutne poti?
Tveganja in nasveti	Svetujemo, da otroke spodbudite, da med dejavnostjo povedo, po katerem materialu stopajo, da opišejo občutke, kakšen je material na dotik. Otroke opozorimo, da stopajo počasi in z obema nogama v posamezno škatlo, tako bo občutek dolgotrajnejši in se bo lažje vtisnil v spomin. V začetku lahko otrokom ponudimo manj različnih materialov, če pa so otroci uspešni, lahko kakšen material tudi podvojimo in/ali dodamo nove. Otroke med dejavnostjo večkrat pohvalimo.

Priloga 1 – Priprava materialov

Priloga 2 – Podajanje navodil

Priloga 3 – Hoja po čutni poti 1

Priloga 4 – Hoja po čutni poti 2

Priloga 5 – Urejanje zaporedja

Priloga 6 – Uspešno opravljena naloga

5.2.18 Zdrava prehrana

Avtorica	Maja Geršak Banović, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Zaporedja
Tematski sklop	Zdrava prehrana
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Razvijanje vizualnega spomina. ■ Razvijanje semantičnega spomina (povezovanje posameznih vrst in skupin živil). ■ Razvijanje epizodičnega spomina (razvrščanje slik v zaporedje zgodbe). ■ Spodbujanje vizualnih asociacij.
Starost otrok	3–5 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Igro moramo prilagoditi starosti otroka tako, da izberemo primerno količino sličic hrane v zaporedju. Otrokom, ki ne razumejo jezika pokažemo in večkrat poimenujemo hrano, ki jo vidimo (usvajanje besedišča). Lahko uporabimo večjezični slovar in hrano poimenujemo v več jezikih. Igra sama pa ne zahteva jezikovnega razumevanja, saj poteka povsem vizualno.
Priprava okolja, pripomočki	Potrebujemo pripravljene kartončke z zaporedji hrane, kartončke s posamezno vrsto hrane, stol in mizo.
Navodila	■ V sklopu teme <i>Zdrava prehrana</i> se bomo igrali igro spomin. Skupaj bomo najprej pogledali, katere vrste hrane imamo na zaporednici. <i>Poznate hrano, ki jo vidite? Poimenujte jo. Je na vseh zaporednicah enako število prehranskih izdelkov? Se na kateri zaporednici hrana ponovi? Je vsa hrana v osnovni obliki, ali je na sliki tudi kakšen pripravljen obrok?</i> ■ Na začetku si boste izbrali krajšo zaporednico in polagali kartončke s posamezno hrano v enaka zaporedja, kot jih vidite na zaporednici. Pri tem boste lahko ves čas opazovali zaporednico. Ko boste igro usvojili, si boste zaporednico najprej ogledali, jo nato obrnili na hrbtno stran in poskušali postaviti enako zaporedje, ki ste ga videli, po spominu. ■ Igra bo postala težja, ko boste izbirali daljše zaporednice. Iz posameznih sličic poskušajte sestaviti zgodbo, saj si boste tako lažje zapomnili zaporedje.
Opis	Z otroki najprej pogledamo zaporednice in preverimo, ali hrano prepoznavajo in sledijo vprašanjem. Otroci se nato z žrebom ali izštevanko razdelijo v skupine, kjer jim razložimo pravila igre. Najprej jim ponudimo krajše zaporednice, ko igro usvojijo, lahko izbirajo med daljšimi. Ob tem jih spodbujamo, da ob sličicah sestavljajo zgodbe. Igro lahko prilagodimo in jo igramo tudi na osnovi slušnega spomina, kjer en otrok iz para zaporednico „prebere“ oz. poimenuje hrano kot jo vidi v zaporedju, drugi otrok pa mora v enakem zaporedju zložiti kartončke.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ste razumeli navodila? Kaj je vaša naloga? Se ti zdi igra zahtevna? Zakaj da/ne? Kako ste postavili zaporedja po spominu? Kako dolga je bila vaša najdaljša pravilno postavljena zaporednica?
Vprašanja za razmislek	Kako ste si pri igri pomagali? Na kakšen način si si zapomnil/a zaporedje? Kako si si pomagal? Ti je sestavljanje zgodbe bilo v pomoč? Kako bi si še lahko pomagal pri zaporedju sličic?
Tveganja in nasveti	Dejavnost lahko izvajamo tudi zunaj (na igrišču) ali v telovadnici.

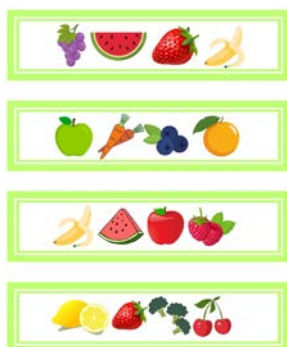
Priloga 1 – Zaporednica in kartončki

Priloga 2 – Predstavitev

Priloga 3 – Otroci med igro

Slika – Zaporedja in karte št. 1, št. 2, št. 3

5.2.19 Običaji in ljudske pravljice

Avtorici	Špela Petrovič Štempihar, dipl. vzg. in Alekseja Glinšek, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Kako poteka zgodba?
Tematski sklop	Običaji in ljudske pravljice
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Razvijanje vizualnega spomina. ■ Razvijanje epizodičnega spomina (razvrščanje slik v zaporedje zgodbe). ■ Razvijanje semantičnega spomina (povezovanje besed in pojmov).
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroci naj si sami razdelijo naloge in se med seboj dogovorijo, kdo bo vodil dejavnost, kdo bo pripravil material, kdo bo razporedil slike na mizo ipd.
Priprava okolja, pripomočki	Izdelamo kartice s slikami živali, ljudi in predmetov, ki so v pravljici: medvedi, deklica, stoli, mize, postelje, žlice, skleda, hiša, gozd, potka, drevesa. Priporočljivo je, da se otroci razdelijo v dvojice in da se dejavnost izvaja v čim bolj mirnem prostoru.
Navodila	■ Z otroki se pogovarjamo o pravljicah in o izrazu <i>ljudska pravljica</i>. Spomnite otroke, da gre za zgodbe, ki se prenašajo iz roda v rod. Pojasnite, kaj pomeni prenašanje iz roda v rod. ■ Z otroki preberite pravljico <i>Trije medvedi</i>. ■ Otrokom povemo, da bodo danes urili svoj spomin. Z otroki se pogovarjamo o spominu. <i>Kaj pa spomin sploh je? Je to nekaj, kar lahko primemo, vidimo, slišimo, si predstavljamo? Kako bi vi svojemu prijatelju razložili, kaj je spomin? Česa se vi spominjate? Kaj ste npr. počeli včeraj? Kateri je vaš najlepši spomin? Kaj pa najbolj žalosten? Ali imajo tudi živali spomin? Zakaj tako mislite? Ali se spomnite česa iz obdobja, ko ste bili še dojenčki? Ali lahko naše spomine kam shranimo, posnamemo? Zaprite oči, pomislite in se skušajte spomniti, kaj je vaš prvi spomin? Kaj je tisto, česar se spomnite?</i> ■ Otroci se razdelijo v pare ali manjše skupine. Vsaki skupini damo kartice s slikami živali, ljudi in predmetov, ki se pojavljajo v pravljici. Naloga otrok je, da kartice razporedijo po vrsti, tako kot se pojavljajo v zgodbi <i>Trije medvedi</i>. Spodbudite jih, naj se spomnijo zaporedja dogodkov in razporedijo slike.
Opis	Vzgojiteljica otrokom predstavi temo in dejavnost – urjenje in utrjevanje spomina. Vzgojiteljica otrokom preda navodila za izvajanje aktivnosti. Otroci se skupaj pogovorijo o aktivnosti. Izmenjajo si mnenja, predloge, izkušnje.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kaj se je najprej zgodilo? Kaj se je zgodilo po tem? Česa vse se spomnite?
Vprašanja za razmislek	Kako ste se lotili te naloge? Vam je bilo pri tej igri kaj posebej težko? Kaj ste naredili v skupini/paru, če se niste strinjali?
Tveganja in nasveti	Priporočamo, da poskrbite za umirjeno okolje, v katerem se bodo otroci lahko uspešno osredotočili na nalogo.

Priloge

https://sl.wikisource.org/wiki/Trije_medvedi

Three Bears Cliparts:

Download Free High-Quality Three Bears Cliparts (clipart-library.com)

Goldilocks and the Three Bears Small World Characters (twinkl.si)

Priloga 1: Priprava in ogled slik

Priloga 2: Podajanje in razlaga navodil

Priloga 3: Postavitev izbranih slik

Priloga 4: Izvedba dejavnosti 1

Priloga 5: Izvedba dejavnosti 2

5.2.20 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorica	Karmen Meško, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Kaj vse potrebujemo poleti in zakaj?
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Spomin
Cilji	■ Razvijanje vizualnega spomina. ■ Razvijanje semantičnega spomina (povezovanje besed in pojmov). ■ Razvijanje epizodičnega spomina (predmete povezujejo z dogodki).
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke razdelimo v manjše skupine in jim ponudimo gradiva, s katerimi bomo spoznavali predmete, ki so značilni za poletje (opazujejo in si poskusijo zapomniti predmete) Sprašujemo: <i>Kaj vidite? Ste ta predmet že kdaj držali v roki? Zakaj se ta predmet uporablja? V katerem letnem času ga lahko uporabljamo? Kaj imajo ti predmeti skupnega?</i>
Priprava okolja, pripomočki	Otroške kopalke, natikači, pesek, lopatka in kanglica, sončna očala, plavalna očala, klobuček, krema za sončenje, peščena ura, brisača.
Navodila	■ Vzgojitelj z otroki sede v krog ali k mizi, kjer si skupaj ogledamo različne predmete. ■ Otrokom postavljamo različna vprašanja, da o predmetih razmišljajo, jih povezujejo. <i>Kdaj te predmete uporabljamo, na kateri dogodek vas spomnijo? Ali ste imeli kateri predmet že oblečen? Ali ste se s katerim že kdaj igrali? Zakaj nosimo sončna očala? V čem je razlika med očali? Kdaj se namažemo s kremo? Katere predmete imamo v vrtcu? Kaj vse lahko počnemo z lopatko? So natikači za vrtec primerna obutev? Zakaj meniš tako?</i> ■ Dva otroka, ki se javita, se nekoliko odmakneta od skupine. Drugi medtem umaknejo dva predmeta z mize. Otroci pokličejo otroka nazaj in skupaj morata uganiti, katera dva predmeta manjkata. ■ Ko uganeta, se igra nadaljuje tako, da se zopet javita druga dva otroka.
Opis	Igra se izvaja tako dolgo, dokler je otrokom zabavna. Otroci se lahko igrajo tudi v manjših skupinah in jo lahko izvajajo samostojno. Med dejavnostjo se otroci pogovarjajo, razmišljajo, opazujejo, debatirajo.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Otroke spodbujamo, da si dobro ogledajo predmete in si jih skušajo zapomniti. V kolikor se vseh predmetov ne spomnijo, jim damo namig – število predmetov, barva, itn.
Vprašanja za razmislek	Kaj še potrebujemo poleti? Kaj imamo posajeno na igrišču, da nam poleti ni prevroče? Kako bi lahko zagotovili senco, če na igrišču ne bi imeli dreves? Kaj vam je bilo pri nalogi najtežje?
Tveganja in nasveti	Pri poimenovanju predmetov po spominu lahko otrokom ponujamo namige (npr. predmet uporabljamo, če se kopamo v morju ali bazenu; to uporabljamo pri igri v peskovniku; to poleti potrebujemo, da zaščitimo oči ipd.). V kolikor je otrok neuspešen, mu ponudimo predmet v roko, da ga prepozna s tipanjem, vendar mu oči pri tem prekrijemo.

Priloga 1 – Aktivno opazovanje predmetov

Priloga 2 – Iskanje skritih predmetov 1

Priloga 3 – Iskanje skritih predmetov 2

Priloga 4 – Pogovor o skupnih značilnostih predmetov

Priloga 5 – Preštevovanje predmetov

5.3 Pozornost

5.3.1 Vsak je drugačen

Avtorici	Věra Isáková, Naděžda Husová
Ime dejavnosti	Edinstvenost v prstnem odtisu
Tematski sklop	Vsak je drugačen
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Zaznavanje in razlikovanje z vsemi čutili – zavestno in premišljeno opazovanje. ■ Sodelovanje v pogovorih. ■ Pripovedovanje situacij. ■ Sodelovanje z drugimi. ■ Prepoznavanje, da vsak prispeva svojo vlogo v skupini. ■ Zavedanje o širšem družbenem, materialnem, naravnem, kulturnem in tehnološkem okolju ter o dogajanju v njem, v okviru praktičnih izkušenj in oprijemljivih primerov v otrokovi okolici.
Starost otrok	4–7 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Prvi dan otroke razdelimo v skupine tako. Kategorizirali jih bomo na podlagi njihove predpostavke glede tega, ali ima vsaka oseba enak prstni odtis (glejte opis dejavnosti) ali ne. Drugi dan otroke razdelimo v skupine tako, da naključno izberemo barvne žogice. Otroci bodo izžrebali barvne kroglice in se razvrstili.
Priprava okolja, pripomočki	Lupe, mikroskopi, povečevalna stekelca, črnilo, blazinice za štipalčke, papir, svinčniki, fotokopirni stroj, škarje, zapisnik.
Navodila	1. dan: Razpravljamo o edinstvenosti posameznikov, ljudi. Verjetno se zavedate, da je vsak človek drugačen. Kaj pomeni, da je nekdo na nek način edinstven? Kaj vas loči? V čem ste najboljši? Kaj lahko narediš ti, česar ne more nihče drug? Pogledajte svoje roke - kaj jih dela posebne? Opazujte črte na rokah in prstih; te so znane kot papilarne črte. Ali verjamete, da imamo vsi enake prstne odtise? Kako bi ugotovili, ali imamo različne prstne odtise ali ne? Kdo verjame, da imamo enake prstne odtise? Kdo verjame, da so drugačni? Vaša današnja naloga je potrditi ali ovreči vašo predpostavko o tem, ali imamo vsi enake prstne odtise. Delali boste v raziskovalnih skupinah na podlagi svojih hipotez. Na vaši delovni mizi boste našli vsa potrebna orodja za odvzem odtisa palca in njegovo analizo. Vsaka ekipa prejme komplet orodij. Za pomoč ali nasvet se lahko obrnete na prijatelja v drugi ekipi. Če vam nihče drug ne more pomagati, boste na zadnji mizi našli tablico z video navodili. Ključnega pomena je vzpostavitev vlog in postopkov znotraj skupine. Veste kako naprej? Pred seboj imate kartico. Kje morate zabeležiti svojo domnevo in kje dokumentirati rezultate? Kako boste ugotovili, ali so odtisi enaki ali različni? Katere vire lahko uporabite? Kdo lahko povzame današnjo nalogo?

Navodila	2. dan: Ugotovili ste, da ima vsak od nas edinstven prstni odtis. Za vsakega člana vaše ekipe sem prinesla povečano sliko vašega odtisa palca. Vsak od vas se je podpisal in fotografiral svoj odtis palca. Obstaja še en skrivnostni odtis. Ni ne podpisan ne fotografiran, pripada pa enemu od vas. Vaša naloga je prepoznati odtis palca, ki se ujema z nepodpisanim. Kot ekipa se odločite, kdo bo pregledoval, zbiral, ocenjeval in sodeloval. Katera orodja boste potrebovali? Kdo lahko ponovi nalogo za danes? Če niste prepričani, kaj storiti, na koga se lahko obrnete za pomoč?
Opis	1. dan: Otroci se zberejo v krogu, vzgojitelj pa z odprtimi vprašanji postopoma vključi otroke v razpravo o edinstvenosti in odkrije, kaj posameznike odlikuje kot posebne. Otroci raziskujejo in odkrivajo, kaj dela vsakega od njih edinstvenega. Vzgojitelj jih spodbudi, naj razmislijo, ali imamo vsi enake roke, prste in dlani ter kako te dele telesa uporabljamo. Otroke spodbuja k natančnejšemu pregledu prstov in dlani ter se sprašuje, ali imamo vsi enake prstne odtise. Vzgojitelj nato določi vodje ekip in otroke razdeli v skupine na podlagi njihovih ugibanj. Vsaka ekipa izbere ponujena orodja, se dogovori za vloge in razdeli odgovornosti. Na vsako mizo je postavljena tabela rezultatov, da ekipe dokumentirajo svoje predpostavke in rezultate. Po dejavnosti vzgojitelj poveča kartice s prstnimi odtisi otrok na kopirnem stroju na 200 % in jih natisne, vključno z otrokovim imenom in fotografijo na vsaki kartici. Dodatna karta je natisnjena brez podpisa in fotografije. Ta kartica se podvoji tolikokrat, kolikor je raziskovalnih skupin, v pripravi na naslednji dan. 2. dan: Vzgojitelj otrokom razdeli povečane tiskane kartice in z barvnimi žogami oblikuje skupine. V vsako raziskovalno skupino postavi en odtis brez imena ali fotografije. Otroci sodelujejo v svojih skupinah, dosežejo soglasje in raziščejo, ali skrivnostni odtis pripada njihovi ali drugi skupini.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vidim, da ste razdelili vloge znotraj ekipe. Kdo bo odgovoren za ravnanje s prstnimi odtisi? Ste pridobili točen prstni odtis? Katere korake bi lahko naredili za izboljšanje jasnosti tiska? Kako pravilno namestiti mikroskop? Vam lahko pri tem kdo pomaga? Kako lahko povečevalno steklo pomaga? Pri pregledu, kateri pripomoček je bolj primeren: povečevalno steklo ali mikroskop? Ste pregledali vse odtise palcev? Do kakšnih zaključkov ste prišli? Se je komu v vaši skupini prvotna domneva potrdila? Če da, kaj je bilo? Je kdo med člani skupine odkril enak prstni odtis?
Vprašanja za razmislek	Ste v skupini dobro sodelovali? Kako ste s črnilom pridobili odtis palca? Katere spremembe ali izboljšave bi razmislili naslednjič? Kakšna je bila vaša začetna predpostavka in do kakšnega sklepa ste prišli? Ali so bili kakšni trenutki, ko niste bili prepričani, kaj storiti? Ali verjamete, da imajo tudi enojajčni (tj. isti) dvojčki različne prstne odtise? Kako se imenuje posebno področje, ki obravnava prstne odtise? Katere alternativne tehnike je mogoče uporabiti za zbiranje prstnih odtisov? Čigav prstni odtis je predstavljal skrivnost in kako je bila razrešena? Kako je vaša skupina sodelovala? Kakšne so bile vaše ugotovitve? Opišite postopek, ki ste ga uporabili za primerjavo odtisov in orodja, ki ste jih uporabili. Je res, da imamo vsi enak odtis palca? Nazadnje, kateri vidik te dejavnosti se vam je zdel najbolj zanimiv?
Tveganja in nasveti	Otroke opomnite, da ima vsak član ekipe svojo vlogo. Spodbujajte med njimi sodelovalni duh. Poudarite pomen upoštevanja pravilnih postopkov in vzdrževanja čistoče pri ravnanju s črnilom. Še enkrat preverite, ali se upošteva pravilen postopek. Pozorno spremljajte otroke, ki se srečujejo s težavami, in jim zagotovite aktivno sodelovanje v timu.

Priloga 1 – Krog, pregled papilarnih linij

Priloga 2 – Zapis predpostavke

Priloga 3 – Pregled dejanskih odtisov pod mikroskopom

Priloga 4 – Izdelava odtisa palca

Priloga 5 – Primerjava odtisa palca

Priloga 6 – Primerjava odtisa palca

Priloga 7 – Pregled odtisa palca s povečevalnim steklom

Priloga 8 – Pregled odtisa palca s povečevalnim steklom

Priloga 9 – Primerjava odtisa palca z mikroskopom

Priloga 10 – Zapisnik rezultata

Priloga 11 – Povečani odtisi palcev

Priloga 12 – Povečani odtisi palcev

Priloga 13 – Iskanje odtisa palca v skupini

Priloga 14 – Iskanje odtisa palca v skupini

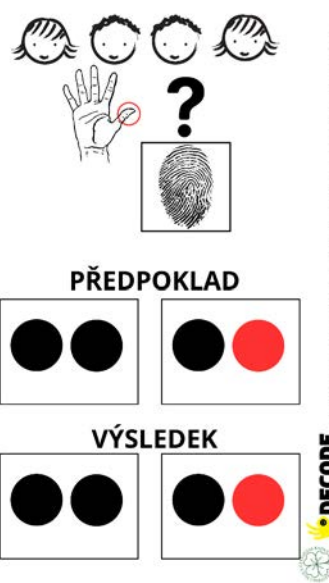
Priloga 15 – Iskanje odtisa v drugi skupini

Priloga 16 – Iskanje odtisa

Priloga 17 – Iskanje odtisa

Priloga 18 – PDF datoteka – Scorecard – več možností

5.3.2 S čim se rad igram

Avtorici	Vlasta Maxová, Naděžda Husová
Ime dejavnosti	Izhod iz labirinta
Tematski sklop	S čim se rad igram
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Sodelovanje v pogovorih in aktivno poslušanje drugih. ■ Učinkovito posredovanje zamisli in argumentov z besedami in kretnjami ter izkazovanje improvizacijskih sposobnosti. ■ Postavljanje vprašanj in podajanje odgovorov. ■ Namerno opazovanje okolice. ■ Osredotočanje na dejavnost in ohranjanje pozornosti. ■ Jasna artikulacija misli. ■ Osredotočanje na kognitivne vidike nalog. ■ Učinkovito sledenje navodilom. ■ Razumevanje in uporaba osnovnih numeričnih in matematičnih konceptov ter elementarnih matematičnih odnosov. ■ Razvijanje empatije.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Vzgojitelj otroke razdeli v skupine. V skupini naj ne bodo več kot štirje otroci. Vzgojitelj bo za razvrščanje pripravil barvne palčke. Otroci vzamejo vsak eno na pol obarvano palčko iz vzgojiteljeve roke, pri čemer naj vzgojitelj pazi, da se obarvani deli palčk ne vidijo. Otroci se nato razvrstijo v ekipe na podlagi ujemajočih se barv palčk.
Priprava okolja, pripomočki	40 kosov enako velikih kartonskih trakov (približno 11 × 25 cm), barva, papir, barvice, barvne lesene palčke za združevanje (enobarvne in polbarvne), lesene palčke za dejavnost.
Navodila	Naša tema so igre. Vprašanja: Katere igre poznate? Katere so narejene doma ali v vrtcu? Kako lahko sami ustvarite igro? Kako se oblikujejo pravila za tako igro? Katere materiale potrebujete, če sami ustvarjate igro? Kaj morate upoštevati, preden se lotite izdelave? Ali lahko kdo pove, ali je že doma izdelal igro ali igračo in kako se je tega lotil? Pogovarjali smo se tudi o labirintih. Kaj so labirinti? Katere vrste labirintov poznate? Kako lahko oblikujete labirint, da ga spremenite v igro? Pred seboj imate kartonske trakove. Vaša naloga je, da jih pobarvate tako, da se vsaka barva ponovi na vsaj treh kosih kartona. Otroci naj delajo v skupinah, pri čemer naj sodelujejo in se dogovarjajo o naslednjih korakih. Ko so kartoni pobarvani, lahko vzgojitelj postavi naslednja vprašanja: Ali se vsaka barva res ponovi vsaj trikrat? Kdo bo preveril in preštel? Ali lahko kako pomagata svojemu prijatelju? Ali manjka ena barva? Kako boste to popravili? Predstavljajte si, da barvne kartice predstavljajo poti v labirintu in zdaj morate sestaviti labirint. Kdo bi mi ga rad pomagal zgraditi?

Navodila	Za skupino, ki gradi poti: demonstriral bom postopek gradnje poti v labirintu, vi pa boste poskušali ponoviti. Vaša naloga je ustvariti poti znotraj kvadratnih mrež. Barve poti (kartonski trakovi) se morajo izmenjevati, tako da ista barva ne meji ena na drugo. Ali lahko zdaj sami poskusite sestaviti labirint? Kaj je vaša naloga? Kdo bo ponovil navodila in pogoj za gradnjo poti v labirintu? Ali so barvne poti razporejene tako, da se barve izmenjujejo? Ali sta kje dve enaki barvi postavljeni ena poleg druge? Kako se boste tega lotili? Labirint je zgrajen. Vse skupine imajo isto nalogo: premakniti se morajo od hiše do drevesa. Z barvicami predstavite eno kratko in eno dolgo pot. Ena pot (barvni trak) bo ustrezala isti barvni piki na papirju. Pike (poti) bodo razporejene v vrsti od leve proti desni. V skupinah se izmenjujete in si razdelite vloge, kdo bo imenoval barve, kdo bo hodil in kdo bo zapisoval. Pot (barvni trak kartona) mora ostati ves čas na istem mestu. Če hodite po njej, stopite ob črtah. Kdo lahko povzame, kako zapisati poti v labirintu? Za pomoč lahko prosite tudi prijatelja, ki ima več izkušenj z labirinti. Ko se vse ekipe izmenjajo, se zberite v krogu, da primerjate in preverite poti. Ekipa, ki je uspešno opravila aktivnost v odprtem prostoru, se lahko preseli za mizo in preizkusi pomanjšano različico.
Opis	Otroci se usedejo v krog, vzgojitelj pa predstavi temo in otroke vključi v razpravo o igri, ki jo lahko ustvarijo sami, na podlagi odprtih vprašanj. Vzgojitelj prav tako omeni in ponovno obravnava temo labirintov, o kateri so že razpravljali. Pred otroke se postavijo razrezani kartonski trakovi, ki jih pobarvajo z barvami. Otroci se razdelijo v skupine in sledijo navodilom za barvanje. Ne sodelujejo le v svojih skupinah, ampak tudi z drugimi. Za izgradnjo labirinta vzgojitelj prosi za pomoč prostovoljce. Izbere skupino petih otrok in razloži sistem poti v labirintu. Poti (kartonski trakovi) morajo biti razporejeni po tleh v obliki kvadratov, tako da se barve poti izmenjujejo in ne mejijo ena na drugo. Sprva vzgojitelj vodi skupino pri gradnji labirinta, nato pa ga samostojno rekonstruirajo. Vzgojitelj dodeli nalogo. Otroci beležijo poti (barvne črte) na papir z barvicami, ki se barvno ujemajo z barvami poti labirinta. Vsaka pot (barvni trak kartona) ustreza istobarvni piki v zapisu. Otroci sodelujejo v svojih ekipah in si razdelijo vloge. Vsaka skupina je odgovorna za zapis ene kratke in ene dolge poti. Medtem se drugi otroci in njihove ekipe vključijo v spontane ali druge pripravljene dejavnosti. Ko so vse ekipe zamenjajo, se zberejo v krogu, da primerjajo in ocenijo svoja potovanja po labirintu. Ekipa, ki je uspešno opravila aktivnost v odprtem prostoru, lahko preide na manjšo namizno različico labirinta. Navodila dela ostajajo enaka.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ali so barvne poti razporejene tako, da se barve izmenjujejo? Ali opazite primere, ko sta dve enaki barvi postavljeni ena poleg druge? Kako bi se lotili tega reševanja? Ali ima vsak v vaši ekipi določeno vlogo? Kakšna je njihova vloga? Kaj bi vam lahko pomagalo pri reševanju težav? Kako se vam zdi timsko delo in sodelovanje? Kako ločiti kratke in dolge poti? Če pomotoma napačno postavite pot, kakšne morebitne težave se lahko pojavijo in kako bi jih odpravili?

Vprašanja za razmislek	Kako ste zgradili labirint? Kateri vidiki gradnje so bili za vas zahtevni in kateri enostavni? Kako ste ugotovili, katera pot je krajša in katera daljša, in kako ste te podatke preverili? Pri katerih vidikih ste v svojih skupinah sodelovali? Kateri vidiki timskega dela so se vam zdeli posebej pozitivni? Zakaj ste se odločili za sodelovanje z drugo ekipo in kako vam je njihov prispevek pomagal pri iskanju rešitve?
Tveganja in nasveti	Večje število otrok v skupini lahko oteži krmarjenje po prostoru labirinta in učinkovito sodelovanje. Pomembno je, da otroke opomnite na sodelovanje pri zapisu poti labirinta. Če dve ekipi hkrati zapisujeta poti, je potrebna ustrezna organizacija, da preprečimo motnje med njima. Ko je aktivnost uspešno zaključena v večjem prostoru, lahko vzgojitelj dvigne stopnjo zahtevnosti z uvedbo barvnega lesa na mizo in ustvari 3D predstavitev v manjšem formatu. V tej različici skupine beležijo poti po istem principu kot prej. Nazadnje lahko vzgojitelj ponudi individualne delovne liste, kjer lahko vsak otrok zabeleži toliko poti, kot jih najde.

Priloga 1 – Izdelava kartonskih trakov

Priloga 2 – Priprava poti v labirintu

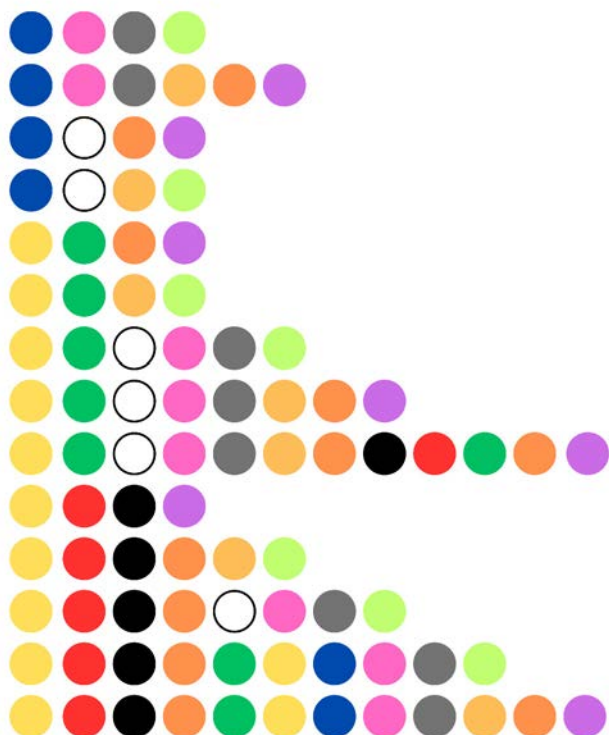
Priloga 3 – Snemanje labirintskih poti

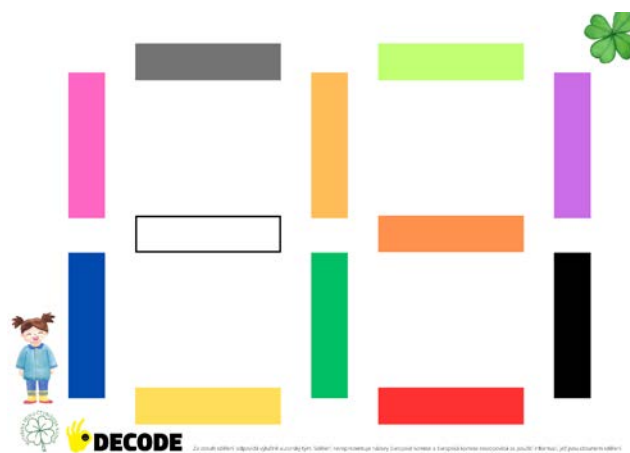
Priloga št. 4 – Labirint iz lesa in snemanje

Priloga 5 – Delovni list in evidenca

Priloga št. 6 – PDF datoteka – Vzorčne poti labirintov
iz delovnega lista (dobljene poti za preverjanje)

Priloga 7 – PDF datoteka – Delovni list – Labirintske
poti

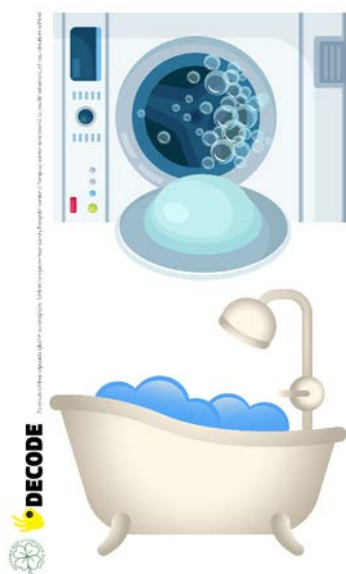
5.3.3 Voda okoli nas

Avtorji	Sabina Plechingerová, Erika Zelenková in kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Ime dejavnosti	Vodovod
Tematski sklop	Voda okoli nas
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Zavestno uporabljanje vseh svojih čutov. ■ Aktivno in pozorno opazovanje. ■ Razvijanje prostorske zavesti. ■ Reševanje problemov, nalog in situacij z ustvarjalnim razmišljanjem in predstavljanjem idej. ■ Delitev nalog in odgovornosti z vrstniki.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke razdelimo v skupine. Idealna velikost skupine je 8-10 otrok. Vzgojitelj vodjem skupin razdeli kartončke z različnimi deli. Preostale ujemajoče se kartončke dajo v posodo, otroci pa žrebajo in se razvrstijo v ustrezne skupine.
Priprava okolja, pripomočki	Pravi deli vodovodne cevi (matica, cev z navojem, ventil, pokrov), vizualni pripomočki in kartice za cevi.
Navodila	Naša tema je voda. Kaj smo se že naučili o vodi? Kaj vidite na slikah pred seboj? Kje lahko najdete te predmete? Kaj imajo skupnega? Kako pride voda v kopalno kad ali v pralni stroj? Na kaj pomislite, ko slišite besedo „vodovodne cevi“? Kdo jih je že videl? Ali lahko kdo od vas te dele (cev in ventil, pokrovček) privije skupaj, da držijo skupaj? Kaj morate uporabiti? Katere komponente bi lahko bile primerne za vašo nalogo? Kakšen del je to? Katero stran morate priviti, da zategnete navoj, in katero stran popustiti? Kako jih lahko razstavite? V skupinah poskusite povezati cevi. Kaj misliš, da se bo zgodilo, če vlijemo vodo v cev z zaprtim ventilom? Bomo poskusili? Če potrebujete pomoč, mi prosim sporočite. Zdaj bo vsak prejel eno kartico za pipo. Vaša naloga je, da povežete vodovodne cevi v svojih skupinah tako, da vodijo od zbiralnika vode do gospodinjstva. Vsak od vas pa prejme le en del (karto). Dobro morate premisliti, kam ga postaviti. Kaj boste uporabili za ustvarjanje rezervoarja za vodo in hiše, je odvisno od vas. Med gradnjo komunicirajte samo s kretnjami. Ne pozabite, da voda ne sme nikjer uhajati in morate uporabiti vse dele. Veste, kaj je treba narediti? Potrebujete pomoč pri čem? Ali razumete, kako zgraditi hiše in rezervoar? Kako boste zagotovili uporabo vseh komponent cevi?
Opis	Otroci sedijo v krogu, vzgojiteljica jim predstavi temo in pokaže slike predmetov, ki za uporabo potrebujejo vodo. Skupaj se z odprtimi vprašanji poglobijo v temo cevovodov in se pogovarjajo o delovanju. Nato se otroci razdelijo v skupine. Vsaka skupina ima prave komponente vodovodnih cevi, kot so matice, cevi z vijaki in ventili. V svojih skupinah raziskujejo in rokujejo s temi komponentami.

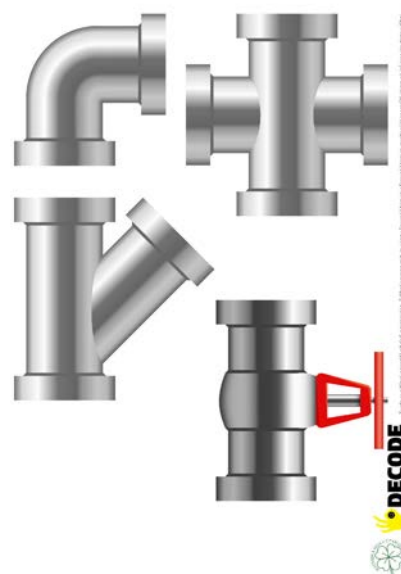
Opis	Nato vzgojitelj dodeli nalogo in vsaki skupini izroči samo eno karto z delom cevi. Otroci sodelujejo v svojih skupinah pri gradnji hiš, rezervoarjev za vodo in jih povezujejo s priloženimi cevnimi karticami, da ustvarijo funkcionalen cevovod, ki ne pušča vode. V skupinah se odločijo za materiale, ki jih bodo uporabili za gradnjo, izberejo izhodišče za cevovod, določijo konstrukcijo vodohrana in določijo postavitev celotne konstrukcije.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ali opazuješ, kaj počne tvoj prijatelj s cevjo in ventilom? Ali lahko kdo od vas preizkusi, ali se deli res dobro prilegajo skupaj? Kaj se zgodi, ko ga obrneš v desno ali levo? Ali ste pozorni na to, kam postavite kartico z delom, da zagotovite, da voda ne pušča? Ali menite, da imate dovolj delov za svoj projekt? Ste vsi že postavili svoje karte v konstrukcijo skupine? Če vam je zmanjkalo delov, vendar niste dokončali povezane hiše in rezervoarja, katere druge možnosti lahko raziščete? Pohvalim vas, da usklajujete svoja prizadevanja z neverbalno komunikacijo.
Vprašanja za razmislek	Kako se vam je zdelo delo s pravimi cevmi? Kaj vam je predstavljalo večji izziv, privijanje ali odvijanje? Vam je kdo ali karkoli pomagalo pri tem? Kako ste sodelovali kot skupina? Ali ste naleteli na kakšne težave? Ste se soočali kakršnih koli situacij za reševanje težav, in če da, kako ste jih rešili? Ali obstaja kakšna stvar, do katere bi pristopili drugače, če bi to storili znova? Če bi si sedaj predstavljali, da teče voda po vaših ceveh, ali menite, da bi lahko kje puščalo? Ali ste zagotovili, da imajo vsi konci pokrovčke?
Tveganja in nasveti	Otroke opomnite na pomen medsebojnega sodelovanja. Poudarite, da je njihova naloga povezati rezervoar z gospodinjstvom in pri tem zagotoviti, da voda ne izteka drugam. Alternativni pristop pri razdeljevanju kart s cevnimi komponentami bi lahko bil, da vzgojitelj otrokom nenehno daje karte, pod pogojem, da morajo uporabiti vse karte. V tem scenariju mora vzgojitelj zagotoviti, da ima pripravljeno ustrezno količino kartic.

Priloga 1 – Spoznavanje teme –
Voda v gospodinjstvu

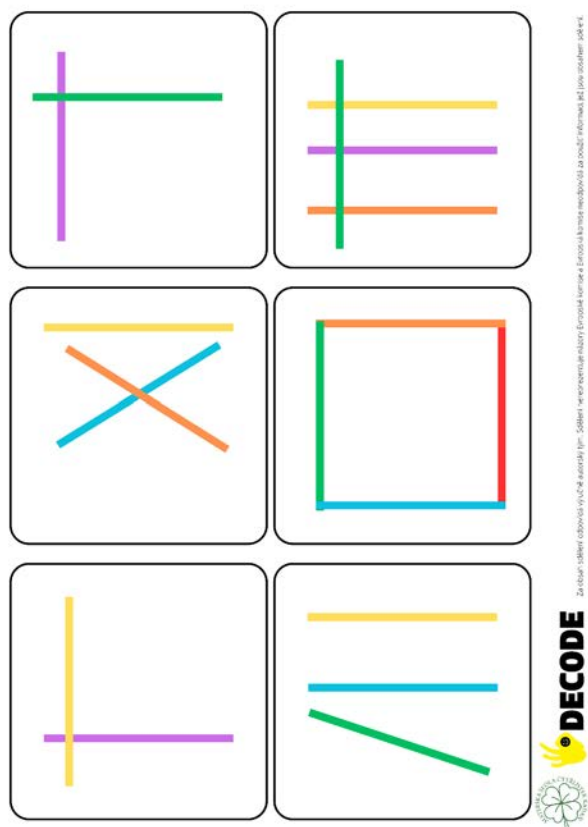
Priloga 2 PDF datoteka – Slikovna
podpora – Voda v gospodinjstvu

Priloga 3 – Datoteka PDF –
Cevovodi

5.3.4 Svet okoli nas

Avtorji	Naděžda Husová, Erika Zelenková in kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Ime dejavnosti	Lesni sekanci
Tematski sklop	Svet okoli nas
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Zavestno osredotočanje na dejavnost in ohranjanje pozornosti. ■ Vključevanje vseh čutov. ■ Aktivno opazovanje. ■ Razumevanje prostorskih pojmov.
Starost otrok	2–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Dejavnost lahko izvajamo individualno ali v manjših skupinah. V primeru skupin lahko razmislite o naslednjih možnostih: 1. Opazovanje (otrok iz prikrajšnega okolja opazuje) 2. Zamenjava vlog (otrok iz prikrajšnega okolja se izmenjuje z drugim otrokom) 3. Samostojno delo (otrok iz prikrajšnega okolja se samostojno loti dejavnosti) Izberite miren kraj, kjer se lahko otroci bolje osredotočijo.
Priprava okolja, pripomočki	Lesene barvne vžigalice, predloge kartic.
Navodila	Raziščimo, kaj lahko naredimo iz lesa. Kako se obdeluje les? Ima kdo kakšno idejo o tem, kaj bi lahko ustvarili s temi barvnimi vžigalicami? Vaša naloga je, da razporedite barvne vžigalice glede na priložene kartice, tako da se razporeditev ujema s tisto na kartici. Ali razumete navodila? Potrebujete kakšno vodstvo? Ali lahko sami opravite to nalogo?
Opis	Otroci imajo od začetka teme dostop do kartic dejavnosti, ki nudijo pregled vseh razpoložljivih dejavnosti. Vsaka aktivnost je predstavljena s piktogrami, ti piktogrami pa so prikazani tudi na določenih postajah. Otroci lahko izbirajo dejavnosti glede na svoje interese in potrebe. Otroci lahko sodelujejo pri odkrivanju napak pri razporeditvi barvnih žetonov po predlogah in jih skupaj popravljajo.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ali lahko prosim razložite, kakšen bo vaš naslednji korak? Opazil sem, da ste to enostavno karto že uspešno izpolnili. Ali ste pripravljeni preizkusiti zahtevnejše?
Vprašanja za razmislek	Kaj je bil za vas najzahtevnejši del? Kaj se vam je zdelo enostavno? Kaj ste se danes naučili? Ste naleteli na kakšne težave?
Tveganja in nasveti	Opomniti jih, da lahko premagajo različne izzive. Druga možnost je, da uporabimo zahtevnejšo različico, kjer en otrok sestavi figuro, ostali v skupini ga posnemajo.

Priloga št. 1 – PDF datoteka – Oblanci – predloga

Priloga št. 2 – Fotografija v praksi 1

Priloga št. 3 – Fotografija v praksi 2

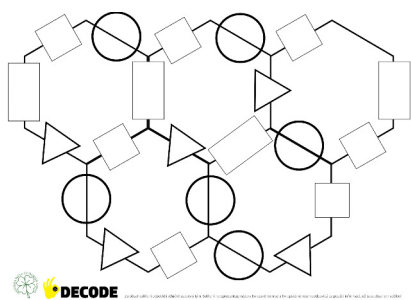
Priloga št. 4 – Fotografija na vadbi v skupini

Priloga št. 5 – Fotografija v praksi 3

5.3.5 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorici	Tereza Strolená, Naděžda Husová
Ime dejavnosti	Mednarodni dan otroka – Čebela in njeno delo
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Razvijanje slušne pozornosti in koncentracije. ■ Razumevanje prostorskih konceptov (npr. desno, levo, spodaj, zgoraj, na sredini, za, pod, nad, ob, poleg, med itd.) in osnovnih časovnih konceptov (npr. zdaj, danes, včeraj, jutri, jutro, večer, pomlad, poletje, jesen, zima, leto). ■ Razvijanje sposobnosti orientacije. ■ Spodbujanje sposobnosti učinkovitega sodelovanja z drugimi.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Zaželena velikost skupine je 4-6 otrok. Vzgojitelj lahko uporabi rumeno plastično embalažo Kinder jajčk (v obliki čebele). Te posode je treba predhodno napolniti z različnimi materiali, kot so voda, riž in kamni. Otroci naključno izberejo jajca in se razporedijo v skupine z enako vsebino. Razvrščanje v skupine prilagodimo tako, da ima otrok s težavami možnost postavljati vprašanja in dobiti podporo svojih vrstnikov.
Priprava okolja, pripomočki	Leseni šesterokotniki, od katerih vsak prikazuje polovico geometrijske oblike (v lažji različici je vsaka stranica šesterokotnika obarvana, kar omogoča lažje povezovanje med liki). Lahko pa se uporabijo tudi kartonski šesterokotniki.
Navodila	Pogovorimo se o delu čebel. Kaj pravzaprav je delo čebel? Lahko to opišete? Kakšne oblike najdeš pri delu čebel? Ena od oblik, ki jih vidimo, je šesterokotnik. Koliko stranic ima šesterokotnik? Preštejte jih. Pred seboj imate satovje. Kaj je satje? Dvignite roko, če ste ga že videli. Lahko to opišete?
Opis	Vzgojitelj z otroki začne pogovor o čebelah, čebeljih panjih in delu, ki ga opravljajo čebele. Z odprtimi vprašanji usmerja pogovor k temi satja in dela čebel. Zdaj naša čebela potrebuje nekaj pomoči pri sestavljanju svojega doma. Vzgojitelj otrokom razloži nalogo in jih spodbudi k oblikovanju skupin. Znotraj teh skupin otroci sodelujejo pri snovanju rešitev, izmenjujejo satovje in eksperimentirajo z različnimi pristopi. Vzgojitelj predlaga, da skupine začnejo z lažjo različico in postopoma napredujejo do zahtevnejših.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kaj je vaša naloga? Preglejte polovice geometrijskih likov. Kakšno obliko tvorijo? Katere dele geometrijske oblike je treba uskladiti? Poglejte še enkrat. Skupaj se odločite, kako jih boste sestavili.
Vprašanja za razmislek	Kaj je bil najzahtevnejši del naloge? Kako je vaša skupina dosegla soglasje? Ali ste odkrili kakšne strategije, ki bi lahko poenostavile proces gradnje? Koliko satja ste lahko povezali? Ali lahko opišete korake, ki ste jih naredili? Če bi se znova lotili te naloge, katere spremembe ali izboljšave bi naredili?
Tveganja in nasveti	Poskusite pritegniti vse otroke in jih motivirati s postavljanjem vprašanj, ki spodbujajo aktivno sodelovanje otrok, tudi tistih s težavami.

Priloga št. 1 – PDF datoteka – Satje

Priloga št. 2 – Sodelovanje otrok
(geometrijske oblike)

Priloga št. 3 – Sodelovanje otrok
(barve)

5.3.6 Naša okolica

Avtorica	Hana Zárubová
Ime dejavnosti	Orientacijska igra – Ekosistemi
Tematski sklop	Naša okolica
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Razvijanje prostorskega zavedanja in navigacijskih sposobnosti. ■ Pridobivanje znanje o naravnem svetu in njegovem pomenu. ■ Reševanje težav in dokončanje naloge, povezane z okoljem. ■ Prepoznavanje pomena gozdov za posameznika in družbo. ■ Prepoznavanje različnih dreves, rastlin in živali v različnih ekosistemi. ■ Privzganje občutljivosti tako za živo kot neživo naravo.
Starost otrok	3–6 let (mlajši otroci delajo s starejšimi otroki)
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Večje, podrobnejše slike; manj slik; preproste in jedrnate uganke; drobni namigi.
Priprava okolja, pripomočki	Risani zemljevid vasi, fotografije znanih krajev s sprehodov otrok (npr. klopca ob cesti, velika vrba ob ribniku ipd.), majhni slikovni žetoni z znaki ekosistema, slikovne kartice živali, rib in vodnih bitij, košara, storži iglavcev, majhna povečevalna stekla, slike živali na travnikih, ekološke uganke (barvite slike zabojnikov, slike vrst odpadkov). Vse fotografije, žetoni in slike so plastificirane.
Navodila	1. Pritličje – Otroci bodo ob nalogi prejeli zemljevid in fotografijo prve postaje. Temu sledi kratka razlaga pojmov, kot sta ekosistem in narava. “Tukaj imamo zemljevid naše vasi – Liběšice, ki nas bo vodil skozi celotno pot. Naša prva naloga je, da na podlagi priložene fotografije poiščemo začetni habitat.” 2. Ekosistem ribnika – Poiščite habitat kot na fotografiji, za orientacijo uporabite zemljevid – Vrba ob ribniku. Naloga: S pomočjo slikovnih namigov poimenujte nekatere vodne živali. Gozdni ekosistem – Poiščite habitat s pomočjo fotografije, za orientacijo uporabi zemljevid – Gozdna drevesnica. Naloga: Naberite borove storže v košaro in iz njih pripravite niz majhnih ovir (za razumevanje obnašanja v gozdu). Ustvarite malo sonce iz naravnih materialov. 4. Travniki ekosistem Naloga: S pomočjo slikovnih namigov poimenujte nekatere travniške živali in rastline. S povečevalnimi stekli opazujte skrite elemente v travi. 5. Odpadki – Poiščite habitat, upodobljen na fotografiji, za orientacijo si oglejte zemljevid. Naloga: Sestavite sestavljanke smetnjakov po barvah. Določite, kateri zabojnik boste uporabili za različne vrste odpadkov. Poveži slike z ustreznimi koši. Zaključek – nagrada: Ob koncu dejavnosti otroci prejmejo zapestnice z leseno rožo.

Opis	Na začetku igre vsak otrok dobi zemljevid in fotografijo začetnega habitata, skupaj z določeno nalogo. Preden začnete, se otrokom predstavi kratka definicija ekosistema. Na vsakem mestu so enostavne naloge, povezane z ustreznimi ekosistemi (ribnik, gozd, travnik, ekologija). Po uspešno opravljeni vsaki nalogi bodo odkrili fotografijo, ki predstavlja naslednji habitat ali ekosistem. Vsak otrok napreduje skozi igro v svojem tempu. Sklepna fotografija vodi otroke do lokacije, kjer vsak dobi zapestnico, okrašeno z leseno rožo. Da bi ohranili sodelovanje otrok v igri, ponuja vsaka postaja nekoliko drugačne načine za opravljanje nalog. Nekatere naloge so predstavljene kot uganke, druge pa vključujejo pregledovanje slik, reševanje ugank ali povezovanje slik. Poleg tega obstajajo proge z ovirami, izdelane iz naravnih materialov, ki ohranjajo zanimanje in angažiranost otrok z uporabo različnih dejavnosti. Na vsaki postaji vsak otrok izbere en žeton s te postaje, ki ga pritrdi na svoj zemljevid. Otroci na postajah delajo v manjših skupinah, poudarek pa je na sodelovanju in ne na tekmovanju. Glavni cilj igre je, da vsak otrok doživi občutek dosežka. Na povratku v vrtec bo potekala skupinska razprava o izkušnjah otrok na prostem.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vzgojitelj otrokom deli zanimiva dejstva o živalih med njihovimi prehodi na posamezne postaje. To pomaga ohranjati osredotočenost in angažiranost otrok na vsaki postaji, kar zagotavlja bolj tekoče potovanje. Otrokom ponuja tudi priložnost, da uporabijo, kar so se naučili.
Vprašanja za razmislek	V čem ste danes najbolj uživali? Česa se spomnite iz današnjih dejavnosti? Kaj se vam je izkazalo za najbolj zahtevno? Kaj se vam je zdelo najlažje doseči? Ali obstaja kaj posebnega, kar bi radi vključili v našo naslednjo igro?
Tveganja in nasveti	Otroci naloge opravljajo v majhnih skupinah, kar omogoča večjo koncentracijo, enakopravno sodelovanje, krajše čakalne dobe in manj potrebe po kričanju. Vzgojitelj poskrbi, da ima vsak otrok možnost, da se vključi v dejavnosti, ki ustrezajo njegovim individualnim sposobnostim.

Slika – Zbirka predmetov iz narave

Slika – Uvod v ekosisteme

Slika – Skupna razprava

Slika – Dejavnosti ločevanja odpadkov

Slika – Ekološke nagrade

Slika – Zemljevid dejavnosti in žetoni

5.3.7 Darovi narave

Avtorica	Petra Staňková
Ime dejavnosti	Največje bogastvo
Tematski sklop	Darovi narave
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Razumevanje slišane in sposobnost pripovedovanja dogodkov. ■ Razvijanje pozornosti in koncentracije. ■ Razlikovanje med dejavnostmi, ki podpirajo in škodijo zdravemu okolju. ■ Učenje kako se skrb za okolico.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Pravljico skrajšajte ali pa jo razdelite na več krajših delov. Poskusite brati po delih.
Priprava okolja, pripomočki	Pravljica »Največji zaklad«. Delovni list za grafomotoriko »Lahko skačeš kot veverica?«.
Navodila	Udobno se bomo namestili, brali bomo pravljico »Največji zaklad«. Bodite zelo pozorni, saj vas bom med zgodbo veliko spraševal, nato jo bomo skupaj obnovili s svojimi besedami. Pogovor z otroki o gozdu: V skupinah se pogovorite in poskusite odgovoriti na vprašanja: Kakšne vrste dreves poznamo? Katera drevesa lahko vidimo v gozdu? Katere živali lahko vidimo v gozdu? Kaj še lahko vidimo v gozdu? Delovni list »Lahko skačeš kot veverica?«: Ali veš, kakšna bo naša naloga? Jo znaš narediti? Zakaj sta na sliki veverica in loki? Ali lahko posnemate napisano gibanje? Na kaj ne smemo pozabiti, ko začnemo pisati? Ali znate pravilno sedeti, da se izognete bolečinam v hrbtu? Zakaj je pomembno, da svinčnik držimo pravilno?
Opis	Vzgojitelj otrokom prebere pravljico »Največji zaklad«. Med branjem jim zastavlja dodatna vprašanja, ki izhajajo iz besedila. Sprašuje o možnem razvoju zgodbe, o tem, kaj bi rekli liki, ali bi se dalo situacije rešiti drugače, o značilnostih likov in še čem. Otroke spodbuja k sodelovanju in posluša njihove predloge. Nato otroci ponovijo pravljico s svojimi besedami. Razpravljajo in skupaj dopolnjujejo zgodbo. Spomnijo se, katere živali so bile v pravljici in kako se je Buck obnašal. »Kakšne lastnosti je imel? So dobre ali slabe? Ali so se živali na koncu lepo obnašale?« Nato vzgojitelj skupaj z otroki pregleda delovni list in poiščejo odgovore na bistvena vprašanja. Otroci nato sedijo za mize in izpolnijo delovni list. Po končanem delu oskušajo opisati, kaj so dosegli.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vzgojitelj spodbuja otroke k pozornemu poslušanju pravljice, med dejavnostjo pa jih sprašuje o različnih delih zgodbe. Pri obnavljanju zgodbe spodbuja sodelovanje. »Se ne moreš spomniti? Poskusi nekoga prositi za pomoč. Bi lahko ugotovili skupaj?«

Vprašanja za razmislek

Nato otroci sedijo na preprogo in ocenijo svoje vtise iz dejavnosti.

Kaj ti je bilo danes najbolj všeč/kaj ni bilo všeč?

Kaj ste vadili?

Kakšna je razlika med branjem in igranjem pravljice?

Kaj je bil najzahtevnejši del pripovedovanja zgodbe?

Kakšno je bilo sodelovanje v skupinah?

Ste se lahko dogovorili o nalogah?

Česa se spomnite iz zgodbe?

Ste se iz tega kaj naučili?

Kaj je bila za vas največja težava?

Kakšne vrste dreves imamo?

Katera drevesa lahko vidimo v gozdu?

Katere živali lahko vidimo v gozdu?

Kaj še lahko najdemo v gozdu?

Kako si se danes odrezal pri izpolnjevanju delovnega lista z veverico?

Tveganja in nasveti

Pravljica ne sme biti predolga, da otroci ne izgubijo pozornosti.

Fotografija – Branje pravljice

Fotografija – Izpolnjevanje delovnega zvezka

Fotografija – Znaš skakati kot veverica?

5.3.8 Človeško telo

Avtorica	Veronika Fusková
Ime dejavnosti	Kdor išče, najde!
Tematski sklop	Človeško telo
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Razvijanje koordinacije oko-roka ter izboljšanje finomotoričnih sposobnosti. ■ Prepoznavanje delov telesa in nekaterih organov ter razumevanje osnovnih pojmov, povezanih z zdravjem, gibanjem in športom. ■ Pravilno artikuliranje besed in nadzorovanje dihanja, tempa govora in intonacije. ■ Zavestno vključevanje vseh čutil in aktivno opazovanje (kar je novo, spremenjeno ali manjkajoče). ■ Namerno razvijanje koncentracije in pozornosti. ■ Razvijanje samostojnosti, osredotočanje na dejavnost in razvijanje vztrajnosti.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroci lahko imajo s seboj slike delov človeškega telesa. Ni jim treba rokovati s platenko. Druga možnost je, da riž stresete v skledo in naj otroci z rokami iščejo slike, pomešane v riž.
Priprava okolja, pripomočki	Kaširane slike delov človeškega telesa, PET platenka s širšim pokrovčkom in riž.
Navodila	„Otroci, vaša naloga je, da poiščete slike, ki so skrite v platenki, napolnjeni z rižem. Riž v platenki lahko premikate in obračate, vendar je prosim ne odpirajte. Ko najdete slike, jih opišite svoji skupini. Otroci v vaši skupini bodo na svojem kupu poiskali ujemajočo se sliko na podlagi vašega opisa. Na koncu poimenujte, da preverite, da imate vsi isto. Nato se bomo pogovorili o slikah, ki smo jih našli.“ 1. Pogovorite se o delu človeškega telesa (npr. oko – opišite njegov videz, delovanje itd.). 2. Prepoznavaj sliko, povej drugim – s katero črko se beseda začne, s katero črko konča in koliko zlogov ima?»
Opis	Otroci so razdeljeni v pare ali manjše skupine. Njihova naloga je, da z nežnim stresanjem poiščejo slike, ki se skrivajo v platenki, napolnjeni z rižem. En otrok pokuka v platenko in opiše sliko, ki jo vidi, drugi pa išče ujemajočo se sliko na svojem kupu. Na koncu poimenujejo kaj je na sliki. Za spodbujanje verbalne komunikacije lahko otroci sedijo s hrbtom ob hrbtu in se zanašajo izključno na ustna navodila in opise. Nato se s slikami ukvarjajo na različne načine, odvisno od trenutnega razpoloženja in potreb skupine. Dejavnosti lahko vključujejo razpravo o delih telesa, ki so prikazani na slikah, uporabo pincete za pridobivanje slik iz riža, njihovo prenašanje v sklede, igranje iger spomina in še več.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vidim, da imata nekaj težav. Poskusita z drugačnim pristopom. Na primer, poskusita opisati, za kaj se del telesa uporablja. Kako bosta ugotovila, ali se razumeta? Kakšen je vajin načrt za delo s platenko? Ali trenutna metoda dobro deluje? Ali vaš prijatelj jasno sliši in razume vaše opise?

Vprašanja za razmislek	Kako ste se počutili med dejavnostjo? Kaj vam je bilo všeč ali kaj ni bilo všeč? Kateri vidiki dejavnosti so bili za vas izziv? Ali so bile slike dobro vidne in kako ste prišli do rešitev? Kako ste ravnali s plastenko? Kakšna je bila izkušnja, ko ste se morali pri dokončanju naloge zanašati samo na ustna navodila vrstika? Bi kaj naredili drugače? Katera nova znanja ali spoznanja ste danes pridobili?
Tveganja in nasveti	Slike naj ne bodo prevelike, po možnosti ne večje od 2 x 2 cm, saj postane bolj zahtevno ko so pomešane z rižem. Lahko pa se odločite za enostavnejšo različico, tako da riž skupaj s slikami stresete v skledo in premešate. Ta aktivnost lahko služi kot neposredna motivacija za naslednjo učno dejavnost ali temo.

Fotografija 1 – Steklenica, napolnjena z rižem in podobami delov človeškega telesa

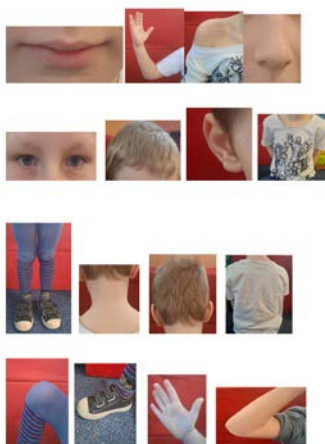
Fotografija 2 – Steklenica, napolnjena z rižem in podobami delov človeškega telesa – prikaz nekaterih slik

Fotografija 3 – Iskanje in prepoznavanje slik

Fotografija 4 – Iskanje in prepoznavanje slik

Slika 1 – Kartice z motivi delov človeškega telesa

5.3.9 Rastline

Avtorica	Vladimíra Andrtová
Ime dejavnosti	Rože v vazi
Tematski sklop	Rastline
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Pozorno poslušanje pravil igre. ■ Dokončanje igre in ohranjanje pozornosti. ■ Orientiranje v prostoru. ■ Pomnjenje imen rož.
Starost otrok	4–5 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Priporočamo, da otrokom posredujete slike rastlin. Igrajte igro z manjšo skupino otrok, pri čemer igra vključuje samo dve rastlini.
Priprava okolja, pripomočki	Slika treh pomladnih rož s količino, ki ustreza številu otrok.
Navodila	“Si lahko zamislite pomladno rožo? Veste kje raste? Kakšne barve je? Je lahko drugačne barve? Za kaj lahko rožo uporabimo? Kako se ta roža imenuje? Ali lahko poimenujete in opišete rožo, ki jo trenutno držite v roki?” “Otroci, pretvarjali se bomo, da smo rože v vazi in se igrali igro zamenjave mest. Postavite se poleg vsake rože in pozorno poslušajte, ko slišite njeno ime. Vaša naloga bo zamenjati mesto s prijateljem iz iste vaze (na primer – “Zamenjaj mesto z zvončkom”). Pazite drug na drugega in si pomagajte, če je potrebno.”
Opis	Pripravili bomo tri vrste rožic, število kosov pa izbrali glede na število otrok. Rože bomo skupaj z otroki predstavili in poimenovali. Cvetove razporedite v krog enega za drugim. Otroci bodo stali ob posameznih rožicah, vzgojitelj pa jim bo dajal navodila. Zamenjaj mesti s trobentico, zamenjaj mesti z zvončkom, zamenjaj mesti z vijolico. Otroci morajo ohraniti svojo pozornost, da se pravilno odzovejo, ta dejavnost pa jim pomaga tudi pri vadbi prostorske orientacije. Da bi povečali izziv, lahko uvedemo več vrst rož za vsakega otroka in od njih zahtevamo, da spremljajo dodatne pogoje za spremembo svoje lokacije. Lahko pa poskusimo, da se otroci gibljejo v parih ali manjših skupinah. Med to prilagojeno igro bodo morali otroci veliko komunicirati in sodelovati.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	“Kakšno vrsto rože imate? Ima še kdo takšno rožo kot tvoja? S kom si boš izmenjala rože? Vidim, da odlično opravljate to nalogo. Pomagate lahko tudi prijateljem, ki morda potrebujejo pomoč. Ali lahko vodite tudi drugega prijatelja pri izmenjavi njegove rože?”
Vprašanja za razmislek	“Katere vrste rož smo uporabili v naši igri? Kako ste uživali v igri? Kaj je bilo najbolj prijetno? Poznate še kakšne pomladne rože? Kakšne barve so bili trobentica, zvonček in vijolica? Ste se lahko pravočasno odzvali? Kaj je bilo pri tem zahtevno? Ste lahko pomagali drug drugemu? Kako ti je uspelo? Kako je bilo obvladovati več vrst rož? Pri katerem številu otrok je bila igra najbolj prijetna? Ali je komunikacija v parih dobro delovala? Katere spremembe bi razmislili naslednjič?”
Tveganja in nasveti	Z otroki moramo prepoznati rože. Pazite, da se otroci med igro ne zaletavajo. Med aktivnostjo občasno ponovite pravila igre.

Slika – Rože v vazi

5.3.10 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorica	Hana Zárubová
Ime dejavnosti	Rdeča kapica (babica ima god)
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Sledenje zapletu in razumevanje ideje zgodbe. ■ Razumevanje govorjene vsebine in pripovedovanje zapleta zgodbe. ■ Pomnenje podrobnosti na sliki.
Starost otrok	4–7 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Vzgojiteljica pripravi zaporedne slike iz pravljice Rdeča kapica, ki jih lahko otroci uporabijo pri obnavljanju zgodbe, da sledijo zapletu pravljice. Spodbujajte jih, naj ugotovijo, kaj manjka na vsaki sliki. Dobro je imeti tudi kartice z manj živil.
Priprava okolja, pripomočki	Koš za papir, slike hrane.
Navodila	„Preberimo skupaj zgodbo o Rdeči kapici.“ Seznanitev s pravljico Rdeča kapica (branje pravljice – poslušanje) Obnovitev pravljice »Kaj je dala mama Rdeči kapici v košaro? Poišči, kaj manjka v košarici.«
Opis	Vzgojiteljica otrokom prebere pravljico »Rdeča kapica« (motivacija). Otroci v več skupinah morajo ugotoviti, katero živilo manjka v košarici (število živil na sliki se razlikuje glede na starost otroka). Otroci so razdeljeni v manjše skupine, vsaka skupina pa ima svojo košaro, ki jo nato otroci izmenjujejo.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Po branju pravljice vzgojiteljica otrokom postavlja vprašanja, da ugotovi, kako pozorni so bili in kako dobro si zapomnijo zaplet. Vzgojitelj jih lahko celo poskuša namerno zmešati z zavajajočimi vprašanji. Pri poimenovanju živil lahko otrokom postavimo vprašanja, kot so: Kako dišijo? Kakšen okus imajo? Druga vprašanja v zvezi s pravljico lahko vključujejo: Kateri junaki nastopajo v pravljici? Komu je Rdeča kapica nesla steklenico vina in torto v košari? Ali so Rdečo kapico klicali „Rdeča“, ker je bila pogosto sramežljiva? Katera žival je pojedla babico? Je Harry Potter osvobodil babico? Katero žival je lovec rešil? Upoštevajte, da so nekatera vprašanja povezana z različnimi zgodbami ali niso povezana z „Rdečo kapico“, zato boste morda želeli pregledati kontekst in vsebino za doslednost.
Vprašanja za razmislek	Ali ste se težko osredotočili na zgodbo? Ali vam je uspelo slediti zapletu pravljice? Kaj ste storili, ko niste bili prepričani? Kako ste sodelovali v vaši skupini? Ali ste naleteli na kakšne izzive ali težave? Kateri vidik današnje dejavnosti vas je najbolj zanimal? Ali obstaja kaj, kar bi radi naslednjič naredili drugače?

Tveganja in nasveti

Vzgojiteljica otrokom jasno in razločno bere pravljico (lahko prilagodi število živil v košarici glede na starost otrok).

Če otroci težko ugotovijo, katera hrana manjka v košarici, lahko vzgojitelj ali drugi otroci z ugankami namigujejo. Na primer, je sladko, okusno, vendar ni zdravo (sladkarije).

Da bo aktivnost bolj zahtevna, lahko iz košare odstranite več vrst hrane.

Na koncu zberite otroke v krogu, da ocenite, kaj jim je bilo všeč/ni bilo všeč in kje so bili uspešni oz. so naleteli na izzive med aktivnostjo.

Slika – Košarica 1 – Polna košara (9 kosov hrane)

Slika – Košarica 2 – Banana manjka

Slika – Košarica 4 – Manjka torta

Slika – Košarica 5 – Manjkajoče hruške

Slika – Košarica 6 – Manjkajo bonboni

Slika – Košarica 7 – Manjka kumara

Slika – Skupno razmišljanje

Slika – Razprava

Slika – Že vem!

5.3.11 Komunikacija med nami

Avtorica	Veronika Ojo
Ime dejavnosti	Kaj je to?
Tematski sklop	Komunikacija med nami
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Imitiranje kretenj za dramatizacijo zgodbe. ■ Sledenje razvoju zgodbe in razločevanje njenega pomena. ■ Pomnenje zapleta zgodbe.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otrokom priporočamo, da izberejo lik, s katerim se bodo lahko čim bolj poistovetili, da omogočijo nemoteno in čustveno pomirjujočo dramatizacijo. Otroci se razlikujejo po znanju in spretnostih.
Priprava okolja, pripomočki	Kratka zgodba.
Navodila	»Otroci, zaigrali bomo pravljico, ki je žal izgubila naslov. Bi jo poskusili uganiti po pripovedi? Ko pravljico odigramo, se v skupini pogovorimo, katera pravljica bi to lahko bila. Razdelimo se v dve skupini, vsaka skupina pa bo kasneje zamenjala svoje vloge. Najprej pogledajmo pravila pravilnega družbenega vedenja. Kaj si morate zapomniti, ko sodelujete v gledaliških dejavnostih? Dvignite roko, če ste že bili v gledališču. Kakšne izkušnje imate? Zdaj pa prisluhnimo zgodbi in določimo vloge. Dogovorite se, kateri del zgodbe boste odigrali, da ga bo druga skupina lahko prepoznala.«
Opis	Vzgojitelj razdeli otroke v dve skupini, pri čemer ima ena več otrok kot druga. Večja skupina ostane s pomočnikom, ki jim prebere kratko zgodbo. Druga (manjša) skupina se odmakne, da ne bi slišali, kaj pomočnik bere in se z vzgojiteljem pogovarja o družbenem vedenju, gledališkem bontonu in kulturi nasploh. Lahko tudi izdelajo vstopnice za ogled predstave. Po prebrani zgodbi pomočnik prosi otroke, naj si razdelijo vloge iz zgodbe in vadijo, kako bi odigrali pripoved. Nato povabi manjšo skupino otrok, naj se vrnejo in sedejo ter si ogledajo predstavo. Naloga otrok je uganiti, katero zgodbo upodabljajo njihovi prijatelji. Da bi bila naloga še bolj zahtevna, lahko otroci zgodbo zaigrajo, ne da bi spregovorili eno samo besedo. To pomeni, da bodo za pripoved uporabljali samo obrazno mimiko in gibe.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	„O čem mislite, da zgodba govori? Kaj je osrednja tema? Kaj mislite, o čem liki razpravljajo? Kot skupina ste izjemno dobro sodelovali. Ustvarili ste izjemno privlačno zgodbo.
Vprašanja za razmislek	Kaj vas je najbolj navdušilo? Kateri del naloge se vam je zdel najbolj zahteven? Ste naleteli na težave, ki ste jih morali rešiti? Ste se počutili bolj udobno kot opazovalec ali kot igralec?
Tveganja in nasveti	„Največja dolžina zgodbe je 8 minut. Predlagamo, da uporabite zgodbo, ki jo poznajo vsi otroci v skupini.“

Slika – Dramatizacija pravljice Trije prašički

5.3.12 Štirje letni časi

Avtorici	Zuzana Sádovská, Veronika Ojo
Ime dejavnosti	Eno leto v krogu
Tematski sklop	Štirje letni časi
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Določanje vremenskih razmer (dež, veter, sneg, sonce, lahka oblačila, debelejša oblačila). ■ Združevanje predmetov glede na posebne značilnosti (predmeti, značilni za posamezen letni čas). ■ Opisovanje sprememb v naravi skozi vse leto.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Vzgojitelj prepozna in otrokom razloži, katera tema ustreza posameznemu sklopu, z uporabo situacij iz resničnega življenja, vendar otroke spodbuja k razmišljanju in samostojnemu odločanju. Vzgojitelj nudi podporo in usmerjanje otrokom v skupinah pri pogovoru o posameznih predmetih in pri iskanju pomoči.
Priprava okolja, pripomočki	»Letni časi« - četrtnine, različni predmeti za vsak letni čas (zimski jakna, kopalke, pulover, jopica, majica s kratkimi rokavi, kratke hlače, trenirke, dežni plašč, barvni listi, cvetoče rože, mala božična jelka, velikonočna jajčka, potapljaška očala, plišasta žival, toaletni papir.
Navodila	Pogovarjali smo se že o letnih časih in o tem, kako jih prepoznati. Zdaj pa se igramo igro, da svoje znanje uporabimo v praksi. Razdeljeni boste po barvah v različne letne čase. Vaša naloga je, da poiščete predmete, ki so povezani z dodeljenim letnim časom. Poimenujte izbrane predmete in razložite prijateljem, zakaj ste jih izbrali. Nato predmete postavite v določen obroč. Kako so otroci običajno oblečeni pozimi, spomladi, poleti ali jeseni? Iz obroča izberite sezonska oblačila in jih razporedite po tleh od glave do pet ali jih pomagajte prijatelju obleči, ko se vsi strinjate.
Opis	Vzgojitelj razdeli otroke v štiri skupine. Da bi si otroci lažje zapomnili, s kom so razvrščeni, in da ne bi prišlo do zmede, vzgojitelj otrokom priskrbi zapestnice v štirih različnih barvah. Nato jim razdeli zapestnice in pojasni, da vsaka barva predstavlja letni čas (pomlad–zelena, poletje–rumena, jesen–oranžna, zima–modra). Posamezne skupine so med seboj dovolj razmaknjene, da se njihova vsebina ne meša, a tudi dovolj blizu ena drugi. V središču teh skupin je en sam obroč. Dejavnost 1: Po razdelitvi otrok v skupine vsaka skupina zavzame eno četrtnino kroga. Po igralnici ali vrtu so raztreseni različni predmeti, med drugim zimski jakna, kopalke, pulover, trenirka, majica s kratkimi rokavi, kratke hlače, trenirka, dežni plašč, pisani listi, cvetoče rože, majhno božično drevo, velikonočna jajca in potapljaška očala. Naloga otrok je, da te predmete povežejo z letnim časom in jih glede na njihov opis postavijo v četrtnino kroga z ustrezno barvo.

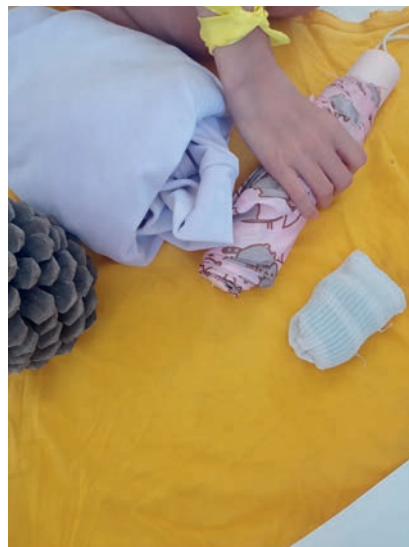
Opis	Po zaključku te dejavnosti se otroci zberejo in skupaj z vzgojiteljem razpravljajo in opisujejo, kaj vidijo v odsekih, ki so pred njimi in zunaj njih. To otrokom omogoča, da drug drugemu posredujejo povratne informacije in sodelujejo v smiselni komunikaciji z uporabo celih stavkov. Dejavnost 2: Pri drugi dejavnosti se otroci vrnejo v svoje prostore. Naloga vsakega otroka je, da poimenuje predmet, ki je povezan z njegovim dodeljenim letnim časom, in navede podrobnosti o njegovi barvi, uporabi, materialu in velikosti. Drugi otroci poslušajo, dopolnjujejo ali po potrebi ponudijo pomoč. Ko poimenujejo predmete, jih otroci postavijo v sredinski obroč. Dejavnost 3: Po zaključku druge dejavnosti se otroci izmenjujejo, pri čemer vsak otrok v skupini izbere enega prijatelja, ki bo pristopil k obroču. Nato izberejo en kos oblačila, ki ustreza določenemu letnemu času. Po menjavi razporedijo oblačila, kot bi izgledala na otroku, ali pa, če je v skupini na voljo prostovoljec, otroka ustrezno oblečejo.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kje bi lahko shranili pulover? Iz katerih materialov so izdelana potapljaška očala? Ali lahko pozimi sije sonce? Ali lahko poleti sneži? Kateri je vaš najljubši letni čas in zakaj? Katere letne čase poznate? Ali imajo lahko nekatere stvari več delov? Zakaj ste izbrali prav ta predmet? Na kaj ne smemo pozabiti pozimi?
Vprašanja za razmislek	Kaj vam je bilo všeč pri razvrščanju predmetov po letnih časih? Ste lahko določili, kam predmeti spadajo? Kako ste sodelovali znotraj skupine? Ali obstaja kakšna stvar, ki je danes nismo obravnavali in bi jo radi dodali? Ste že bili v kraju, kjer je bilo vreme „nasprotno“ od letnega časa? Ali ste si pomagali v skupini? Če da, kako? Bi se želeli še enkrat udeležiti takšne dejavnosti? Kateri del naloge je bil najzahtevnejši in kateri najlažji?
Tveganja in nasveti	Vzgojitelj poskrbi, da so otroci popolnoma vključeni v dejavnost. Če niso dovolj zbrani, lahko napačno razvrstijo predmete in drugim otrokom posredujejo napačne informacije. Pomembno je, da otrokom razložite navodila za dejavnost jasno in v primernem tempu. Vedno se prepričajte, da otroci v celoti razumejo navodila, preden začnejo z dejavnostjo.

Slika - Maskoto so oblekli glede na vreme 1

Slika – Poletje, dodajamo artikle

Slika – Jesen, dodajamo artikle

Slika – Zima, dodajamo predmete

Slika – Maskoto so oblekli glede na vreme 2

Slika – Maskoto so oblekli glede na vreme 3

5.3.13 Šport

Avtorici	Zuzana Sádovská, Yuliia Barzhak
Ime dejavnosti	Športamo skupaj z vilami
Tematski sklop	Šport
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Izvajanje različnih gibov in gibalnih položajev. ■ Sledenje navodilom. ■ Razvijanje sposobnosti orientacije v prostoru.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otrokom po potrebi omogočimo dodatne podporne informacije (npr. „Naredi 3 skoke v daljino - en, dva, tri. Zdaj vzemi tri kamne - enega , dva, tri‘).
Priprava okolja, pripomočki	Košara, nahrbtnik/škatla, govoreče palic, kamni, stožci, palice, listi, želod, lesene nizke ovire, klop.
Navodila	Danes je poseben dan, otroci. Športne vile so danes zjutraj priletele v naš vrtec in mi pustile ta sporočila, ki vsebujejo nekaj nalog, ki jim bodo pomagale pri vrnitvi v njihov čarobni svet. Vaša naloga je, da s svojim prijateljem poslušate in dokončate opravilo, ki je zapisano v sporočilu. Nato skupaj zberite ustrezno število naravnih predmetov v košarico. Še enkrat preverite število. Na koncu se zberite z vsemi prijatelji in primerjajte, ali je vsem uspelo zbrati enako število naravnih predmetov. Nato sodelujte, da ugotovite, kakšno obliko lahko ustvarite, da bi se športne vile vrnile v svoj svet.
Opis	Igro lahko izvajamo tako v zunanjih kot notranjih prostorih vrtca. Vzgojitelj na igrišču postavi 4-5 postaj, na vsaki je sporočilo z nalogo. Otroci nalogo opravijo v parih, kot jo slišijo, in zberejo ustrezno število predmetov. Na koncu otroci primerjajo svoje nahrbtnike z vzgojiteljevo košaro. Če je otrok napačno napolnil svoj nahrbtnik, ponavlja naloge, dokler niso pravilne. 1. postaja - Preskočite vseh 5 lesenih ovir (stožcev). 2. postaja - Izvedite 6 počepov (listi). 3. postaja - Izvedite 3 dolge skoke (kamni). 4. postaja - 3-krat poskočite z vsako nogo. Bodite pozorni na štetje svojih skokov skupaj (palice). 5. postaja - Naredite 4 korake na klopi (želodi). Po opravljenih nalogah se otroci zberejo in preverijo, ali imajo enako število naravnih predmetov. Nazadnje, po skupinski razpravi, sodelujejo pri ustvarjanju skupne podobe.

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Če ste opravili 5 počepov, koliko kamenčkov zberete? Koliko stožcev boste pobrali po treh skokih? Ali imate v nahrbtniku enako število kosov, kot jih imam jaz v košarici? Ne skrbite, če ste naredili napako; lahko jo popravite. Veste kako? Dobro je, da ste prepoznali svojo napako. Opazil sem, da sproti dvakrat preverjaš svoje štetje. Ali ste sposobni učinkovito sodelovati? Vidim, da se vsi trudite. Kaj je tvoja naloga?
Vprašanja za razmislek	V kateri vlogi ste najbolj uživali? Katera naloga je predstavljala največji izziv? Katero nalogo ste opravili najhitreje? Ali obstaja naloga, ki bi jo radi ponovili? Zakaj? Ste naleteli na kakšne težave? Če da, zakaj? Kako ste se obnesli kot ekipa? Ali ste zadovoljni z rezultatom? Kaj ste dosegli?
Tveganja in nasveti	Otroke bomo vnaprej seznanili s pomenom pozornega poslušanja navodil na postajah. Ključnega pomena je, da so med posameznimi postajami razmiki, da zagotovimo varnost otrok med dejavnostmi. Glede na zmožnosti in starost otrok je potrebno ustrezno poskrbeti za varnost.

Slika – Prvi položaj

Slika – Drugi položaj

Slika – Tretji položaj

5.3.14 Živali

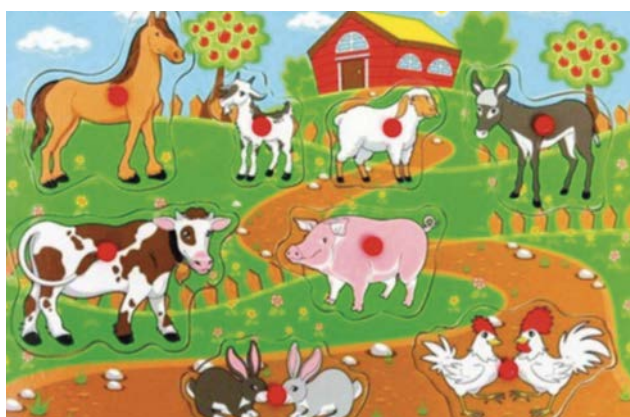
Avtorica	Yuliia Barzhak
Ime dejavnosti	Naše male živali
Tematski sklop	Živali
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilja	■ Prepoznavanje izbrane živalske vrste in poimenovanje. ■ Prirejanje hrane posameznim živalskim vrstam – kaj jedo?
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroku s posebnimi potrebami lahko strokovni delavec pomaga pri podpornih vprašanjih.
Priprava okolja, pripomočki	Živalska sestavljanka na plutovini s 15 kosi, vložki z živalmi, papirji A4 z različnimi živalskimi vrstami.
Navodila	Otroci, pred nami je igra z različnimi nalogami. Najprej se bomo razdelili v manjše skupine. Vsaka skupina bo dobila nalogo, da ustvari svoj preprost simbol, ki ga je mogoče enostavno narisati. Potrebovali ga boste za eno od dejavnosti. Zdaj pa si oglejmo posamezne naloge. 1. dejavnost: Na mizi imate sedem kupčkov z različnimi slikami, za vsak kupček je tudi kuverta. Vaša naloga bo, da skrbno pregledate živali na slikah na vsakem kupčku in v kuverto vstavite slike živali, na katerih živali nimajo ničesar skupnega. Na primer: na eni sliki bodo samo sive živali, na drugi samo vodne živali, na tretji papirju pa bodo živali različnih barv, velikosti. Slike boste prepognili in vstavili v kuverto ter nanjo narisali simbol svoje skupine. 2. dejavnost: Na drugi postaji imate na voljo sestavljanko iz 15 delov. Vaša naloga bo sestaviti te sestavljanke. 3. dejavnost: V okviru te naloge boste sestavljali sestavljanke iz dveh delov: V tej igri boste k ustrezni sliki dodajali slike živali. Vsaka žival ima svoje mesto, zato morate pravilno namestiti vse živali.
Opis	Otroke razdelimo v 3 skupine. Postaje so v prostoru (na igrišču, v igralnici) postavljene na zadostni razdalji, da se otroci iz različnih skupin ne mešajo in da se materiali med dejavnostmi ne zmešajo. Otroci že poznajo različne živali iz različnih okolij in jih znajo poimenovati. Naloge bodo služile predvsem utrjevanju znanja, spodbujanju sodelovanja in komunikacije ter razvijanju pozornosti med dejavnostmi.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	S čim se žival prehranjuje? Kaj pokriva njeno telo? Kakšne barve je žival? Kje te živali živijo? Ali ste prepričani, da ste v luknje postavili vse živali? Ste sestavljanko pravilno sestavili? Ali lahko vidite jasno sliko živali? Kakšne vrste je žival? Kaj lahko o njej poveste? Ali ta žival pripada temu kraju? Preveri s svojo skupino. Kako ste prišli do te rešitve? Ali bi lahko obstajala še kakšna druga? Vidim, da niste prepričani. Ste poskusili prositi za pomoč drugo skupino?

Vprašanja za razmislek

Katera igra vam je bila najbolj všeč? Katera je bila najbolj zahtevna? Zakaj? Katera je bila najenostavnejša? Zakaj? Katere značilne lastnosti so imele živali na teh papirjih? (Otrokom pokažite papirje A4 iz prve dejavnosti, da bodo prišli do zaključka, da imajo živali na papirjih skupno značilnost.) Ali ste lahko dobro sodelovali? Pri kateri dejavnosti ste si med seboj najbolj pomagali? Ali vas je kdo prosil za pomoč? Kako ste ravnali?

Tveganja in nasveti

Sestavljanke je pritrjena na plutovinasto podlago, zato je z domačo sestavljanke enostavno rokovati tudi na prostem. Za sestavljanke z višjo stopnjo težavnosti so lahko dejavnosti živalske sestavljanke z izrezi brez živalskih silhuet v luknji.

Slika – Lesena sestavljanke

Slika – Živali

Slika – Risane živali

5.3.15 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorica	Veronika Ojo
Ime dejavnosti	Rojstni dan
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Dogovarjanje v skupini. ■ Razvijanje empatije. ■ Spoštovanje pravil. ■ Razvijanje pozornosti. ■ Varno vedenje.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otrokom, ki potrebujejo pomoč, vzgojitelj nameni več pozornosti in individualne razlage. Posebna pozornost je potrebna pri uporabi noža. Vzgojitelj uporablja vzporedni govor in širjenje besedišča.
Priprava okolja, pripomočki	Sadje iz različnih držav, deske za rezanje, noži, zobotrebeci.
Navodila	Otroci, za praznovanje rojstnega dne naše punčke Marte bomo pripravili sadna nabodala. Kje lahko dobimo sadje? Kaj moramo kupiti? V kaj bomo dali sadje? Oglejmo si vse različne vrste sadja, ki nam jih je uspelo kupiti v trgovini. Ali ga lahko kako razvrstimo? Kako bi vi razvrstili sadje? Danes se bomo osredotočili na eksotično in domače sadje. Vsak od vas bo iz košare potegnil en kos sadja. Ali imate v košarici sadje iz naše države ali nekaj eksotičnega? Posvetujte se s sošolci in se razdelite v dve skupini. Zdaj je vaša naloga v skupinah pripraviti sadje za izdelavo sadnih nabodal. Upoštevati morate en pogoj - vrste sadja se morajo redno menjavati. Med seboj se dogovorite, kdo bo poskrbel za posamezne dele naloge. Katere dejavnosti boste morali opraviti, da boste lahko dali sadje na nabodala? Ali boste potrebovali vodjo, „glavnega kuharja“? Kdo bo poskrbel, da se bodo vrste sadja menjavale? Kako boste ravnali z organskimi odpadki? Koliko nabodal boste morali narediti, da bo vsak otrok lahko imel eno? Ali bi bilo lepo narediti nekaj nabodal za degustacijo za drugo skupino, kaj menite? Bodite previdni z noži. Opazujte drug drugega, bodite pozorni in si pomagajte. Z delom lahko začnete zdaj.
Opis	Vzgojitelj otrokom razloži nalogo. Najprej se je treba skupaj odpraviti na tržnico ali v trgovino in kupiti različne vrste sadja. Vzgojitelj bo poskrbel, da bo razmerje med domačim in eksotičnim sadjem glede na število otrok enako. Po vrnitvi v vrtec se bodo otroci pogovarjali o sadju. Poiskali bodo različne načine, po katerih lahko sadje razvrstimo (barva, oblika, trdota, velikost, brez koščice, jagode itd.). Nato bodo otroci iz košarice izžrebali kos sadja. Vzgojitelj bo otrokom naročil, naj se razdelijo v dve skupini glede na merilo domače/eksotično sadje. V teh skupinah bodo delali na skupni nalogi - izdelavi sadnih nabodal. Skupaj bodo razložili pravila in se dogovorili o postopkih. Skupini bosta nato delali samostojno. Pogovarjali se bodo o pristopu, ki ga morajo uporabiti za izdelavo nabodal iz sadja. Razdelile si bodo naloge, izračunali bodo, koliko nabodal bodo potrebovali, in se lotili izdelave. Poskrbeli bodo, da bo med izdelovanjem nabodal izpolnjen pogoj izmeničnega menjavanja vrst sadja. Vzgojitelj bo spremljal varnost uporabe nožev. Sicer pa se v dejavnost ne bo vmešaval, razen če bo to potrebno.

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vidim, da ste si razdelili naloge. Ali vsi veste, za kaj ste odgovorni? Ste se uspeli dogovoriti, kako boste nadaljevali? Kdo bo poskrbel za varnost pri delu z nožem? Ali imate vse potrebne sestavine? Ali nenehno preverjate, ali menjavate vrste sadja? Ste ugotovili, koliko nabodal boste potrebovali, da bo vsak imel eno, eno pa bo ostalo za degustacijo druge skupine? Kako ste to rešili?
Vprašanja za razmislek	Kateri del naloge se vam je zdel zahteven? Kaj je bilo za vas zanimivo? Kako ste ravnali pri razdelitvi nalog? Ali ste se vsi menjavali? Ali ste naleteli na kakšne težave? Kako ste jih reševali? Kaj ste se danes naučili?
Tveganja in nasveti	Uporabo nožev je treba nadzorovati. Pri večjem številu otrok lahko izberete drugačno merilo za njihovo razdelitev v skupine.

Slika – Avto

5.3.16 Varnost v cestnem prometu

Avtorica	Julijana Kološa, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Varna pot
Tematski sklop	Varnost v cestnem prometu
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Razvijanje vidne in slušne pozornosti. ■ Utrjevanje znanja o varnem gibanju v cestnem prometu. ■ Prepoznavanje prometnega znaka in ustrezno odzivanje. ■ Razvijanje koncentracije in pozornosti pri prometnem opismenjevanju.
Starost otrok	4–5 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Pozorni smo, da so otroci iz depriviligiranih okolij enakomerno razporejeni med skupinami. Poskusimo zagotoviti, da so otroci iz depriviligiranih okolij kolikor je le mogoče aktivni.
Priprava okolja, pripomočki	Prometni znak (prehod za pešce), trakovi različnih barv po skupinah, predloge z načrtom mesta.
Navodila	■ Otroci se razdelijo v manjše skupine s trakovi različnih barv. ■ Trakove si zavežejo na levo roko. ■ Spodbujamo jih, da si med seboj pomagajo, preverijo, če je trak na pravi roki in se dogovorijo, kdo bo kazal prometne znake. ■ Ob prikazu prometnega znaka <i>prehod za pešce</i>, ostali otroci v skupini z obračanjem glave – <i>levo, desno, levo</i>, urijo varno prečkanje ceste. ■ Otroke povabimo k mizam, kjer dobijo načrt mesta. Spodbudimo jih, da si natančno ogledajo načrt mesta. ■ Damo jim dovolj časa, da si slikovno gradivo dobro ogledajo. Otroci se med seboj pogovarjajo, vzgojitelj jih lahko usmerja z vprašanji. <i>Kje se kot pešci gibamo na cestišču? Kaj potrebujemo za varno gibanje v prometu? Na kateri strani cestišča hodimo? Kje lahko cesto prečkamo? Kako je označen prehod za pešce? Zakaj je označen?</i> ■ Otroci si med seboj v skupini izmenično dajejo navodila za obisk različnih ustanov (npr. lutkovnega gledališča, umetnostne galerije, pokrajinskega muzeja, športnega centra, osnovne šole, ipd). ■ S prstom kažejo varno pot do posamezne ustanove in se pogovarjajo o upoštevanju cestno-prometnih predpisov. ■ Spodbujamo jih k aktivnem pripovedovanju in jezikovnemu izražanju. Spodbudimo jih, da v načrt vnesejo dodatne prehode za pešce, prometne znake, ipd.
Opis	Otroke spodbudimo k natančnemu opazovanju in izbiri predlogov za obiske različnih ustanov. Pozorni morajo biti na prometne znake, ki so na poti in upoštevanje pravil za varno prečkanje ceste. Otroci pripravijo varen načrt gibanja po mestu in predvidevajo upoštevanje prometnih predpisov na poti.

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Pot do željene ustanove naj si otroci med seboj pokažejo in ob tem pripovedujejo, zakaj so izbrali to pot, na kaj morajo biti posebej pozorni in zakaj. Spodbudimo jih, da v načrt vstavijo prometne znake in pojasnijo, kaj pomenijo. Pozornost usmerimo na razvoj otrokovega pripovedovanja, prometnega opismenjevanja (utrjevanje smeri levo, desno; prepoznavanje prometnih znakov) in iskanju idej pri reševanju problemov.
Vprašanja za razmislek	Kdo je začel? Kako ste se dogovorili? Na kakšen način ste si med seboj pomagali? Kaj vam je povzročalo težave? Zakaj? Kje se je zataknilo? Kaj ste se naučili? Kako moramo prečkati cesto? Kje lahko prečkamo cesto? Na kaj moramo biti pozorni?
Tveganja in nasveti	Dejavnost se izvaja v umirjenem, prijetnem vzdušju, v manjši skupini. Otroke spodbujamo k aktivni komunikaciji. O dilemah se med seboj pogovarjajo, predstavijo svoj načrt poti, razlagajo in predvidevajo situacije v cestnem prometu. Čas in opazovanje slikovnega gradiva prilagajamo zmognostim otroka.
Priloge	Pridobljeno 20. 4. 2023 iz: https://www.pinterest.com/pin/997828861166064850/

Priloga 1 – Prometni znak prehod za pešce in trakovi

Priloga 2 – Didaktična igra Levo, desno, levo – gremo! 1

Priloga 3 – Didaktična igra Levo, desno, levo – gremo! 2

Priloga 4 – Didaktična igra Varna pot 1

Priloga 5 – Didaktična igra Varna pot 2

5.3.17 Materiali in njihove lastnosti

Avtorici	Sumedija Agić, dipl. vzg. in Špela Dovjak, prof. bio. in soc.
Ime dejavnosti	Poiščimo materiale iz okolice
Tematski sklop	Materiali in njihove lastnosti
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Razvijanje pozornosti. ■ Razvijanje ustreznega odzivanja na vidne dražljaje. ■ Urjenje v razvrščanju materialov.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke razdelimo v manjše skupine. V vsaki skupini naj bo vsaj en otrok, ki že prepozna oz. piše črke, števila. Otrokom, ki ne razumejo jezika, lahko pomagamo z dodatno razlago. Otroke tudi spodbujamo, da si pomagajo med seboj. Uporabimo lahko kartice s fotografijami predmetov iz različnih materialov. Lahko uporabimo večjezični slikovni slovar oz. kartice opremimo z zapisi v več jezikih. Če imamo v skupini otroke, ki še ne znajo pisati, lahko nalogo prilagodimo tako, da najdene predmete v tabelo, preglednico narišejo.
Priprava okolja, pripomočki	Potrebujemo kartice s fotografijami predmetov iz različnih materialov. Tabelo, preglednico za razvrščanje, predmete in peščeno uro.
Navodila	■ Z otroki se pogovarjamo o materialih in njihovih lastnostih. <i>Lahko naštejete, katere materiale že poznate? Kako jih prepoznate? Je npr. kozarec vedno iz stekla, žlica vedno iz kovine? So lahko enaki predmeti iz različnih materialov? Katerih? Bi vedeli iz katerega materiala je predmet, če vam pokažem fotografijo? Bi ta material lahko našli tudi v igralnici? Kateri materiali meniš, da v igralnici prevladujejo? Ste ostali enakega mnenja?</i> ■ Otroci se razdelijo v skupine. V vsaki skupini izberejo enega, ki bo zapisoval rezultate v tabelo. Dogovorijo se, kako se bo njihova skupina imenovala. ■ Otrokom predstavimo pripravljeno tabelo, v katero bodo zapisovali predmete. Tabela je pripravljena tako, da vsak stolpec v tabeli predstavlja določen material. <i>Naloga skupine je, da v igralnici najdete čim več predmetov iz določenega materiala in jih pravilno vnesete v tabelo (v ustrezen stolpec). Na voljo imate 20 minut (peščeno uro postavimo na vidno mesto).</i> ■ Tabela nato predstavijo ostalim skupinam, ki morajo prešteti, koliko predmetov je v posameznem stolpcu in to zapisati. Najdeno število predmetov lahko primerjajo z drugimi skupinami.
Opis	Uporabimo kartice, na katerih so predmeti iz različnih materialov. V posamezne stolpce bodo otroci v tabelo vpisovali lesene, plastične, steklene, kovinske predmete, itn. Otroci v igralnici iščejo predmete in jih ustrezno razvrščajo v tabele. Predmete po izteku peščene ure (po 20 minutah) preštejejo in število zapišejo (število lahko zapišejo s pikami). Nato tabelo predstavijo drugim skupinam. <i>Zelo pomembno je, da člani skupine, med seboj sodelujete in si razdelite naloge. Če najdete predmete, ki so iz kombiniranih materialov, upoštevajte material, ki v predmetu prevladuje.</i>
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Otroke spodbudimo, da predmete v posameznih stolpcih štejejo skupaj, saj je tako manj možnosti za napake.

Vprašanja za razmislek	Kako ste se odločili, v kateri stolpec ga boste vpisali? Ali ste bili vsi enakega mnenja? Kako ste se dogovorili? Se vam je zdela naloga težka? Kako menite, da ste opravili nalogo? Kako ste se odločili, kje boste iskali predmete? Stolpec s katerim materialom je imel največ predmetov? Ali to pomeni, da je tega materiala v igralnici največ? Zakaj menite, da je tega materiala v igralnici več? Ste tako predvidevali pred nalogo? Ali bi lahko katere materiale zamenjali? Zakaj so nekateri predmeti iz kombiniranih materialov?
Tveganja in nasveti	Otroke opomnimo, naj bodo pozorni na čas in naj ne bodo preglasni, da ne bi motili vrstnikov, sotekmovalcev. Vsi člani skupine naj se strinjajo s končnim številom, preden ga zapišejo.

Priloga 1 – Oblikovanje skupin

Priloga 2 – Podajanje navodil

Priloga 3 – Sodelovanje otrok 1

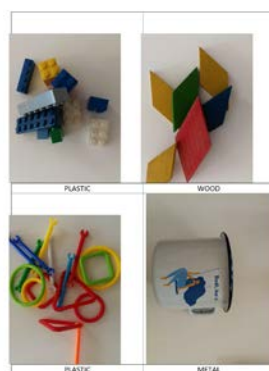
Priloga 4 – Sodelovanje otrok 2

Priloga 5 – Predstavitev plakatov, tabel

Priloga 6 – Primerjanje plakatov

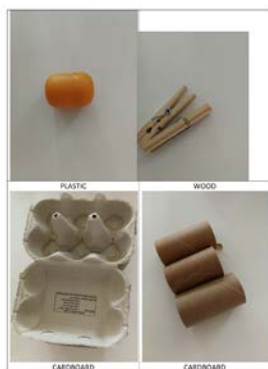
Priloga 7 – Kartice z različnimi materiali (avtorsko delo) 1

Priloga 8 – Kartice z različnimi materiali (avtorsko delo) 2

Priloga 9 – Kartice z različnimi materiali (avtorsko delo) 3

Priloga 10 – Kartice z različnimi materiali (avtorsko delo) 4

Priloga 11 – Kartice z različnimi materiali (avtorsko delo) 5

Priloga 12 – Kartice z različnimi materiali (avtorsko delo) 6

Priloga 13 – Kartice z različnimi materiali (avtorsko delo) 7

Priloga 14 – Kartice z različnimi materiali (avtorsko delo) 8

Priloga 15 – Kartice z različnimi materiali (avtorsko delo) 9

Priloga 16 – Kartice z različnimi materiali (avtorsko delo) 10

Priloga 17 – Kartice z različnimi materiali (avtorsko delo) 11

5.3.18 Zdrava prehrana

Avtorica	Maja Geršak Banović, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Jaz, korenček
Tematski sklop	Zdrava prehrana
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Razvijanje vidne in slušne pozornosti. ■ Razvijanje združene pozornosti pri branju besedila. ■ Spodbujanje hitrega in ustreznega odzivanja na vidne in slušne dražljaje. ■ Spodbujanje vizualnih asociacij.
Starost otrok	3–5 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Na začetku slikanico prelistamo skupaj, si ogledamo ilustracije in opazujemo hrano, ki je ilustrirana v knjigi. Otroke razdelimo v manjše skupine, da bodo lažje sledili zgodbi. Otrokom, ki ne razumejo jezika pokažemo in večkrat poimenujemo hrano, ki jo vidimo. Lahko uporabimo večjezični slovar in hrano poimenujemo v več jezikih.
Priprava okolja, pripomočki	Potrebujemo slikanico Lauren Child (Morfem 2011): <i>Paradižnika ne bom nikoli niti pokusila</i> (Lauren Child: I will not ever never eat a tomato. London: Orchard, 2001.), kartončke s hrano, ki je v slikanici, miren kotiček za izvedbo dejavnosti v manjši skupini (5–6 otrok).
Navodila	■ V sklopu teme <i>Zdrava prehrana</i> bomo urili našo pozornost. Pogledali, prelistali in prebrali bomo slikanico. <i>Katero hrano ste prepoznali na ilustracijah? H kateri barvi semaforja bi jo razvrstili? Ali spada vse k zdravi prehrani? Kaj imate vi doma? Kaj najraje jeste? Ali poskusite kdaj hrano, ki vam ni všeč? Zakaj?</i> ■ Prva stopnja: Sedaj bomo skupaj prebrali slikanico. Vzgojiteljici vam bova razdelili kartončke s hrano iz knjige (grah, korenje, krompir, paradižnik, ribje palčke itn.). Prebrala bom slikanico. Želim, da vsakič, ko slišite, kar imate na kartončkih narisano, kartonček dvignete. ■ Druga stopnja: Ker zgodbo vsi že dobro poznate, lahko igro nadaljujete v manjših skupinah, kjer je lahko bralec/pripovedovalec eden izmed vas. Naredite krog. Vsak ima kartonček s tremi vrstami hrane (naključno razvrščene). Vsakič, ko med pripovedovanjem slišiš poimenovanje hrane, ki jo najdeš na svojem kartončku, moraš narediti počep. Npr. Če slišiš besedo <i>grah</i> in imaš na svojem kartončku grah, moraš narediti počep. Ko boste nalogo ponovili, si lahko izberete drug gib.
Opis	Z otroki pogledamo, prelistamo slikanico in se ob njej pogovarjamo o hrani na ilustracijah. Razvrstimo jo v prehranski semafor, ki smo ga izdelali v prejšnjih dneh. Nato vzgojitelj interpretativno prebere slikanico, medtem otroci dvigujejo kartončke (prva stopnja). Otroke razdelimo v manjše skupine in jim pripravimo delo v kotičkih, kjer je dovolj prostora. V kotičke namestimo slikanice in kartončke s slikami hrane. Igro predamo otrokom (druga stopnja) in vzgojitelj sodeluje le po potrebi, če otroci potrebujejo njegovo pomoč.

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kako ste razumeli navodila? Kaj je vaša naloga? Kako ste v skupini sodelovali? Katero hrano ste prepoznali na slikah? Ste tudi vi pripovedovali?
Vprašanja za razmislek	Je vsa hrana zdrava? Zakaj tako meniš? Ste kdaj zamudili s počepom? Ali ste že poskusili vso hrano, ki sta jo predstavila Charlie in Lola? Česa pa vi ne marate?
Tveganja in nasveti	Opomnimo jih, da morajo biti dovolj tihi, da lahko nemoteno poslušajo pripovedovalca, da ne bi preslišali svoje hrane, počepa ali dviga kartončka. Svetujemo jim, da pripovedovalca izberejo z izštevanko, da ne bi prišlo do slabe volje pri izbiri. Dejavnost lahko izvedemo tudi v naravi (na igrišču, v parku).

Priloga 1 – Listanje slikanice

Priloga 2 – Podajanje navodil

Priloga 3 – Otroci med branjem (prva stopnja)

Priloga 4 – Druga stopnja: otroci v manjši skupini

Priloga 5 – Kartončki za dejavnost 1

Priloga 6 – Kartončki za dejavnost 2

5.3.19 Običaji in ljudske pravljice – pozornost

Avtorici	Špela Petrovič Štempihar, dipl. vzg. in Alekseja Glinšek, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Lovljenje slik z muholovcem
Tematski sklop	Običaji in ljudske pravljice
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Razvijanje (vidne in slušne) pozornosti. ■ Razvijanje združene pozornosti pri branju besedila. ■ Razvijanje hitrega in ustreznega odzivanja na vidne in slušne dražljaje.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke iz depriviligiranih okolij podpiramo s pogovorom o predmetih, živalih, osebah. Izberemo lahko krajše zgodbe z manj predmeti, živalmi, osebami.
Priprava okolja, pripomočki	Izdelamo kartice s slikami živali, ljudi in predmetov, ki so v pravljici: medvedi, deklica, stoli, mize, postelje, žlice, skleda, hiša, gozd in pripravimo muholovec. Priporočljivo je, da se dejavnost izvaja v mirnem, tihem prostoru, brez motečih zunanjih dejavnikov oz. dražljajev.
Navodila	■ Otroke sprašujemo o ljudskih pravljicah in njihovem pomenu. <i>Kaj je pravljica? Ali poznate kakšno? Katere? Katera je vaša najljubša? Ali ste že kdaj slišali za izraz ljudska? Kaj pomeni ljudska pravljica?</i> ■ Predstavimo slikanico ljudske pravljice <i>Trije medvedi</i> in slikanico avtorja, pisatelja npr. Marcus Pfister: <i>Mavrična ribica</i>. Poudarite razliko med ljudsko in avtorsko pravljico ter pokažite fotografijo avtorja, pisatelja. ■ V knjižnem kotičku poiščemo nekaj ljudskih (npr. <i>Trije prašički</i>, <i>Lonček</i>, <i>kuhajl</i>, <i>Rokavička</i>, ipd.) in nekaj avtorskih pravlji. ■ Snemamo vzgojiteljevo branje ljudske pravljice <i>Trije medvedi</i>. ■ Po branju vsebino pravljice obnovimo skupaj z otroki. ■ Razpravljamo o literarnih likih, njihovih značilnostih, dejanjih deklice ter otrokom omogočimo izražanje lastnih mnenj in izkušenj. ■ Razpravljamo o koncu pravljice ter možnostih za morebitne spremembe. ■ Spodbudimo pogovor o snemanju in shranjevanju posnetkov ter priložnostih za snemanje. <i>Ste se tudi vi že kdaj posneli? Ob katerih priložnostih se ponavadi snemamo? Kako potem posnetek shranimo? Kam ga lahko naložimo? Zakaj si ga shranimo?</i> ■ Otrokom damo slike predmetov, živali in oseb, ki se pojavljajo v izbrani pravljici. Otroci slike pritrdijo na steno. ■ Otrokom predstavimo navodilo dejavnosti: Predvajamo posnetek pravljice, medtem pa naj otroci s pogledom na tablo sledijo zgodbi. Ko slišijo, da se predmet, žival ali oseba pojavi v zgodbi, se pripadajoče slike dotaknejo z muholovcem – lovijo besede. ■ Dejavnost lahko naredimo še bolj zahtevno: ko otroci slišijo, da se predmet, žival ali oseba pojavi v zgodbi, besedo "ulovijo" le z očmi, pogledom.

Opis	Skupaj se pogovarjajo o posnetku, ki je nastal in prednostih, ki jih omogoča IKT. Otroci si med seboj predstavijo svoje izkušnje, rokujejo z napravo, se sami snemajo in predvajajo posnetke. Otroci si sami razdelijo vloge (izberejo otroka, ki predvaja posnetek in tistega, ki bo prvi izvedel nalogo). Nato si vloge zamenjajo.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ali ste si pozorno ogledali vse slike na steni? Ali poslušate predvajanje posnetka v tišini? Ali dovolj hitro najdete slike? Bodite hitri in odzivni – resnično se skoncentrirajte in fokusirajte.
Vprašanja za razmislek	Kaj vam je bilo najtežje? Ste imeli pri menjavi vlog kakšne težave? Kaj bi naredili drugače? Zakaj?
Tveganja in nasveti	Priporočamo, da poskrbite za umirjeno okolje, v katerem se bodo otroci lahko uspešno osredotočili na nalogo. Po potrebi jih opozorimo, naj bodo pozorni na to, da niso preglasni, saj bodo le tako lahko nemoteno poslušali predvajanje posnetka.
Priloge	https://sl.wikisource.org/wiki/Trije_medvedi Slikovno gradivo: Three Bears Cliparts: Download Free High-Quality Three Bears Cliparts (clipart-library.com) Goldilocks and the Three Bears Small World Characters (twinkl.si)

Priloga 1: Priprava in ogled slik

Priloga 2: Opisovanje slik

Priloga 3: Nameščanje slik na tablo/steno

Priloga 4: Pripravljena tabla s slikami

Priloga 5: Iskanje slik z muholovcem

Priloga 6: Uporaba posnetka za predvajanje pravljice

5.3.20 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorica	Karmen Meško, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Doživljanje zime
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Pozornost
Cilji	■ Razvijanje vidne pozornosti ob ogledovanju slik. ■ Preštevanje detajlov na sliki. ■ Razvijanje koncentracije in pozornosti ob prerisovanju in risanju predmetov. ■ Prepoznavanje in ugotavljanje, kaj imajo slike skupnega.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroci se razporedijo v manjše skupine in sedijo k mizam. Na mizi pripravimo liste s slikami zimskih motivov; spodbujamo, da sprašujejo, kaj je na sliki, da slike opisujejo, da pripovedujejo; preverjamo, če so predmete že kdaj držali v roki. Z otroki govorimo individualno: <i>Ali je predmet na otip prijeten? Kdaj se ta predmet uporablja? Kaj imajo ti predmeti skupnega?</i>
Priprava okolja, pripomočki	Narisani predmeti (npr. sneženi mož, sani, šal, rokavice, kapa, smuči, ipd.) na levi strani (razpolovljenega) lista, flomastri.
Navodila	■ Otroke sprašujemo o njihovih asociacijah na zimo ter njihovih izkušnjah z zimskimi dejavnostmi. <i>Ste že kdaj držali v roki sneg? Kaj vse potrebujemo, da lahko izdelamo sneženega moža? Kako se oblečemo, ko gremo na sneg? Kaj obujemo pozimi? Zakaj pozimi nosimo rokavice?</i> ■ Vzgojitelj in otroci sedijo k mizam. ■ Otrokom predstavimo list papirja, ki je razdeljen na dva dela s sredinsko črto. Na eni strani je narisani predmet, na primer sneženi mož. ■ Otroke spodbudite, naj predmet prerišejo na desno polovico lista. Pri tem naj bodo pozorni na podrobnosti, detajle in pravilno umestitev predmeta. <i>Preštejte detajle, oglejte si, kam je predmet obrnjen. Kaj je narisano spodaj, kaj zgoraj?</i> ■ Ko otroci končajo s prenosom slike, jih spodbudite, naj jo pobarvajo. Pri tem ponovno poudarite značilnosti zimskega časa, kot so izdelava snežakov in primerno oblačenje. Med izvajanjem dejavnosti spodbujajte otroke k razmišljanju in povezovanju značilnosti zime. Spodbujajte tudi komunikacijo in sodelovanje v skupinah pri mizah.
Opis	Spodbudimo jih, naj bodo pozorni na vse podrobnosti, detajle. Detajle morajo pravilno umestiti, prav tako morajo paziti na velikost detajlov in lego predmeta na listu. Ob tem utrjujemo značilnosti letnega časa: <i>V katerem letnem času delamo snežake? Kaj je značilno za zimski čas? Kakšna oblačila nosimo pozimi?</i> Spodbujamo jih k razmišljanju in povezovanju. Med dejavnostjo se otroci pogovarjajo, razmišljajo, opazujejo, debatirajo. Vsak otrok dobi svoj list, zato delamo vsi hkrati, pogovarjajo se v skupinah pri mizah.

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Spodbujamo jih, da si ogledajo vse slike, se ob njih pogovarjajo, jih opisujejo in poskušajo ugotoviti, če imajo kaj skupnega. Otroke spodbudimo, da drug drugemu pogledajo, če na sliki kaj manjka.
Vprašanja za razmislek	Kaj vam je bilo pri tej nalogi najtežje? Katere razlike so med slikami? V kateri letni čas bi jih umestili? Zakaj? Kaj bi ti rad počel pozimi?
Tveganja in nasveti	Pri odkrivanju razlik oz. podrobnosti na sliki otroku lahko damo namige. Npr. <i>Dobro si oglej sliko. Dobro poglej, kaj ima snežak na glavi. Preveri, če si narisal predmet, ki ga drži v roki.</i> Spodbudimo ga k razmišljanju, kje se ta predmet, ki je narisana pojavlja. Preštevanje detajlov lahko označujejo s pikami. Za pravo oz. ustrezno razmerje, jim svetujemo, da si pomagajo z mrežo.

Priloga 1 – Otrok si ogleduje sliko in jo prerišuje 1

Priloga 2 – Otrok si ogleduje sliko in jo prerišuje 2

Priloga 3 – Otrok prešteva posamezne elemente na sliki

Priloga 4 – Otroka natančno prerišujeta sliko

5.4 Jezik

5.4.1 Vsak je drugačen

Avtorici	Vlasta Maxová, Erika Zelenková
Ime dejavnosti	Vem, v čem sem edinstven
Tematski sklop	Vsak je drugačen
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Jasno izgovarjanje, nadzorovanje dihanja, upravljanje tempa in intonacije govora ter izražanje neodvisne in smiselne misli, ideje, občutkov, mnenj in presoje z uporabo ustrezno ubesedenih stavkov. ■ Sodelovanje v pogovorih z aktivnim poslušanjem drugih, čakanje, da govornik konča, sledenje govorčevi vsebini in postavljanje vprašanj, ko je potrebno. ■ Uporaba besede in kretnje za izražanje strinjanja in improviziranje po potrebi. ■ Razumevanje govorjenega jezika, vključno z razumevanjem glavne ideje zgodbe, sledenjem zapletu in povzemanjem v pravih stavkih. ■ Oblikovanje vprašanj, podajanje odgovorov, ocenjevanje besednih nastopov in verbalno odgovarjanje na različne situacije. ■ Opisovanje situacij iz resničnega življenja ali tistih, prikazanih na slikah. ■ Pozorno poslušanje branja, glasbe, ogled gledaliških predstav, filmov ter učinkovita uporaba telefona.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke ni treba vnaprej razdeliti v skupine. Otroci se bodo med igro oblikovali v skupine po tri po navodilih. Če otrok potrebuje pomoč, ga bo vzgojiteljica vodila.
Priprava okolja, pripomočki	Brez pripomočkov.
Navodila	Raziskali bomo koncept edinstvenosti. Raziskali bomo, ali smo vsi enaki ali ima vsak svoje posebnosti. Kaj pomeni biti edinstven? To pomeni, da je vsak od nas izviren, poseben, in ni nikogar, ki bi bil tak kot ti ali jaz. Vendar tudi v svoji edinstvenosti še vedno najdemo skupne točke. Kaj bi lahko bila ta skupna točka? Danes boste odkrili, kaj imamo skupnega. Zdaj pa si vzemite trenutek in razmislite o svojih prednostih, interesih in najljubših dejavnostih. Vaša današnja naloga je najti prijatelje, ki imajo nekaj skupnega z vami. Šepetajte in uporabite kratke stavke za komunikacijo, na primer „Lahko tečem“ ali „Lahko skačem.“ Poiščite drug drugega v skupini. Ko boste trije s skupnimi značilnostmi ali zanimanjem, se odmaknite in se pogovorite o tem, kako boste s pantomimo pokazali svoje sposobnosti. Kaj je pantomima? Kdo je pripravljen poskusiti in pokazati drugim? V svoji skupini lahko svojo veščino izvajate na enak način ali izberete različne pristope. Ostali bodo nato ugibali, katero spretnost ima vsak od vas.

Opis	Otroci se zberejo v krogu in sodelujejo v pogovoru, osredotočenem na teme edinstvenosti, individualnosti in sposobnosti. Vzgojitelj spodbuja odprta vprašanja otrok, da raziščejo, kaj bi lahko imeli skupnega. Po pogovoru se otroci razdelijo v skupine glede na njihove sposobnosti. Komunicirajo šepetaje, ko iščejo druge s podobnimi sposobnostmi. Vsaka skupina se skupaj odloči, kako bo s pantomimo prenesla svoje veščine na ostale udeležence. Preostali otroci nato poskušajo uganiti prikazano spretnost.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kakšna je vaša skupna spretnost? Kako jo nameravate predstaviti? Boste vsi izvajali isto spretnost na različne načine? Kako dobro sodelujete?
Vprašanja za razmislek	Kako ste pokazali svojo spretnost? Na kakšen način? Kateri vidik vaše spretnosti vas najbolj odlikuje? (Na primer, če je to risanje, ali so to stripi, družinski portreti ali avtomobili?) Na katere izzive ste naleteli? Kaj vam je bilo naravno? O katerih spremembah bi razmislili naslednjič?
Tveganja in nasveti	Za igro je pomembno, da otroci razumejo pojma lastnost in edinstvenost. Otroci se samostojno oblikujejo v skupine, vzgojitelj pa naj se hitro in prilagodljivo odzove, če otrok s težavami ostane sam (razporedi ga v drugo skupino).

5.4.2 S čim se rad igram

Avtorici	Věra Isáková, Naděžda Husová
Ime dejavnosti	Izdelava lutk iz recikliranega materiala + gledališka predstava
Tematski sklop	S čim se rad igram
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Izražanje samostojnih in smiselnih misli in ideje ter impovizacija. ■ Izražanje domišljije in ustvarjalnosti v različnih ustvarjalnih dejavnostih, bodisi konstruktivnih, likovnih, dramskih, ter v besednem izražanju. ■ Učinkovito sodelovanje z drugimi. ■ Pogajanje z drugimi otroki in odraslimi v svojem okolju in doseganje obojestransko sprejemljive rešitve.
Starost otrok	4–7 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Vzgojitelj otrokom predstavi koncept recikliranja in priskrbi materiale za izdelavo lutk. Otroci bodo imeli ustvarjalno svobodo pri odločanju o izidu svojih lutk. Vzgojitelj otroke razdeli v skupine. Optimalna velikost skupine je 4-5 otrok. Otroci vlečejo frnikole iz vrečke, da sestavijo ekipe na podlagi ujemajočih se barv.
Priprava okolja, pripomočki	Steklenica, mavec, voda, kozarec, krožnik, žlica, povoj, polistirenska krogla, tkanina, lepilo, lepilna pištola, papir, markerji, škarje, scenski materiali.
Navodila	Pogovorimo se o tem, s čim se otroci najraje igrajo. Vprašanja: Katere so vaše najljubše igrače doma? Ali lahko opišete svojo najljubšo igračo? Kako bi ustvarili igračo? Katere materiale bi potrebovali za izdelavo in kje bi jih lahko našli? Ste kdaj razmišljali o uporabi starejših, recikliranih materialov za izdelavo igrač? Ali lahko kdo pojasni, kaj pomeni recikliranje in zakaj je pomembno? Kdo lahko še deli pomen recikliranja s skupino? Pred vami so različni materiali, ki jih je mogoče ponovno uporabiti. Kako lahko uporabite te materiale in kakšno lutko lahko ustvarite z njimi? Katerega od teh materialov bi izbrali za izdelavo lutke in zakaj? Vaša naloga je izdelati lutko. Razdelite se v skupine in se skupaj odločite za videz lutke. Za to nalogo boste uporabili vodo in mavec, navodila pa najdete na mizi svoje skupine. Ko se mavec na steklenici strdi, skupaj okrasite lutko po načrtu vaše skupine. Ali kdo potrebuje povzetek navodil za uporabo steklenice, vode in mavca? Kdo lahko razloži ta navodila ostalim članom skupine? Zdaj, ko ste ustvarili lutko, kaj nameravate narediti z njo. Kako jo vključiti v gledališko predstavo? Kateri elementi sestavljajo gledališko predstavo in kateri materiali so potrebni? Kdo bo oblikoval scenografijo in kako jo boste izdelali? V skupinah se odločite, kakšno predstavo bi radi predstavili drugim, in si ustrezno dodelite vloge.

Opis	Vzgojitelj z otroki začne pogovor o pomenu recikliranja. Raziskuje njihovo razumevanje recikliranja, varstva okolja in kreativnih načinov ponovne uporabe materialov, ki bi jih sicer zavrgli. Ta razprava z odprtimi vprašanji vodi do teme igrač in lutk. Nato vzgojitelj razdeli otroke v skupine. Vsaka skupina prejme potrebna orodja za izdelavo lutke in jasna navodila za pripravo lutkovne osnove. Otroci v svojih skupinah sodelujejo pri načrtovanju videza svoje lutke. Imajo dostop do najrazličnejših materialov, kot so blago, usnje, volna in klobučevina, da oživijo svoje lutkovne zamisli. Vzgojitelj spodbuja otroke, da raziščejo različne načine, kako lahko uporabijo ustvarjene lutke. Z odprtimi vprašanji jih vodi v razmišljanje o zamislih za gledališko predstavo. Otroci nadaljujejo delo v svojih skupinah, da določijo temo za svojo predstavo in razdelijo vloge, vključno z ustvarjanjem odra z uporabo razpoložljivih virov v vrtcu, izbiri igralcev in določitvijo občinstva.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vidim, da ste se organizirali, kdo bo ravnal z mavcem, kdo bo rezal povoje in kdo bo zavijal steklenico. Kako ugotoviti, ali je mavec dovolj debel in kaj dodati, če je treba? Ali vam lahko kdo pomaga pri rezanju povoja ali namestitvi „mavčnega“ ovoja okoli steklenice? Opazil sem, da se je mavec že strdil. Ali razumete, zakaj se je to zgodilo in kako nameravate to rešiti? Katere ukrepe boste sprejeli naslednjič, da se izognete istim težavam? Ali imate na podlagi svojih izkušenj kakšen nasvet za drugo skupino? Vzgojitelj naj pohvali skupine, ki so dosegle soglasje o materialih, ki bodo uporabljeni za dokončanje lutke. Zdaj pa razmislimo, kaj potrebujemo za izdelavo lutke. Katera orodja so na voljo v igralnici in jih lahko uporabite? Kako ste si razdelili vloge med seboj? Kdo bo občinstvo in kdo bo prevzel vlogo igralca? Ali lahko na kratko opišete zgodbo, ki ste jo razvili?
Vprašanja za razmislek	Ali ste lahko vsi učinkovito sodelovali? Ali lahko opišete svoje individualne vloge v procesu izdelave lutk? Ali vam je kdo iz druge ali vaše skupine pomagal? Ali se lahko spomnite kakšnega nasveta, s katerim bi prijatelju pomagali pri njegovi nalogi? Ali vam je uspelo uspešno dokončati svojo lutko? Ali ste med postopkom naleteli na kakšne izzive? Kako ste rešili te težave in kaj mislite, da jih je povzročilo? Za konec, ali ste se med gledališko predstavo dobro počutili v dodeljenih vlogah?
Tveganja in nasveti	Otroke spodbujajte k učinkovitemu sodelovanju. Uporabite odprta vprašanja, da spodbudite njihovo razmišljanje in odločanje v procesu ustvarjanja lutke in predstave. Ocenite rezultate njihovega dela in jih motivirajte za nadaljnjo delo. Poudarite pomen držanja dogovorov in spodbujanja timskega dela znotraj skupin.

Priloga 1 – PDF datoteka –
Navodila za pripravo ometa

Priloga 2 – Material

Priloga 3 – Sodelovanje pri izdelavi
mavčne lutke

Priloga 4 – Vzorec mavčnih lutk

Priloga 5 – Medsebojno
sodelovanje

Priloga 6 – Priprava materiala

Priloga 7 – Končni izdelek

Priloga 8 – Gledališka predstava

5.4.3 Voda okoli nas

Avtorji	Vlasta Maxová, Naděžda Husová in kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Ime dejavnosti	Zgodba o vodi
Tematski sklop	Voda okoli nas
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Jasna izgovorjava, nadzorovanje diha, vzdrževanje ustreznega tempa in spreminjanje intonacije med govorom. ■ Neodvisno in učinkovito izražanje misli, zamisli, občutkov, mnenj in sodb v dobro strukturiranih stavkih. ■ Sodelovanje v pogovorih tako, da aktivno posluša, dovoli drugim, da dokonča svoje misli in sledi vsebini govorca. ■ Postavljanje ustreznih vprašanj med pogovorom. ■ Učinkovito komuniciranje tako z besedami kot s kretnjami ter izkazovanje improvizacijske sposobnosti. ■ Razumevanje govorjene informacije tako, da dojame glavno idejo zgodbe, sledi zapletu in ga natančno povzame. ■ Oblikovanje vprašanj, podajanje odgovorov, ocenjevanje besednih predstav, verbalno odzivanje na različne dražljaje. ■ Pripovedovanje in obnavljanje zgodb, pravljic ali anekdot. ■ Opisovanje situacij, ne glede na to, ali so resnične ali prikazane na slikah. ■ Razumevanje besedne igre in humorja. ■ Razvijanje gibanja oči od leve proti desni, kar je bistveno za branje in pisanje ■ Spodbujanje zanimanja za knjige, pozorno poslušanje branja, glasbe, spremljanje gledališke predstave in filma. ■ Učinkovito uporabljanje informacijske tehnologije. ■ Sodelovanje in učinkovito komuniciranje z vrstniki in drugimi v različnih družbenih kontekstih.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke razdelite v skupine po tri. Vzgojitelj lahko otrokom razdeli barvice ali pa narezane trakove, ki jih otroci žrebajo iz klobuka.
Priprava okolja, pripomočki	Listi papirja razdeljeni na šest enakih kvadratov, barvice, snemalnik.
Navodila	Tema, o kateri razpravljamo, je voda. Vaša današnja naloga je ustvariti zgodbo o vodi. Najprej vam bo na voljo diktafon za snemanje, nato pa tudi papir in barvice. Kdo od vas bi si želel poskusiti izmisliti začetek zgodbe in ga posneti na diktafon? Kdo bi še želel pomagati tej skupini? Kako se boste dogovorili in izmenjevali v skupini, je odvisno od vas. Naloga vaše skupine na tej točki je, da se domislite začetka zgodbe in ga posnamete na snemalnik, da ga lahko poslušajo tudi drugi. Ko končate začetek zgodbe, jo boste dokončali vi in drugi otroci. Zaključek zgodbe: Zdaj bom predvajal posnetek začetka zgodbe s snemalnika. Vsaka skupina ima pred seboj kos papirja, razdeljen na šest polj. Vaša naloga je, da kot skupina ugibate in narišete nadaljevanje zgodbe v vsa polja na papirju. Kasneje bomo vse vaše zgodbe prebrali v krogu. Ali razumete, kaj storiti? Vam lahko s čim pomagam? Ali razumete posnetek iz diktafona? Ali znate svojo zgodbo napisati oz. narisati na papir?

Opis	Pred začetkom dejavnosti vzgojitelj omogoči vsem otrokom, da izrazijo svoje zanimanje za izmišljevanje začetka zgodbe. Skupina otrok, ki jih ta naloga zanima, si izmisli in posname začetek zgodbe na diktafon. Nato se vsi otroci zberejo v krogu, oblikujejo skupine in skupaj poslušajo posnetek. V svoji skupini si skupaj zamislijo zaključek zgodbe, ki ga ilustrirajo v predvidenih okvirčkih. Po določenem času, ki si ga otroci določijo sami, se ponovno zberejo v krogu. Izmenično delijo in pripovedujejo zgodbe na podlagi slik, ki so jih narisali. Znotraj svojih skupin dosežejo soglasje ne le o snovanju zgodbe in ustvarjanju ilustracij, temveč tudi o tem, kako bodo svojo zgodbo na koncu predstavili.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vidim, da ste sposobni sklepati dogovore in se učinkovito izmenjevati. Kaj bi vam olajšalo nalogo? Na primer, če bi posnetek še enkrat predvajal, bi lahko bilo koristno. Ali razumete postopek? Vse pohvale za aktivno sodelovanje. Ali je primerno, da ena oseba dela, drugi pa niso vključeni? Bi radi nasvet vrstnika? Vam lahko ponudim nekaj navodil? Ali elemente svoje zgodbe na papirju razporejate v pravilnem zaporedju?
Vprašanja za razmislek	Delali ste v skupini. Ali ste med aktivnostjo naleteli na kakšne izzive? Ste lahko razumeli začetek zgodbe in jo nadaljevali v isti temi? Se je zgodilo kaj nepričakovanega, kar je pritegnilo vašo pozornost? Bi kaj naredili drugače, če bi ponovili to dejavnost? Se vam je zdel kateri vidik naloge posebej zahteven? Se vam je zdel večji izziv ustvariti začetek zgodbe ali jo skleniti? Zakaj?
Tveganja in nasveti	Otroke spomnite na pomen sodelovanja in menjavanja vlog. Med vključevanjem v to dejavnost mora biti vzgojitelj pozoren na vidike, kot so risarske spretnosti, sposobnost »branja« od zgoraj navzdol in od leve proti desni, učinkovita komunikacija med otroki ter njihova sposobnost delitve in menjavanja.

Slika – Razprava med ustvarjanjem zgodbe

Slika – Barantanje – Izmišljanje zgodbe

Slika – Sodelovanje – Vrtenje

Slika – Sodelovanje

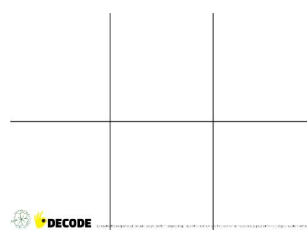
Slika – Pripovedovanje zgodbe

Slika – Ocena otrok – Sodelovanje

Slika – Ocena zgodbe – Ohranjanje teme

Slika – Razdelitev na 6 polj

5.4.4 Svet okoli nas

Avtorji	Naděžda Husová, Erika Zelenková in kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Ime dejavnosti	Lutkovno gledališče
Tematski sklop	Svet okoli nas
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Pravilna izgovarjava, nadzor nad dihanjem, tempom in intonacijo govora. ■ Vodenje pogovora. ■ Spremljanje in pripovedovanje zgodb, pravljic. ■ Razumevanje slišane. ■ Učenje novih besed in njihova aktivna raba. ■ Razumevanje besednih iger in humorja. ■ Izražanje lastnih izkušenj. ■ Spremljanje in pripovedovanje zgodb, pravljic. ■ Oblikovanje vprašanj in podajanje odgovorov.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Priporočamo uporabo krajših besedil in pravljic s kratkimi stavki in ustreznimi besedami. Če je otrok v položaju poslušalca, postavljajte vprašanja, da zagotovite, da razume in sledi besedilu. Če je otrok v vlogi igralca v gledališču, poskrbite za primeren in miren prostor za predstavo. Pri izbiri občinstva začnite z manjšo skupino otrok, ki so bolj dojemljivi za pripovedovana besedila. Začnite s pravljicami, ki vsebujejo najmanj likov, kasneje pa napredujte do bolj zapletenih zgodb in likov. Otroke na zabaven način vključite v jezikovne vaje. (Primer ogrevanja najdete v prilogi.) Otrokom iz prikrajšanih okolij zagotovite vizualno podporo s pomočjo kartic z zaporedjem dogodkov (v prilogi). Otroke postopoma uvajajte v pravljico. Pri dodeljevanju vlog zagotovite, da imajo otroci iz prikrajšanih okolij možnost biti vodje in izbrati druge v svojo skupino.
Priprava okolja, pripomočki	Lutkovno gledališče, scenografija, lutke, ogrevalne vaje za nastopajoče, materiali za ustvarjanje lutk, karte s sekvencami (vizualni pripomočki).
Navodila	Pogovarjali smo se o drevesih. Razmislite, kako bi lahko drevo vključili v našo lutkovno predstavo. Danes boste sodelovali v gledališki predstavi. Ste že premišljevali o opravilih, ki so potrebna pred začetkom naše predstave? Kateri materiali bi bili primerni za ustvarjanje lutk in scenografije? Ali poznate postopke za njihovo izdelavo? Danes boste prevzeli vlogo gledaliških organizatorjev in ustvarili svoje lesene lutke in scenografijo za pravljico „O Otesánku.“ Vaša naloga je oživeti to pravljico, izdelati lutke in kulise ter se odločiti, kako želite organizirati predstavo. Skupaj se boste dogovorili, kdo bo imel katero vlogo v zgodbi, ali bo to pripovedovalec, igralec ali občinstvo. Ko boste vse pripravili, nam boste zaigrali pravljico. Torej, kje boste začeli? Če otroci ne bodo ustvarjali lutk in scenografije, lahko vprašanja v zvezi z njimi preskočite.

OGREVANJE JEZIKA – OTESÁNEK

Mama in oče živita v hišici na jasi pri hrastu . Revna sta, a si močno želita otroka. Takšnega, ki bo imel velike oči in lep nasmeh.

Zjutraj oče koplje štor v gozdu in izkoplje štor, ki je videti kot majhen dojenček. Ima glavo, telo, roke in noge (pokažemo na dele telesa). Dojenček neptretrgoma joka (oponašamo jok).

Očka nese majhen štor domov in reče mamici: Tukaj je tvoj otrok - Otesanek. Mamica drži dojenčka in mu veselo poje ("Lalala, lilili" - pri tem je brada pri miru, usta so odprta, jezik se giblje) Zašepeta mu na uho (zašepetamo): „Ko se zbudiš, mali, ti bom skuhala kašo.“

Mimo prileti muha (široko se nasmejimo, da prikažemo zobe, vdihnemo skozi nos in izdihnemo skozi usta, izgovarjamo "zzzzz") in zbudi dojenčka (POMANEMO OČI). Mamica je presenečena (usta oblikujemo v obliki črke "o") . Dojenček zavpije (zakričimo): „Mami, rad bi šel!“ Mamica teče kuhat kašo (v loncu meša kašo) in mali štor vse poje (zobamo kot ptički). Dojenček zavpije (zakričimo), „Mama, spet hočem jesti!“

Mama poda Otesanku požirek mleka (obliznemo se z jezikom) , štruco kruha (žvečimo kruh) in jabolko (žvečimo jabolko). Mali štor vse poje in zavpije (zakričimo): „Mama, še sem lačen!“

Odprl je usta(odpremo usta) in pojedel mamo in očeta (pobožamo se po trebuhu).

Srečal je kmeta s konji (zaprhamo kot konji, ustnice so mehke,) (Tleskamo z jezikom). Hrust! Mali štor je pojedel kmeta in njegove konje.

Pojedel je tudi ovce (posnemamo oglašanje ovac - "beeee"), gosi (posnemamo oglašanje gosi) in mačko (posnemamo oglašanje mačk).

Tudi babico je hotel pojesti. Ampak babica je bila vznemirjena. Ko je zagledala štor, je rekla: »Otesanek, ti si trk, trk, trk (potrčamo na glavo), ne boš me pojedel.“ Mali štor oblizne ustnice (obliznemo ustnice) in nič ne reče (ustnice so trdno stisnjene). Babica nič ne čaka in mu z motiko zareže po trebuhu. Štor se zakotali po tleh (ležimo na hrbtu in brcamo z nogami v zrak).

Vsi skočijo iz trebuha in skupaj zplešejo (široko se nasmehnemo).

5.4.5 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorici	Věra Isáková, Naděžda Husová
Ime dejavnosti	Mednarodni dan otroka – Mravlje se pogovarjajo
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Razvijanje koordinacije oko-roka, urjenje finomotoričnih sposobnosti. ■ Prepoznavanje in poimenovanje večine predmetov v svoji okolici. ■ Samostojno in smiselno izražanje misli in idej v ustrezno ubesedenih stavkih. ■ Sodelovanje v pogovorih, kar vključuje poslušanje drugih, čakanje, da drugi zaključijo svoje misli, sledenje govorcu, vsebini ter postavljanje vprašanj. ■ Razlikovanje vizualnih simbolov in razumevanje njihovega pomena. ■ Sledenje navodilom. ■ Reševanje nalog in situacij, kreativno razmišljanje in predstavljanje idej. Izražanje strinjanja in nestrinjanja. ■ Urjenje v naravni komunikaciji, brez zadržkov. Učinkovito sodelovanje z drugimi. ■ Upoštevanje dogovorjenih pravil. ■ Pogajanje z otroki in odraslimi v njihovi okolici, da bi dosegli skupne rešitve.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke razporedimo v skupine. Idealna velikost skupine je 4-5 otrok. Za ta namen lahko vzgojite uporabi različno obarvane žoge in majhne barvne čebelice.
Priprava okolja, pripomočki	Karte z glavnimi pojmi (pikapolonica, čebelica, mravlja, metulj), karte s podrejenimi pojmi (10 podrejenih konceptov za vsako glavno karto), rokavice, lepilna pištola, magneti, laminator in folija).
Navodila	Ste v prostoru, kjer mravlje komunicirajo. Kako mravlje komunicirajo med seboj? Kaj razumejo? Zdaj boste postali mravlje, ki bodo komunicirale med seboj. Vidite karte, razprte pred seboj. Vsaka ekipa ima določeno barvo (modra, roza). Kot vir vaše komunikacije vam bodo namesto antene služili magneti na rokavicah. Kako magnet deluje? Ima dva pola – enega ki privlači in enega, ki odbija. Slika z magnetom, ki se pritrdi na rokavico, je prava. Vsaka skupina dobi košarico, v katero shrani slike. Po zbiranju slik: Pred vami je deset slik. Pomislite na besedo, ki povezuje vse te slike. Zakaj mislite, da je to ta beseda? Oglejte si slike in opišite, kaj vidite na njih. Katero besedo ste si zamislili? Kako je ta beseda povezana z drugimi? Katera beseda ima širši pomen? Kaj je nadpomenka?
Opis	Vzgojitelj pripravi 20 kartic s podpomenskimi slikami na površini z magnetno stranjo navzdol. Kartic je skupno 44 (4 nadpomenke + 10 podpomenk za vsako nadpomenko besedo). Otroci so razdeljeni v skupine in vsaka skupina dobi rokavice določene barve. Z vprašanji vzgojitelj spodbuja otroke, da sodelujejo v razpravi o tem, kako mravlje komunicirajo in kako bi se otroci lahko sporazumevali, tudi če nimajo anten. Vzgojitelj vpraša tudi kako delujejo magneti. Skupine spodbuja k aktivnosti, jim svetuje, naj magnetne slike odložijo v košaro in se večkrat vračajo, dokler ne zberejo vseh deset slik.

Opis	Ko skupine zberejo vseh deset slik, morajo otroci prepoznati, kaj je na slikah in kaj imajo skupnega. Otroci skupaj v svojih skupinah iščejo nadpomenke za skupino slik. Če ima vzgojitelj pripravljene kartice z nadpomenkami, lahko skupaj z otroki preveri odgovore.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Povratne informacije in podpora med aktivnostjo: opažam, da vas je deset. Moramo se razdeliti v ekipe. Cenim, kako ste se sprva organizirali, zdaj pa je čas, da premešate skupine. Kako vam lahko pri tem pomaga rokavica? Na kratko pogledjmo, kako deluje magnet. Pred vami je niz slik. Kako lahko zagotovite, da so vse slike pravilne? Vzemite si trenutek in natančno opazujte slike. Premislite, katero besedo (predlagam „ŽUŽELKA“) bi lahko povezala vse slike. Kako ste prišli do te besede? Ali ste naleteli na kakšne izzive? Kaj ste odkrili na svojih slikah? Kakšno je bilo vaše timsko delo in sodelovanje v vaši skupini? Ali ste se med to dejavnostjo naučili kaj novega?
Vprašanja za razmislek	Kako se je odvijalo vaše timsko delo? Katere slike ste našli? Kako ste zagotovili, da imate vse zahtevane slike? Katera skupna beseda je te slike povezala? Kaj ste prepoznali v svojem naboru slik? Ali ste naleteli na kakšne izzive? Zelo dobro, da ste skupaj prišli do rešitve.
Tveganja in nasveti	Otrokom razložite, naj se izmenično iščejo slike in jih spodbudite, naj bodo obzirni drug do drugega. Poleg tega jih opomnite, da so slike obrnjene navzgor, zato jih ne obračajte, saj lahko s tem pomotoma vzamete sliko druge skupine. Eden od potencialnih izzivov bi lahko bili otroci, ki bi si s težavo nadel rokavico. Spremljajte, kako dobro otroci sodelujejo in poskrbite, da otroci s težavami aktivno sodelujejo v timu. Če ima skupina težave pri oblikovanju nadpomenke, lahko vzgojitelj priskrbi dodatne slike, med katerimi lahko izbira ekipa. Če so v skupini otroci, ki imajo dominantno levo roko, je pomembno, da imamo na voljo tudi rokavice za levo roko.

Priloga št. 1 – Rokavice z magneti

Priloga št. 2 – Pripomočki

Priloga št. 3 – Razpršene karte

Priloga št. 4 – Uporaba rokavic

Priloga št. 5 – Delovanje magnetov

Priloga št. 6 – Magnetni test

Priloga št. 7 – Dodeljena košarica

Priloga št. 8 – Iskanje po kartici

Priloga št. 9 – Razmišljanje o nadrejeni besedi

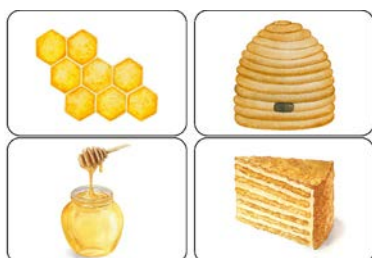
Priloga št. 10 – Medsebojno sodelovanje

Priloga št. 11 – Medsebojno sodelovanje

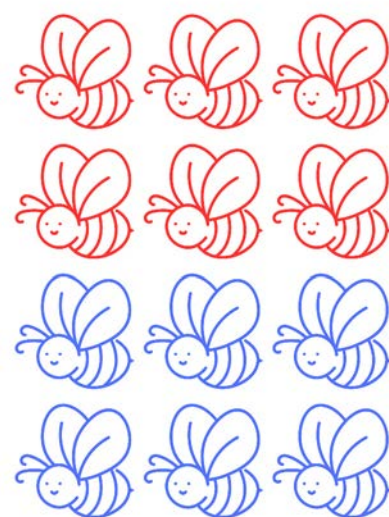
Priloga št. 12 - Ugotovili smo!

Priloga št. 13 - Datoteka PDF - Nadrejene besede

Priloga št. 14 - PDF datoteka - Podrejene besede

Priloga št. 15 - PDF datoteka - Barvne čebelice za razvrščanje v skupine

5.4.6 Naša okolica

Avtorica	Hana Zárubová
Ime dejavnosti	Sprehod, pripoved
Tematski sklop	Naša okolica
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Pravilno izgovarjanje besed, nadzorovanje dihanja, tempa in intonacije govora. ■ Poimenovanje predmetov in elementov v otrokovi okolici. ■ Pripovedovanje zgodbe. ■ Opis realne situacije na podlagi fotografije.
Starost otrok	5–7 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajsanih okolij	Na poti lahko nabiramo različne materiale, kot so listje z dreves, kamenči, trava, čista plastična vrečka iz smeti ipd.
Priprava okolja, pripomočki	Fotografije stvari, dreves, raznih predmetov ipd., ki jih otroci poznajo s poti sprehoda.
Navodila	„Razporedite fotografije po vrstnem redu, kot smo hodili. Ko jih organizirate, vsako fotografijo po vrsti opišite. Povejte, kaj se vam zdi zanimivo na vsaki fotografiji.“
Opis	Z otroki se bomo sprehodili po znanih krajih in se ustavili na vsaki lokaciji, kjer imamo skrito fotografijo. Na poti se bomo pogovorili o vsaki lokaciji. Ko se vrnemo, se zberemo v krogu, otroci pa bodo skupaj razporedili fotografije po vrstnem redu, kot so jih srečali med sprehodom. Nato bo vsak otrok drug za drugim izbral fotografijo, opisal, kaj vidi na njej, in nadaljeval, dokler ne pridemo do zadnje.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vzgojitelj pomaga otroku z usmerjevalnimi vprašanji, kot so: „Kaj lahko opaziš za klopjo?“ „Ali je to drevo listavec ali iglavec?“ „Ali lahko prepoznate določeno vrsto drevesa?“ „Ali poznate material, iz katerega je izdelana klop?“ „Kakšen je namen košare?“ „Ste se vprašali, zakaj je okoli drevesa ograja?“ „Ali se spomnite, koliko dreves obkroža cesto?“ „V kakšnem okolju običajno raste to drevo in kaj je mogoče izdelati iz njegovih vej?“

Vprašanja za razmislek	Po končani dejavnosti se zberemo v krogu, da se pogovorimo o vtisih hoje. Delimo tisto, v čemer smo uživali in kaj bi morda želeli vključiti v prihodnje sprehode. Razmišljamo o dejavnosti in obravnavamo vse izzive, s katerimi se srečujemo. Vzgojitelj lahko postavlja vprašanja, kot so: „Kako ste se počutili glede dejavnosti?“ „Ali vam je uspelo prepoznati vse lokacije?“ „Katera lokacija se vam je zdela najbolj privlačna?“ „Ali ste imeli težave pri prepoznavanju določenih krajev?“ „Katera lokacija je po vašem mnenju ponudila najboljšo učno izkušnjo?“ „Kako je vaša skupina sodelovala?“ „Katere strategije ste uporabili, ko nekdo ni bil prepričan, kaj naj naredi?“ „Ste bili učinkoviti pri skupnem dogovoru?“ „Katere lekcije ste pridobili za prihodnje dejavnosti?“ Ta razprava omogoča otrokom, da izrazijo svoje misli, izkušnje in ideje za izboljšave.
Tveganja in nasveti	–

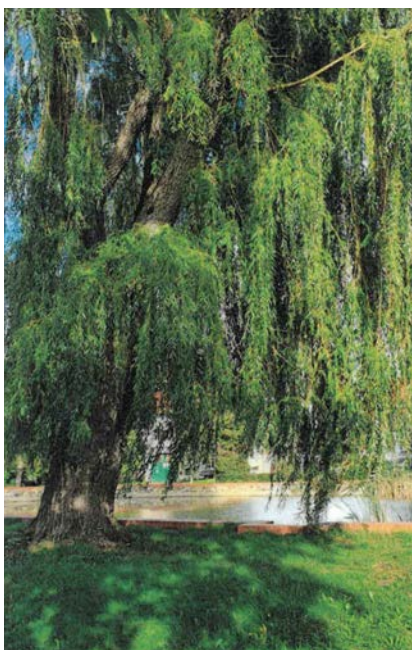
Fotografija št. 1 – Parket

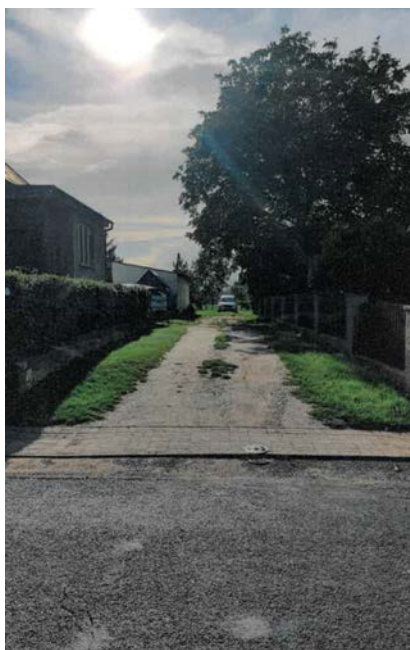
Fotografija št. 2 – Poljska cesta

Fotografija št. 3 – Koš za pasje iztrebke, klop

Fotografija št. 4 – Vrba ob ribniku

Fotografija št. 5 – Odcep pri orehu

Fotografija št. 6 – Pripomočki – namig

Fotografija št. 7 – Ogled slik

Fotografija št. 8 – Razvrščanje slik

Fotografija št. 9 – Razvrščeno

Slika – Makadamska cesta

Slika – Jelša

Slika – Klop

5.4.7 Darovi narave

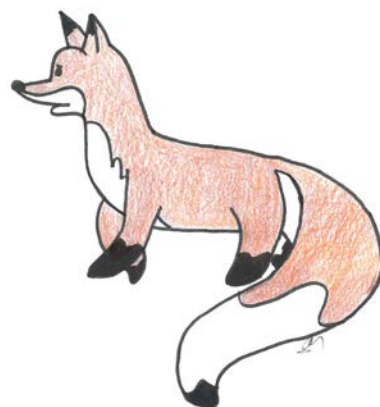
Avtorica	Petra Staňková
Ime dejavnosti	Živali v gozdu
Tematski sklop	Darovi narave
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Uporaba besednega zaklada v največji možni meri. ■ Prepoznavanje predmetov in stvari v okolici. ■ Vzpostavljanje stika z odraslimi in premagovanje sramežljivosti.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroku ponudite preprostejše slike živali, ki jih pozna in zna poimenovati. Če ima otrok težave, ga spodbudite, naj ploska skupaj z odraslim. Spodbujajte ga, naj poskusi izgovoriti vsaj prvi glas imena živali. Ta dejavnost je zasnovana za majhno skupino otrok.
Priprava okolja, pripomočki	Slika z gozdnimi živalmi.
Navodila	Otroci, prosimo, opazujte slike na tabli. Vsak naj izbere eno žival iz gozda in pove, kako se imenuje. Nato bomo poskušali zaploskati zloge in prepoznati začetni glas, s katerim se začne. Na primer, lisica: li-si-ca. Začne se s črko ,L.' Sedaj pa sodelujmo kot skupina in si pomagajmo pri izpolnjevanju nalog.
Opis	Otroci se zberejo pri mizi ali na preprogi v manjši skupini. Po en otrok se izmenično približuje tabli, na kateri so slike gozdnih živali. Otrok izbere žival, drugim otrokom v skupini predstavi žival, jo poimenuje in nato zaploska. Otroci preštejejo število zlogov v imenu in ugotovijo, na katero črko se začne. Nato otroci poskušajo samostojno izvesti dejavnost v skupini. Sodelujejo, si pomagajo pri reševanju nalog in preverjajo natančnost njihovih odgovorov. Drug drugemu nudijo podporo in povratne informacije.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vzgojitelj otroku nudi oporo. Če je otrok negotov, mu vzgojitelj pomaga tako, da ga vodi pri ploskanju zlogov.
Vprašanja za razmislek	Kaj vam je bilo danes všeč ali kaj ne? Kaj je bil vaš glavni izziv? Kaj se vam je zdelo enostavno in kaj v izziv? Kako ste prispevali k skupini? Ali je bil izziv ostati pozoren in pomagati prijateljem? Ali ste naleteli na kaj posebnega pri delu v skupini?
Tveganja in nasveti	Največ težav se lahko pojavi pri prepoznavanju začetnega glasu. Nekateri otroci ga še niso znali prepoznati, zato je vzgojitelj vse, ki menijo, da poznajo odgovor, dosledno spodbuja, naj pomagajo vrstnikom. Otroci sodelujejo in se pogovarjajo o besedah in prvih glasovih.

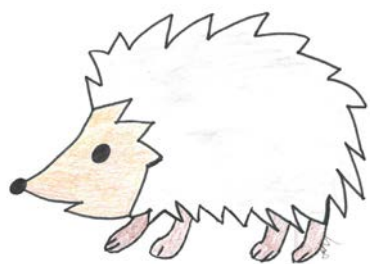
Slika – Ploskajte po sliki in
prepoznajte prvi zvok

Slika – Sova

Slika – Lisica

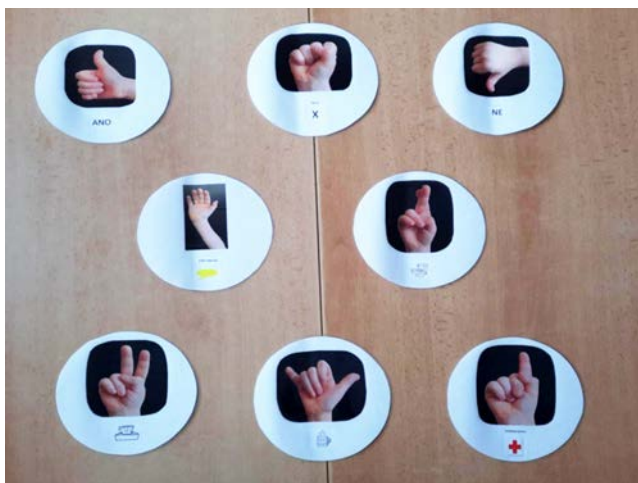

Slika – Jež

5.4.8 Človeško telo

Avtorica	Veronika Fusková
Ime dejavnosti	Dan znakovnega jezika
Tematski sklop	Človeško telo
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Zavestno posnemanje preprostih gibalnih vzorcev, družbenih pravil in navad. Razumevanje ustnih navodil. ■ Osnovno razumevanje pravil vedenja in družbenih norm, primernih za otroka, ter prepoznavanje, kaj je v skladu z njimi in kaj je v nasprotju z njimi. ■ Zavedanje, da se vsi posamezniki ne držijo vedenjskih pravil in norm. Učenje o tem, kako se zavrne družbeno nezaželeno vedenje.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Pomembno je, da na vidnem mestu postavite slike, ki prikazujejo znake (položaj prstov na rokah) z razlago (slike dejavnosti, kot so robček, stranišče ipd.).
Priprava okolja, pripomočki	Priprava/orodja: Krogi s slikami, ki prikazujejo položaje prstov. Igro lahko igramo ves dan, tako v vrtcu kot zunaj.
Navodila	„Ali veste, kaj je znakovni jezik? Ste že slišali zanj? Kdo ga uporablja in zakaj? Ste se že kdaj srečali z njim? Poglejte te slike. Ali bi znali razložiti, kaj ti znaki predstavljajo za „da“, „ne“ in „ne vem“? Ste jih pripravljene poskusiti posnemati? Kako naj postavimo prste, da prenesemo besede „da“, „ne“, „ne vem“, „vem“, „potrebujem pomoč“, „potrebujem pijačo“ in „moram na stranišče“? Pozorno si oglejte in poskusite ponoviti znake. Ves dan jih bomo uporabljali za komunikacijo. Zdaj vam bom postavil/a preprosta vprašanja, vi pa lahko odgovorite z znakom, ki ustreza vašemu odgovoru. Nato poskusite isto vajo s prijateljem. Izmenično postavljajte vprašanja in odgovarjajte z znaki. Svoj odgovor vedno potrdite ustno. Na podlagi teh vprašanj lahko vodite tudi razprave. Če kdo ne ve odgovora, si medsebojno pomagajte in si oglejte slikovno gradivo. Danes bomo urili in nadaljevali tudi jutri. Ne pozabite, da lahko tudi vzgojitelji za odgovarjanje uporabljajo samo znake.
Opis	»Otrokom bomo pokazali in razložili, da se vsi ne sporazumevajo z besedami. Nekateri ljudje za sporazumevanje potrebujejo znakovni jezik. Pogovarjali se bomo, kaj je znakovni jezik in zakaj ga ljudje morda potrebujejo. Nato bomo vadili uporabo znakov. Vzgojitelj je pripravil slikovno gradivo, ki prikazujejo različne položaje prstov: ■ Palec gor za ‚DA‘ ■ Palec navzdol za ‚NE‘ ■ Pest za ‚NE VEM‘ ■ Dvignjena roka za ‚Poznam odgovor‘ ■ Dvignjen kazalec in sredinec za ‚Potrebujem robček‘ ■ Prekrižani kazalec in sredinec za ‚Moram na stranišče‘ ■ Dvignjen palec in mezinec za ‚Potrebujem pijačo‘ ■ Dvignjen kazalec za ‚Potrebujem pomoč‘

Opis	Pod vsakim položajem rok/prstov so ustrezne razlage za lažje pomnjenje kretenj. Otrokom bomo postavljali različna vprašanja, na katere bodo odgovarjali samo z znakovnim jezikom. Slikovno gradivo bomo razstavili na vidnem mestu, to igro pa lahko igrate ves dan za različne dejavnosti. Vzgojitelj bo otrokom odgovarjal tudi v znakovnem jeziku (DA, NE).«
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	„Razumem, da je uporaba znakov lahko izziv, vendar si pomagajmo, da si zapomnimo. Vidim, da opravljaš odlično delo. Ali skrbiš, da te drugi razumejo? Odlično je, da postavljaš vprašanja, na katera je mogoče odgovoriti z znaki. Ne oklevajte in vprašajte prijatelja. Če se ne more spomniti, vam lahko pokaže znak na sliki in ga lahko ponovite skupaj. Vzgojitelj zastavlja vprašanja v govorjenem jeziku – fonetično, otroci pa odgovarjajo v znakovnem jeziku. Odgovorijo lahko le, če nakažejo, da poznajo odgovor. Kričanje ni dovoljeno. Spodbujanje kritičnega mišljenja vključuje priklic znakov, zavedanje o obvladovanju čustev, sodelovanje z drugimi in upoštevanje pravil.“
Vprašanja za razmislek	Kaj je bil najbolj prijeten vidik te dejavnosti? Ali ste naleteli na kakšne posebej zahtevne dele? Ali ste si med aktivnostjo pomagali? Kako ste se počutili ob uporabi znakov? Kako ste zagotovili, da je vaš prijatelj razumel vaše znake? Ste znali oblikovati vprašanja, na katera bi lahko odgovorili z znaki? Kako ste se počutili ob tej izkušnji? Ali je bilo težko vzdržati se kričanja in se zanašati samo na znake? Ste bili uspešni pri obvladovanju svojih impulzov? Ali bi vas zanimalo ponovno poskusiti to dejavnost?
Tveganja in nasveti	Mlajši otroci lahko nosijo karte (na katerih so krogci za prste/roke z razlago) in jih uporabljajo kot pripomoček za komunikacijo. Za nekatere otroke, zlasti tiste z omejenim motoričnim razvojem ali mlajše, je uporaba znakov z rokami lahko zahtevna in si jih je težko zapomniti. Ta dejavnost otrokom pomaga vaditi samokontrolo, sprejemanje pravil, sodelovanje in komunikacijo z drugimi.

Fotografije kart/krogov z znaki s prsti/rokami za naš znakovni jezik – originalne fotografije avtorja.

5.4.9 Rastline

Avtorica	Vladimíra Andrtová
Ime dejavnosti	Slikovno branje – spomladanski sprehod
Tematski sklop	Rastline
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Natančno izgovarjanje besed. ■ Razumevanje in sledenje zgodbi. ■ Razlikovanje med edninsko in množinsko obliko.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Branje omejite na posamezne stavke. Zagotovite individualiziran pristop.
Priprava okolja, pripomočki	Delovni list s slikopisom (nekatero besede zamenjujejo slike).
Navodila	„Prebral vam bom pravljico o spomladanskem sprehodu v naravi. Vaša naloga je, da namesto slik vpišete pravilno besedo. Najprej se med seboj dogovorite za pravilno besedo, nato pa se odločite, kdo bo pisal besede in kdo bo poročal o pravilni besedi vzgojitelju.“
Opis	Uporabili bomo slikopis. Preprosto zgodbo preberemo na glas, naredimo premor ..., otroci pa se dogovorijo, katero besedo bodo zapisali in poiščejo njeno pravilno obliko. Pravilne besede poročajo vzgojitelju.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	“Kaj vidite na sliki? Ali prepoznate to rožo? Ste jo že kdaj videli? Kje? Povejmo skupaj: »En tulipan, dva tulipana, eno drevo in dva ...« (otrok dopolni). Ali ima to drevo liste ali iglice? Koliko je rožic in kako se imenujejo? Kam so šli otroci? Kje so bili najprej in kaj so tam videli? Katere rože so bile na vrtovih? Ste jih že videli? Katera je tvoja najljubša roža? Kako so se imenovala drevesa, ob katerih so se otroci ustavili? Kakšne barve je lubje teh dreves? Vidim, da poskušate najti rešitev. Vam lahko kaj ali nekdo pomaga? Cenim, da si našel način, kako se izmenjevati v skupini. Mi ga lahko opišete? Ali najdete pravilne besedne oblike?”
Vprašanja za razmislek	“Ste težko prepoznali rože na slikah? Kako ste prišli do dogovora znotraj skupine? Ste naleteli na kakšne zahtevne situacije? Kaj je bilo za vas najbolj prijetno? Ali se spomnite alternativnih načinov za vključitev v zgodbo?”
Tveganja in nasveti	Zapletena zgodba s predolgimi stavki lahko predstavlja izziv.

Slika – Zgodba s slikami

Slika – Slikano branje –
Dopolnjevanje besedila

Slika – Sprehodi v naravi

5.4.10 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorica	Veronika Fusková
Ime dejavnosti	Pravljica v krogu skupnosti
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Razvoj pravilne izgovorjave, slovnične pravilnosti govora, razumevanja, izražanja. ■ Razvoj zaznavanja, pozornosti, koncentracije, spomina. ■ Razvoj komunikacije z odraslimi, z otroki, sodelovanja pri dejavnostih, doslednosti.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Za otroke s posebnimi izobraževalnimi potrebami ali otroke s težavami, lahko ustvarite kartice z zgodbo za vizualizacijo zgodbe za boljše pomnjenje in domišljijo.
Priprava okolja, pripomočki	Pravljica „Kako se je Honzík bal iti v vrtec“ (avtorica: Veronika Fusková)
Navodila	Z vzgojiteljem pozorno preberite pravljico. Bodite zelo pozorni, saj si bomo potem postavljali vprašanja.
Opis	Vzgojiteljica otrokom prebere pravljico »Kako se je Honzík bal iti v vrtec«. Nato z otroki obnovi zgodbo, otroci pa lahko uporabijo slike z zgodbo, ki jih je pripravila vzgojiteljica. Poudarek je na tem, da otroci tvorijo cele povedi in pravilno izgovarjajo besede. Po potrebi jim v sodelovanju z drugimi otroki svetujemo in pomagamo pri popravkih. Nato otroci odgovorijo na vprašanja pod besedilom pravljice (glej prilogo z naslovom »Jak se Honzík se je bal iti v vrtec«, avtorice Veronike Fuskové), da ocenijo svoje razumevanje in pozornost. Nato si otroci sami oblikujejo vprašanja in jih izmenično postavljajo. Celotna dejavnost poteka v skupnem krogu, tako da lahko vsi sodelujejo in opazujejo.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vključevanje v komunikacijske dejavnosti v skupnem krogu krepi odnose med otrokom in vzgojiteljem ter med otroki samimi. Te dejavnosti otrokom pomagajo razviti komunikacijske veščine, izboljšajo njihovo sposobnost sodelovanja in spodbujajo globlje medsebojne povezave.
Vprašanja za razmislek	Vzgojitelj postavlja vprašanja na podlagi tistih, ki so navedena pod besedilom. Ta vprašanja je mogoče nadalje razširiti, na primer z vprašanjem: »Kje je bil Honzík?« in tako naprej. S spodbujanjem otrok h globljemu razmišljanju o zgodbi z dodatnimi podvprašanji, kot je »Kaj bi se lahko zgodilo, če bi se mama in oče vedla drugače?« spodbujamo njihovo zaznavanje in domišljijo. S tem procesom ocenjujemo različne vidike otrokovega razvoja, vključno z njegovim besednim zakladom, logičnim mišljenjem, razvojem stavkov, artikulacijskimi sposobnostmi, pravilno intonacijo in razumevanjem vprašanj. Pomembno je omeniti, da se od otrok ne pričakuje le odgovorov, ampak jih tudi spodbujamo, da svojim prijateljem postavljajo vprašanja, ki izhajajo iz besedila. Ta dejavnost spodbuja razvoj komunikacije, sodelovanja, izražanja, strpnosti, aktivnega poslušanja in koncentracije.

Tveganja in nasveti

Naslednjič lahko aktivnost popestrimo tako, da vključimo posnetek pravljice, ki jo pripoveduje vzgojitelj. Ta različica omogoča vzgojitelju boljše opazovanje in sodelovanje z otroki. To dejavnost lahko razumemo kot sproščujoč premor, ki dopolnjuje naše tekoče delo.

Vendar je pomembno, da se zavedamo morebitnih izzivov, kot so zmanjšana koncentracija, otrokovo nenaklonjenost odgovarjanju na vprašanja zaradi strahu, da bi bili napačni, in potencialni vpliv na njihovo samozavest v skupini. Te vidike bo morda treba obravnavati, da se zagotovi pozitivna učna izkušnja za vse otroke.

Kako se je Honzík bal iti v vrtec

En dan je prišel! Honzík bo šel prvič v vrtec in ga je zelo strah. Ne more razumeti, zakaj ne more ostati pri babici in dedku na podežlju, kjer je preživel skoraj celo poletje in v njem tako užival. „Kaj bom počel tam? Mama me ne more kar dati tujcem,“ joka Honzík. Toda mama mu zagotovi, da mu bo vrtec všeč. Pove mu, da bo imel majhne prijatelje, lepe igrače in čudovito vzgojiteljico. Honzík ostaja neprepričan; misli, da mama to govori samo zato, da ne bi jokal.

„Honzík, Honzák, zbudi se!“ Honzíkova mama ga nežno prebudi. „Že? Tako zgodaj?“ Honzík protestira. A ne more zadržati radovednosti in skoči iz postelje, ko oče v sobo prinese leseno škatlo. Oče nestrpnost odpre škatlo in razkrije čudovite fotografije. Honzík začne brskati in izbere eno, na kateri so on, njegova mama in njegov oče. „In ko si žalosten, jo lahko pogledaš in se spomniš, kako zelo te imamo vsi radi,“ mu pravi oče. Honzík se strinja in se pridruži mami v kuhinji, kjer je pripravila mali zajtrk – žemljico s kakavom. „Njam, to mi je res všeč,“ pravi.

Po zajtrku je čas za umivanje zob, oblačenje, česanje, obuvanje in v spremstvu Honzikovih staršev se odpravijo v vrtec. Vrtec ni daleč, skoraj za vogalom. Honzík je presenečen, ko pridejo – velika pisana stavba, okrašena s čudovitimi slikami, in vrt, poln gugalnic, plezal in peskovnika. Zelo mu je všeč, a še vedno s strahom stiska v roki fotografijo mamice in očeta.

Notri, v garderobi, mu mama pokaže znak, kamor lahko obesi plašč in hlače. „Imam čudovito zeleno žabo,“ ponosno vzklikne Honzík. Z novimi škornji se odpravijo v igralnico, kjer jih čaka vzgojiteljica. »No, dobrodošel v našem vrtcu, Honzík. Upam, da si se veselil, da si se nam pridružil,« pravi vzgojiteljica. Honzík skloni glavo, da bi prikrl, da je na robu solz. Mama ga pomiri, da bo še nekaj časa ostala, kaj prigriznila in da bosta z očetom kmalu prišla ponj.

Vzgojiteljica Honzika drži za roko, mu pokaže igralnico in predstavi igrače, mize za risanje in kocke. Toliko je treba raziskati, meni Honzík, čeprav priznava, „sploh se ne spomnim vsega, kar mi je pokazala vzgojiteljica.“

Čez nekaj časa pride Tomášek, deček iz druge skupine in povabi Honzika k igri. Tomášek želi, da skupaj zgradita avtomobilsko stezo. Honzík sprva okleva, saj ga skrbi, da bo zamudil čas, ko pride njegova mama, vendar se sčasoma odloči, da se bo pridružil Tomášku pri igranju na preprogi.

Kmalu kuharice prinesejo okusen prigrizek zdrobove kaše. „To mi je res všeč,“ pripomni Honzík, medtem ko uživa v obroku. Ravno ko neha jesti, opazi, da sta mama in oče prišla ponj.

Honzík odkrije, da je vrtec čudovit kraj in da mu ni treba skrbeti. Svoje izkušnje z veseljem deli z mamo in očetom. Zaveda se, da mu sploh ni bilo treba pogledati fotografije, ki jo je prinesel; čas je tako hitro minil. Vendar se odloči, da jo bo obdržal pri sebi.

Honzík se zdaj veseli drugega dneva v vrtcu, saj ve, da sta mama in oče zelo skrbna in bosta vedno pravočasno prišla ponj.

Avtor : Veronika Fusková

Vprašanja o besedilu „Kako se je Honzík bal iti v vrtec“:

1. Kje je Honzík preživel počitnice in s kom?
2. Ob kateri uri se Honzík zbudi na dan, ko gre v vrtec?
3. Kako je oče Honzika poskušal potolažiti in mu olajšati strah pred odhodom v vrtec?
4. Kaj je Honzík mislil o vrtcu, preden je šel tja?
5. Kaj je bilo Honziku všeč v vrtcu, ko je prišel?
6. Kateri poseben predmet je imel Honzík in kam ga je skril?
7. Kdo je prišel po Honzika, da bi se igral z njim?
8. Kaj je imel Honzík za malico v vrtcu?
9. Kdo je Honzika pobral iz vrtca in ob kateri uri?
10. Ali se je Honzík še naprej bal priti v vrtec?
11. Ali se otroci spomnijo svojih prvih dni v vrtcu?
12. Kaj te v vrtcu najbolj veseli?
13. Kaj vam v vrtcu ni všeč in kaj bi spremenili, če bi lahko?

Dodatek k pravljici: Vprašanja o besedilu

5.4.11 Komunikacija med nami

Avtorica	Yullia Barzhak
Ime dejavnosti	Karolinkin rojstni dan
Tematski sklop	Komunikacija med nami
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Upoštevanje osnovnega pravila dialoga ("Ne prekinjaj drugih", "Počakaj, da prideš na vrsto"). ■ Tvorjenje skladnih povedi na dano temo. ■ Jasno in razločno izgovarjanje besed v stavku.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke med dejavnostjo dosledno opozarjamo na namen naloge, spodbujamo empatijo in motivacijo za sodelovanje in dokončanje naloge. Če je med ustvarjanjem zgodbe v skupini več otrok iz prikrajšanih okolij, vzgojitelj pomaga pri spodbujanju skupinskega sodelovanja in otroke aktivno vključi v dejavnosti.
Priprava okolja, pripomočki	Maskota razreda, A4 papir, barvni svinčniki.
Navodila	Vzgojitelj z otroki sedi na preprogi in drži maskoto skupine. "Otroci, ali veste kateri dan je danes? Kaj naredi današnji dan poseben? Kaj je danes drugače? Danes je pomemben dan za našo sovico Karolínko. Lahko uganete zakaj? Danes ima Karolínka rojstni dan. Koliko misliš, da je stara? Bi ji želeli pripraviti darilo? Kaj misliš, da bi jo osrečilo? Ali verjamete, da bi uživala, če bi ustvarili zgodbo o sovi Karolinki?"
Opis	Vzgojitelj v dogovoru z otroki določi osnovna pravila komunikacije v igralnici. Dejavnost bo potekala v paru ali individualno, odvisno od otrokovih sposobnosti. Otroci se samostojno oblikujejo v pare ali pa delajo posamezno. Vzgojitelj sedi na preprogi z otroki. Ti skupaj ustvarijo kratko zgodbo, pri čemer vsak prispeva 1-2 stavka. Vzgojitelj zgodbo posname ali zapiše. Po branju ali poslušanju celotne zgodbe otroci oblikujejo rojstnodnevno čestitko za maskoto. Pogovarjajo se o obliki kartice in besedilu, ki ga je treba vključiti. Vsak otrok ima možnost maskoti predstaviti svoj predlog in razložiti, zakaj naj bi bil njihov predlog vključen. Spodbujamo pozitivno komunikacijo in sodelovanje. Otroci si nato razdelijo naloge za izdelavo rojstnodnevne čestitke – odločijo se, kdo bo rezal, lepil, risal itd. Za konec pa si otroci privoščijo še rojstnodnevno malico, pri kateri čim bolj aktivno sodelujejo pri pripravi (sadje).
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	„Kakšne ideje imate za zgodbo o sovi Karolinki?? O čem naj bi zgodba govorila? Kje se dogaja? Kdo bi se lahko pridružil Karolíni v zgodbi? Ali ima vsak v skupini določeno nalogo? Kako lahko to rešite, če obstaja kakršna koli negotovost? Če niste prepričani, razmislite o tem, da za pomoč prosite prijatelja. Kako lahko ugotovite, kdaj je čestitka končana? Kaj je naslednji korak z izdelano čestitko?"

Vprašanja za razmislek	Ali ste dosegli soglasje o strukturi zgodbe? Vam je uspelo najti skupni jezik? Ali so vsi imeli možnost podati prispevek? Je bil izziv aktivno poslušati drug drugega? Ali ste pri ustvarjanju naleteli na kakšne ovire in če ste, kako ste jih premagali? Kako ste se lotili okrasitve rojstnodnevne čestitke? Kako ste prišli do končne oblike vaše čestitke? Kako dobro je potekalo sodelovanje med člani vaše skupine? Se spomnite situacije, ko ste morali poiskati pomoč vzgojitelja? Kaj ste se se danes naučili? Ali menite, da lahko te veščine uporabite v drugih situacijah? Če da, kdaj in kje?"
Tveganja in nasveti	Dejavnost lahko izvajamo tudi v zunanjih prostorih vrtca. Otrokom zagotovimo dovolj časa za razmislek, kateri stavek bi želeli prispevati k zgodbi in kako jo želijo nadalje razvijati. Vzgojitelj ima vlogo povezovalca, pri čemer se vzdrži poseganja v vsebino zgodbe. Namesto tega vzgojitelj opazuje celotno situacijo in pomaga pri iskanju rešitev za morebitne izzive, ki se lahko pojavijo."

Slika – Dianka podari plastično škatlo

Slika – Pozdrav iz Milkyja

Slika – Mama daje žogo

Slika – Leila podari teniški lopar

Slika – Slika za Morto, avtorica Leila

Slika – Slika za Marto, avtorica Natálka

5.4.12 Štirje letni časi

Avtorici	Veronika Ojo, Yuliia Barzhak
Ime dejavnosti	Časovni vrtiljak
Tematski sklop	Štirje letni časi
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Poznavanje in upoštevanje osnovnih pravil dialoga. ■ Razlaganje pomenov besed, ki jih poznajo (npr. z opisi, uporabo sinonimnih izrazov in tudi z negativnimi definicijami, tj. z uporabo antonimov itd.). ■ Odgovarjanje na vprašanja o prostoru, času, zapletu in razrešitvi zapleta ter o pomenih besed, ki opisujejo abstraktne lastnosti, občutke in želje. ■ Odgovarjanje na vsebinska vprašanja v zvezi z informativnimi besedili. ■ Povzemanje vsebine prebranega besedila. ■ Poimenovanje letnih časov in zavedanje sprememb v naravi skozi leto.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Ko postavljamo vprašanja, si prizadevamo, da bi aktivno vključimo v pogovor o vremenu vse otroke. Najbolj učinkovito je, da jih vprašamo o njihovih osebnih, neposrednih izkušnjah z vremenom. Med dejavnostjo jih spodbujamo in pomagamo izraziti lastna mnenja.
Priprava okolja, pripomočki	Slika letnih časov, vremena.
Navodila	Pred branjem zgodbe „O štirih letnih časih“ vzgojiteljica vpraša: Kako se spreminja narava skozi vse leto? Kateri letni časi so upodobljeni na slikah? Pravilno jih poimenujte. (Priloga 1) Vprašanja o vremenu: Kakšno je nebo? Kaj je sonce? Zakaj dežuje ali sneži? Kaj je nevihta/veter/mavrica ...? Kaj vidimo zunaj? Kakšno je nebo? Lahko to opišete? Kako je bilo včeraj? Povežite vremenske oznake z letnimi časi in pojasnite, zakaj ste se tako odločili. Poskusite na glas izgovarjati imena letnih časov. Danes ste skozi čudovito zgodbo izvedeli, da je leto poleg 4 letnih časov sestavljeno iz 12 mesecev. Tako kot imajo letni časi svoja imena, jih imajo tudi meseci v letu.
Opis	Vzgojitelj v soglasju z otroki določi osnovna pravila komunikacije v skupini (npr. poslušanje tistega, ki želi govoriti, čakanje na svoj vrstni red, ko govori kdo drug, izogibanje prekinitvam) in zagotavlja dosledno upoštevanje teh pravil. Vzgojitelj vključuje otroke v pogovore o opaznih spremembah v naravi, ki izhajajo iz menjave letnih časov. Skupaj razpravljajo o temah, kot so dež, veter in oblaki, ter skupaj izvajajo preprosta kratka opazovanja vremenskih sprememb. V parih otroci povezujejo slike vremena z določenimi letnimi časi in drug drugemu pojasnjujejo, zakaj so izbrali določen vzorec vremena. Proti koncu dejavnosti, otroci v parih ustvarjajo svoje znake/simbole, ki predstavljajo različne vrste vremena (glej Prilogo 3). Vzgojitelj utrjuje koncept, da vsako leto doživimo štiri različne letne čase in pomaga otrokom, da se naučijo imena mesecev preko pesmi.

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kdo so bili liki v zgodbi? O čem je govorila? Kaj vam je bilo v zgodbi najbolj všeč? Kateri je vaš najljubši letni čas in zakaj? Je kakšen letni čas, ki vam ni všeč? Če da, zakaj? Katere druge vremenske razmere bi lahko vključili v naš pogovor? Ali obstaja vreme, ki se pojavlja v vseh letnih časih? Kakšna je razlika med sončnim dnevom poleti in sončnim dnevom pozimi? Ali se spomnite mesecev v letu? Koliko jih je? Kateri je prvi? Ste katerega izpustili? Jih je bilo res dvanajst? Kako lahko ugotovite, kdaj se letni časi spremenijo?
Vprašanja za razmislek	Kateri letni čas vam je bilo lažje opisati? Ali ste učinkovito sodelovali znotraj skupine? Kaj je bilo najzahtevnejše pri sodelovanju? Ali vam je uspelo vse „vremenske slike“ pravilno povezati z letnimi časi? Ali ste se kje zmotili?
Tveganja in nasveti	Vzgojitelj vodi pogovor na način, ki zagotavlja enakopravno udeležbo vseh otrok. Nežno spodbuja manj aktivne otroke, jim dopušča priložnost, prostor in čas, da se izrazijo, hkrati pa ponuja podporno povratno informacijo.

Slika – Dodajanje oznak 1

Slika – Dodajanje oznak 2

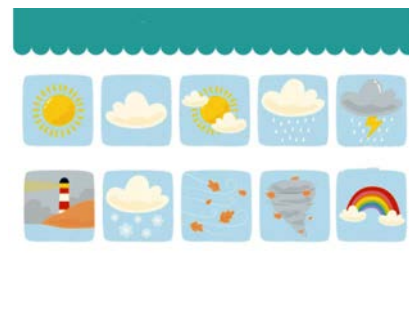
Slika – Dodajanje oznak 3

Slika – Vremenska oznaka po meri

Slika – Sezona

Slika – Orodje – Vreme

5.4.13 Šport

Avtorica	Veronika Ojo
Ime dejavnosti	Ugani, kaj je
Tematski sklop	Šport
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Pravilna, razločna in tekoča izgovorjava vseh samoglasnikov. ■ Izražanje pomena besed, ki jih poznajo, s svojimi besedami. ■ Odgovorjanje na vprašanja v zvezi z besedilom. ■ Tvorjenje slovnično pravilnih, preprostih in dobro razvitih stavkov.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Spodbujamo otroke, ki se bodo ukvarjali z aktivnostmi, ki jim bodo pomagale pri razvoju ali krepitvi samopodobe. Vzgojitelj nudi podporo vsem, da sodelujejo pri dejavnosti in jo izpeljejo do konca.
Priprava okolja, pripomočki	Slika športa (zimskega in poletnega), slike prave športne opreme, slikopisi.
Navodila	Otroci, danes imamo športni izziv. S prijatelji boste obiskali različne postaje in skupaj reševali naloge. Na prvi postaji so različne športne slike. Eden iz table izbere sliko in opiše, kaj je na sliki. Nato se osredotočite na zadnji zlog besede, ki ste jo uporabili. Na podlagi tega zloga si izmislite besedo, ki se začne na enak zlog. Nato izberite drugega sošolca, ki prepozna zadnji zlog v vaši besedi in ustvari novo besedo. Otroci se igrajo to igro, dokler ne dobijo navodila, da naj prenehajo. Na tej postaji bi moralo biti vsaj 7 otrok. Iz table boste izbrali sliko, vaša naloga pa je, da poveste vse, kar veste o tem, kaj je na sliki. Branje slikopisov: S pomočjo slikopisov boste prebrali zgodbo. O čem je govorila zgodba? Kdo so bili glavni liki? Kje se je zgodba dogajala? Koliko likov je bilo predstavljenih? Zdaj nam bosta dva naša prijatelja pomagala ugibati, kako bi se zgodba lahko končala. Vaš izziv je opisati šport ali kos športne opreme, o katerem nismo razpravljali med današnjimi igrami, mi pa bomo ugibali, kaj je to. Če nekaj časa ne moremo ugotoviti športa, lahko pokažete, kako se športniki gibljejo v tem športu s svojim telesom.
Opis	Otroci so se že seznanili s športi (kje se igra, kdaj, kako, s čim). Vzgojitelj bo postavil različne postaje, kjer bodo otroci lahko ponovili in utrdili svoje znanje o športu. Otroci se bodo skozi dejavnost premikali skupaj. V prvem kotičku bo sodelovalo najmanj 7 otrok. V drugem kotičku bodo sodelovali 4 otroci. Slika prikazuje šport in športno opremo, o katerih so se otroci pogovarjali.

Opis	V tretjem kotičku bodo otroci brali slikopise. Vzgojitelj izbere vsaj 3 otroke, ki znajo brati slikopis. Po branju zgodbe vzgojitelj povabi vsaj 2 otroke, da pripovedujeta zgodbo, medtem ko se druga dva otroka poskušata domisliti konca zgodbe. V četrtem kotičku vzgojitelj izbere 4 otroke, da kot skupina poskušajo opisati šport, o katerem se v vrtcu še niso pogovarjali. Otroci vnaprej načrtujejo, kaj bodo prikazali. Če drugi otroci tega ne morejo uganiti, lahko poskrbijo tudi za prikaz gibanja.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ste prepričani, da je to zadnji zlog vaše besede? Kaj vas je vodilo k izbiri prav te besede? Kako bi še lahko opisali to sliko? Kako ste določili, kaj boste vključili v zgodbo? Ste prepričani, da je bilo v zgodbi toliko likov? Opazil sem, da tvoji prijatelji težko uganijo tvoj šport. Bi to poskusili prikazati z gibanjem?
Vprašanja za razmislek	Na kakšne načine ste upodabljali različne športe? Katere druge teme vas zanimajo? Ali je bilo to zgodbo enostavno brati? Zakaj je bilo lahko ali težko? Kateri je vaš najljubši šport? Zakaj vam je všeč? Si želiš nekoč postati športnik? Če da, kateri šport in zakaj? Ali obstaja kakšna druga slika, ki bi jo raje opisali? Zakaj? Katera naloga vam je predstavljala največ izzivov? Kako je potekalo vaše skupinsko delo?
Tveganja in nasveti	Izberite besede, povezane s športom. Ko otrok izbere sliko, poskrbite, da je ne vrne nazaj, saj se tako izognete podvajanju. Poskrbite, da bodo slikopisi dovolj veliki, jasni in lahko berljivi tudi za otroke, ki sedijo dlje stran.

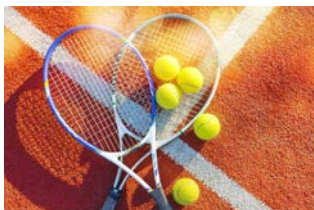
Slika – Športna oprema 1

Slika – Športna oprema 2

Slika – Športna oprema 3

Slika – Športna oprema 4

Slika – Športna oprema 5

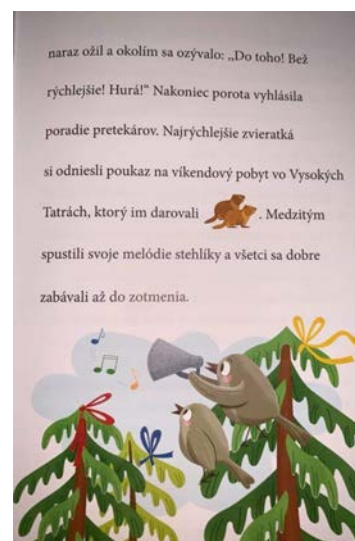
Slika – Šport 1

Slika – Šport 2

Slika – Šport 3

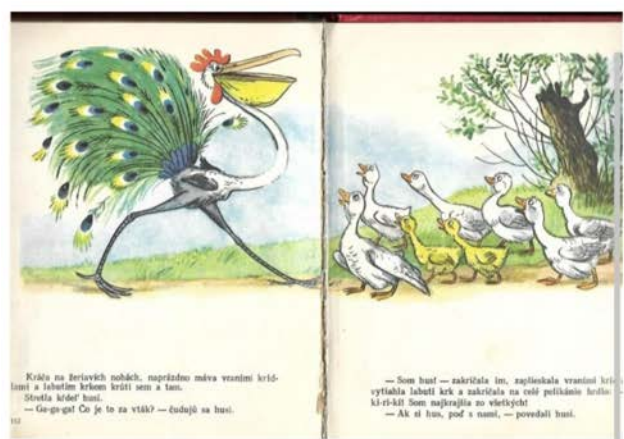

Slika – Branje slik, pomoč

5.4.14 Živali

Avtorica	Zuzana Sádovská
Ime dejavnosti	Moj najljubši hišni ljubljencek
Tematski sklop	Živali
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Izmišljanje svoje živali, sestavljanje ter predstavitev drugim otrokom. ■ Lepljenje in risanje. ■ Poimenovanje živali. ■ Sodelovanje v skupini, poudarek na besednem delu.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Vzgojitelj poskrbi za ustrezno komunikacijsko okolje. Bistveno je, da se otroci sporazumevajo med seboj. Otrok se mora naučiti poslušati, zaznavati druge in znati odgovarjati na vprašanja.
Priprava okolja, pripomočki	Slike (oči, ušesa, kljun, smrček) različnih barv, oblik in velikosti, risbe/lepilo, škarje, barvice, zgodbica „Kakšna ptica je to?“
Navodila	Prebrala ti bom pravljico, pozorno me poslušaj in izberi živali s slik, o katerih boš slišal. Si lahko sledil pravljici? Zakaj se je gos odločila, da bo spremenila različne dele svojega telesa? Kako so posamezni deli spremenili njen videz in kako ji lahko pomagajo v življenju? Ali bi želeli na sebi zamenjati kakšen del telesa? Zdaj se bomo razdelili v manjše skupine in skupaj boste poskušali ustvariti svojo edinstveno žival. Pred seboj imate pripravljene različne dele telesa različnih živali. Lahko jih izberete in sestavite, kot se dogovorite v skupini. Če vam kakšen del manjka, ga lahko narišete na prazen papir, ki vam je na voljo. Nato celotno žival prilepite na velik bel list papirja. Med ustvarjanjem razmišljajte o tem, kako bi opisali svojo žival, kaj lahko počne, od kod prihaja, ali ima posebne lastnosti ali celo ime. Na koncu boste svoja nova bitja predstavili drug drugemu. V skupini se usklajujte, razdelite si naloge in sodelujte.
Opis	Med branjem zgodbe otroci izberejo živali, omenjene v zgodbi, s slik, ki jih vnaprej pripravi vzgojitelj. Po branju zgodbe se o njej skupaj pogovarjajo, pri čemer se osredotočijo na zgodbo, značilnosti likov in glavni zaplet. Raziskujejo, zakaj se je gos odločila spremeniti različne dele telesa, kako je vsak del spremenil njen videz in kako bi ji te spremembe lahko pomagale v življenju. Ugotovite, ali bi otroci želeli zamenjati kakšen del sebe in zakaj. Nato se otroci usedejo za mizo, pred katero so različni deli telesa različnih živali. Njihova naloga je sestaviti povsem novo žival in ji dati ime. Končno žival je treba nalepiti na belo risbo A4. Nato sošolcem predstavijo ali napišejo, zakaj so za svojo žival izbrali različne dele telesa, s čim se prehranjuje, kje živi (gozd, ledenik, morje itd.) in ali ima kakšne posebne sposobnosti.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Želite, da je žival velika ali majhna? Zakaj? Želite, da ima perje ali krzno? Zakaj? Koliko nog je po vašem mnenju najbolj imeti? Zakaj? Ustvarite svojo žival po svoji domišljiji. Vidim, da se poskušaš pogajati. Ali ti to uspeva? Ali potrebuješ kakšen navdih? Poskusite svoje zamisli deliti drug z drugim.

Vprašanja za razmislek	Je bilo težko najti svojo žival? Kako ste se med tem pogajali? Ste znali prisluhniti drug drugemu? Ali ste si uspeli razdeliti naloge med seboj? Ali je kdo prevzel vodilno vlogo in pomagal organizirati delo pri ustvarjanju živali? Kako takšne živali živijo? Zakaj je dobro imeti dva kljunčka, šest nog itd.?
Tveganja in nasveti	Med dejavnostjo vzgojitelj poskrbi, da otroci ustvarijo edinstvene živali in ne kopij drugih skupin ali kopij resničnih živali. Spodbuja njihovo lastno ustvarjalnost in motivira skupino, da je edinstvena.

Vir: V.G. Sutějev: G. Sutjev: Pravljice in slikanice - Kaj je to za ptico?

Slika – Žival 1

Slika – Nekaj bo od tega

Slika – Končal sem

Slika – Moj ljubljeneček

Slika – Žival 2

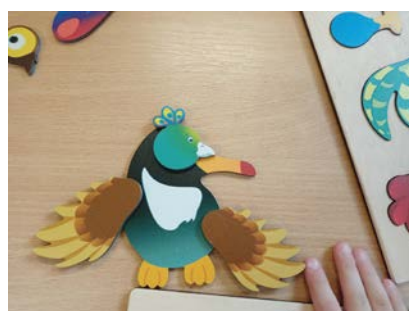
Slika – Žival 3

Slika – Delamo

Slika – Modeliramo novo žival

Slika – Dianka je že končala

Slika – Lesena sestavljanica 1

Slika – Lesena sestavljanica 2

5.4.15 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorici	Zuzana Sádovská, Yuliia Barzhak
Ime dejavnosti	Življenje metulja
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Aktivno in spontano razvijanje pogovora z drugimi osebami - otroki in odraslimi. ■ Odzivanje na neverbalne signale (geste, izraze obraza), vzdrževanje očesnega stika in prilagajanje jakosti govora situaciji. ■ Prilaganje rabe jezika socialni situaciji. ■ Zaznavanje in odzivanje v skladu z besednimi navodili.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Individualno spodbujanje otroka z govorom in gestami.
Priprava okolja, pripomočki	Vrt za metulje.
Navodila	Naredili bomo dva vrta za metulje. Brez naše oskrbe se metulji ne bodo razvili. Z žrebom se bomo razdelili v dve skupini. Vsaka skupina bo odgovorna za en vrt. Narišimo papirnatega metulja in ga skrijmo v svojo roko. Pokaži, kakšno barvo imaš. Sprehodite se med svojimi prijatelji in se razvrstite v skupine po barvah. Zdaj moramo ugotoviti, kako bomo skrbeli za metulje. Kje lahko najdemo te informacije? Ali ima kdo kakšno idejo? V pomoč nam bodo enciklopedije in internet. Kaj moramo še pripraviti? Izdelati moramo tudi opazovalno tabelo, sestaviti vrt metuljev in namestiti ličinke metuljev. Kdaj, kdo in kako bo opazoval in spremljal rast metulja? V skupini se pogovorite, kako boste nadaljevali z zbiranjem informacij, razdelite si naloge in nato se lahko lotite dela. To bo naloga za daljše obdobje. Svoja opazovanja bomo redno ocenjevali na srečanjih. Vedno nas obvestite, če se na vašem vrtu zgodi kaj zanimivega. V tabelo zapišite, kako se spreminja videz bodočega metulja. Ko se metulji izležejo, jih bomo nekaj dni opazovali in zbrali še več zanimivih informacij. Na koncu bomo organizirali slovesno izpustitev metulja v naravo.
Opis	Otroci več tednov skrbijo za ličinke metuljev. Sodelujejo pri pripravi dejavnosti, si razdelijo naloge in spremljajo napredek te dolgoročne naloge. Vzgojitelj otrokom pomaga pri iskanju potrebnih informacij ter jih z ustreznimi vprašanji motivira za delo. Otroci poskušajo samostojno organizirati dejavnosti, povezane s skrbjo za metuljev vrt. Na koncu se odločijo o obliki slovesnega izpusta metuljev. Celoten dan je lahko organiziran kot praznovanje, ki ga otroci načrtujejo po svojih zamislih.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ali ste lahko razdelili naloge v skupini? Ali menite, da zdaj veste vse, kar potrebujete za skrb za vrt metuljev? Kako ste razporedili izmene za nego? Ali veste, kaj mora vsaka oseba storiti? Otroci, ali ste si danes že ogledali naš metuljev vrt? Kaj je tam novega? Ste se spomnili, da bi svoje ugotovitve zapisali v tabelo? Vidim, da se s sošolci pogovarjate o metuljih. Ste odkrili kaj zanimivega? Ali lahko to delite z drugo skupino? Ali so se že izlegli metulji? Kako so videti? Kje lahko najdemo več informacij o njih? Kdo je odgovoren za ta del naloge? Ali ste se v skupini pogovorili o tem, kako boste izpustili metulja?

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ali želite organizirati praznovanje za druge ali bo to preprosto izpustitev? Ali veste, kam se lahko obrnete, če boste pri čemer koli potrebovali pomoč?
Vprašanja za razmislek	Kako ste razumeli to dolgoročno nalogo? Kaj je bilo pri njej najbolj zanimivo? Ali je bilo zahtevno ohraniti zanimanje in pozornost tako dolgo časa? Ali ste bili uspešni pri delu v skupini? Na katere težave ste naleteli in kako ste jih rešili? Ste doživeli kakšne zanimive situacije, ki bi jih želeli deliti z drugimi? Kaj smo se naučili v tem času? Katere naloge so bile najtežje? Ali lahko opišete vse stvari, ki ste jih morali obvladati? Kakšen je bil občutek, ko ste na koncu izpustili metulja?
Tveganja in nasveti	Zaradi dolgotrajnosti naloge je treba z otroki redno komunicirati, spodbujati njihovo dejavnost in nadaljevati s sorodnimi dejavnostmi na isto temo. V primeru odsotnosti otrok (zaradi bolezni ipd.) se vzgojitelji odzovejo na trenutno situacijo tako, da otroke na različne načine vključijo v skupine. Nato se medsebojno obveščajo o dogajanju v skupini in o tem, s čim se skupine ukvarjajo.

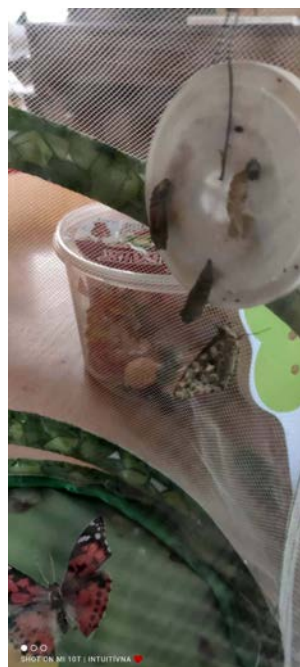
Slika – Naše gosenice

Slika – Naša mala gosenica

Slika – Opazujemo metulje

Slika – Čez trenutek bo metulj

Slika – Hrana za metulje

Slika – Naš prvi metulj

5.4.16 Varnost v cestnem prometu

Avtorica	Julijana Kološa, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Zgodba v sličicah
Tematski sklop	Varnost v cestnem prometu
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Spodbujanje jezikovnih zmožnosti. ■ Razvijanje veščin komunikacije. ■ Uporaba različnih vrst simbolov. ■ Prepoznavanje in opisovanje nevarnih situacij v cestnem prometu.
Starost otrok	4–5 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Tujejezični otroci naj pripovedujejo v maternem jeziku. V kolikor nevarnih situacij ne prepoznajo, jih spodbudimo, da opišejo sliko. Spodbujamo jih k aktivnem opazovanju slikovnega gradiva, samostojnemu pripovedovanju in sodelovanju.
Priprava okolja, pripomočki	Slikovno gradivo z nevarnimi situacijami za pešce v prometu, predloga ceste, avtomobilčki, figurice, prometni znaki.
Navodila	■ Z otroki se pogovarjamo o varnosti v cestnem prometu. <i>Kaj že vemo o varnosti v cestnem prometu? Kako se vedemo na cesti? Kaj je pomembno? Na kaj moramo biti pozorni? Kje se lahko nahajamo na cesti pešci? Zakaj?</i> ■ Ponudimo slikovno gradivo. Na slikah je več prizorov nevarnih situacij za pešce. Slikovno gradivo si otroci najprej ogledajo in opozorijo, če opazijo kakšne posebnosti. ■ Skupinam otrok ponudimo predlogo ceste, avtomobile, figurice ljudi. ■ Spodbudimo jih, da na igralni podlogi prikažejo prizore iz slikovnega gradiva in vrstnikom pokažejo in pojasnijo pravilno ravnanje za varno gibanje v cestnem prometu. Otroci v skupinah skozi simbolne igre uprizarjajo situacije v cestnem prometu.
Opis	Vsaka skupina si izbere svoje slikovno gradivo. Med opazovanjem utrjujejo znanje o prometnih predpisih, se pogovarjajo o prometnih znakih, jih prepoznavajo, delijo izkušnje, dajejo predloge, predvidevajo. Med seboj si prisluhnejo, pokažejo, predstavijo nevarne dogodke na cesti. Vzgojitelj spremlja potek dejavnosti in se vključuje le na prošnjo otrok.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Otroke lahko usmerjamo na način, da jih sprašujemo, kaj se dogaja v posameznem prizoru, ki je prikazan na kartici.
Vprašanja za razmislek	Kaj opaziš na sliki? Kaj se je zgodilo? So osebe na sliki ravnale pravilno? Zakaj da/ne? Kaj lahko storijo naslednjič? Na kaj morajo biti pozorni? Kako bi ti ravnal? Kako bi jim pomagal? Koga bi opozoril?
Tveganja in nasveti	Opazovanje slikovnega gradiva se izvaja v umirjenem vzdušju, v manjši skupini. Otroka spodbudimo k jezikovnemu izražanju in komunikaciji. O dilemah se pogovorimo in jim pomagamo razumeti slikovno gradivo. Čas in opazovanje slikovnega gradiva prilagajamo zmožnostim otroka. Vsakega otroka spodbujamo, da čim bolj samostojno pripoveduje.

Priloge

Pridobljeno 18. 4. 2023 iz:

<https://staywise.co.uk/public/resource/interactive-spot-the-difference-road-safety>

Pridobljeno 18. 4. 2023 iz:

https://www.postojna.si/Datoteke/Slika/Novice/78573/L_78573_1.jpg

Priloga 1 – Pripovedovanje v skupini ob ogledu slikovnega gradiva

Priloga 2 – Didaktični material za poustvarjanje dogodkov iz slikovnega gradiva

Priloga 3 – Pogovor ob prikazu dogodkov iz slikovnega gradiva o varnosti v cestnem prometu na poligonu

5.4.17 Materiali in njihove lastnosti

Avtorici	Sumedija Agić, dipl. vzg. in Špela Dovjak, prof. bio. in soc.
Ime dejavnosti	Zlogovanje
Tematski sklop	Materiali in njihove lastnosti
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Razvijanje zmožnosti zlogovanja. ■ Razvijanje zavedanja glasov v besedah. ■ Povezovanje števila zlogov s pikami v tabeli. ■ Urjenje razvrščanja.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otrokom, ki ne razumejo jezika oz. imajo jezikovne primanjkljaje, dodatno pomagamo individualno. V ta namen lahko uporabimo kartice s fotografijami predmetov iz različnih materialov z večjezičnim poimenovanjem. Besede večkrat razločno izgovorimo. Tudi druge otroke spodbudimo, da se trudijo besede izrekati razločno. Ker otroci, ki se soočajo s prikrajšanostjo, potrebujejo več časa za razumevanje in izvedbo nalog, poskrbite, da boste pri izvedbi dejavnosti, upoštevali potrebo po prilagoditvi tempa.
Priprava okolja, pripomočki	Za dejavnost uporabimo vnaprej pripravljene kartice s slikami predmetov iz različnih materialov (na zadnji strani imajo kartice s številko in pikami navedeno število zlogov) in tabelo za razvrščanje.
Navodila	■ Z otroki se pogovarjamo o različnih materialih in besedah, ki jih težko izgovorimo. <i>Do sedaj smo spoznali že kar nekaj različnih materialov. Kateri vam je ostal najbolj v spominu? Se spomnite kakšnega materiala, ki ga je težko izgovoriti? Kateri je to? Če se ne spomniš, kako se mu reče, ga lahko poiščeš v igralnici in pokažeš prijatelju. Ali se on spomni, kako se imenuje?</i> ■ Z otroki se pogovarjamo o zlogih oz. zlogovanju. <i>Ali veste, kaj je zlog? (zlog je del besede) Kaj pomeni zlogovati?</i> ■ Z otroki se pogovarjamo o glasovih v besedi. <i>Bi lahko besedo razdelili še na manjše dele? Poskusimo posebej izgovoriti vsak glas besede.</i> ■ Vzgojitelj na primeru svojega imena ponazori, kako zlogujemo ter kaj sta prvi in zadnji glas. Skupaj zlogujemo še nekaj krajših in nato daljših besed. ■ Otroci se razdelijo v manjše skupine. Vsaka skupina otrok dobi nekaj kartic s slikami predmetov iz različnih materialov in tabelo. Vsak otrok si izbere kartico in poimenuje material, iz katerega je predmet na sliki. <i>Če kdo kakšnega materiala ne prepozna, se otroci med seboj posvetujejo.</i> ■ Nato otrok, ki je kartico izbral, poimenuje material na sliki, poskuša ugotoviti prvi in zadnji glas v besedi, nato besedo zloguje. Ob vsakem zlogu tudi ploska. Ostali otroci preverjajo pravilnost zlogovanja in štejejo, kolikokrat je zaploskal. ■ Otrok nato kartico razvrsti v tabelo na podlagi števila zlogov. Otroci lahko preverijo, ali so kartice pravilno razvrstili (pravo število zlogov je navedeno na zadnji strani kartice).

Opis	Otroci naj sprva zlogujejo skupaj z vzgojiteljem, določijo prvi glas v besedah. Na ta način se začnejo zavedati zlogov in glasov v besedah. Zlogovanje naj otroci pospremijo tudi s ploskanjem. V tabeli je več stolpcev. Vsak stolpec ima v zgornjem delu narisanih nekaj pik (prva kolona 1 piko, druga 2, itn.). Te pike ponazarjajo število zlogov. Kartice razvrstijo v tabelo glede na število zlogov. Nalogo lahko nadgradimo tako, da otroci poskušajo najti še eno besedo, ki se začne na prvi glas besede, ki so jo zlogovali. Ali pa poskušajo najti besedo, ki ima toliko zlogov kot beseda na kartici.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Sprva izbiramo dvozložne besede, postopoma daljše in bolj zahtevne. V kolikor je potrebno, lahko vzgojitelj otrokom nudi individualno pomoč.
Vprašanja za razmislek	Kaj je bilo najtežje, kaj najlažje? Kateri stolpec v tabeli je najbolj poln? Imajo druge skupine enako zapolnjene stolpce? Kako pomagata drug drugemu, ko se kdo znajde v težavah ali ne ve, kako pravilno zlogovati besedo? Kaj vam je pomagalo, da ste bolje razumeli, kako zlogovati besede? Kako veste, da ste pravilno zlogovali besedo? Kako mislite, da bi lahko izboljšali svoje delo v skupini?
Tveganja in nasveti	Svetujemo, da otroke v skupinah opozarjate, da se med seboj poslušajo in preverjajo število zlogov. Spodbudite jih tudi, da se aktivno vključijo in pohvalite njihovo delo.

Priloga 1 – Podajanje navodil

Priloga 2 – Poimenovanje materiala

Priloga 3 – Zlogovanje

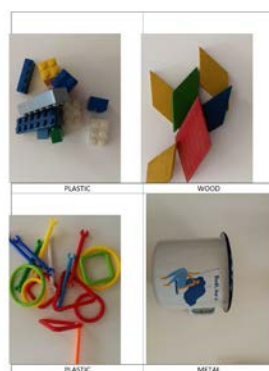
Priloga 4 – Štetje zlogov

Priloga 5 – Razvrščanje 1

Priloga 6 – Razvrščanje 2

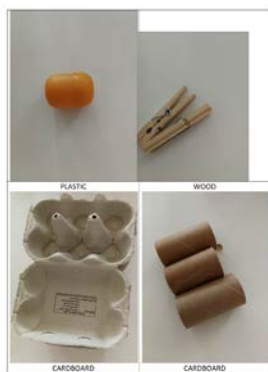
Priloga 7 – Kartice z različnimi materiali 1

Priloga 8 – Kartice z različnimi materiali 2

Priloga 9 – Kartice z različnimi materiali 3

Priloga 10 – Kartice z različnimi materiali 4

Priloga 11 – Kartice z različnimi materiali 5

Priloga 12 – Kartice z različnimi materiali 6

Priloga 13 – Kartice
z različnimi materiali 7

Priloga 14 – Kartice
z različnimi materiali 8

Priloga 15 – Kartice
z različnimi materiali 9

Priloga 16 – Kartice
z različnimi materiali 10

5.4.18 Zdrava prehrana

Avtorici	Sanja Marinšek, dipl. vzg. in Barbara Bednjički Rošer, prof. slo. in soc.
Ime dejavnosti	Priprava zdravega napitka
Tematski sklop	Zdrava prehrana
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Prepoznavanje in poimenovanje besed za sadje in ostale pripomočke. ■ Ustvarjanje slikovnega recepta (multimodalno besedilo). ■ Prepoznavanje in zapisovanje črk in števil. ■ Branje multimodalnega besedila. ■ Ubeseditev navodil.
Starost otrok	4–5 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Uporaba slikovnih gradiv (npr. plakat na steni, slike sestavin in pripomočkov za pripravo napitka). Individualna ponovitev navodil, usmeritev, večjezične slikanice, slikovni slovar.
Priprava okolja, pripomočki	Mešalnik, noži, deske za rezanje, kozarci, skleda za sadje, mleko, banane, jabolka, hruške, metini listi.
Navodila	■ Začnite pogovor o zdravi prehrani. Preverite, kaj otroci že vedo o tem. Vprašajte, ali poznajo prehransko piramido in kaj pomeni. <i>Kaj že veste o zdravi prehrani? Pozna kdo prehransko piramido? Kaj pomeni prehranska piramida? Zakaj je pomembno, da vsak dan jemo sadje in zelenjavo? Katera živila vsebujejo vitamine? Kateri prehranski izdelki nam dajo moč, energijo, da smo lahko ves dan aktivni? Je bolj zdrava surova ali kuhana hrana? Zakaj tako meniš?</i> ■ Otroke spodbujamo, da delijo svoje izkušnje glede pitja tekočin. Vprašajte, kaj najraje pijejo in zakaj je pomembno, da pijemo dovolj tekočine. <i>Kaj vi najraje pijete? Kaj je najprimernejša tekočina, pijača za zdravje?</i> ■ Z otroki poimenujemo prehranske izdelke ob prehranski piramidi na steni (plakat). ■ Obiščemo lokalno tržnico in izberemo sezonsko sadje za pripravo zdravega napitka. Otroci se razdelijo v manjše skupine (do 5 otrok). V skupini izdelajo slikovni recept, ki jim bo služil kot vodilo za izdelavo napitka. Otroci se dogovarjajo, razdelijo si naloge in sodelujejo pri pripravi – operejo, očistijo in narežejo jabolka in hruške, olupijo in na večje kose narežejo banane. Ob pomoči vzgojitelja zmeljejo vse sestavine v napitek. Napitek nalijejo v kozarce in ga poljubno okrasijo, npr. s koščki sadja in metinimi listi iz vrtčevskega eko vrtička.
Opis	Otroci se v manjših skupinah med pripravo napitka pogovarjajo o zdravi prehrani, poimenujejo sestavine in pripomočke. Pri delu sledijo posameznim korakom slikovnega recepta. Spodbujamo jih, da vse sestavine poskusijo, vonjajo in opišejo vonj in okus. Po izvedbi dejavnosti otroci v pogovoru opišejo postopek priprave zdravega napitka.

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Otroci med dejavnostjo širijo besedišče (npr. lupina, koščica, olupek, napitek, kozarec, barve sadja). Vzgojitelj dobi vpogled v znanje otrok, prepoznavanje sadja, izražanje, pomnjenje, sledenje in razumevanje navodil. Imate dovolj sadja? Potrebujete še kakšno desko za rezanje? Pri rezanju sadja bodite zelo previdni. Lepo ste narezali sadje, poskusite ga in povejte, opišite okus? Kakšen vonj ima mleko, banana, meta? Potrebujete pomoč?
Vprašanja za razmislek	Kako ste se dogovorili in si razdelili naloge? Kako ravnamo, kadar režemo z nožem? Bi znali doma sami pripraviti sadni napitek? Katero sestavino imate najraje? Kaj je bilo pri pripravi napitka najzahtevnejše? Zakaj? Kaj bi še lahko pripravili v vrtcu?
Tveganja in nasveti	Mešalnik uporablja izključno vzgojiteljica (odrasla oseba). Otroci lahko dajejo sadje v mešalnik samo v prisotnosti odrasle osebe. Uporabljamo sezonske sestavine. K sodelovanju lahko povabimo starše otrok. Otroke spodbujamo, da samostojno pripravijo sestavine za sadni napitek in ga okrasijo.

Priloga 1 – Izdelovanje slikovnega recepta za sadni napitek

Priloga 2 – Slikovni recept

Priloga 3 – Priprava sadja

Priloga 4 – Priprava sestavin v mešalnik

Priloga 5 – Nastajanje zdravega napitka (mletje sestavin v napitek)

Priloga 6 – Degustacija zdravega sadnega napitka

5.4.19 Običaji in ljudske pravljice

Avtorici	Špela Petrovič Štampihar, dipl. vzg. in Alekseja Glinšek, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Ustvarjanje pravlјice
Tematski sklop	Običaji in ljudske pravljice
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Širjenje besednega zaklada. ■ Tvorjenje smiselnih stavkov. ■ Krepitev besednega izražanja. ■ Spodbujanje otrokovega domišljjskega sveta.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Aktivno vključimo tuje govoreče otroke, saj bomo razvijali in gradili področje, ki jim predstavlja največji izziv. Slike si pred izvedbo dejavnosti ogledajo in jih opišejo.
Priprava okolja, pripomočki	Izdelamo kartice s slikami živali, ljudi in predmetov, ki so v pravljici: medvedi, deklica, stoli, mize, postelje, žlice, sklede, hiša, gozd, potka, drevesa. Poskrbimo za umirjeno okolje.
Navodila	■ Otrokom povemo, da bodo s skupnim sodelovanjem ustvarili svojo lastno pravljico, pri čemer ni potrebno upoštevati vsebine znane pravljice, ravno nasprotno – zaželeno je, da je vsebina povsem drugačna, inovativna, lahko tudi nenavadna. <i>Ste si že kdaj izmislili kakšno svojo zgodbo? Ste jo morda poskusili narisati? Ste jo komu pripovedovali? Komu? Ste pri tem uživali? Se je še spomnite?</i> ■ Otroci se razporedijo v pare. ■ Vsak otrok izbere nekaj slik. ■ Prvi otrok vzame eno izmed svojih slik, jo položi na mizo ter začne s pripovedovanjem zgodbe. ■ Nato je na vrsti naslednji otrok, ki prav tako izbere eno izmed svojih slik, jo položi na mizo poleg prejšnje in nadaljuje zgodbo. Otroka tako izmenično tvorita stavke in si izmišljata zgodbo, dokler jima ne zmanjka kartic. ■ Kartice nato premešata, si jih zopet razdelita in pripovedujeta novo zgodbo.
Opis	Pri pripovedovanju spodbujamo domišljijo, naj si izmislijo nekaj novega, zanimivega, drugi so lahko v pomoč z navajanjem različnih idej. Ko kartic zmanjka, lahko otroci ustvarijo svoje – iz lista izrežejo npr. kvadrat in nanj narišejo določen predmet, osebo ali žival. Razdelijo se v dvojice in si kartice med seboj menjajo. Drug drugemu pripovedujejo zgodbo.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	V kolikor si otrok ne zmore izmisliti nadaljevanja zgodbe, mu lahko drugi otroci ali vzgojitelj pomagajo z namigi in ga spodbujajo k nadaljevanju. Besedno oporo nudimo predvsem otrokom s šibkejšim besediščem. Otroke čim bolj vključujemo in spodbujamo k tvorjenju stavkov.
Vprašanja za razmislek	Kaj ste ugotovili o sebi – si radi izmišljate zgodbe? Kaj vam je bilo pri tem najbolj všeč? Kako bi lahko vaša zgodba postala še bolj zanimiva?

Tveganja in nasveti	Pri tuje govorečih otrocih uporabite manjše število kartic, morda pričnete samo z dvema in postopoma dodajate. Poskrbite, da si otroci ne »skačejo« v besedo, naj dovolijo, da otrok, ki je na vrsti, razmisli. S tem tudi spodbujamo potrpežljivost. Okolje naj bo čim bolj spodbudno, umirjeno.
Priloge	https://sl.wikisource.org/wiki/Trije_medvedi Slikovno gradivo: Three Bears Cliparts: Download Free High-Quality Three Bears Cliparts (clipart-library.com) Goldilocks and the Three Bears Small World Characters (twinkl.si)

Priloga 1: Ogled vseh slik iz pravljice Trije medvedi

Priloga 2: Izbira slik in postopno odkrivanje

Priloga 3: Pomoč otroka pri pripovedovanju

Priloga 4: Ustvarjanje lastne zgodbe ob vseh izbranih slikah – 1

Priloga 5: Ustvarjanje lastne zgodbe ob vseh izbranih slikah – 2

5.4.20 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorica	Karmen Meško, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Zimske uganke
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Jezik
Cilji	■ Razvoj slušne zaznave jezika. ■ Razvoj slušne pozornosti. ■ Širjenje besednega zaklada. ■ Tvorjenje povedi. ■ Razvoj kognicije v povezavi s slušno zaznavo.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Da bi preprečili, da se otroci motijo med dejavnostjo, jih lahko razdelimo po koticikih. Prav tako poskrbimo, da radio ne dajejo preveč na glas. Uporabimo lahko tudi slušalke. V kolikor imamo v skupini otroke, ki nimajo razvitega besedišča, pomagamo z namigi (dodajanje slik, izmed dveh izberejo eno).
Priprava okolja, pripomočki	Uganke o letnem času (ZIMA), radio, USB ključ, slikovno gradivo.
Navodila	■ Otroci se razdelijo v manjše skupine. Vsaki skupini pripravimo slikovno gradivo, USB ključ in radio. ■ Preverimo, ali otroci vedo, kako uporabljati USB ključ. Če je potrebno, demonstriramo uporabo USB ključa. ■ Predstavimo temo dneva in pojasnimo, da bo njihova naloga reševanje ugank. ■ Otroke spodbudimo, da pozorno prisluhnejo ugankam in skušajo najti odgovor med slikovnim gradivom. ■ Med ugibanjem naj razmišljajo o povezavah med ugankami ter razvrstijo rešitve (npr. po vrstnem redu ugank). <i>Kako so uganke med seboj povezane?</i> ■ Če je potrebno, pojasnimo, kako se zaporedje razvrsti v vrsto ali stolpec. ■ Ko končajo z eno skupino ugank, USB ključ zamenjajo s sosednjo skupino otrok. <i>Najprej se dogovorite, kdo bo predvajal posnetke, nato se o vsaki uganki pogovorite in skupaj poiščite rešitev. Ob tem pa razmišljajte, kaj uganke povezuje. Ko končate, zamenjate USB ključ s sosednjo skupino, zamenjate vloge in nadaljujete z ugankami.</i>
Opis	Otrokom predlagamo, da ugankam večkrat prisluhnejo in med slikovnim gradivom poiščejo rešitve. (Npr. <i>Je okrogla, mrzla in vsak se je boji, ko v tvojo smer drvi (snežna kepa). Tam stoji in v rokah metlo drži, če ga objameš, pa se stopi (sneženi mož). Na glavo jo poveznem, ker me v ušesa zebe, poleti je v omari, ker zanjo ni potrebe (kapa). Polna iglic, ježek ni, še pozimi zeleni (smreka). Ko pride njen čas, prinese nam mraz, snega nam nasuje in v led nas okuje (zima) itn.</i>
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Po potrebi svetujemo, da ugankam prisluhnejo večkrat. Predlagamo jim, da si pomagajo s ponujenim slikovnim gradivom, ki jim bo v pomoč, še posebej pri iskanju povezave med ugankami.

Vprašanja za razmislek	Kaj vam je bilo pri nalogi najtežje? Kako ste našli rešitve ugank? Bi lahko sami sestavili kakšno uganko? Poskusite si izmisliti uganko in njeno rešitev narišite na prazen kartonček.
Tveganja in nasveti	V kolikor otroci ugank ne rešijo, jim pomagamo z namigi. S pogovorom naj poskušajo sami ugotoviti, da so uganke povezane z letnim časom, nato lahko ponovimo značilnosti posameznega letnega časa in v naslednjih dneh pripravimo uganke za vsak letni čas. Dejavnosti lahko pripravimo za delo v skupinah, v paru in/ali individualno s posameznim otrokom, če presodimo, da potrebuje individualne prilagoditve.

Priloga 1 – Seznanjanje z rabo USB ključa in radia

Priloga 2 – Raba USB ključa in poslušanje zvočnih ugank

Priloga 3 – Iskanje slikovnih rešitev

Priloga 4 – Zvočne uganke (pogovarja in iskanje rešitev)

5.5 Zaznavanje

5.5.1 Vsak je drugačen

Avtorici	Sabina Plechingerová, Naděžda Husová
Ime dejavnosti	Komu pripada glas
Tematski sklop	Vsak je drugačen
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Urjenje slušnega zaznavanja. ■ Namerno osredotočanje na dejavnost in vzdrževanje osredotočenosti skozi ves čas. ■ Prostovoljno prizadevanje in vzdrževanje koncentracije za dokončanje nalog. ■ Sledenje in učenje iz navodil ter usmeritev. ■ Uporaba vseh čutil za zaznavanje in razlikovanje, vključno z razlikovanjem zvokov in tonov s sluhom. ■ Reševanje problemov, pristopanje k nalogam in kreativno odzivanje v situacijah ter izražanje idej.
Starost otrok	4–7 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Dejavnost začnite s skupino treh otrok in prilagodite velikost skupine glede na njihove sposobnosti, največ 4–5 udeležencev. Različice za povečanje težavnosti vključujejo: ■ Otroci naj ugibajo, kdo je rekel besedo. ■ Otroci naj ugibajo vrstni red, v katerem je govorila druga skupina. ■ Otroci naj prepoznavajo posnetke otrok iz iste skupine. ■ Otroci naj prepoznavajo posnetke otrok iz druge skupine. ■ Otroci naj prepoznavajo glasove vzgojiteljev. Poudarite „edinstvenost otrok“, kot je primerno za situacijo. Na primer, vzgojitelj lahko reče: V vsaki skupini bo en otrok, ki nosi očala ali V eni skupini bo otrok z očali, v drugi pa otrok s črnimi lasmi ... Vzgojiteljev cilj je zagotoviti, da so otroci enakomerno razporejeni po vseh skupinah.
Priprava okolja, pripomočki	Tablični računalnik ali fotografije otrok.
Navodila	Danes raziskujemo koncept edinstvenosti. Kaj ste že odkrili o edinstvenosti? Ali lahko kdo pove, kaj ste se do zdaj naučili? Omenili ste, da je vsaka oseba in bitje edinstveno. Še posebej me zanima tema - glas. Kaj menite o tem? Kaj pa glasovi živali? Niso samo živali ali žuželke tiste, ki imajo različne glasove. Danes bomo to preizkusili. Kdo tukaj lahko prepozna prijatelja samo po glasu? Zakaj je včasih težko ugotoviti, kdo govori za zaprtimi vrati? Ali lahko kdo posnema prijateljev glas? Ali lahko pokažete? Kaj pa posnemanje glasu nekoga, ki ga poznate?

Navodila	Ali veste, kako imenujemo nekoga, ki zna posnemati glasove ljudi ali živali? To je imitator. To besedo skupaj izgovorimo trikrat. Vendar danes ne boste imitatorji, temveč boste prijatelje poskušali prepoznati po njihovih glasovih. Zdaj pa se razdelimo v skupine. Znotraj svojih skupin razmislite o imenih žuželk, ki se ujemajo z našo temo. Vsaka skupina si naj izmisli eno besedo. Te besede bomo eno za drugo posneli na tablico. Kot skupina se odločite za vrstni red, v katerem bodo zapisane besede. Ali imamo tukaj strokovnjake za tablične računalnike? Ali lahko pokažete, kako deluje? Kdo ve, kako začeti in ustaviti snemanje? Če morate posnetek pregledati, ga lahko poslušate in po potrebi ponovno posnamete. Razumem, da ste opravili svojo nalogo in ste pripravljeni na snemanje. Posnetek posredujte drugi skupini. NALOGA UGIBANJA: Vsak ima pred seboj tablico s posnetki besed iz druge skupine. Po potrebi predvajajte posnetek. Sodelujte kot skupina, da ugotovite, kdo govori posamezno besedo, in uredite fotografije svojih prijateljev glede na svoja prepričanja o tem, kdo govori za vami. Lahko kdo povzame nalogo? Sodelujte in se dogovarjajte.
Opis	Vzgojitelj zbere otroke v krogu, da se vključijo v pogovor o konceptu edinstvenosti. Med to razpravo vzgojitelj uporablja odprta vprašanja, da spodbudi otroke, da delijo svoje misli in spoznanja o edinstvenosti glasov pri ljudeh in živalih. Po tem pogovoru vzgojitelj dodeli nalogo, otroke pa razdeli v skupine v skladu z navodili. Skupine, dodeljene za ugibanje glasov, se preselijo v ločeno območje in zagotovijo, da ne morejo videti ali slišati posnetka besed. Medtem pa preostale skupine dobijo tablico. Vzgojitelj daje jasna navodila skupini, ki je odgovorna za zapis besed. Otroci v tej skupini sodelujejo pri odločanju o besedah, ki jih bodo uporabili, določijo, kdo bo izgovoril posamezno besedo, in določijo zaporedje, v katerem jih bodo posneli. Vzgojitelj jim zagotovi, da razumejo funkcije tablice, kar jim omogoča učinkovito snemanje glasov. Po potrebi lahko pregledajo in ponovno posnamejo svoje posnetke. Ko je snemanje končano, predajo tablico, na kateri je končan posnetek, skupini, ki je dodeljena za ugibanje. Ugibalna skupina posluša posnetek, ga predvaja tolikokrat, kot je potrebno, in skupaj na podlagi poslušanja ugotovi, kateri prijatelj v skupini je povedal posamezno besedo. Otroci z različnimi metodami preverjajo pravilnost svojih ugibanj. Na primer, lahko prosijo otroka, identificiranega kot govorca, da potrdi ali zavrne trditev. Poleg tega lahko fotografije otrok uredijo v vrstnem redu, za katerega menijo, da so bile besede zapisane, in svoje ugotovitve primerjajo z drugo skupino, da zagotovijo točnost. Znotraj skupine se otroci dogovorijo o obliki vizualne podpore, na primer, da otrok, ki ugiba vstane, da izrazi svoje mnenje.

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Katere besede ste izbrali v skladu z našo trenutno temo? Katere strategije lahko uporabite, da zagotovite jasnost besed in posnetka? Opazil sem, da ste spretni pri upravljanju tablice in snemanju besed. Ali lahko delite svoje znanje z drugimi? Kako deluje funkcija snemanja? Kako lahko prilagodite glasnost in izboljšate kakovost snemanja? Katere metode imate, da zagotovite soglasje v vaši skupini? Kakšne dogovore ste sklenili kot skupina? Kaj bi vam pomagalo pri sledenju katera ugibanja so že bila podana? Kako se organizirate med seboj, da zagotovite, da bodo vsi prišli na vrsto? Kako lahko zagotovite, da bo glas samo ene osebe dosledno jasen in razumljiv? Opišite svoj posnetek; ali je vsaka oseba rekla samo eno besedo? Če ni bila ena beseda na osebo, kako obvladate to situacijo? Čigav glas je bil prvi na posnetku? Ali ste naredili kakšno napako?
Vprašanja za razmislek	Kako ste sodelovali znotraj vaše skupine? Ali ste imeli kakšne izzive? Vas je pri tej dejavnosti kaj presenetilo? Ste pridobili kakšno novo znanje? Kako težko bi bilo po vašem mnenju prepoznati prijatelja na posnetku iz druge skupine? Kaj bi vam lahko pomagalo pri njihovi identifikaciji? Kaj pa, če bi vzgojitelja spoznali po njegovem glasu?
Tveganja in nasveti	Izziv, ki se ga je treba zavedati, je na začetku večje število otrok v skupini in možnost prevelike vpletenosti vzgojitelja, ki lahko ovira sodelovanje med otroki. Da bi to rešili, je pomembno okrepiti pomen sodelovanja med otroki. Poskrbite, da bosta v vsaki skupini vsaj dva otroka, ki sta seznanjena z upravljanjem tablice. Dovolite otrokom, da vadijo in po potrebi ponovijo postopek snemanja. Vzgojitelj naj otroke usmerja tako, da imajo vsi enake možnosti za aktivno sodelovanje.

Priloga 1 – Združevanje

Priloga 2 – Naloga (navodilo vzgojitelja)

Priloga 3 – Snemanje

Priloga 4 – Poslušanje posnetka

Priloga 5 – Sodelovanje pri aranžmaju

Priloga 6 – Dodeljevanje glasov

5.5.2 S čim se rad igram

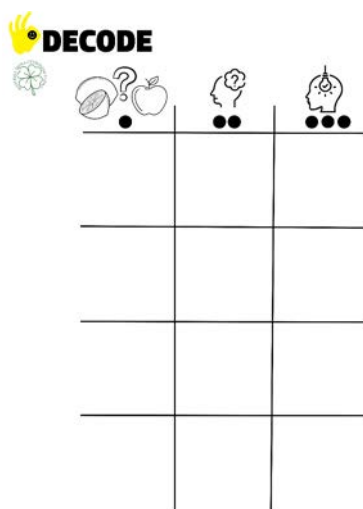
Avtorici	Naděžda Husová, Mgr. Věra Isáková
Ime dejavnosti	Čarovnija sadja
Tematski sklop	S čim se rad igram
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Izražanje samostojnih in smiselnih misli, idej, občutkov, mnenj in sodb v ustrezno ubesedenih povedih. ■ Razvijanje vidnega zaznavanja. ■ Spodbujanje slušnega zaznavanja in glasovnega zavedanja. ■ Zavestna uporaba vseh čutil. ■ Osredotočenje na dejavnost in ohranjanje pozornosti. ■ Razumevanje in uporaba osnovnih številskih in matematičnih pojmov, elementarnih matematičnih razmerij. ■ Razumevanje prostorskih konceptov. ■ Izražanje lastnih mnenj in stališč. ■ Sprejemanje in sklepanje kompromisov, reševanje konfliktov z dogovorom.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke razdelimo v skupine pri čemer je idealno število otrok v skupini pet. Vzgojitelj otrokom razdeli kartice z različnimi barvami žarnic in kartice z žarnicami različnih barv. Otroci se razporedijo v skupine glede na barvo žarnice na izbrani kartici. Vsi člani skupine si nato okoli vratu obesijo kartice z isto barvo žarnice.
Priprava okolja, pripomočki	Žice, kovinski žebli ali sponke in zatiči (baker in cink), diode, različno sadje, slikovno gradivo o postopku eksperimenta, kartica za beleženje postopka eksperimenta, pisalni pribor, nož, lepilo, različne vrste baterij, navodila za povezovanje sadja, kartice za razdelitev v skupine (z vrvico okoli vratu)
Navodila	Prvi dan: Tema, o kateri govorimo, je igra. Vprašanja: Kaj je lahko igra? Katera je vaša najljubša igra? In vaša najljubša igrača? Katere igrače poznate? In kako te igrače delujejo? Kakšna je funkcija baterije v njih? Kaj zmore igrača s pomočjo baterije? Pred vami je igrača, ki za delovanje potrebuje vir energije. Vprašanja: Kaj je vir energije? Kaj bi se zgodilo, če bi odstranil baterijo? Katere druge igre ali igrače za delovanje potrebujejo vir energije - baterijo? Kakšne vrste baterij poznate? Ugotovili smo, da nekatere igre in igrače za delovanje potrebujejo vir energije. Vir energije je lahko baterija. Obstaja veliko vrst baterij. Ali kdo ve, kaj vsebuje baterija? Vsebuje zelo močno in nevarno tekočino, imenovano kislina. Zaradi tega je baterija vir energije. Kaj še vsebuje nekaj kisline? Kaj je kislega okoli tebe? Je lahko sadje? Katera vrsta? Našteli ste sadje, ki je kislo. Ima kdo od vas idejo, kaj bi se zgodilo, če bi namesto baterije uporabil limono ali jabolko?

Navodila	Drugi dan: Kdo lahko ponovi, kaj ste se naučili včeraj? Kupili smo sadje. Zakaj? Kaj smo se dogovorili včeraj? V skupinah boste danes izvedli eksperiment. Vaša naloga je ugotoviti, kateri sadež bo osvetlil žarnico v vaši igrački in kateri ne. Razdelite se v skupine glede na barvo žarnice na kartici, ki jo imate okoli vratu, in delajte skupaj v skupinah, tako da ima vsak svojo nalogo. Vsaka skupina ima pred seboj slikovno navodilo o povezovanju žic, sponk in diode. Na postaji je skleda sadja. Vsaka ekipa izbere 4 različne vrste in preizkusi, ali žarnica sveti. Poskus boste zabeležili na priložene kartice. V prvi stolpec označite sadje, ki ste ga izbrali, v drugi stolpec zapišite svojo napoved, ali bo žarnica zasvetila ali ne, in v tretji stolpec zapišite, kaj ste ugotovili z eksperimentom. Obstaja tudi postaja za pomoč, kjer boste našli tablico z videoposnetkom, ki vam pokaže, kako nadaljevati. Vendar to postajo uporabljate le, če vam nihče v vaši ali drugi skupini ne more pomagati. Delajte skupaj v skupinah. Razdelite si vloge in skupaj izvedite eksperiment. Nato bomo vse rezultate primerjali in preverili, ali je eksperiment uspel.
Opis	Prvi dan: Otroci sedijo v krogu, kjer skupaj razvijamo temo iger in igrač. Z vprašanji odprtega tipa vzgojitelj usmerja razvoj mišljenja o virih energije za igračke. Otroci se igrajo z igračkami, ki deluje samo s pomočjo baterij. Otrokom se pokaže različne velikosti baterij. Vzgojitelj povzema informacije, ki so se jih skupaj naučili. Nadaljuje temo. Postopoma pridemo do ugotovitve, da med drugim v baterijah najdemo kislino in da tudi sadje vsebuje kislino. Vzgojitelj otrokom pusti, da razmislijo, kaj se bo zgodilo, če namesto baterije priklopijo sadje. Vzgojitelj reagira prožno, predlaga nakup omenjenega sadja in eksperiment. Drugi dan: Vzgojitelj otrokom pusti, da ponovijo, kar so se naučili prejšni dan. Otroci so razdeljeni v skupine. Vsaka ekipa prejme vodnik za eksperiment in evidenčni kartonček. Vzgojitelj razloži, kako naj otroci potek eksperimenta beležijo na kartonček. Otroci delajo skupaj v timu, pri čemer si razdelijo vloge. Na voljo je tudi tablica z učnim video posnetkom. Vzgojitelj naj skupine opozori, da lahko pomoč uporabijo le, če jim prijatelj iz njegove ali druge skupine ne more svetovati. Skupine med seboj primerjajo evidenčne kartice in ovrednotijo eksperiment. Ugotovijo, ali lahko sadje osvetli njihovo igračko.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Žarnica ne sveti, kaj bi to lahko pomenilo? Kaj boš naredil? Ali imaš kakšno rešitev? Kaj se zgodi, če ne upoštevate postopka in navodil? Ali vam lahko kdo iz druge skupine svetuje? Kje lahko najdete podporo? Kako zapišete eksperiment na kartico? Zakaj predvidevate, da bo žarnica zasvetila oz. ne bo zasvetila? Zakaj mislite, da pri tej vrsti sadja žarnica ne sveti/sveti? Kakšna so bila vaša pričakovanja?

Vprašanja za razmislek	Ali ste delali po navodilih? Katero sadje ste izbrali za svoj eksperiment? Ali ste imeli med eksperimentom kakšne težave? Kako ste jih rešili? Kaj vam je bilo težko? Zakaj? Katera orodja ste uporabili? Ali jih lahko poimenujete? Ali vas je kaj presenetilo? Kaj te je zanimalo?
Tveganja in nasveti	Otroke spomnite na delo v skupinah. Otroke spomnite, da ima vsak v skupini svojo vlogo in da en otrok ne more narediti vsega. Otroci naj sodelujejo pri odpravljanju napak (ugotovite, zakaj žarnica ne sveti in odpravite težavo).

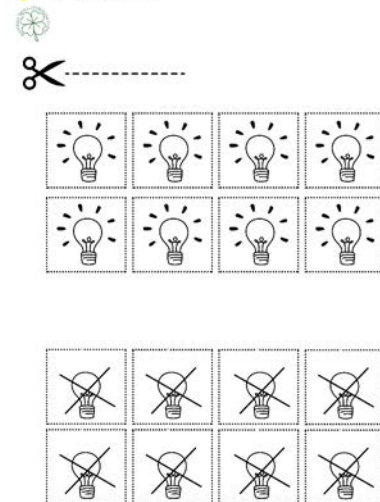
Priloga št. 1 – Datoteka PDF –
Barvne žarnice za razdelitev
raziskovalnim skupinam

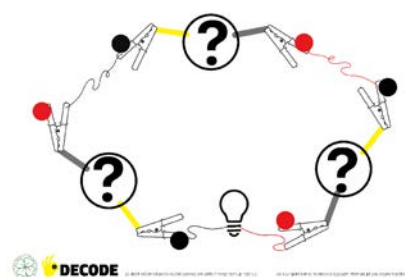
BARVA SKUPINY:

Priloga št. 2 – PDF datoteka –
Kartica za beleženje poskusa

DECODE

Priloga št. 3 – PDF datoteka –
Žarnice za prižig in izklop kartic,
izrezani sadni piktogrami

Priloga št. 4 – PDF datoteka –
Navodila za povezovanje sadja

Priloga št. 5 – Izbor sadja

Priloga št. 6 – Sodelovanje delovne
skupine

Priloga št. 7 – Angažirano
sodelovanje – Banana

Priloga št. 8 – Angažirano
sodelovanje – Limona

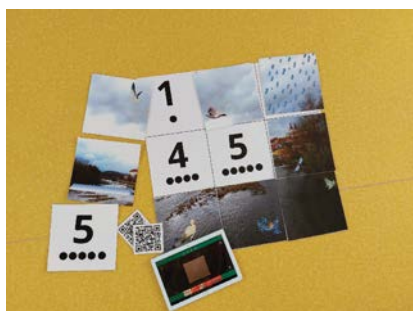
Priloga št. 9 – Ocena osvetlitve
igrala

5.5.3 Voda okoli nas

Avtorji	Marcela Dietlová, Naděžda Husová in kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Ime dejavnosti	Reka
Tematski sklop	Voda okoli nas
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Zaznavati in razlikovati z vsemi čutili. ■ Samostojno in smiselno izražati misli, ideje, občutke, mnenja in sodbe v ustrezno ubesedenih stavkih. ■ Namerno osredotočati se na dejavnost in ohranjati pozornost. ■ Sodelovati z drugimi. ■ Zavestno uporabljati vsa čutila, premišljeno opazovati, opažati in prepoznavati. ■ Reševati težave, naloge in situacije. ■ Pridobivati osnovno znanje o okolju, ki ga obdaja. ■ Ustvarjati elementarno zavest o širšem naravnem, kulturnem in tehničnem okolju. ■ Učiti se delati z IT.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke razdelimo v skupine. Optimalna velikost skupine je 3-6 otrok. Za lažje razvrščanje v skupine vzgojitelj uporabi ikone s fotografijami. Vzgojitelj razdeli kartončke (npr. štoklja, dež, raca, jez, žaba, kamen, kačji pastir, labod, galeb) otrokom, da se lažje razvrstijo v skupine.
Priprava okolja, pripomočki	Priporočljivo je, da to dejavnost izvajate v tihem in mirnem prostoru. Tablični računalnik z aplikacijo za branje QR kod. Fotografija reke, razdeljene na devet delov, od katerih ima vsak ikone. Številčna ploščica na tleh, ki ostane neobrezana. Kartice s kodami QR, ikonami in izrezanimi barvnimi kolesi, da otroke razdelite v ekipe.
Navodila	Naša tema je voda. Kaj se spomnite o vodi? Se spomnite imena reke, ki smo jo obiskali? Ali nam lahko kdo pove, kje teče, ali poimenuje nekaj mest, skozi katera teče? Kaj se vam je ob reki zdelo zanimivega? Ali ste videli tam kakšne stvari, ki jih niste mogli prepoznati? Ste opazili kakšne živali? Ali jih lahko opišete? Ali ste videli še kakšne druge stvari v bližini reke? Ali te živali živijo tudi v bližini naše reke? Ali ste ob reki slišali zvoke? Ali lahko poimenujete njih? Kateri je bil najbolj izrazit zvok, ki ste ga slišali? Ali vas je kakšen zvok presenetil? Ste poleg reke slišali še kakšen hrup? Ali lahko kdo posnema katerega od teh zvokov? Zdaj pa si oglejte fotografije pred seboj. Ali kdo prepozna fotografijo, ki smo jo posneli skupaj? Kje je bila posneta ta fotografija? Kaj vidite na njej? Ali lahko prepoznate vse ikone na fotografiji? Ali obstaja kakšna ikona, ki jo je težko prepoznati? Ali vam lahko prijatelj pomaga prepoznati to ikono? Na koliko delov je razdeljena fotografija?

Navodila	Ali jih lahko kdo prešteje? Ali razumete pomen tega simbola (QR koda)? Kdo lahko svojim prijateljem razloži uporabo QR kode? Ali poleg kode QR potrebujete še kaj drugega? Morda tablico? Zakaj? Danes boste uporabljali tablico, kartice s QR kodami, izrezane dele fotografije in številčnico. Ima kdo idejo, kako uporabiti vse te predmete skupaj? Ima kdo kakšno alternativno idejo? Zdaj bom pred vas na tla položila podlogo s številkami. Dele fotografije z ikonami in kartice s QR kodami bom pomešala in razdelila. Vsaka skupina prejme tablico. Vaša naloga je, da kot skupina s tablico skenirate kode QR na karticah. Vsaka kartica s kodo QR ustreza določeni ikoni na fotografiji, pod kodo QR pa je skrit zvok. Na podlagi zvoka morate najti del fotografije z ujemajočo se ikono. Vsak del fotografije ima na drugi strani številko in del postavite na ustrezno mesto na podlogi glede na številko. Lahko tudi navzkrižno preverite s štetjem pik, ki se morajo ujemati s številom. Sodelujte in učinkovito komunicirajte. Poskusite šepetati, da ne boste motili drugih med poslušanjem zvoka. Večkrat poslušajte zvok, preden ga povežete z ikono na sliki. Ali vsi razumete svojo nalogo? Potrebuje kdo povzetek? Lahko kdo iz skupine še enkrat razloži nalogo? Ali obstaja kdo, ki lahko pomaga svojim prijateljem pri nalogi?
Opis	Vzgojitelj z otroki začne pogovor na temo voda in reke ter jih spodbudi, da se spomnijo nedavnih izkušenj. Prejšnji dan so se podali na izlet do bližnje reke, kjer so raziskovali njeno okolico in opazovali različne elemente, vključno z živalmi, rastlinami, predmeti in zvoki. Ob reki so otroci sodelovali v skupinskih razpravah, izmenjevali svoja opažanja in pozorno poslušali zvoke narave. Igrali so se celo igro, pri kateri so zaprli oči in poskušali uganiti izvor različnih zvokov, kot so ptiči, žabe, kačji pastirji, deroča voda in drugo. Da bi še dodatno obogatili svojo izkušnjo, so otroci uporabili diktafon za snemanje teh zvokov, kar spodbuja občutek radovednosti in raziskovanja. Poleg tega so skupaj posneli številne fotografije reke in njene okolice. Po vrnitvi v igralnico so se otroci skupaj spominjali svoje dogodivščine ob reki. Pripovedovali so o prizorih in zvokih, ki so pritegnili njihovo pozornost, in celo poskušali posnemati zvoke, ki so se jih spomnili. Vzgojitelj otrokom predstavi sestavljanke: fotografijo, razdeljeno na devet ločenih kosov, od katerih je vsak okrašen z ikono, ki predstavlja različne elemente (npr. štoklja, dež, raca, jez, žaba, skala, kačji pastir, labod, galeb). Ob „razdeljeni“ fotografiji je postavljena podloga s številkami, kartice s kodami QR in tablica. Skupaj si prizadevajo razvozlati naravo naloge, vključno z razlago, kako kode QR delujejo s tablico. Otroci so razdeljeni v skupine, pri čemer ima vsaka skupina določeno nalogo. S tablico otroci optično preberejo kodo QR (npr. ki predstavlja zvok dežja) in uporabijo slušni znak iz kode QR, da prepoznajo ustrezen del fotografije (v tem primeru dež). Nato pridobijo ujemajoči se segment fotografije, ga obrnejo, da se pokaže številka, in ga natančno postavijo na podlogo v skladu s številko. Da bi preverili svojo postavitev, lahko otroci številko križajo z ustreznim številom pik.

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ali aktivno poslušate zvok, ki ga proizvaja koda QR? Ali je okolje dovolj tiho, da jasno razločite zvok? Ali kot skupina sodelujete, da potrdite, da zvok, ki ste ga slišali, ustreza pravilni ikoni v sliki? Ali se število in količina pik na hrbtni strani slike ujema s tistimi na preprogi? Ali je pik res v enaki količini? Ali izmenično izpolnjujete svoje vloge in dosegate soglasje? Ali vsi v vaši skupini sodelujejo pri tej nalogi? Ali so vsi člani v skupini dobili sliko? Ali ste dosegli medsebojni dogovor? Sporočite mi, če potrebujete dodatno pomoč ali če želite popraviti dodatno besedilo!
Vprašanja za razmislek	Kako se je odvijalo vaše skupinsko delo? Kdo je sprožil proces? Kako ste dosegli soglasje v vaši skupini? Ali ste imeli kakšne izzive ali težave? Ali menite, da ste nalogo uspešno opravili? Če bi dobili še eno priložnost, katere spremembe ali izboljšave bi naredili? Ali lahko opišete, kako deluje koda QR? Ali vam je uspelo rekonstruirati fotografijo, tako da je bila podobna izvirniku?
Tveganja in nasveti	Priporočamo, da otroke redno opominjate, naj pri medsebojni komunikaciji uporabljajo tihe glasove, da ne motijo drugih med poslušanjem zvokov in sodelovanjem, ter da se izmenjujejo v vlogah. Spodbujajte jih, naj dvakrat preverijo simbol na sliki, številko, in ustrezno število pik.

Priloga 1 – Priprava pripomočkov

Priloga 2 – Priprava aktivnosti

Priloga 3 – Delo s tablico

Priloga 4 – Delo s QR kodami

Priloga 5 – Sodelovanje otrok

Priloga 6 – Sodelovanje otrok 2

Priloga 7 – Sodelovanje otrok 3

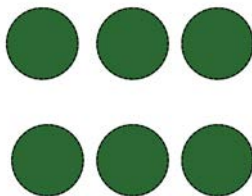
Priloga 9– PDF datoteka – Reka z ikonami in številkami

Priloga 8 – PDF datoteka – Kartice s QR kodami

1 .	2 ..	3 ...
4	5	6
7	8	9

Priloga 10 – PDF datoteka – Tablica s številkami na tleh

Priloga 11 – PDF datoteka – Ikone in barvne pike za razvrščanje v skupine

Priloga 12 – Razdelitev v skupine

5.5.4 Svet okoli nas

Avtorji	Naděžda Husová, Erika Zelenková in kolektiv MŠ Čtyřlístek Kadaň
Ime dejavnosti	Okno v gozd
Tematski sklop	Svet okoli nas
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Zaznavanje raznolikosti in pestrosti sveta narave in sveta ljudi. ■ Skrb za okolje. ■ Sodelovanje z drugimi. ■ Razvijanje vidnega zaznavanja. ■ Uporaba IKT.
Starost otrok	2–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke razdelite v skupine. Tablo z izrezanim okencem lahko uporabimo tudi za pregled drevesnega lubja, ko ga otroci prinesejo iz gozda in ga povežejo s slikovnim gradivom v vrtcu. Lubje pregledujejo z dotikom in ga povezujejo in primerjajo s slikami v knjigi. Vprašanja za razmislek: Ali veste, kaj je drevesno lubje? Kakšen je po vašem mnenju njegov namen? Ali lahko prepoznate drevesa po lubju? Katere vrste lubja ste že videli in se jih otipali? Kateri so za vas novi? Katero lubje je na dotik prijetno in katero neprijetno?
Priprava okolja, pripomočki	Lesena tabla z izrezanim okencem, pobarvana z barvo za tablo, kreda, kamera, povečevalno steklo.
Navodila	Na kaj pomislite, ko slišite besedo „gozd“? Ali veste, kaj vse lahko najdemo v gozdu? Katere živali živijo v naših gozdovih? Vaša naloga je raziskati in dokumentirati, kar najdete v gozdu. Svoja odkritja boste fotografirali. Kdo bo fotografiral in kdo iskal, se odločite sami. Nato se zberemo v krogu, da skupaj pregledamo fotografije. Poglejmo, ali lahko v gozdu res najdemo stvari, ki ste si jih zamislili, in morda odkrijemo še več.
Opis	Otroci in vzgojitelji sedijo v krogu. Vzgojitelj vpraša, kaj vse lahko najdemo v gozdu in otrokove zamisli z velikimi tiskanimi črkami zapiše na tablo. Nato se skupaj odpravijo v gozd, kjer otroci preverijo, ali so njihove domneve in ideje pravilne. Otroci fotografirajo svoja odkritja v gozdu, nato pa v krogu ocenijo, ali jim je uspelo najti vse napisano na tabli, ali kaj manjka ali pa se je pojavilo kaj nepričakovanega, in razpravljajo o razlogih za te rezultate. Skozi te dejavnosti otroci sodelujejo, oblikujejo strategije in delajo skupaj.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vidim, da ste se odločili, kdo bo iskal in kdo fotografiral. Kako bi se dogovorili, če bi vsi želeli slikati? Vzemite si trenutek in razmislite, kaj vse bi lahko odkrili v gozdu in kam bi morali usmeriti svoje iskanje? Opazil sem, da se nekateri dotikate dreves. Zakaj mislite, da je to pomembno?

Vprašanja za razmislek

Kaj je bil za vas izziv pri iskanju? Nasprotno, kaj je bilo preprosto? Ste uspeli prepoznati predmete, na katere ste sprva pomislili? Ste naleteli na kaj, kar običajno ne sodi v gozd? Ali je kakšna vrsta lubja nepričakovano pritegnila vašo pozornost, in če je, zakaj? Kaj vam je od te izkušnje ostalo v spominu in kaj vas je najbolj presenetilo? Kaj ste se med to dejavnostjo naučili?

Tveganja in nasveti

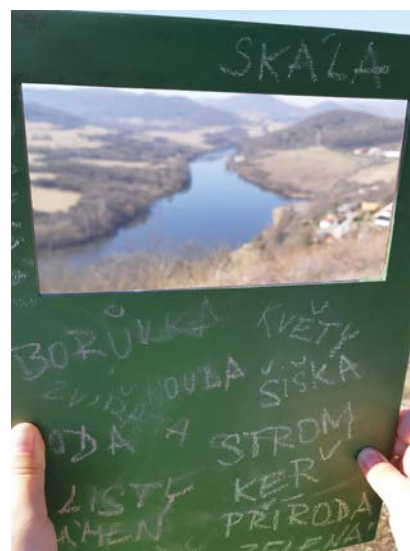
Opomnite jih, naj izmenjujejo iskanje in fotografiranje.

Priloga št. 1 – Tabla z izrezanim oknom v praksi 1

Priloga št. 2 – Tabla z izrezanim oknom v praksi 2

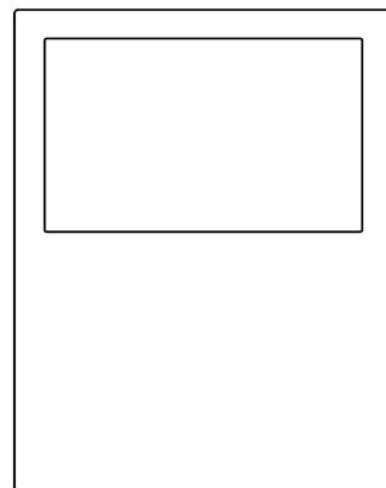
Priloga št. 3 – Tabla z izrezanim oknom v praksi 3

Priloga št. 4 – Skupno delo s tablo

Priloga št. 5 – Plošča ob lubju drevesa

Priloga št. 6 – PDF datoteka – Plošča z izrezanim okencem

5.5.5 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorici	Sabina Plechingerová, Naděžda Husová
Ime dejavnosti	Mednarodni dan otroka – Kaj se dogaja v mravljišču
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Obvladovanje osnovnih gibalnih spretnosti in orientacije v prostoru, vključno z običajnimi načini gibanja v različnih okoljih (kot so premagovanje ovir, metanje in lovljenje žoge, uporaba različnih pripomočkov, gibanje v skupini otrok in premikanje po različnih površinah, kot so sneg, led, voda, pesek). ■ Razvijanje sposobnosti zaznavanja in razlikovanja z uporabo vseh čutil (kot je razločevanje zvokov in tonov s sluhom, vidno prepoznavanje oblik predmetov in določenih znakov, prepoznavanje vonjav, okusov in tipnih občutkov). ■ Razvijanje pozornosti in koncentracije. ■ Razumevanje prostorskih konceptov (npr. desno, levo, spodaj, zgoraj, na sredini, za, pod, nad, ob, poleg, med itd.) in osnovnih časovnih konceptov (npr. zdaj, danes, včeraj, jutri, jutro, večer, pomlad, poletje, jesen, zima, leto). ■ Razvijanje sposobnosti orientacije v prostoru, z delnim razumevanjem časovnih konceptov. ■ Spodbujanje sposobnosti učinkovitega sodelovanja z drugimi.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke razdelimo v skupine, pri čemer poskrbimo, da je v vsaki skupini otrok iz depriviligiranega okolja. Idealna velikost skupine je 4-6 otrok. Vzgojitelj lahko za razdelitev v skupine uporabi palice različnih dolžin (kratke, dolge, srednje). Otroci s težavami prejmejo eno palico iz vsakega kompleta, ostali otroci pa z žrebom izberejo enako dolge palice in tako določijo skupine. Pomembno je, da otroku s težavami ne dodelimo vloge usmerjevalca. Vzgojitelj naj pripravi tudi več variant poti, vključno s krajšimi, daljšimi, enostavnejšimi in zahtevnejšimi, z na primer 2-5 navodili na tabli.
Priprava okolja, pripomočki	Kartonski tulci (ki predstavljajo polena) polnjeni z različnimi materiali (riž, leča, pesek, kamenje) Tipne ploščice s puščicami in pikami (3D natisnjene ali izdelane iz kartona) Isti materiali (kamni, pesek, riž, leča) za pritrditev na kartonske krožnike Maske za oči Gumice Slika mravelj
Navodila	Uvod: Kako je videti mravljišče? Kaj misliš, kako ga lahko mravlje zgradijo? Kako mravlje prenašajo težke stvari v mravljišče? Zaradi velikosti mravelj si morajo pomagati skoraj v vsem. Zdaj bomo poskusili njihovo sodelovanje. Naloga usmerjevalca (za najstarejšega otroka): Za usmerjevalca določite najstarejšega otroka v skupini. Njegova naloga bo, da z zavezanimi očmi popelje ostale do mravljišča.

Navodila	Usmerjevalcu bomo priskrbeli krožnik z rižem, lečo, peskom ali kamenjem. Na dotik mora ugotoviti, kateri material je na plošči. Usmerjevalec bo posredoval material svoji ekipi, ki bo nato izbrala ustrezen način, kako material prenesti v mravljišče. Pred usmerjevalcem so kartice s puščicami. Vsaka puščica kaže v drugo smer (naprej, nazaj, desno, levo). Ob puščicah so tudi pike. Usmerjevalec bo tipal puščico in ekipi povedal, v katero smer kaže, ter preštel pike, da določi število korakov v tej smeri. Ali mi lahko ponovite nalogo usmerjevalca? Kaj predstavljajo pike in kako bo usmerjevalec opisal pot, ki jo bo izbral? Naloga za mravlje delavce: Postavite se v vrsto za usmerjevalcem. Vsak od vas bo prejel gumico, ki vas bo vse povezala, vaše roke pa bodo proste. Usmerjevalec vam bo povedal, kateri material prinesiti v mravljišče, vaša naloga pa je, da ga poslušate in ugotovite, kateri material navigator opisuje. Ko boste identificirali pravi material, ga boste skupaj pobrali in odnesli nad glavo. Za varen transport materiala v mravljišče morate sodelovati kot skupina. Usmerjevalec bo ponudil navodila, kot je „NAZAJ, ŠTIRI“, kar pomeni, da morate narediti štiri korake nazaj. Sledite navodilom usmerjevalca, da dosežete mravljišče in tja previdno položite material. Kdo lahko ponovi nalogo za mravlje delavce? Katere so možne smeri, v katere lahko kažejo puščice?
Opis	Vzgojitelj predstavi temo o mravljah in njihovi vlogi v mravljišču. Otroci razmišljajo in razpravljajo o različnih vlogah, ki jih imajo mravlje, in o tem, kako so njihove vloge razdeljene v mravljišču. Otroci imajo med tednom dostop do tablice z izobraževalnim videoposnetkom v igralnici za nadaljnje učenje, kako mravlje delujejo v mravljišču. Otroci se razdelijo v skupine in za usmerjevalca določijo najstarejšega oziroma najsposobnejšega otroka. Usmerjevalec sedi za mizo in si nadene prevezo na oči. Pred njimi je tabla z enim od materialov (kamenje, riž, pesek, leča), ki ga mora prepoznati na dotik. Ostali člani skupine se postavijo tesno v vrsto, vzgojitelj pa jim natakne elastiko, da jih poveže, njihove roke pa pusti proste. Ko je skupina pripravljena, usmerjevalec sporoči skupini, kateri material mora najti. Ekipa „mravljincev“ pozorno posluša, da prepozna material po zvoku (na primer zvok, ki nastane pri brušenju cevi). Skupina skupaj nosi material z iztegnjenimi rokami nad glavo. Otroci morajo sodelovati in priti do soglasja, kako učinkovito prevažati material.

Opis	Usmerjevalec ima tablo s puščicami in pikami pred njimi. S tipanjem puščice navigator določi smer za skupino (naprej, nazaj, desno, levo) in s štetjem pik pokaže, koliko korakov naj naredi v tej smeri. Skupina sledi navodilom navigatorja in na koncu doseže „mravljišče“, kamor odloži tovor.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kako na dotik določite vsebino materiala? Kako zagotovite, da ste izbrali pravi tovor po navodilih navigatorja? Lahko pojasnite, kakšna je vloga usmerjevalca pri tej dejavnosti?
Vprašanja za razmislek	Kaj je bil glavni cilj te dejavnosti? Ali lahko prepoznate kakšne izzive, na katere ste naleteli pri tej nalogi? Kako bi se te dejavnosti lotili drugače, če bi jo ponovili? Ali ste imeli kakšne posebne težave in kako ste jih rešili? Katera nova znanja ali spretnosti ste pridobili z današnjo aktivnostjo? Ali lahko opišete, kako ste pri tej nalogi uporabljali dotik? Kateri so bili ključni ukrepi, ki ste jih izvedli med aktivnostjo?
Tveganja in nasveti	Pri oblikovanju skupin je priporočljivo upoštevati višino otrok, da lahko vsi udobno dosežejo tovor. Težave pri razlikovanju med desno in levo stranjo.

Priloga št. 1 – Taktilne tablice

Priloga št. 2 – Vloga usmerjevalca

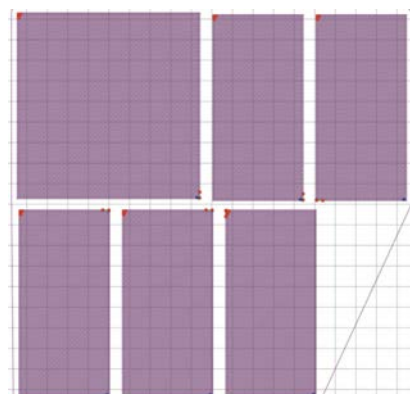
Priloga št. 3 – Prepoznavanje materiala po posluhu

Priloga št. 4 - Vloga mravljincev

Priloga št. 5 - Navigacija

Priloga št. 8 – STL datoteka za 3D tiskalnik – Puščica in pike

5.5.6 Naša okolica

Avtorica	Hana Zárubová
Ime dejavnosti	Življenje v kapljici vode
Tematski sklop	Naša okolica
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Razlikovanje med tem, kaj je zdravju koristno in škodljivo. ■ Zavedanje o pomenu okolja. ■ Spoznavanje živih in neživih bitij. ■ Razvijanje koordinacije "roka - oko". ■ Zaznavanje sveta z vsemi čutili. ■ Medsebojno sodelovanje.
Starost otrok	4–7 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Omejite število vzorcev, ki jih pregledujete – na primer samo vodo iz ribnika in vodo iz pipe. Otrok lahko tudi sam izbere, kateri vzorec želi pregledati.
Priprava okolja, pripomočki	3 kozarci s pokrovi, majhna povečevalna stekla, mikroskop in pribor, iPad (za priklop in natančen pregled vodne kapljice pod mikroskopom), papirnati filter.
Navodila	„Igrali se bomo hidrologe in se spremenili v male raziskovalce. V kozarce bomo zbirali: a) vodo iz ribnika b) vodo iz jezera c) vodo iz pipe d) vodo iz mlake (če so zunaj luže).“
Opis	Pogovor o vodotokih, ki jih poznamo. Zbiranje vode. Pregledovanje vode v kozarcih – s prostim očesom. Pregledovanje vode v kozarcih z malimi povečevalnimi stekli. Pregledovanje kapljice vode iz vsakega kozarca pod mikroskopom, prenos mikroskopske slike na iPad. Filtriranje vode iz vsakega kozarca. Pregled filtrirane vode. Otroci v majhnih skupinah preiskujejo posamezne vzorce.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vzgojitelj spodbuja otroke k pregledovanju vodotokov. Otrokom pomaga pri zbiranju vode. Med pregledovanjem vode v kozarcih vzgojitelj spodbuja otroke, da poskušajo opisati, kaj vidijo. Postavlja vprašanja o razliki med pregledovanjem s prostim očesom in uporabo povečevalnega stekla ali mikroskopa.

Vprašanja za razmislek	Pred raziskovanjem vode vzgojitelj vpraša otroke: „Ali mislite, da bo voda čista?“ “Katero vodo bi izbrali za pitje? Ali menite, da bi takšna voda motila ribe ali jih ne bi motila, in zakaj? Ali lahko ribe živijo v vodi iz pipe (pitni vodi)? Kaj ste otroci odkrili in opazili pri svojih vzorcih? Ali ste uživali v opazovanju ali ne? Kako je potekalo delo v vaši skupini?”
Tveganja in nasveti	Med zbiranjem vode vzgojitelj pomaga otroku, da ne pade v vodo ali se pri tem poškoduje.

Slika – Skupinska razprava – vodotoki – ribnik.

Slika – Vizualno zaznavanje razlike s prostim očesom.

Slika – Opazovanje z malimi povečevalnimi stekli 1.

Slika – Opazovanje z malimi povečevalnimi stekli 2.

Slika – Opazovanje razlik z mikroskopom 1.

Slika – Opazovanje razlik z mikroskopom 2.

Slika – Podrobnosti mikroskopa.

5.5.7 Darovi narave

Avtorica	Petra Staňková
Ime dejavnosti	Hrana
Tematski sklop	Darovi narave
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Zavestna uporaba čutil, zlasti okušanja. ■ Učinkovito sodelovanje v skupini in aktivno sodelovanje v skupnih dejavnostih. ■ Razvijanje finomotoričnih sposobnosti z dejavnostmi, kot sta okušanje in podajanje hrane. ■ Razvijanje koordinacije gibov. ■ Učenje o različnih okusih.
Starost otrok	2–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroku ponudite znano hrano, ki mu ustreza.
Priprava okolja, pripomočki	Sadje: jabolko, banana, kivi, borovnice, limona. Zelenjava: kumare, redkev, paprika, rukola. Druga hrana: Kruh, kumarice, klobase, narezan sir, slan čips. Sladkarije: čokolada, leča, bonboni. Pripomočki: lesena deska za rezanje, nož, pladenj, krožnik, preveza za oči, zobotrebeci.
Navodila	Otroci, prosim, bodite pozorni na to, kar je pred vami. Skupaj naredimo seznam, kaj vidimo na mizi. Znete prepoznati, katera živila so zdrava in katera ne? Raziskovali bomo tudi okus, kaj od teh živil je slano, sladko, grenko in kislo. Ali je na pladnju nekaj, česar še nihče ni poskusil? Vzemite zobotrebec in poskusite majhen košček. Preverite, ali lahko uganete, kaj je to, tako da odgovorite na ta vprašanja: Kaj okusiš? Kakšen je okus? Je slan, sladek, kisel ali grenak? Kako se imenuje ta hrana?
Opis	Otroci se zberejo okoli mize, kjer je pripravljen pladenj s hrano. Otroci za začetek skupaj pregledajo predmete na pladnju. Pogovarjajo se, katera živila prepoznajo, kaj je zdravo in kaj ne in kaj ima vsak rad. Vsak otrok bo imel možnost, da si s prevezo za oči pokrije oči in poskuša uganiti hrano samo na podlagi okusa. Najprej bo vzgojitelj demonstriral, kako ponuditi hrano v pokušino drugim. Otroci v parih ali manjših skupinah drug drugemu izmenično ponujajo hrano za okušanje. Spontano se pogovarjajo o okusih, ki jih doživljajo in okušajo.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vzgojitelj spodbuja otroke, da si vzamejo čas in hrano pravilno okusijo, pri čemer jih spodbuja, da dobro premislijo, na kaj jih spominja, ali je sladkega, slanega, kislega ali grenkega okusa.
Vprašanja za razmislek	Nato se otroci zberejo v krogu, da razmislijo in razpravljajo o tem, kaj jim je všeč in kaj ne marajo. Lahko razmislijo o vprašanjih, kot so: Kaj vam je bilo danes najbolj všeč ali kaj ne? V čem ste še posebej uživali in česa več ne bi počeli? Kaj je izstopalo ali pustilo vtis? Ali so vas mučili kakšni izzivi ali težave?

Vprašanja za razmislek	Kaj se je zdelo najlažje pri dejavnosti? Ali lahko prepoznate nekaj, kar je bilo v igri še posebej sladko? Je kaj posebnega, kar bi naslednjič želeli vključiti v igro? Pogovorimo se tudi o različnih okusih, ki smo jih doživeli.
Tveganja in nasveti	Če je v skupini več otrok, bolje, da jih razdelimo v manjše skupine. Tako se otroci bolje skoncentrirajo, vsi pridejo na vrsto, zmanjša se možnost nemirnosti otrok in čas čakanja, da pridejo na vrsto. Aktivnost je zelo zanimiva za vse otroke, zato se jih bo morda želelo udeležiti večje število. Poskrbite, da boste uporabljali le mehkejšo hrano. Pred aktivnostjo se obvezno pozanimajte o otrokovih alergijah in katere okuse imajo najraje.

Slika – Hrana

Slika – Pogovor o tem, kaj je slano, sladko, kisló

Slika – Degustacija s praskalnikom

Slika – Degustacija

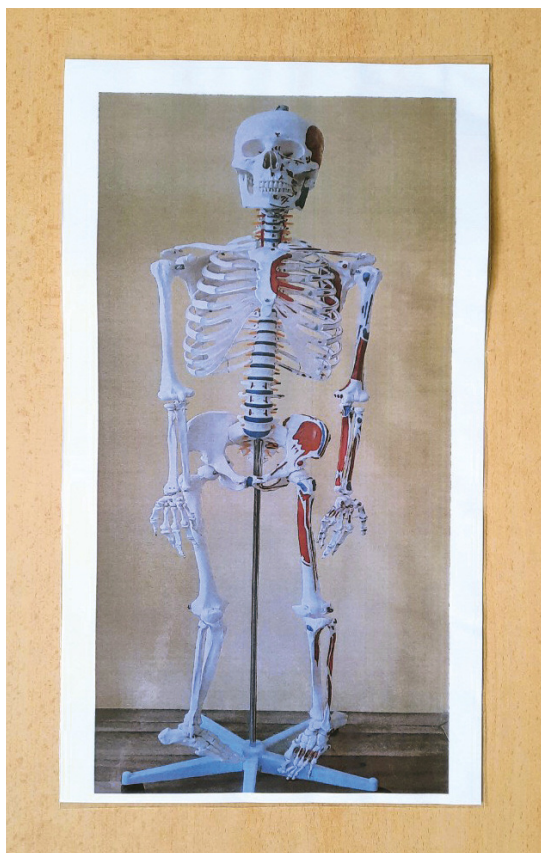

Slika – Degustacija

5.5.8 Človeško telo

Avtorica	Veronika Fusková
Ime dejavnosti	Odkritje človeškega okostja
Tematski sklop	Človeško telo
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Poimenovanje delov telesa in nekaterih organov. ■ Razumevanje osnovnih pojmov, povezanih z zdravjem, gibanjem in športom. ■ Prepoznavanje vidnih delov telesa, vključno z določenimi deli (npr. ramo, koleno, komolec, zapestje) in posameznih notranjih organov (npr. srce, pljuča, možgani, želodec). ■ Prepoznavanje neposredne okolice. ■ Samostojno in povezano izražanje misli, idej in občutkov z uporabo ustreznih povedi. ■ Razumevanje pomenov besed. ■ Zaznavanje in razločevanje z vsemi čutili. ■ Zavestno uporabljanje vseh čutil, načrtno opazovanje in zaznavanje novih, spremenjenih ali manjkajočih podrobnosti.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Če je v skupini otrok iz depriviligiranega okolja, razmislite o izbiri manjšega števila slik in omejitvi mest, kjer se slike namestijo. Pri izbiri naj bo upoštevana otrokova starost in individualne značilnosti. Če se otrok sooča z izrazitimi kognitivnimi težavami, izberite le eno ali dve sliki, ki ju otrok zna poimenovati.
Priprava okolja, pripomočki	Slika (fotografije) človeškega okostja ali njegovih delov (lobanja, roka, rebra, lopatica itd.) v obliki kartic, velika slika (fotografija) okostja ali dejanski model okostja.
Navodila	Delali boste v parih. Iskali bomo slike delov človeškega okostja. Ko boste sledili poti, bodite pozorni na prostor. Če boste po poti ravnali previdno, boste naleteli na slike človeškega okostja. Zapomnite si oboje, lokacije in slike. Potem si začrtajte pot in na pripravljenem zemljevidu (s slikami) igralnice, vrta itd. označite mesta, kjer ste našli slike. Sedaj bo eden od vas sledil poti in uporabil zemljevid za iskanje in zbiranje slik. S slikami, ki jih zberete, boste nato poskušali sestaviti človeško okostje. Ta naloga bo zahtevala veliko komunikacije in timskega dela.
Opis	Otroke razdelimo v pare. Otroci sledijo poti, ki jo je določil vzgojitelj. Pot je lahko na mestih, kot so igralnica, hodnik, vrt ali sprehajalna pot zunaj. Na teh izbranih lokacijah, ki jih otroci ne poznajo, so vidno razstavljene slike človeškega okostja (otroci so pred aktivnostjo seznanjeni s številom slik, ki jih morajo poiskati). Otrokova naloga je prepoznati in si zapomniti slike ter zabeležiti lokacijo, kjer so opazili vsako sliko. Nato otrok na pripravljenem zemljevidu označi položaje skritih slik in posname fotografije okolice, kjer je našel sliko. Nato se drugi otrok odpravi zbirati slike z označenih točk, po pripravljenem zemljevidu. Na koncu otroci sodelujejo pri sestavljanju človeškega okostja iz slik, ki so jih zbrali.

Opis	Skozi to dejavnost bodo morali otroci sodelovati in učinkovito komunicirati. Spodbuja se jih, da so samostojni, če naletijo na težave najprej poiščejo pomoč pri svojih vrstnikih, preden se obrnejo na vzgojitelja. Po opravljeni nalogi bodo otroci pregledali in utrdili svoje razumevanje poimenovanja delov okostja, bodisi tako, da jih poiščejo na modelu okostja ali pa poiščejo informacije v otroški enciklopediji.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	»Ste se s prijateljem odločili, kdo bo šel prvi? Videti je, da ste uspešno označili lokacije slik. Ali ste jih našli vse po tem, ko ste jih prešteli? Kako ste dokumentirali lokacije slik na zemljevidu? Ali želite zamenjati vlogi? Ali lahko sestavite okostje? Slišim, kako poimenujete dele okostja. Ste si zapomnili vse besede za dele okostja? Kakšen je vaš načrt, če ne najdete kakšne od slik?«
Vprašanja za razmislek	Kateri del dejavnosti se vam je zdel najbolj prijeten/zahteven? Katere dele ste si priklicali v spomin/pozabili? Kako je potekalo vaše timsko delo? Ste v paru uspeli doseči soglasje? Kako so se vam zdele oznake na zemljevidu? Kako je bilo krmariti samo na podlagi točk? Kateri vidik naloge vam je predstavljal največjo težavo?
Tveganja in nasveti	Otrokom z omejenim besednim zakladom ni treba opisati lokacije, kjer so našli določeno sliko, temveč jo lahko označijo na zemljevidu in preprosto omenijo ime slike, ki se jo spomnijo. Eden od možnih izzivov lahko nastane zaradi otrokovega omejenega besedišča in pomanjkanja poznavanja pojmov na slikah.

Priloga – Velika fotografija človeškega okostja (Lastna fotografija. Avtor: Veronika Fusková)

Priloga – Slika (fotografije) delov človeškega okostja (Lastne fotografije. Avtor: Veronika Fusková).

5.5.9 Rastline

Avtorica	Vladimíra Andrtová
Ime dejavnosti	Užitne in neužitne rastline
Tematski sklop	Rastline
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilja	■ Zaznavanje in razlikovanje rastlin s pomočjo čutil. ■ Širjenje besednega zaklada.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Po potrebi nudimo pomoč in uporabimo slike.
Priprava okolja, pripomočki	Semena vodne kreše, gojene rastline kot so koper, peteršilj in drobnjak, sobne rastline, lončki z zemljo, zalivalke.
Navodila	“Igrali se bomo vrtnarje in gojili svoja zelišča. Razdelimo se v skupine in skupaj naredimo načrt za gojenje semen vodne kreše. Bi kdo rad z nami delil svoje ideje? Kje naj začnemo? Katere korake moramo upoštevati, da pravilno poskrbimo za semena? Opazujmo, kako se semena v naslednjih dneh spreminjajo, in ko začnejo kaliti, nadaljujemo z našo nalogo.” V skupini razpravljamo o teh vprašanjih: “Ali veste, kako lahko kategoriziramo različne vrste rastlin? Katere kriterije lahko uporabimo za kategorizacijo? Katere pomembne stvari moramo imeti v mislih, ko gre za kuhinjske rastline? Na mizi imamo različne vrste rastlin. Se lahko spomnite, kako bi te rastline razvrstili? Kako lahko ločimo med užitnimi in neužitnimi rastlinami? Kako se imenujejo te neužitne rastline in kako užitne? Kako lahko uporabimo užitne rastline? Bi jih poskusili? Vas te rastline na kaj spominjajo? Ste se z njimi že srečali?” Pogovorimo se tudi o sobnih rastlinah. Ima kdo od vas doma sobne rastline? Ali pomagata skrbeti zanje? Kaj rastline potrebujejo za preživetje? Kako lahko izkoristimo užitne rastline?”
Opis	Z otroki bomo v skupinah posejali semena vodne kreše, ki bodo v treh dneh začela rasti. 1. Prvi korak je, da semena vodne kreše potresete po zemlji in jih nato zalijete z vodo. Nalogo bomo nadaljevali, ko bo vodna kreša začela rasti. Otroci lahko opazujejo rast rastlin kar tukaj v igralnici. 2. Zdaj, ko je naša vodna kreša zrasla, se bomo naučili razlikovati med užitnimi in neužitnimi rastlinami. Na mizi imamo pripravljene različne rastline, med drugim sobne rastline, vodno krešo, koper, peteršilj in drobnjak. Z otroki se bomo o teh rastlinah pogovarjali, jih prepoznavali in razvrščali med užitne in neužitne. Na koncu bomo odložili sobne rastline in otrokom dali poskusiti užitne.

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	“Natančno preglejte rastline. Kakšne barve so? Opišite liste. Poskusite. Delite svoja opažanja znotraj skupine. Če nekateri ne sodelujete aktivno, ali lahko spremenite pristop k sodelovanju? Kako ste kategorizirali te rastline? Katera merila ste uporabili? Katere druge rastline poznate? Pogovorite se, zakaj so nekatere rastline užitne, druge pa ne. Kdo bo v vaši skupini okušal rastline? Lahko opišete okus? Jih bodo poskusili tudi drugi?”
Vprašanja za razmislek	“Kakšno je bilo vaše skupinsko delo? Ali vam je uspelo vključiti vse člane skupine? Ste naleteli na izzive pri doseganju soglasja? Ali ste iskali pomoč ali navodila za kakršne koli težave? Ste dosegli rešitev, s katero ste se vsi strinjali?”
Tveganja in nasveti	Zagotoviti moramo, da sobne rastline niso strupene, in pomembno je preprečiti, da bi jih otroci dejansko poskusili.

Slika – Setev vodne kreše – Priprava poskusa

Slika – Poznavanje rastlin

Slika – Degustacija vodne kreše

Slika – Degustacija užitnih rastlin

5.5.10 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorica	Vladimíra Andrtová
Ime dejavnosti	Število zlogov in izolacija 1. samoglasnika
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Spodbujanje skušnega zavedanja in glasovnega zavedanja. ■ Spoznavanje in uporaba novih besed. ■ Postavljanje vprašanj. Poimenovanje večine stvari, ki nas obdajajo. ■ Spoznavanje in uporaba novih besed. ■ Postavljanje vprašanj.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Individualiziran pristop. Začnite s preprostimi besedami (dva zloga). Z glasom poudarite 1. glas v besedi. Pomagajte pri ploskanju zlogov. Štejte zloge na prste.
Priprava okolja, pripomočki	Slika predmetov, ki jih otroci potrebujejo za šolo.
Navodila	„Kmalu boš šel v šolo. Na tabli so slike stvari, ki jih šolarji potrebujejo. Tvoja naloga je, da stvari poimenuješ, zaploskaš zloge, določiš število zlogov in prepoznaš prvi glas v besedi. Ampak pozor! Obstajajo tudi slike stvari, ki ne sodijo v šolo.“ „Zdaj poskusite to kot skupina. Bodite previdni in po potrebi pomagajte prijatelju ali mu svetujte, kako naprej. Na koncu opišite, kako vam je uspelo.“
Opis	Z otroki se pogovarjamo o šoli in morda gremo tudi na izlet v 1. razred osnovne šole, da dobijo predstavo o tem, kakšna je šola. Nato otrokom predstavimo pripravljene slike, oni pa zaploskajo zloge, preštejejo število zlogov in v vsaki besedi prepoznajo prvi glas. Pri tistih otrocih, ki so bolj napredni, vadimo tudi prepoznavo zadnjega glasu v besedi. Nato otroke razdelimo v manjše skupine in jim omogočimo samostojno vodenje dejavnosti. Spodbujamo sodelovanje in aktivno uporabo opisnih povratnih informacij.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	„Pokaži sliko. Kaj vidiš na sliki? Besedo ploskaj z zlogi. Koliko zlogov si zaploskal? S čim se začne beseda? Še enkrat ponovi svojo besedo.“ Če ima nekdo težave, ga spodbudite z: „Pridi, poskusiva skupaj.“ Ali lahko prijatelju ponudite kakšen nasvet, da bi mu pomagal samostojno dokončati nalogo? Opazim, da v skupini govori samo ena oseba. Poskusite še zamenjati vloge.“
Vprašanja za razmislek	„Kdaj ste delali bolje in zakaj? Kako ste opisali prijateljev uspeh? Ali je bilo težko biti pozoren na to, kaj so govorili drugi? Zakaj? Kaj je bil najzahtevnejši/najlažji del naloge? Katere predmete se boste učili v šoli? Kaj ne sodi v šolo? Ali že poznate katere črke? Kakšne sposobnosti mora imeti učenec?“
Tveganja in nasveti	Otrok ne sliši glasu na začetku besede – otroci se oblikujejo v pare/skupine in poskušajo skupaj prepoznati prvi glas, lahko pa jim pomaga tudi vzgojitelj ali drugi otroci.

Slika – Izolacija prvega samoglasnika

Slika – Zlogi

Slika – Poimenovanje predmetov

5.5.11 Komunikacija med nami

Avtorica	Yuliia Barzhak
Ime dejavnosti	Kino v vrtcu
Tematski sklop	Komunikacija med nami
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Izražanje opažanj v filmu z besedami, gibi ali mimiko. ■ Gibanje ob glasbi in izvajanje gibalnih iger. ■ Dramska improvizacija z uporabo različnih elementov.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke iz prikrajšanih okolij želimo v čim večji meri aktivno vključiti v dialog in dramsko improvizacijo. Če imajo otroci težave z izražanjem ali ne sodelujejo, se jih trudimo vključiti v dialog in jim prisluhnemo. Po potrebi jim pomagamo s podpornimi vprašanji.
Priprava okolja, pripomočki	Interaktivna tabla, risani animirani film.
Navodila	Film si bomo ogledali brez zvoka. Pozorno bomo opazovali, kaj se dogaja na platnu. Na sredini bomo film začasno ustavili in skupaj ugibali, o čem liki razpravljajo in o čem govori zgodba. Zatem bomo nadaljevali z ogledom filma. Ko se bo končal, se bomo pogovorili o tem, kako natančno smo lahko uganili vsebino. Ali jo lahko ponovite? Ali bi poskusili ustvariti svojo pripoved? Mogoče jo lahko celo zaigramo. Razdelimo vloge.
Opis	Vzgojitelj gleda film brez zvoka z otroki v igralnici. Film po potrebi ustavimo, da omogočimo otrokom, da razmišljajo in razpravljajo, o čem bi lahko zgodba filma govorila. Vzgojitelj pri tem spodbuja otroke k deljenju svojih misli. Potem nadaljujejo z ogledom filma. Ko se konča, se vključijo v razpravo, da ponovno izmenjajo mnenja o vsebini filma. Nato se otroci razdelijo v skupine po 2-3, njihova naloga pa je ustvarjanje dialogov po lastni domišljiji in idejah. Nato otroci zgodbo odigrajo.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	O čem mislite, da film govori? Kaj igralci počnejo v tej situaciji? Kaj mislite, da razpravljajo ali o kom govorijo? Kaj mislite, kako se bo zgodba razpletla? Kot skupina ste izjemno dobro sodelovali. Ustvarili ste res zanimivo zgodbo.
Vprašanja za razmislek	Bi te zanimalo še enkrat tako igrati? Kaj se vam je zdelo zanimivo? Kako ste se počutili ob gledanju filma brez zvoka? Se vam je zdelo enostavno ali vam je bil izziv? Vas je med dejavnostjo kaj presenetilo?

Tveganja in nasveti

Spodbudite čim več otrok, da izmenično pripovedujejo zgodbo.

Zgodba naj ne bo daljša od 10 minut.

Skupine naj bodo čim bolj odmaknjene druga od druge. Tako preprečite, da bi nanje vplivale ideje in različice druge skupine.

Slika – Komunikacija med nami 1

Slika – Komunikacija med nami 2

5.5.12 Štirje letni časi

Avtorici	Yuliia Barzhak, Zuzana Sádovská
Ime dejavnosti	Pisani letni časi
Tematski sklop	Štirje letni časi
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Izražanje glasbe skozi gibanje. ■ Uporaba domišljije. ■ Sodelovanje pri skupinskih dejavnostih. ■ Opisovanje značilnosti letnih časov. ■ Razlikovanje letnih časov na podlagi značilnih kazalcev. ■ Uporaba verbalne in neverbalne komunikacije v kontekstu. ■ Povezovanje z okoljem z umetniškim izražanjem. Uporaba ustvarjalnosti med igro.
Starost otrok	4–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroci lahko to dejavnost izvajajo v parih.
Priprava okolja, pripomočki	Barvni trakovi, glasbeni posnetki, CD predvajalnik, slikovno gradivo (letni časi).
Navodila	Lezite na hrbet, zaprite oči in poslušajte zvoke narave. Se spomnite česa, ko slišite te melodije? Poskusite si to predstavljati, nato pa bomo o tem razpravljali. Po poslušanju glasbe otroci sedijo in se vključijo v pogovor: Kako menite, da se zima premika? In kako se premika poletje? Katero je počasnejše? Kako se premika nežen poletni veter in kako pade snežinka pozimi? Kako listi plešejo na vetru jeseni? Sedaj bomo posnemali gibe pomladnih cvetlic, ki se zibajo na travniku, ko piha veter. Razdelili se bomo v skupine in pare, in poskusili boste upodobiti določeno vremensko dogajanje svojim prijateljem v skupini, ki bodo ugibali, kaj je. Poskrbite, da se boste s prijateljem uskladili, kako opraviti nalogo. Sedaj bomo igrali igro o letnih časih. Premikali se boste glede na ritem in razpoloženje glasbe. Ko glasba utihne, se hitro odpravite na mesto, ki ustreza barvi traku na vaši roki.
Opis	Vzgojitelj otrokom predvaja pesem, ki živo zajame spreminjajoče se vidike narave. Z zaprtimi očmi otroci pozorno poslušajo in dovolijo glasbi, da jim naslika miselne podobe tega, kar vzgojitelj opisuje. Zgodba v glasbi se vrti okoli različnih značilnosti letnih časov: toplina sonca, piskanje dežja, šumenje vetra, padanje listov s dreves, ples snežink, cvetenje cvetlic, otroci, ki tekajo s papirnatimi zmaji. Nato se vključijo v skupinsko razpravo, delijo svoje ideje in razmišljajo o alternativnih predstavitvah vremena in naravnih pojavov. Oto otroke razdelijo v skupine, vsaj po dva. En par predstavi svojo interpretacijo vremena, medtem ko drugi poskušajo uganiti, kaj predstavlja. Nato zamenjajo vloge. Po tej dejavnosti se otroci vključijo v gibalno igro imenovano "Štirje vogali". Vzgojitelj obesí trak v vsakem kotu igralnice, vsak simbolizira enega izmed letnih časov (rumen za jesen, moder za zimo, zelen za pomlad in rdeč za poletje).

Opis	Otroci izberejo barvni trak iz vreče in se prosto premikajo po igralnici, skladno z ritmom glasbe. Ko vzgojitelj zmanjša jakost glasbe, je njihova naloga, da poiščejo in se zberejo v kotu, ki ustreza barvi traku, ki ga držijo. Vzgojitelj postopoma spreminja igro tako, da vabi samo tiste otroke, ki predstavljajo jesen, pomlad, poletje ali zimo, da vstopijo v krog.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Ti si čudovit list v vetru. Ko te opazujem, kako lahkotno lebdiš, se spomnim na spomladanski travnik, poln metuljev. Ali je to morda tvoja domišljija? Ali verjameš, da listi samo padajo po tleh, ali bi lahko tudi malce poleteli? Kaj če bi poskusil? Mislite, da je snežinki hladno, ko pada? Poskusimo prikazati različne vrste vetra, od rahlega vetriča do močnega viharja in celo tornada. Vidim, da se dobro dogovarjate glede oblike vetra. Ste imeli vsi priložnost, da opravite svoje naloge? Ali kdo potrebuje še več časa za dokončanje svoje naloge?
Vprašanja za razmislek	Ste slišali pesem, ki sem jo predvajala na začetku? Kaj je za vas bil največji izziv? Katero „vreme“ se vam je zdelo najbolj prijetno? Je bilo težko razbrati razpoloženje glasbe? Ali so bili trenutki, ko se niste mogli ničesar spomniti? Ste v paru imeli težave pri dogovarjanju o tem, kako naj izgleda vaše »gledališče«? Kako ste se spopadli s situacijo? Ali je vsak dobil priložnost priti na vrsto? Katere druge barve trak bi še rad imel? Zakaj? Ali bi v našo igro želeli vključiti še katere druge letne čase? Kakšna spoznanja ste pridobili? Je bilo težko ostati osredotočen?
Tveganja in nasveti	Prvo aktivnost je najbolje izvesti na prostem. Poskrbite za varnost otrok med aktivnostjo. Samozavestnim otrokom dovolite, da se gibljejo v parih.

5.5.13 Šport

Avtorica	Veronika Ojo
Ime dejavnosti	Kaj je to?
Tematski sklop	Šport
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Prepoznavanje predmetov z dotikom in opisovanje predmetov. ■ Prepoznavanje in razlikovanje med športi. ■ Upoštevanje pravil igre.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otrokom iz prikrajšanih okolij naj bo na voljo več časa.
Priprava okolja, pripomočki	Športna oprema, trava, pesek, led, voda, čelada, nogometni dres, plavalna kapa, krilo, rokavice.
Navodila	Otroci, lotili se bomo športne akcijske igre s tremi postajami.
Opis	V prostoru vrtca (igrišče, igralnica) so postavljene tri postaje. Vsaka postaja ima vnaprej pripravljena gradiva in športne pripomočke, kot so plošček, nogometna žoga, drsalke. Na postaji 2 so zabojniki z vodo, travo, ledom in peskom. Postaja 3 vključuje otroško športno opremo, kot so nogometni dres, plavalna kapa, čelada in drugo. Otroci so razdeljeni v skupine po tri, ki na vsaki postaji prevzamejo različne vloge: ugibalec, pomočnik (ki pomaga nadeti prevezo za oči in skrbi za varnost ugibalca) in vodnik (ki vodi do postaje in razdeli predmete, ki jih je treba uganiti). Znotraj skupine otroci menjujejo vloge. 1. Pri prvi nalogi otroci s pomočjo dotika opišejo in prepoznajo predmet, ki so ga izbrali. 2. Na podlagi dotika ugibajo in prepoznajo športe, povezane z danimi materiali (npr. plavanje v vodi, drsanje, tek po pesku itd.). 3. Pri zadnji dejavnosti otroci najprej predmet raziskujejo z dotikom, nato pa poskušajo kos oblačila ali športne opreme obleči tako, kot mislijo, da bi ga morali nositi. Pri vseh dejavnostih imajo otroci čez oči nadeti šal ali prevezo, ki simulira slepoto. Ko se aktivnost zaključi, je koristno z otroki razpravljati o športih, s katerimi so se seznanili, in o tem, kaj so odkrili o športu. Če čas in viri dopuščajo, lahko razmislite o vključitvi nekaterih, s športom povezanih, dejavnostih, tudi če so improvizirane, da bi otrokom omogočili izkusiti bistvo vsakega športa.

Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kaj misliš, da držiš v roki? Ali te zebe zaradi predmeta, ki ga držiš? Če da, kaj bi to lahko bilo? Ali ti je všeč tekstura predmeta, ki ga držiš? Iz katerega materiala misliš, da bi lahko bil narejen? Kam oblečete predmet, ki ga držite? Na noge ali na roke? Se spomnite drugih športov, ki se igrajo na ledu ali v vodi? Vidim, da se o nečem pogovarjate – o čem se pogovarjate? Ali vam je všeč zamenjava vlog?”
Vprašanja za razmislek	V kateri aktivnosti ste najbolj uživali? Zakaj? Kaj je bilo najtežje uganiti? Ali ste težko prepoznali predmet, ki ste ga držali, ne da bi ga videli? Katere športe ste spoznali med dejavnostjo? Kako dobro ste sodelovali kot ekipa? Si lahko predstavljate, kako je živeti brez vida in ne videti ničesar? Ali lahko opišete občutke, ki ste jih doživeli, ko niste videli?
Tveganja in nasveti	Ko si otroci nataknejo preveze na oči, priporočamo, da vodnik pomeša predmete na delovnih mestih, da ugibalec ne bi izbral predmetov po spominu. Za prvo in tretjo dejavnost predlagamo, da predmete postavite v neprozorne vrečke, da otroci predmetov ne bodo prepoznali vnaprej.

Slika – Alice ugiba, kaj je

Slika – Kaj je na našem krožniku?

Slika – Leila meče pesek

Slika – Imamo nekaj ledu

Slika – Delamo skupaj

Slika – Predmeti

Slika – Kaj bi lahko bilo?

Slika – Plavalna oprema

Slika – Iščemo oblačila za plavanje

5.5.14 Živali

Avtorica	Zuzana Sádovská
Ime dejavnosti	Na dvorišču
Tematski sklop	Živali
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Aktivno poslušanje otroške glasbe, pesmi in vzgojiteljevega petja. ■ Odzivanje na glasbo z besedami, gibanjem ali drugimi ustvarjalnimi sredstvi. ■ Prepoznavanje različnih vidikov glasbe, kot so različni glasovi (otroški, moški, ženski), solo in skupinsko petje, zvoki klasičnih instrumentov. ■ Prepoznavanje vira zvokov in razlikovanje različnih tonov.
Starost otrok	3–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke motiviramo za sodelovanje pri dejavnostih tako, da jim zagotovimo, da je njihovo sodelovanje bistveno za skupni rezultat. Med drugim jim nudimo pomoč pri izbiri ustreznih orodij ali sodelujemo z njimi pri vzdrževanju ritma.
Priprava okolja, pripomočki	Zvočni posnetki: Živali - življenjski prostor, pesem „Služil sem, služil sem“, gimnastični obroči (hulahopi), slike in figurice živali.
Navodila	Otroci, naša naloga bo pozorno poslušanje. S sluhom boste prepoznali glas živali, ki ji z zvočnega posnetka. Nato boste med kupom slik na tleh poiskali mladiča te živali. Na drugi postaji boste vadili koncert za svoje prijatelje z uporabo pesmi, ki smo jo peli pri ogrevanju, „Ko sem služil“. Vaša naloga bo, da v skupini razdelite instrumente in razmislite, kako boste pesem glasbeno spremljali. Ne pozabite, da ima vsak orkester dirigenta, ki glasbenikom pomaga nakazovati vstop, hitrost in glasnost. Bi se v vaši skupini našel kdo, ki ima s tem že izkušnje ali bi se lahko dobro znašel? Lahko tudi glasujete.
Opis	Igralnica je lahko urejena kot kmetija, živali pa so v prostor postavljene s plastičnimi figurami, slikami in drugimi materiali. Pred začetkom dejavnosti vsi otroci ogrejejo svoje glasilke z dihalnimi in opevalnimi vajami, na primer z vdihom v prepono in ritmičnim ogrevanjem. Tako lahko na primer ustvarijo ritme za besede, kot so „raca“, „mačka“, „krava“ in „koza“, tako da združijo ploskanje s petjem pesmi „Ko sem služil“. Otroci se nato po „dvorišču“ premikajo kot živali in posnemajo zvoke različnih živali, ki jih predlagajo njihovi vrstniki. Vzgojitelj na klavirju zaigra ustrezne melodije, ki spremljajo te živalske zvoke. Na primer, zvok krave lahko spremljajo počasni in leni, globoki toni, medtem ko je zvok kokoši vesel in ga spremljajo nežni in visoki toni. Vzgojitelj pomaga otrokom, da se razdelijo v dve skupini in jih razlikujejo z barvnimi zapestnicami. Otroci se skupaj premikajo po različnih postajah z dejavnostmi in v skupinah opravljajo naloge glede na barve zapestnic. Medtem ko ena skupina opravlja prvo nalogo, druga skupina opravlja drugo nalogo, nato pa zamenjajo vloge. 1. postaja: Na tleh so slike odraslih živali in njihovih mladičev. Skupina pod vodstvom zvočnega posnetka prepozna ustrezno odraslo žival in jo poveže z mladičem. Na podlagi zvočnega posnetka razvrstijo različne živalske vrste, skupaj preverijo svoje odgovore in si po potrebi pomagajo.

Opis	2. postaja: Otroci pod vzgojiteljevim vodstvom pripravijo „koncert“ z Orffovimi instrumenti za pesem „Ko sem služil“. V svoji skupini si razdelijo naloge, se pogovorijo o obliki koncerta in načrtujejo glasbeno spremljavo. Po vaji izvedejo svojo glasbeno skladbo za vrstnike iz druge skupine. Nato se zamenjajo na drugi postaji, druga skupina pa dobi priložnost, da vadi in izvede „koncert“.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Vidim, da znaš prepoznati vse živali po zvokih. Se ti zdi kateri od teh zvokov podoben? V skupini se pogovorite, kateri vrsti živali bi lahko pripadal posamezen zvok. Ali ste bili uspešni pri iskanju živali potomcev, ki jih lahko primerjate z njihovimi starši? Sedaj si v skupini razdelite vloge, da zagotovite učinkovito vajo za koncert. Ali ste že določili nekoga za dirigenta? Kakšna bo vloga dirigenta? Ali vsi veste, kdaj ste na vrsti za igranje na svoje instrumente? In če boste potrebovali pomoč, na koga se lahko obrnete po pomoč?
Vprašanja za razmislek	Kako se je bilo zanašati samo na svoj sluh? Ste lahko natančno prepoznali vse zvoke ali ste naredili kakšno napako? Ali se vam je zdelo koristno, da ste se v skupini pogovarjali o prepoznavanju živali po njihovih zvokih? Primerjalno, ali menite, da je lažje iskati živali na podlagi sluha ali vida? Ali vam je uspelo uspešno povezati vse živali z njihovimi potomci? Kako ste se lotili reševanja morebitnih izzivov, na katere ste naleteli? Kako vam je glede razdelitve nalog za koncert uspelo organizirati delo v skupini? Ali je bil proces zaradi prisotnosti dirigenta lažji? Ali ste se med koncertom lahko učinkovito poslušali in usklajevali med seboj? Nazadnje, kaj menite, da ste se naučili pri današnjih dejavnostih?
Tveganja in nasveti	Če prostor dopušča, je priporočljivo skupine ločiti, da se ne motijo med seboj. Vzgojitelj naj prevzame vlogo moderatorja ali svetovalca, otrokom pa omogoči, da prevzamejo pobudo in samostojno sodelujejo pri dejavnosti.

Slika – Živali dodelimo njihovim mladičem

Slika – Živali – Orodje

Materska škola, ul. Klišterečka 1557, 432 01 Kaštanj, prešpěvková organizace

1. Včela – ERASMUS – Skládání dřevěných pláštíků podle symbolu geometrického tvaru (těžší varianta) a podle barvy (lehčí varianta) – včelí dílo
 - Pomůcky: Dřevěné pláštěky – 2 varianty
 - POPIS AKTIVITY: Skládání pláštěk k sobě
2. MRÁVENEC – ERASMUS – Cesta mravenců podle instrukce
 - Pomůcky: Špatky z 3D tiskárny natiskované na podložku, zvukové trubky jako látky, hmotové těleso a kartičky, 100 písmek, 100 kusů dřevěných, celkem 5 variant (5 variant hmotu, 5 stajících variant trubek), guma na skupinovout prouti (aby byly děti spokojené, ale proutě)
 - POPIS AKTIVITY: Děti jako mravenci jdou podle instrukce do mraveniště.
3. MRÁVENEC – ERASMUS – Jak si mravenci předávají informace
 - Pomůcky: Rakoviny, magnet, obrázky nafrazované, posřazené
 - POPIS AKTIVITY: Děti si nasadí rakoviny s magnetem a hledají obrázky, které se jim přichytí na rakovinu. Magnet se stejným pólem se bude odpuzovat a rozbít tedy druhé skupiny. Děti si nastrojí obrázky a učí nadřazený pojem, který vyberou také z obrázků.
4. BERUŠKA – ERASMUS – Berušky letí ke květině
 - Pomůcky: Kartičky s názvem barvy kořín
 - POPIS AKTIVITY: Skupina dětí si vylosuje berušku s barevnými tečkami, zašroubuje do obalu a domluví si ve skupině, jak si zapamatují barvy. Obdrží nevykreslenou berušku a po jednom křídle jako berušku na květinu. Každé je poutkem stejné barvy jako květinu. Zamaneč a letí zpět. Předtím dlemu. Po vybarvení porovnají s beruškou, kterou dostali na začátku. (Děti mají 7 teček). Dvě stanoviště souběžně. Pro mladší s 3mi tečkami.
5. PAVOUK – Pavoučí síť – SAMOOBSLUŽNÉ
 - Pomůcky: Průvaz, vlna
 - POPIS AKTIVITY: Pavučina k prolázení
6. PLOŠTICE – Ploštice se snaží dostat k čili
 - Pomůcky: Obruče, kužely
 - POPIS AKTIVITY: Děti se spojí obručí, jako ploštice a snaží se společně projít obruč
7. CHROBÁK – Chrobák si váží svoji kulčku
 - Pomůcky: Velké oválky
 - POPIS AKTIVITY: Děti koulí kulčku do svého domečku

Budovatel společnosti KČO
1303844501008 76 036 457
Dat. schůzky
7/10/2019
Telefon
736 363 376
E-mail
m.rybníček.kad@msk.cz
Webstránka
http://www.mskkad.cz/

Slika – Sodelovanje – Baloni

Slika – Podelitev medalj

Slika – Dizajn vseh postaj

5.5.15 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorji	Veronika Ojo, Zuzana Sádovská, Yuliia Barzhak in kolektiv MŠ Kalinčiakova, Bratislava
Ime dejavnosti	Iskanje zaklada po zvočni poti
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Razvijanje slušne pozornosti. ■ Komuniciranje v večstavnih povedih. ■ Upoštevanje pravil igre. ■ Prepoznavanje zvokov v okolju.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Spodbujanje otroka, da sodeluje v skupini, da je aktiven pri iskanju zaklada, preverjanje razumevanja naloge in po potrebi dodatna razlaga.
Priprava okolja, pripomočki	Zvočni predvajalnik (kasetofon, cd predvajalnik), nagrada za otroke (npr. dodaten čas za igro, igra po želji otrok).
Navodila	Danes boste v našem vrtcu iskali zaklad. Na posameznih postajah bodo posneti različni zvoki, vaša naloga bo, da poslušate posnetek in ugotovite, kje bi se lahko skrival naslednji posnetek, ter ga najdete. Na koncu vaše poti vas čaka zaklad! Vendar morate pozorno poslušati zvoke na postajah; ti vas bodo vodili. Posnetke pustite na mestu, kjer ste jih našli. Vsaka skupina bo imela svojo barvo za posamezno postajo, da druga skupina ne vzame barve, ki ji ne pripada.
Opis	V prostorih vrtca so nameščene postaje z različnimi posnetimi zvoki, ki usmerjajo otroke (koraki, odpiranje vrat, obračanje pipe). Otroci vedno poslušajo posnetek in se kot skupina odločijo, v katero smer bodo nadaljevali. Posnetek pustijo na mestu, kjer so ga našli. Otroci so razdeljeni v 4 skupine, na koncu pa jih na različnih lokacijah čaka zaklad.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kaj bi lahko pomenil zvok na posnetku? Kam bi vas lahko vodil? Vas zvok na kaj spominja? Poskusite se o tem pogovoriti v skupini. Vidim, da se vsi osredotočate na poslušanje. Med seboj delite svoje zamisli o tem, kaj bi zvok lahko pomenil in kam bi vas lahko vodil. Dobro je, da poslušate drug drugega.
Vprašanja za razmislek	Ali je bilo težko uganiti, kateri zvok se predvaja? Zakaj? Ali je bil kakšen zvok zavajajoč? Kako ste postopali pri odkrivanju zvoka? Ali je bilo vaše skupinsko delo uspešno? Ali ste si med iskanjem zaklada v skupinah medsebojno pomagali?
Tveganja in nasveti	Priporočamo, da otroke razdelite v skupine glede na različne spretnosti in znanja. Posnetke za predvajanje zvokov postavite na večje razdalje, da bo za otroke iskanje naslednjega koraka večji izziv. Naprave za predvajanje zvokov postavite na vidnih mestih, da jih otroci opazijo in ne hodijo mimo njih.

Slika – Hura! Gremo iskat zaklad

Slika – Nekaj smo našli

Slika – Imamo zaklad!

5.5.16 Varnost v cestnem prometu

Avtorica	Julijana Kološa, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Rdeča/zelena luč
Tematski sklop	Varnost v cestnem prometu
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Urjenje vidnega in slušnega zaznavanja. ■ Pridobivanje veščin za varno gibanje v prometu. ■ Orientacija v prostoru in na prostem.
Starost otrok	4–5 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otrokom iz prikrajšanih okolij ponudimo individualno pomoč. Nerazumevanje navodil dodatno demonstriramo, razložimo. Otrokom izvajanje naloge časovno prilagodimo in jim omogočimo participacijo v skupini. Spodbujamo medsebojno sodelovanje, omogočimo raznoliko izražanje (s pantomimo, v svojem jeziku, z neverbalno komunikacijo), ponudimo slikovne slovarje, pripomočke.
Priprava okolja, pripomočki	Slikovno gradivo (semafor), lopar (rdeče in zelene barve), žeton (na eni strani zelen, na drugi strani rdeč), poganjalci, čelade, prometni znaki, semafor.
Navodila	■ Otrokom pokažemo semafor in se o njem pogovarjamo. <i>Kaj je to? Kje ga najdemo? Kaj se dogaja na semaforju? Kakšen pomen ima menjava barv za udeležence v prometu? V roki držim dva loparja, to je naš semafor. Prvi lopar je rdeče barve, drugi lopar je zelene barve. Ste v prometu že opazili ti dve barvi? Kje? Kaj pomenita? Mi lahko pojasniš? Rdeča barva pomeni stop, ustavi se. V drugi roki držim zelen lopar, zelena barva pomeni pojdi. Zdaj se bomo razgibali, bodite pozorni na barvo loparja, ki se bosta izmenjevala, da se boste ustrezno odzvali.</i> ■ Po gibalni igri damo otrokom žetone, ki so na eni strani rdeče, na drugi strani zelene barve. ■ Otroci se razdelijo v manjše skupine. ■ Otrok vrže žeton in če pade na zeleno stran, otrok pripoveduje o pravilih varnega gibanja v prometu, opiše prihod v vrtec, pripoveduje o izkušnjah v prometu, ipd. V kolikor je žeton rdeč, otrok počaka na nov krog metanja. ■ Otrokom nato pripravimo poligon na prostem s poganjalci in prometnimi znaki ter signalizacijo, ki jo morajo upoštevati. ■ Otroke opozorimo tudi na varnost v prometu (obvezna uporaba čelad).
Opis	Gibalna igra se lahko izvaja na igrišču ali v večjem prostoru (npr. v telovadnici). Ob rdečem loparju se otrok ustavi, ob zelenem se giblje po prostoru. Otrok mora biti pozoren na lopar in se ustrezno odzivati z gibanjem. Otroci tako utrjujejo pravila varnega vedenja v prometu, pomen prometnih znakov, ostali vrstniki prisluhnejo in sodelujejo v pogovoru, delijo izkušnje, povzemajo razlage.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Otroke spodbudimo k pogovoru in utrjevanju pravil varnega vedenja v prometu. Ob nerazumevanju navodil, jim naloge dodatno demonstriramo, razložimo, nudimo individualno pomoč.

Vprašanja za razmislek	Kako ste se počutili ob izvajanju naloge? Kdo je začel prvi? Kako ste se dogovorili? Ste si pomagali? Na kakšen način ste se lotili reševanja naloge? Ali se vam je zdela naloga zahtevna? Kaj ste se naučili?
Tveganja in nasveti	Igra se izvaja v umirjenem, sproščenem vzdušju. Čas igre lahko omejimo (pozvonimo z zvončkom za met žetona) oz. prilagodimo zmoglostim otrok. Otroke spodbujamo k razmišljanju in utrjevanju pravil varnega vedenja v prometu, deljenja izkušenj.

Priloga 1 – Semafor in pogovor med otroki

Priloga 2 – Loparčki

Priloga 3 – Didaktična igra rdeča/zelena luč

Priloga 4 – Didaktična igra za utrjevanje pravil varnega gibanja v prometu

Priloga 5 – Poligon varne vožnje 1

Priloga 6 – Poligon varne vožnje 2

5.5.17 Materiali in njihove lastnosti

Avtorici	Sumedija Agić, dipl. vzg. in Špela Dovjak, prof. bio. in soc.
Ime dejavnosti	Gibalna igra
Tematski sklop	Materiali in njihove lastnosti
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Razvijanje slušnega zaznavanja. ■ Razvijanje slušnega razločevanja. ■ Urjenje odzivanja na različne zaznane zvoke.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otroke razdelite v manjše skupine. Nato naj se otroci med seboj dogovorijo, kdo bo prvi vodil skupino. Kasneje se bodo med seboj zamenjali. Če imamo možnost, naj bodo skupine v igralnici čim bolj narazen ali pa naj uporabljajo (po zvoku) različne materiale, da se med seboj ne motijo. Otrokom iz prikrajšanih okolij individualno pomaga vzgojitelj tako, da jim dodatno razloži navodila s počasnejšim in jasnejšim govorom, uporabo preprostejšega jezika ali si pomaga s slikovnim materialom.
Priprava okolja, pripomočki	Uporabimo pripomočke iz različnih materialov (npr. steklen kozarec, emajliran lonček, lesena, plastična skleda, kovinska, lesena kuhalnica, itn.), ki so na voljo v vrtcu ali doma.
Navodila	■ Z otroki se pogovarjamo o zvoku oz. zvokih in materialih. <i>Ste že kdaj slišali zven zvona? Kakšen je ta zvok? Je prijeten, glasen, tih? Zakaj je temu tako? Iz kakšnega materiala so navadno zvonovi? Ali bi bil zvok enak, če bi bil zvon, zvonec narejen iz lesa, plastike ali stekla? Kaj pa, če bi bil zvonec iz kovine in bi bil samo kembelj v zvoncu iz drugega materiala (npr. lesa ali iz plastike)? Mislite, da bi bil zvok enak? Kaj bi se z zvokom zgodilo, če bi kembelj v zvoncu obdali z mehurčkasto folijo ali s filcem?</i> ■ Otroci v igralnici poiščejo materiale, s katerimi lahko proizvajamo različne zvoke. Po materialih udarjajo z leseno palico ali kuhalnico. <i>Kakšen se vam zdi zvok? Ali je prijeten?</i> Nato leseno palico ali kuhalnico zamenjajo za nekaj kovinskega (npr. kovinsko žlico). <i>Kakšen se vam zdi zvok sedaj? Je tišji ali glasnejši?</i> Nato kovinsko žlico obdajte s kosom filca ali mehurčkasto folijo in pritrdite z elastiko. Ponovno preizkusite zvoke. <i>Kakšni se vam zdijo sedaj? Ali je kakšna razlika, če udariš po votlem ali polnem predmetu? Kakšna?</i> ■ Otroci se razdelijo v manjše skupine. Pogovorijo se o materialih posameznih predmetov in določijo vrstni red, kdo bo prvi vodil gibalno igro. Vodja s kuhalnico udari po prvem predmetu. Ostali otroci v skupini si za ta zvok izmislijo nek gib. Za vsak zvok določijo pozo, gib, ki ga bodo naredili, ko slišijo ta zvok. Ko vodja s kuhalnico udari po določenem predmetu in zaslišijo zvok, se nemudoma postavijo v dogovorjeni gib. ■ Sprva so otroci obrnjeni z obrazom proti vodji, ki udarja po predmetih, kasneje nalogo ponovijo obrnjeni proč od vodje, da ne vidijo, po katerem predmetu udarja. ■ Poskusite lahko še eno različico: vodja naj zaporedoma udari na dva ali tri predmete in nato počaka, da ostali otroci po enakem vrstnem redu spremenijo poze. <i>Veste, kaj je vaša naloga? Razumete navodila? Lahko kdo v skupini navodila ponovi?</i>

Opis	Materiali se med seboj razlikujejo po različnih lastnostih. Otroci naj jih skušajo naštet. Spodbudimo jih k raziskovanju. Skupine preizkušajo, kakšne zvoke oddajajo različni materiali, če po njih udarjajo. Kateri materiali zadušijo zvok in kateri ga ojačajo? Otroci naj se pred dejavnostjo sami dogovorijo, kakšne gibe bodo uporabili, kdo bo prvi vodja in kako bodo izmenjevali vloge. Med igro morajo zaznati, po katerem predmetu je vodja udaril in odreagirati z ustreznim gibom. Vodja izbira, po katerem predmetu bo udarjal. Lahko mešano, lahko pa tudi večkrat udari po istem predmetu. Vodja po udarcu vedno za trenutek počaka, da se ostali otroci postavijo v dogovorjeno pozo. Glede na zmožnosti otrok, se naloga lahko nadgradi tako, da se otroci obrnejo proč od vodje, na ta način bodo bolje razvijali slušno zaznavanje. Lahko pa vodja ustvari več zaporednih zvokov, ki jih morajo otroci prepoznati in nato v istem zaporedju ponoviti gibe.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kako poteka igra? Je težko prepoznavati zvoke? Se velikokrat zmotite? Je v igralnici dovolj tiho, da razločno slišite zvok? Ste se vsi v skupini zamenjali tako, da je vsak izmed vas bil nekaj časa vodja? Otroke spodbujajte, da sprva uporabijo manj predmetov in gibov, nato naj jih glede na zmožnosti dodajajo.
Vprašanja za razmislek	Vam je bila naloga všeč? Se vam je zdela težka? Kateri del naloge je bil najtežji? Ste ločili vse zvoke med seboj? So si zvoki podobni? Zakaj misliš, da je tako? Če bi to dejavnost ponovili, kaj bi naredili drugače? Kaj ste se naučili o sodelovanju v skupini?
Tveganja in nasveti	Svetujemo, da otroke opomnite, da so med nalogo tihi, da se ne motijo med seboj in da pozorno poslušajo zvoke, ki jih ustvarja vodja. Vodja naj tudi preverja, če so otroci ustrezno gibalno odreagirali na posamezni zvok. Med nalogo jih opomnite, naj se med seboj zamenjajo, da se bo lahko vsak otrok preizkusil v vlogi vodje skupine.

Priloga 1 – Podajanje navodil

Priloga 2 – Poslušanje zvokov

Priloga 3 – Dogovarjanje

Priloga 4 – Sodelovanje otrok 1

Priloga 5 – Sodelovanje otrok 2

Priloga 6 – Sodelovanje otrok 3

5.5.18 Zdrava prehrana

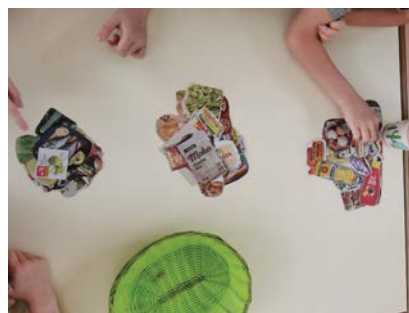
Avtorica	Maja Geršak Banović, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Prehranski semafor
Tematski sklop	Zdrava prehrana
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Razvijanje vidnega zaznavanja. ■ Organizacija vidnih zaznav. ■ Prepoznavanje živilin razvrščanje.
Starost otrok	3–5 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Otrokom, ki ne razumejo jezika pokažemo in večkrat poimenujemo hrano, ki jo vidimo. Lahko uporabimo večjezični slovar in hrano poimenujemo v večih jezikih.
Priprava okolja, pripomočki	Potrebujemo: reklamne letake različnih trgovin (Tuš, Mercator, Spar, Lidl, Hofer, ipd.), škarje, lepilo, podlago, trši b2 papir za semafor (treh barv). Izrežemo tri velike barvne kroge (rdečega, rumenega in zelenega), premera pribl. 60 cm in jih namestimo na steno, kjer bodo vidni in dosegljivi otrokom. Pripravimo likovno okolje, škarje in lepilo.
Navodila	■ Pred seboj imamo škatlo z reklamnimi letaki. <i>Ali prepoznate reklamne letake? Kaj najdemo v njih? Ali s starši doma gledate, berete letake? Čemu so namenjeni? Ali vso hrano kupimo? Katero hrano imate najraje? Katero bi izbrali?</i> ■ Iz reklamnih letakov boste sedaj izrezali hrano in jo razvrstili v pripravljen semafor na tabli. <i>Kaj pomenijo barve na semaforju? Kaj pomenijo rdeča, rumena in zelena barva v prehranskem semaforju? Ko boste hrano razvrstili v semafor, jo boste nanj tudi prilepili.</i>
Opis	Pripravimo tri velike kroge na tablo – zelenega, rumenega in rdečega. V zelenega umestimo zdravo hrano, ki je lahko uživamo veliko (npr. zelenjava in sadje) oz. vsak dan. V rumenega umestimo hrano, ki jo uživamo občasno, nekajkrat tedensko (npr. testenine, meso), v rdečega pa umestimo nezdravo hrano, ki bi jo morali uživati poredko (npr. sladkarije). Zbrane reklamne letake trgovin ponudimo otrokom, da lahko v njih poiščejo različne vrste hrane in pijač. Svetujemo jim, da si vzamejo škarje in lepilo.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Kaj je vaša naloga? Ste prepoznali vsa živila na slikah? Je težko ločiti zdravo hrano od nezdrave? S čim si lahko pomagamo pri razvrščanju? (prehranska piramida)
Vprašanja za razmislek	Je vsa hrana zdrava? Zakaj tako meniš? Katere hrane iz prehranskega semaforja vi pojedete največ? Ali pridelate kakšno zelenjavo sami?
Tveganja in nasveti	Otroke opomnimo, da bodo rokovali s škarjami in da je potrebno biti previden. Svetujemo, da lepijo na primerni podlagi. Dejavnost izvajamo v mirnem okolju, da lahko otroci zbrano izrezujejo, razvrščajo in lepijo hrano na semaforje.

Priloga 1 – Listanje reklamnih letakov

Priloga 2 – Rezanje s škarjami

Priloga 3 – Razvrščanje na semafor

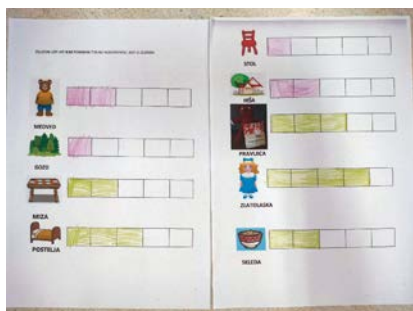

Priloga 4 – Lepljenje na semafor

5.5.19 Običaji in ljudske pravljice

Avtorici	Špela Petrovič Štampihar, dipl. vzg. in Alekseja Glinšek, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Zlogovanje s ploskanjem
Tematski sklop	Običaji in ljudske pravljice
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Razvijanje slušnega zaznavanja. ■ Usvajanje zlogovanja besed s hkratnim ploskanjem. ■ Prepoznavanje in poimenovanje oseb, živali, predmetov ter njihovo ustrezno artikuliranje. ■ Spodbujanje glasovnega zavedanja in razločevanja, slušno-gibalnega usklajevanja.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Pozorni smo, da so otroci iz depriviligiranih okolij uravnoteženo razporejeni v skupinah. Otroci naj si sami razdelijo naloge in se med seboj dogovorijo, kdo bo zadolžen za razdelitev učnih listov in vodenje dejavnosti. Otroci naj si učne liste pred izvedbo dejavnosti podrobno ogledajo, jih opišejo in si izmenjajo ideje o poteku aktivnosti.
Priprava okolja, pripomočki	Izdelamo in natisnemo učne liste, ki vsebujejo določen poimenovan lik ter zraven lika kvadratke. Priporočljivo je, da se dejavnost izvaja v mirnem, tihem prostoru, brez motečih zunanjih dejavnikov oz. dražljajev.
Navodila	■ Spomnimo se, kaj smo že povedali o značilnostih ljudske pravljice. <i>V čem se bistveno razlikuje od drugih pravljič? Ali se še spomnite, o čem oz. o kom pripoveduje naša izbrana pravljica? Kdo vse v njej nastopa?</i> ■ Pokažemo pripravljen list, na katerem so liki iz pravljice <i>Trije medvedi</i> in jih prosimo, da poimenujejo vse prepoznane like – medved, gozd, miza, postelja, stol, hiša, pravljica, zlatolaska, skleda. ■ Pogovarjamo se o zlogih ter o tem, da ima vsaka beseda določeno število zlogov. <i>Kaj mislite, kaj je to zlog? Ste že kdaj slišali to besedo? Kaj bi lahko pomenila? Povejte na glas svoje ime. Izgovorite svoje ime počasi in razločno – koliko zlogov slišite? Kako bi si lahko pomagali pri prepoznavanju zlogov? Kako bi jih lahko bolje slišali in jih posledično tudi prešteli?</i> ■ Z otroki spontano naštevamo besede, jih nazorno izgovarjamo in s ploskanjem ugotavljamo število zlogov, ki jih vsebujejo. ■ Nato izberemo otroka, ki vodi igro namesto nas – vsakemu udeležencu igre določi eno besedo. Otrok jo zloguje s hkratnim ploskanjem in na koncu pove število zlogov. ■ Pripravljene učne liste razdelimo otrokom v skupinah. Otroci prepoznajo lik, ga poimenujejo, izgovorijo in zraven istočasno zaploskajo za vsak zlog. Pobarvajo toliko kvadratov, kot ima beseda zlogov.

Opis	Otroci si med seboj predstavijo svoje izkušnje, svoja dosedanja znanja oz. vedenja glede aktivnosti, ki jo bodo izvajali. Ogledajo si slike na učnem listu, jih poimenujejo in s pomočjo ploskanja zlogujejo. Med seboj se poslušajo, popravljajo, štejejo, izmenjujejo ugotovitve. Ko zmanjka besed na učnem listu, otrok sam izbere naslednje like in preverja točnost zlogovanja. Igro lahko nato spremenimo in težavnost stopnujemo – sedaj otrok ugotavlja število zlogov brez ploskanja. Otroci lahko nato tudi naštevajo besede, ki se skladajo z nekim številom zlogov.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	V kolikor ima otrok težave z zlogovanjem, mu pomaga vzgojitelj in skupaj zlogujeta besede.
Vprašanja za razmislek	Kako si vedel, koliko zlogov ima ta beseda? Katera beseda, ki jo poznaš, ima največ zlogov? Katera beseda ima le en zlog? Ali imate kakšno idejo, kako bi še lahko zlogovali? Na kakšen način?
Tveganja in nasveti	Priporočamo, da poskrbite za umirjeno okolje, v katerem se bodo otroci lahko uspešno osredotočili na nalogo. Po potrebi jih opozarjajte na tišino, saj morajo biti zelo pozorni in skoncentrirani pri ploskanju in hkratnem štetju. Naj ne hitijo. Naloge naj izvajajo počasi in premišljeno. Med seboj naj sodelujejo in si pomagajo, tudi opozarjajo na napake.
Priloge	https://sl.wikisource.org/wiki/Trije_medvedi Slikovno gradivo: Three Bears Cliparts: Download Free High-Quality Three Bears Cliparts (clipart-library.com) Goldilocks and the Three Bears Small World Characters (twinkl.si)

Priloga 1: Pripravljene učni listi

Priloga 2: Zlogovanje s ploskanjem

Priloga 3: Barvanje kvadratkov na učnem listu

Priloga 4: Rešena naloga 1

Priloga 5: Rešena naloga 2

5.5.20 Otrokovi življenjski dogodki

Avtorica	Karmen Meško, dipl. vzg.
Ime dejavnosti	Tipanje predmetov, vezanih na šolo
Tematski sklop	Otrokovi življenjski dogodki
Področje kognitivnega razvoja	Zaznavanje
Cilji	■ Urjenje tipnega zaznavanja. ■ Prepoznavanje predmetov po otipu. ■ Spoznavanje šolskih pripomočkov. ■ Sklepanje o predmetih na podlagi tipanja. ■ Prepoznavanje lastnosti predmetov glede na tip. ■ Spoznavanje raznolikosti materialov predmetov na pogled in otip.
Starost otrok	5–6 let
Tveganja in priporočila, nasveti za otroke iz prikrajšanih okolij	Pozorni smo, da se otroci iz depriviligiranih okolij enakomerno razporedijo v skupine. V vrečo damo različne šolske potrebščine, da jih motiviramo za aktivno sodelovanje, izmenjevanje in tipaje skritih predmetov. V pomoč lahko pripravimo slike šolskih predmetov, izdelamo plakat, uporabimo slikovni slovar, ipd.
Priprava okolja, pripomočki	Večja platnena vreča, šilčki (2–3), svinčniki, radirke, manjši in večji zvezki, ravnila, berilo, škarje z varnostno zaščito, čopiči, vodene barvice, paleta, copati, odsevník, notni zvezek.
Navodila	■ Začnemo pogovor o šoli, otroci delijo svoje izkušnje in razmišljajo o predmetih, ki jih potrebujejo v šoli. <i>Na kaj pomislite, ko rečemo šola? Ali ste že kdaj bili v šoli? Kaj vse potrebujemo za vstop v šolo?</i> ■ Otroci se razdelijo v manjše skupine in vsaka skupina dobi vrečo z različnimi predmeti. ■ Vsak otrok iz skupine brez gledanja v vrečo predmete tipa in jih poimenuje. ■ Predmet izvleče iz vreče in poskuša ugotoviti, za kaj ga uporabljamo ter opisati njegove lastnosti. <i>Ali te predmete že poznate? Ste jih že kdaj uporabljali? Ali so predmeti na otip prijetni? Kdaj se ti predmeti uporabljajo? Kaj imajo skupnega?</i> ■ Otrok nato določi drugega otroka, ki bo naslednji na vrsti. ■ Otroci iz skupine se medsebojno pogovarjajo, sprašujejo in si pomagajo pri ugotavljanju in opisovanju predmetov. ■ Med dejavnostjo dajejo vzgojitelji povratne informacije in spodbujajo otroke k sodelovanju ter medsebojni pomoči.
Opis	Za dodatno motivacijo smo skupaj obiskali bližnje osnovne šole. Z načrtovano dejavnostjo želimo otrokom omogočiti spoznavanje predmetov, ki jih bodo vsakodnevno uporabljali v šoli. Otroci bodo v skupinah tipali izbrane predmete, jih prepoznavali, razmišljali o njihovi uporabi ter znali pojasniti njihovo namembnost.

Opis	Najprej predstavimo nalogo vsem otrokom, nato jih razdelimo v manjše skupine, kjer nadaljujejo z delom. Otroci preizkušajo uporabo izbranih predmetov, pri čemer se lahko pogovarjajo, vprašajo prijatelje v drugih skupinah ali si pomagajo s slikanicami, bralnimi gradivi ali otroškimi revijami, ki jih na temo šole vzgojitelj pripravi v knjižnem kotičku.
Povratne informacije in podpora med aktivnostjo	Opazili smo, da ste se dobro dogovarjali, kdo bo začel, kdo je na vrsti naslednji. Bili ste pozorni, da niste nikogar izpustili. Kako ste se dogovorili? Poznate vse predmete? Če kakšnega ne poznate, ga poskušajte najti v knjižnem gradivu. Ali ste ugotovili, iz kakšnega materiala so predmeti? Preizkusite rabo posameznega predmeta.
Vprašanja za razmislek	Kaj je bilo najtežje ugotoviti čemu služi? Kaj je bilo enostavno ugotoviti? Kako si vedel, da je to šilček, zvezek, barvica? Kaj ste se novega naučili? Bi želeli, da preizkusimo še kakšen predmet? Se veselite šole? Zakaj (da/ne)? V čem se šola razlikuje od vrtca?
Tveganja in nasveti	Pri prepoznavanju predmetov lahko otrokom dajemo namige (npr. te predmete uporabljamo za pisanje, risanje, ustvarjanje, ipd.). Namigi so lahko različni, da otroke dodatno spodbudijo k razmišljanju in iskanju rešitve, pripravimo lahko tudi slikovne namige, ki bodo otrokom v pomoč pri prepoznavanju uporabe posameznih predmetov. Opomnimo jih, da pazijo, da so vsi na vrsti in da koga ne izpustijo.

Priloga 1 – Otroci tipa in opisuje tipan predmet

Priloga 2 – Ogledovanje in poimenovanje izvlečenega predmeta

Priloga 3 – Ogledovanje in poimenovanje izvlečenega predmeta

Priloga 4 – Opisovanje predmetov in razlage, za kaj jih uporabljamo

Priloga 5 – Razmišljanje o tem, kaj je skupno vsem predmetom